University of Alberta Library
0 1620 2352 5601

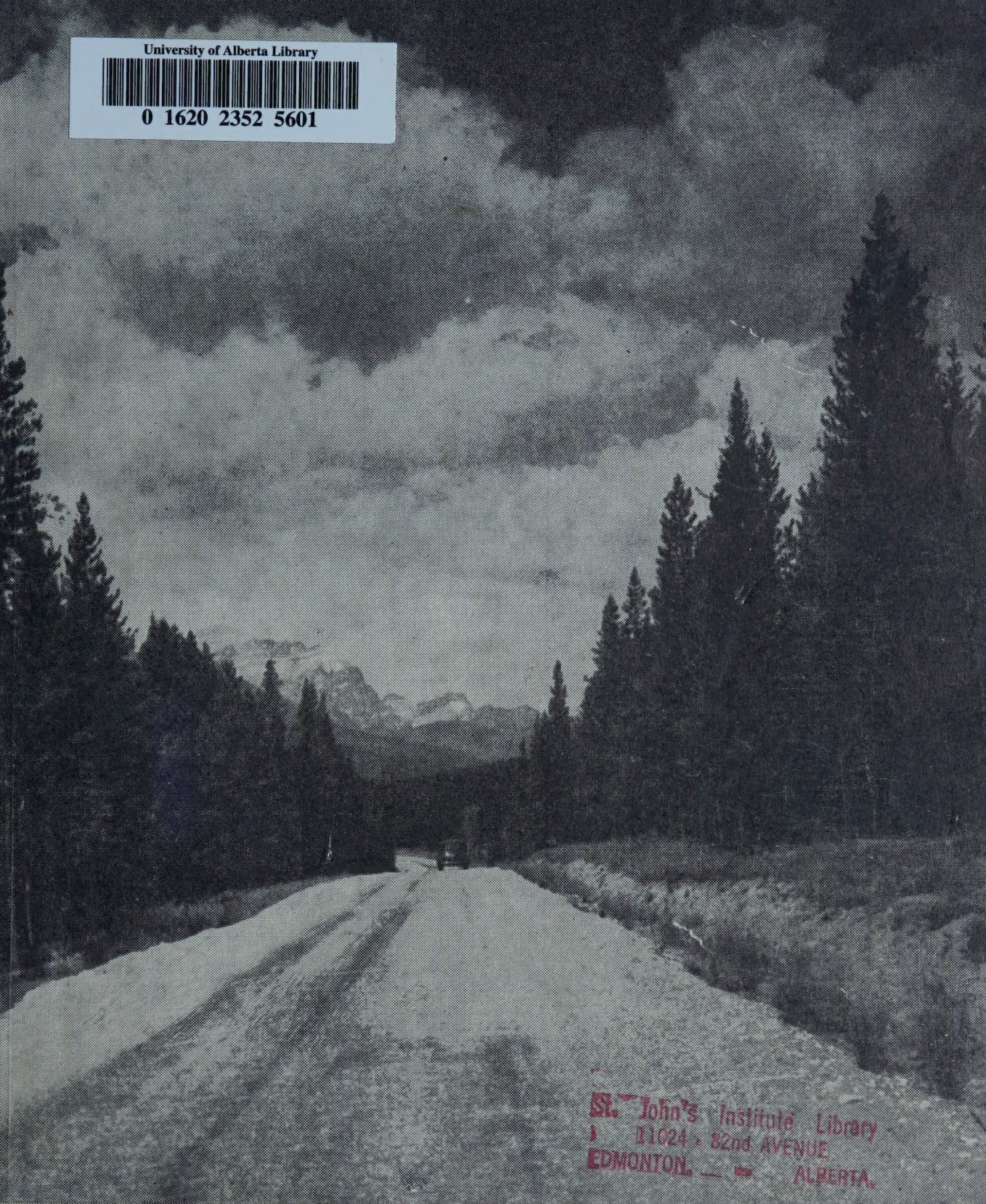

St. John's Institute Library
11024 - 82nd AVENUE
EDMONTON, — ALBERTA.

КАЛЕНДАР
УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ
на 1951 рік

На повищім образку бачимо недавно побудовану нову домівку для приміщення **Департаментал Гардвир Н. Галаса і Синів,** при збігу вулиць МекҐреґор і Мавнтейн. Поємність підлоги стору числить 5,000 квадратових стіп для приміщення і виставлення Радій, Рефриджерейторів, Кухонь, Дарункових запотребувань, Ріжнородних Залізних Добірностей для власників домів, будівничих, елєктротехніків і малярів. Лише самий департамент фарби займає половину підлоги пивниці. Гуртові ціни предкладається контракторам і малярам, з якими полагоджувано вже значний бизнес.

Це є бажанням родини Галасів поширити свою чесну обслугу для наших людей на провінції. Всякі замовлення господарського знаряддя, домашних запотребовань або фарби швидко висилаємо. Радо повитаємо вас з вашими відвідинами в сторі, коли будете у Винипеґу, або пишіть за поясненнями в звязку тисячі речей на складі.

N. HALAS & SONS HARDWARE AND PAINT

394 McGregor St., Winnipeg, Man.

КАЛЄНДАР

„УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ"

1951

РІЧНИК XXXIV.

ВИДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ВИДАВНИЧОЇ СПІЛКИ ТРИЗУБ В КАНАДІ
ВИНИПЕҐ, МАН.

Printed by
Trident Press Limited
210—216 Dufferin Ave., Winnipeg, Man.,

Printed in Canada

UNIVERSITY LIBRARY
UNIVERSITY OF ALBERTA

РІК 1951

АСТРОНОМІЧНИЙ КАЛЄНДАР

Рік 1951 є роком звичайним і числить 365 днів.

Календарна весна зачинається 21-го березня — тоді маємо весняне зрівнання дня з ночею.

Літо зачинається 22 червня; літня перемога дня над ночею.

Осінь починається 23 вересня — тут приходить осінне зрівнання дня з ночею.

Зима 22 грудня — зимова перемога ночі над днем.

Ріжні способи числення часу

Християнська рахуба починається від народження Христа — тепер маємо 1951-ий рік.

Від охрещення Українського Народу Володимиром Великим 988 року маємо тепер 963 рік.

Грецька Церква числить за Біблією Старого Завіту, отже тепер маємо 7461-ий рік.

Жидівський рік, що почався в осени 1950 року, є 5711 роком. В осени 1951-го в вересні почнеться 5712 рік.

Календар протестантів є назагал той самий, що в римо-католиків що до свят, які ще в протестантів є.

Жиди починають свій календар від 7-го вересня, 3761-го року перед Христом. Отже щоби знати, який в жидів рік, то треба додати до християнської рахуби 3761. Їх рік захоплює вчасти наші два роки.

Магометани (турки) числять рік по оборотах місяця, отже їх рік коротший від нашого і тому їх Новий Рік кожного року посувається 11 днів назад. Так, що з зими вертається до літа, а там знов до зими.

КАЛЄНДАРНІ СПРАВИ НА 1951 РІК

Мясниць від Різдва до Мясопустної Неділі 8 тижнів і 1 день.

Мясне пущення 4 березня (19 лютого церковного).

Сирне пущення 11 березня (26 лютого церковного).

Початок Великого Посту 12 березня (27 лютого церк.).

Благовіщення в суботу 7 квітня.

Поклони в середу 11 квітня (29 березня).

Великдень 29 квітня (16 церк.).

Вознесення 7 червня (25 травня церк.).

Зелені Свята 17 червня (4 церк.).

Петра - Павла в четвер 12 липня.

ПОСТИ

1. На Святий Вечір Різдва (Навечеріє Різдва).

2. На Святий Вечір Йордану (Навечеріє Богоявлення).

3. Великий Піст — від понеділка по Неділі Сиропустній до Великої Суботи перед Великоднем.

4. Петрівка завсігди від понеділка по

Неділі Всіх Святих (1-ій по Зелених Святах) до передодня (навечерія) свята Петра і Павла (від 25 червня до 11 липня).

5. Спасівка завсігди від 14 (1 цер.) серпня до 27 (14 цер.) серпня отже до передодня Успення Прес. Богородиці.

6. В день памяти Усічення Голови Івана Хрестителя 11 вересня (29 серпня церк.).

7. В день свята Воздвиження Чесного Хреста 27 (14 цер.) вересня.

8. Пилипівка, завсігди від 28 (15 цер.) листопада, отже від дня по Пилипі — до передодня (до Навечерія, Св. Вечера) Різдва Христового.

9. В Страстний тиждень до Неділі Сиропустної з набілом.

ЗАГАЛЬНИЦІ

1. Від Різдва до Богоявлення (Йордану) крім Йорданського Святого Вечера.

2. Від Неділі Митаря і Фарисея до неділі Блудного Сина.

3. Від Великодня до Неділі Томиної.

4. Від Зелених Свят до Неділі Всіх Святих.

ЗАБОРОНЕНИЙ ЧАС ВЕСІЛЬ І ЗАБАВ З МУЗИКОЮ

1. Всі середи і пятниці крім загальниць.

2. Від початку Пилипівки до Богоявлення.

3. Від понеділка по Неділі Мясопустній до Неділі Томиної.

4. В Петрівку.

5. В Спасівку.

6. В день памяти Усічення Голови Івана Хрестителя.

7. В день Воздвиження Чесного Хреста.

ЛАТИНСЬКІ СВЯТА В 1951 РОЦІ

Новий Рік в понеділок 1 січня.
Трох Царів в суботу 6 січня.
Запустна Неділя 4 лютого.
Попелець 7 лютого в середу.
Благовіщення 25 березня (марта).
Неділя Цвітна 18 березня.
Великдень 25 березня (марта).
Вознесення 3 травня (мая).
Зелені Свята 13 травня.
Божого Тіла 24 травня в середу.
Петра - Павла 29 червня в пятницю.
Преображення 6 серпня в понеділок.
Успення Богородиці 15 серпня в середу.
Різдво Богородиці 8 вересня в суботу.
Всіх Святих 1 листопада в четвер.
Перша Неділя Адвенту 2 грудня.
Непор. Зачаття 8 грудня в суботу.
Різдво Христове 25 грудня в вівторок.

УРЯДОВІ СВЯТА КАНАДИ

День Нового Року.
Великодна Пятниця.
Домініон Дей 1-го липня.
День Праці, 4-го вересня (в понеділок).
День Подяки, оголошують.
День Різдва Христового.

Не всі ті свята треба брати в релігійнім значінню. Є свята державні отже державні інституції, банки і школи спиняють тоді свою діяльність.

ГОЛОСИ — РЯДОВІ НЕДІЛІ — РЯДОВІ УТРЕННІ ЄВАНГЕЛІЇ

Рядові Голоси — „Голос" в церковнім Богослуженню, це мельодія, або кілька мельодій, що на якусь одну неділю припадають. Таких Голосів, або голосових груп є 8, і береться їх по черзі одної неділі один Голос, другої другий і т. д. Коли скінчиться 8-ий, то дальша неділя має знов 1-ий Голос.

Тому, що Голоси беруться чергою оден за другим, вони звуться Голоси Рядові. Перший рядовий Голос в році починаєсь завсігди від 2-ої Неділі по Зелених Святах і так голоси йдуть, повторяючись аж до 5-ої Неділі Великого Посту.

Рядові Неділі — Перша неділя по Зелених Святах називається Першою Рядовою Неділею і від неї числяться всі дальші. З Рядовими Голосами й Утренними Євангеліями вони йдуть аж до пятої неділі Великого Посту, а з Апостолами і Євангеліями Служби Божої до послідних неділь перед Різдвом, а з деякими змінами до неділі перед неділею Митаря і Фарисея. Отже при кожній неділі зазначено, яка це чергова неділя, який тоді Голос (Гол. або Г.), яке Утренне Євангеліє (Утр. Єв., або УЄ), та який Апостол і Євангеліє на Службі Божій.

Утренні Євангелії — Кожна неділя посвячена памяти Христового Воскресення, отже на недільній Утрени завсігди читається Євангеліє про Воскресення Христа (Воскресне Євангеліє). Таких Євангелій є 11. Вони також звуться Рядовими Утренними, чи Воскресними Євангеліями. Перше з них припадає завсігди на 1-шу Рядову Неділю, отже на Неділю Всіх Святих, що зараз по Зелених Святах. На 11-ту Рядову Неділю припадає 11-те Утренне Євангеліє, а на 12-ту знов 1-ше. Впарі з Утренними Євангеліями йдуть Євангельські Стихири на Утрени перед Славословієм.

Свята — Свята мають свій окремий лад, отже можуть мати своє окреме Утренне Євангеліє, свій Апостол і Євангеліє на Службі Божій. Коли свято випаде в неділю, то деколи береться Апостол та Євангеліє і Неділі і Свята.

Окремий лад поза Рядовим маємо від Неділі Митаря і Фарисея до Зелених Свят.

ЄВАНГЕЛІЇ Й АПОСТОЛИ НА ВАЖНІЙШІ ПОТРЕБИ

На Хрещенню — Мат. 28: 16—20; Рим. 6: 3—11.

На Вінчанню — Ів. 2: 1—11; Ефес. 5: 20—33.

На Похороні старших — Ів. 5: 24—30; Сол. 4: 13—17.

На Похороні дітей — Ів. 6: 35—39; 1 Корин. 15: 39—45.

На освяченню церкви — Ів. 10: 22—28; Жид. 3: 1—4.

В посуху — Мат. 16: 1—6; Яков 5: 7—9, 17—18.

В слоту — Мат. 7: 7—11; Рим. 8: 22—27.

В слабостях — Луки 4: 37—44; Жид. 12: 6—13.

На всяке прошення — Мат. 7: 7—11; Филип. 4: 4—9 (те саме, що на Цвітну Неділю).

Над слабим — Мат. 8: 28—34, або 17: 14—18, або Мар. 5: 1—20, або 9: 17—31, або Луки 9: 37—43.

Мале освячення води — Ів. 5: 1—4; Жид. 2: 11—18.

Освячення води на Йордан — Мар. 1: 9—11; 1 Кор. 10: 1—4. Тоді ж читання (Парамеї) 1) Ісаії 35: 1—10; 2) Ісаії 55: 1—13; 3) Ісаії 12: 3—6.

ЗАГАЛЬНІ АПОСТОЛИ СВЯТИМ

Богородиці — Филип. 2: 5—11.

Ангелам — Жид. 2: 2—10.

Апостолам — 1 Кор. 4: 9—16.

Пророкам — 1 Кор. 14: 20—25.

Святителям — Жид. 13: 17—21.

Преподобним — Галат. 5: 22—6: 2.

Мученикам — 2 Тим. 2: 1—10.

Ісповідникам — Єфес. 6: 10—17.

ЄВАНГЕЛІЇ РЯДОВІ НА УТРЕНИ

(Воскресні), які при неділях зазначені лише числами.

1. Матея 28: 16—20.
2. Марка 16: 1—8.
3. Марка 16: 9—20.
4. Луки 24: 1—12.
5. Луки 24: 12—35.
6. Луки 24: 36—53.
7. Івана 20: 1—10.
8. Івана 20: 11—18.
9. Івана 20: 19—31.
10. Івана 21: 1—14.
11. Івана 21: 15—25.

ЄВАНГЕЛІЇ НА СТРАСТЯХ В СТРАСТНИЙ ЧЕТВЕР

1. Івана 13: 31 до 18: 1.
2. Івана 18: 1—28.
3. Матея 26: 57—75.
4. Івана 18: 28—19: 1—16.
5. Матея 27: 3—32.
6. Марка 15: 16—32.
7. Матея 27: 34—54.
8. Луки 23: 32—49.
9. Івана 19: 25—37.
10. Марка 15: 43—47.
11. Івана 19: 38—42.
12. Матея 27: 62—66.

ЗА УПОКОЙ ЄВАНГЕЛІЯ Й АПОСТОЛИ

В понеділок — Ів. 5: 17—24; Рим. 14: 6—9.

Вівторок — Ів. 5: 24—30; 1 Кор. 15: 39—45.

Середу — Ів. 6: 35—39; 2 Кор. 5: 1—10.

Четвер — Ів. 6: 40—44; 1 Кор 15: 20—28.

Пятницю — Ів. 6: 48—54; 1 Кор. 15: 47—57.

Суботу — Ів. 5: 24—30; 1 Солун. 4: 13—17.

ЧИТАННЯ З СТАРОГО ЗАВІТУ НА ВСЕНОЧНІМ (Парамеї)

На Всеночнім на більші святя бувають Читання (Паремії, Парамеї) з Старого Завіту, отже тут подаємо, які коли береться.

Та поки що треба зробити такі уваги:

В Старім Завіті, що є старо-словянською мовою, перші пять книг звуться: 1. **Битіе,** 2. **Исход,** 3. **Левит,** 4. **Числа,** 5. **Второзаконіе.** А в Біблії виданій українською мовою (Видання Брит. Т-ва) ті самі книги зовуться: 1-ша книга Мойсея, 2-га книга Мойсея, 3-та книга Мойсея, 4-та книга Мойсея і 5-та книга Мойсея. Отже і в зазначуванню Парамей будемо звати ті книги Книгами Мойсеєвими.

Старословянський біблійний поділ має також **Чотири Книги Царства,** а в українській мові ті чотири Книги зовуться: Перва Книга Самуїлова, Друга Книга Самуїлова, Перва Книга Царів, Друга Книга Царів. Коротко взявши, то в церк.-слов. є: 1-ша Книга Царств, 2-га Царств, 3-та Царств і 4-та Царств. А в укр. тексті те саме має заголовки: 1-ша Самуїла, 2-га Самуїла, 1-ша Царств, 2-га Царств. Цего послідного ми також будемо держатись в зазначуванню.

Ще кілька уваг щодо скорочень:

1М, 2М, 3М — це Перша Книга Мойсея, Друга і т. д.

Іс. — Ісаія, Єр. — Єремія, Ез. — Езекиїл, Прип. — Приповістки Соломона, Ек. — Екклезіяст і др. подібно.

Отже хто вважно перегляне заголовки Старого Завіту, той буде знати, до чого скорочення відноситься.

Рожд. Пресв. Богор. — 1) 1М 28: 10—17. 2) Ез. 43: 27; 44: 1—4. 3) Прип. 9: 1—11.

Воздв. Ч. Хр. — 1) 2М 15: 22—27, 16: 1. 2) Прип. 3: 11—18. 3) Іс. 60: 11—16.

Покров Пр. Богор. — як на Рожд. Пресв. Богородиці.

Димитрія — 1) Іс. 63: 15—19; 64: 1—5, 8—9. 2) Єр. 2: 2—12. 3) Прем. 4: 7—15.

Михаїла — 1) Іс. Навина 5: 13—15. 2) Суд. 6: 2—7, 11—24. 3) Іс. 14: 7—20.

Введення — 1) 2М 40: 1—5, 9—10, 16, 34—35. 2) 1 Цар. 7: 51; 8: 1, 3—7, 9—11. 3) Ез. 43: 27; 44: 1—4.

Николая — 1) Прип. 10: 7, 6, 3: 13—16; 8: 34—35. 2) Прип. 10: 31—32; 11: 1—2, 4, 3, 5—12. 3) Прем. 4: 7—15.

Нед. пер. Рожд. — 1) 1М 14: 14—20. 2) 5М 1: 8—11, 15—17. 3) 5М 10: 14—21.

Нов. Рік Вас. — 1) 1М 17: 1—2, 4—8, 3, 9—12, 14. 2) Прип. 8: 22—30. 3) Прип. 10: 31—32; 11: 1—2, 4, 3, 5—12.

Йордан, Водосвяття — 1) Іс. 35: 1—10. 2) Іс. 55: 1—13. 3) Іс. 12: 3—6. Тоді ж Апостол 1 Кор. 10: 1—4. Єв. Мар. 1: 9—11.

Трох Святих — 1) 5М 1: 8—11, 15—17. 2) 5М 10: 14—21. 3) Прем. Солом. 3: 1—9.

Стрітення — 1) 2М 13: 1—16. 2) Іс. 6: 1—13. 3) Іс. 19: 1—21.

Благовіщення (на Вечірни) — 1) 1М 28: 10—17. 2) Ез. 43: 27; 44: 1—4. 3)

Прип. 9: 1—11. — На Літ. 1) 2М 3: 1—8. 2) Прип. 8: 22—30.

Юрія — 1) Іс. 43: 9—14. 2) Прем. 3: 1—9. 3) Прем. 4: 7—15.

Рожд. Ів. Хрест. — 1) 1М 21: 1—8. 2) Суд. 13: 1—21. 3) Мал. 4: 1—6.

Ілії — 1) Цар. 17: 1—16. 2) 1 Цар. 18: 1—21. 3) 1 Цар. 19: 4—16.

Преображення — 1) 2М 24: 12—18. 2) 2М 33: 11—23; 34: 4—6, 8. 3) 1 Цар. 19: 3—9, 11—13, 15—16.

Усп. Богор. — 1) 1М 28: 10—17. 2) Ез. 43: 27; 44: 1—4. 3) Прип. 9: 1—11.

Зел. Свята — 1) 4М 11: 16—17, 24—29. 2) Йоіл. 2: 23—32 (до: „спасеться"). 3) Ез. 36: 24—28.

Петра і Павла — 1) 1 Посл. ап. Петра (Нов. Завіт) 1: 3—9. 2) 1 Пос. ап. Петра 1: 13—19. 3) 1 Пос. ап. Петра 2: 11—24 (до: „правдою жили").

Цвіт. Неділя — 1) 1М 49: 1—2, 8—12. 2) Соф. 3: 14—19. 3) Зах. 9: 9—15.

Вознесення — 1) Іс. 2: 2—3 (до: „стежками Його). 2) Іс. 62: 10—63: 1—9. 3) Зах. 14: 1 (до: „Господень") —4 (до: „на схід сонця"), 8—11.

ПОЯСНЕННЯ СКОРОЧЕНЬ

що приходять при означуванню Голосів, Недільних Євангелій, Апостола та Євангелій на Службі Божій і др.

Гол., або Г. — Голос.

Утр. Єв., або УЄ — Утренне Євангеліє.

Літ. — Літургія, або Литургія, отже Служба Божа.

Ап. — Апостол.

Діян., або Ді. — Діяння Апостолів.

Жид. — Жидів.

Рим. — Римлян.

1 Кор. — Перше до Коринтян.

2 Кор. — Друге до Коринтян.

Гал. — Галат і т. п.

Євангелисти: Мат., або Мт. — Матей; Мар., або Мр. — Марко; Лу. — Лука; Ів. — Іван.

Вишукування Апостолів і Євангелій:

Мт. 2: 1—12 значить: Матея 2-га Голова, а в ній читаєсь від 1-го до 12-го стиха. Гал. 4: 4—7 значить: Послання до Галат Голова 4-та, а стихи в ній читається від 4-го до 7-го. Окремо звернемо увагу на таке означення: 1 Кор. 12: 27—13: 8. Це так розуміється: Перше до Коринтян, Голова 12-та, стихи від 27-го аж до слідуючої (13-ої) Голови, а дальше з Голови 13-ої до 8-го стиха. Себто читається в 12-ій Голові від 27-го стиха до кінця Голови, та дальше з Голови 13-ої до стиха 8-го.

ЗАТЬМІННЯ СОНЦЯ В 1951 РОЦІ

В 1951 році буде два затьмінія сонця. Обручкове затьмінія сонця 7 березня. Початок в год. 1.04 пополудні до 6.43. Видне частинно в Канаді: в полудневій частині Онтеріо та Квебеку і східних Стейтах. Друге обручкове затьмінія сонця 1 вересня. Початок в годині 4.54 рано, до 10.48. Видне як частинне затьмінія в східній Канаді і Зед. Державах.

СІЧЕНЬ -- JANUARY

1951 має 31 днів 1951

Звич. Кал.н.с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	П	19	**Грудень 1950.** — Преп. Ілії Печерського, Полієвкта
2	В	20	Священмч. Ігнатія Богоносця, Філогенія Антіохійського.
3	С	21	Муч. Юліанії Никомид., смерть Петра митр. Київ.
4	Ч	22	Влмч. Анастасії, Теодотії, Евода, Хризогона, мч. Зоіла
5	П	23	10 муч. в Криті; Павла еп. Неокес, Теоктиста Новгор
6	С	24	**Святий Вечір** (Навеч. Різдва). Муч. Евгенії, Василиси
			Різдво Христове. УЄ Мат. 1: 18-25. Ап. Галат 4: 4-7. Єван. Мат. 2: 1-12.
7	Н	25	**РІЗДВО ІСУСА ХРИСТА**
8	П	26	**СОБОР ПРЕСВ. БОГОРОД.** Евтимія Сардійського
9	В	27	**Стефана первмч.** Преп. Теодора архіеп. Царгород.
10	С	28	Св. 20,000 мучеників в Никомидії спалених; мч. Петра
11	Ч	29	14,000 дітей убитих Іродом, преп. Івана Печерського
12	П	30	Муч. Анисії діви, преп. Теодора Царг., муч. **Зотика**
13	С	31	Преп. Меланії Римлянки; преподобного Геласія
			Новий Рік. Василія. Гол. 8. УЄ 11. Ап. 2 Тим. 4: 5-8 і Колос. 2: 8-12. Єв. Мар. 1: 1-8 і Луки 2: 20-21, 40-52.
14	Н	1	**Січень 1950. НОВИЙ РІК. ВАСИЛІЯ.** Нед. перед Йорд.
15	П	2	Преп. Сильвестра Печер., свмч. Теогена, Теодотії
16	В	3	Преп. Монахія, муч. Гордія
17	С	4	Собор 70-ти Апостолів: Якова, Марка, Луки і других
18	Ч	5	**Святий Вечір перед Йорданом. Піст.**
19	П	6	**ЙОРДАН (БОГОЯВЛЕННЯ ГОСПОДНЄ)**
20	С	7	**Собор Івана Хрестителя.** Муч. Атаназія Аталійського
			Нед. по Йордані. Гол. 1. УЄ 1. Ап. Ефес. 4: 7-13. Єван. Мат. 4: 12-17.
21	Н	8	**Неділя по Йордані.** Преп. Григорія Печерського
22	П	9	Муч. Полієвкта й Неарка, преп. Самея, еп. Петра Сев.
23	В	10	Григорія, еп. Нисского, преп. Дометіяна, Маркіяна
24	С	11	Преп. Теодосія Вел. преп. Теодосія Антіохійського.
25	Ч	12	Сави архіеп. Серб., муч. Татіяни, преп. Евпраксії
26	П	13	Муч. Ермила і Стратоника, Якова еп. Нізивійського
27	С	14	Св Отців вбитих в Синаї й Раїфі; преп. Стефана.
			Нед. 30. Гол. 2. УЄ 2. Ап. Колос. 3: 12-16. Луки 18: 18-27.
28	Н	15	**Нед. 30 рядова.** Преп. Павла Тивейського, Івана Кущ.
29	П	16	Поклонення кайданам ап. Петра, муч. Неона, Леоніди
30	В	17	Преп. Антонія Вел., Архила ісповідника, Антонія рим.
31	С	18	Атанасія і Кирила архіеп. Александрійських

Собор Богородиці. УЄ Мат. 1: 18-25. Ап. Жид. 2: 11-18. Єван. Мат. 2: 13-23.
Стефана. Літ. Діян. 6: 8-15 7: 1-5, 47-60. Єван. Мат. 21: 33-42.
Йордан. УЄ Марка 1: 9-11. Літ. Ап. Тита 2: 11-14 і 3: 4-7. Єв. Матея 3: 13-17.
Собор Предтечі. — Діян. 19: 1-8. Єван. Івана 1: 29-34.

Записки:

УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНИЙ КАЛЄНДАР

Січень

6. 1846. Засновано Кирило-Методіївське Братство в Києві.
11. 1647. Помер Петро Могила, київський митрополит і основник Академії в Києві, званої в його честь Могилянською. Помер поет Юрій Федькович в Чернівцях.
13. 1867. Андрусівська умова. Поділ України між Москвою і Польщею.
13. 1906. Перший український щоденник у Києві "Громадська Думка".
14. 1649. Тріюмфальний в'їзд гетьмана Б. Хмельницького до Києва.
18. 1654. Переяславська умова України з Московщиною.
21. 1803. Помер гетьман України Кирило Розумовський.
22. 1918. Проголошення самостійности України.
22. 1919. Проголошення в Києві злуки всіх українських земель.
28. 1734. Помер Гетьман Данило Апостол.
30. 1918. Героїчний бій під Крутами укр. юнацтва з большеками.

НОРТ ВИНИПЕҐ КО-ОПЕРАТИВА ЛИМИТЕД

ЗАСНОВАНА 1932 Р.

Вугля, Дрова, Фарби, Хліб і Пейстрі.

Членство $5.00

УКРАЇНСЬКЕ, ЧИСТО КООПЕРАТИВНЕ ПІДПРИЄМСТВО.

Ярда: 1042 Селкирк евню, Телефон: 55 919

Пекарня: 1069 Селкирк евню, Тел. 55 919, висилає хліб поза Винипеґ.

ЛЮТЕНЬ -- FEBRUARY

1951 має 28 днів 1951

Звич. Кал.н.с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	Ч	19	**Січень.** Преп. Макарія, Лаврентія, Евтимія Печер.
2	П	20	† Преп. Евтимія Вел., муч. Інни, Пімми, Рімми
3	С	21	Преп. Максима Іспов., мч. Анастасії, Неофіта, Евгенія
			Нед. 31. Гол. 3. УЄ 3. Ап. 1. Тим. 1: 15-17. Єван. Луки 18: 35-43.
4	Н	22	**Нед. 31 ряд.** Препмч. Анастасія Печер., ап. Тимотея
5	П	23	Свщмч. Климента еп. Анкирського, муч. Агафангела
6	В	24	Преп. Ксенії, муч. Вавили, Тимотея, Агапія
7	С	25	† Григорія Богослова археп. Царгород., м-ці Филицати
8	Ч	26	Преп. Ксенофонта і Марії та їх синів: Аркадія, Івана
9	П	27	† Перенесення мощів Івана Золотоуст., муч. Димитрія
10	С	28	Преп. Ефрема Печ. митр. Переясл., Ефрема Сиріна
			Нед. 32. Гол. 4. УЄ 4. Ап. 1 Тим. 4: 9-15. Єван. Луки 19: 1-10.
11	Н	29	**Нед. 32 ряд.** Перенес. мощей Ігнатія Богон., Лаврентія
12	П	30	**ТРОХ СВЯТИХ: Василія В., Григорія Бог., Івана Зол.**
13	В	31	Никити еп. Новгородського, муч. Вікторина, Віктора
14	С	1	**Лютий.** Муч. Трифона, м-ці Перпетуї, муч. Сатира
15	Ч	2	**СТРІТЕННЯ ГОСПОДНЄ.** Муч. Йордана, Гавриїла
16	П	3	Симеона Богоприїмця і Анни пророчиці, Власія
17	С	4	Преп. Ісидора Пелусіота, Николая іспов., Георгія Вол.
			Нед. Мит. і Фарисея. Гол. 5. УЄ 5. Ап. 2 Тим. 3: 10-15. Єван. Луки 18: 10-14.
18	Н	5	**Нед. Митаря і Фарисея.** Муч. Агафії, Теодосія Уг. арх.
19	П	6	Вукола еп. Смирни, муч. Доротеї, Христини, Калісти
20	В	7	Партемія еп. Ламп., преп. Луки Еладського.
21	С	8	Влкмч. Теодора Стратилата, прор. Захарії, Сави арх.
22	Ч	9	Преп. Панкратія затворника печер., муч. Никифора
23	П	10	Преп. Прохора Печ., священмуч. Харлампія, Порфірія
24	С	11	Муч. Власія еп. Севастопольського, муч. Георгія
			Нед. Блуд. Сина. Гол. 6. УЄ 6. Ап. 1 Кор. 6: 12-20. Єван. Луки 15: 11-32.
25	Н	12	**Нед. Блуд. Сина.** Мелетія еп. Антіох., Антонія патр.
26	П	13	Преп. Мартиніяна, Зої і Фотини, Евлогія арх. Алекс.
27	В	14	Рівноап. Кирила учит. Словян, Ісаакія Печерського
28	С	15	Преп. Пафнутія Печерського, апост. Онисима

Трох Святих. УЄ Іван 10: 9-16. Ап. 2 Тим. 2: 11-19. Луки 18: 2-8.
Стрітення Господнє. УЄ Луки 2: 25-32. Літ. Жидів 7: 7-17. Єван. Луки 2: 22-40.

Записки:

УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНИЙ КАЛЄНДАР

Лютий

4. 1793. Другий поділ Польщі — прилучення Волині й Поділля до Московщини.
8. 1918. Берестейський мир між Україною і Німеччиною, Австрією, Туреччиною та Болгарією.
11. 1900. Заснування Революційної Української Партії (РУП), — першої політичної партії у східній Україні.
14. 1897. Помер письменник Пантелеймон Куліш.
20. 1054. Помер князь Ярослав Мудрий.
24. 1872. Народилася поетка Леся Українка.
25. 1145. Князь Володимир здобув Галич.
26. 1608. Помер князь Константин Острожський.
27. 1664. Поляки розстріляли полковника Івана Богуна.

КУПЦІ! КУПУЙТЕ...—
ШКІРЯНІ РОБУЧІ РУКАВИЦІ.
Замовляйте тепер. Ми виробляємо поверх двіста інших виробів рукавиць. Як ви ще не отримали "ВЕСКО" КАТАЛЬОГА на рік 1951 — то пишіть до нас нині — а ми вам негайно вишлемо.
"WESCO" LEATHER PRODUCTS
JOHN YUZYK — General Manager
269 James Ave., — Phone 22 995 — Winnipeg, Man.
„ПОМАГАЙТЕ СОБІ І СВОМУ НАРОДОВІ"

БЕРЕЗЕНЬ -- MARCH

1951 має 31 днів 1951

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	Ч	16	**Лютий.** Мч. Памфила пресвитера Кесарії і з ним Павла
2	П	17	Преп. Теодора мовч. Печер., влмч. Теодора Тирона
3	С	18	Льва еп. Рим., Флавіяна патр. Царгор., Агапита еп.
			Нед. Мясоп. Гол. 7. УЄ 7. Ап. 1 Кор. 8: 8-9: 2.Мат. 25: 31-46.
4	Н	19	**Нед. Мясоп.** Еп. Архипа, Филимона, Апфії, Равула
5	П	20	Льва еп., преп. Агатона чудотв. Печер., свм. Садока
6	В	21	Преп. Тимотея архіеп. Антіохійського
7	С	22	Муч. Мавикія, Федора, Филипа, Лімнея, Варадата.
8	Ч	23	Свщмч. Полікарпа, преп. Івана, Антіоха, Мойсея
9	П	24	Перше і друге знайдення голови Івана Хрестителя.
10	С	25	Тарасія архіепископа Константинопольського
			Нед. Сироп. Гол. 8. УЄ 8. Ап. Рим. 13: 11-14: 4. Єван. Мат. 6: 14-21.
11	Н	26	**Нед. Сироп.** Преп. Порфирія еп. Газського
12	П	27	Преп. Тита Печер., Григорія Декаполита, Талалея
13	В	28	Преп. Василія, Марини, Кира, Нестора, Протерія
14	С	1	**Березень.** Препмч. Евдокії, муч. Нестора і Травімія
15	Ч	2	Преп. Теодота еп. Киринейського, Арсенія
16	П	3	Свщмч. Евтропія, Клеоника і Василиска, преп. Піями
17	С	4	Преп. Герасима Вологд., мч. Павла і сестри Юліянії
			Нед. 1 Посту. Гол. 1. УЄ 9. Ап. Жид. 11: 24-26, 32-12: 2. Єван. Івана 1: 43-51.
18	Н	5	**1 Нед. Посту.** Муч. Конона, преп. Марка пост.
19	П	6	Аморейських 42 муч., Милісена, Теофила, Каліста
20	В	7	Свщмч. Херсонеських: еп. Василія, Ефрема, Евгенія
21	С	8	Преп. Теофілакта ісповідника, свщмч. Теодорита
22	Ч	9	40 муч. Севастійських: Акакія, Александра, Клавдія
23	П	10	Муч. Кондрата, Кипріяна, Діонісія, Павла, Никифора
24	С	11	Софронія патр. Єрусал., муч. Піонія, Евфимія патр.
			Нед. 2 Посту. Гол. 2. УЄ 10. Ап. Жид. 1: 10-2: 3. Єван. Мар. 2: 1-12.
25	Н	12	**2 Нед. Посту.** Теофана іспов., Григорія Двоєс.,
26	П	13	Никифора патр. Царгор., муч. Христини, Александра
27	В	14	Ростислава кн. Київ., преп. Теогноста митр. Київ.
28	С	15	Муч. Агапія, Пуплія, Тимолая, Ромила, Никандра
29	Ч	16	Серапіона арх. Новгор., муч. Трохима, ап. Аристовула
30	П	17	† Преп. Олексія чоловіка Божого, мч. Марини, Павла.
31	С	18	Кирила арх. Єрусалим., муч. Трофима і Евкратія

Записки:

УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНИЙ КАЛЄНДАР

Березень

4. 1861. Знесення кріпацтва в Україні.
4. 1780. Кирила Розумовського вибрано гетьманом України.
8. 1169. Московський князь Андрій Боголюбський зруйнував Київ.
9. 1814. Народився Тарас Шевченко.
10. 1861. Помер Тарас Шевченко.
14. 1923. Рада Амбасадорів призначила Галичину Польщі.
15. 1669. Вибрано Данила Многогрішного гетьманом України.
18. 1921. Мировий договір Польщі з Совітами в Ризі.
19. 1664. Розстріляно гетьмана Івана Виговського під Ольхівцем.
20. 1917. Створено Українську Центральну Раду в Києві.
21. 1907. Помер історик Володимир Антонович.
26. 1909. Помер історик Микола Аркас.

CHILDS BUILDING
Cor. Portage Ave & Main St.

Телєфон Бюра 925 075 Резиденції 595 502

ДР. ВОЛ. Ф. БАЧИНСЬКИЙ

M.D. (Man.), L.M.C.C.

ОПЕРАТОР, ЛІКАР, АКУШЕР.

Модерні діягностичні приряди для розпізнання недуг.

Екс-Рей; Флуороскопія; Електричний Серцемір; Метаболістичний Мірильник; Радіотерапія; Ляборатория Крови, Мочі, і т. д.

Адреса канцелярії:

DR. V. F. BACHYNSKI

403—404 Childs Bldg. Winnipeg, Man.

КВІТЕНЬ -- APRIL

1951 **має 30 днів** **1951**

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
			Нед. 3 Посту. Гол. 3. УЄ 11. Ап. Жид. 4: 14-16 і 5: 1-6. Єван. Мар. 8: 34-38 і 9: 1.
1	Н	19	**Березень. 3 Нед. Посту.** Муч. Хризанта і нареч. Дарії
2	П	**20**	Отців Івана, Сергія, Патрикія, муч. Фотини Самар.
3	В	21	Ап. Якова, Хоми патр. Царг., Кирила еп. Каттан.
4	С	22	Свщмч. Василія пресв. Анкирського, муч. Дросиди
5	Ч	23	Преп. Никона Печер., свщмч. Никона еп. і 200 учен.
6	П	24	Преп. Артемона еп. Селевкійського
7	С	25	**БЛАГОВІЩЕННЯ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ.**
			Нед. 4. Посту. Гол. 4. УЄ 1. Ап. Жид. 6: 13-20. Єван. Марка 9: 17-31.
8	Н	26	**4 Нед. Посту.** Собор Арх. Гавриїла, преп. Василія нов.
9	П	27	Матрони Солунської, преп. Івана прозорливого
10	В	28	Преп. Іларіона Ісповідника, пр. Стефана чудотв.
11	С	29	**Поклони.** Муч. Марка еп. Аретус., Кирила діякона
12	Ч	30	Преп. Івана Лествичника, Івана Безмольника, Івана
13	П	31	Преп. Іпатія цілит. Печер., Йони митр. Київського
14	С	1	**Квітень.** Марії Єгипетської, преп. Геронтія Печер.
			Нед. 5 Посту Гол. 5. УЄ 2. Ап. Жид. 9: 11-14. Єван. Марка 10: 32-45.
15	Н	2	**5. Нед. Посту.** Преп. Тита, муч. Амфіяна, Едесія
16	П	3	Преп. Никити ісповідника, Іліріка, муч. Еппидифора
17	В	4	Преп. Йосифа Многоболізного Печ., Йосифа Піснопів.
18	С	5	Муч. Агатопода і Теодула, преп. Марка, Теодори Сол.
19	Ч	6	Евтихія арх. Конст., Методія учит. Словян, мч. 120
20	П	7	Юрія еп. Мелетинського, муч. Руфіна, Акилина
21	С	8	Ап. Іродіона, Агава, Руфа, Асинкрита, Флегонта, Ерма
			Неділя Квітна. УЄ Мат. 21: 1-11, 15-17. Літ. Ап. Филип. 4: 4-9. Єван. Івана 12: 1-18.
22	Н	9	**Нед. Цьвітна.** Муч. Евпсихія та інших 270 мучеників
23	П	10	Муч. Терентія, Максима, Зенона, Африкана, Теодора
24	В	11	Свщм. Антипа еп. Перґамського, преп. Пармуфія
25	С	12	Василія ісповідника Парійського, преп. Атанасії
26	Ч	13	Свщмч. Артемона пресв. Лаодикійського, мч. Томаїди
27	П	14	Мартина ісповід., муч. Азата і 1000 з ним замучених
28	С	15	Ап. Аристарха, Трофима, муч. Сави, Василиси
			Великдень: Ап. Діяння 1: 1-8. Єван. Івана 1: 1-17.
29	Н	16	**ВЕЛИКДЕНЬ — ВОСКРЕСЕННЯ ХРИСТОВЕ**
30	П	17	**СВІТЛИЙ ПОНЕДІЛОК.** Свщмч. Симеона еп. Перс.

Благовіщення. УЄ Луки 1: 39-49, 56. Літ. Ап. Жид. 2: 11-18. Єв. Луки 1: 24-38

Світлий Понеділок. Ап. Діян. 1: 12-17, 21-26. Єван. Івана 1: 18-28.

Записки:

УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНИЙ КАЛЄНДАР

Квітень

8. 1340. Галицькі бояри отруїли останнього князя Галицької Держави, Юрія II.
14. 1857. Звільнення Тараса Шевченка з 10-річного заслання.
15. 1848. Скасування панщини в Галичині.
17. 1847. Арешт Тараса Шевченка.
18. 1648. Перемога Богдана Хмельницького під Жовтими Водами.
19. 1885. Помер історик Микола Костомаров.
19. 1917. Перший Всеукраїнський Військовий Зїзд у Києві.
27. 1904. Помер драматург і артист Михайло Старицький.
28. 1916. Помер Іван Франко.
29. 1648. Богдана Хмельницького вибрано гетьманом України.
29. 1918. Вибрано гетьманом Павла Скоропадського. Фльота на Чорноморі піднято український прапор.
30. 1876. Царський указ про заборону українського письменства.

ДР. М. ПОТОЦЬКИЙ

M.D., L.M.C.C.

ЛІКАР, ОПЕРАТОР, АКУШЕР

Dr. M. Potoski

Franklin Block

Телєфон 416

DAUPHIN, MAN.

М. Н. ГРИГОРЧУК

АДВОКАТ, ПОВНОВЛАСНИК і т. д.

Перепроваджує всякі судові справи, карні, цивільні і тестаментальні.

Адрєса:

M. N. HRYHORCZUK, B.A., LL.B., M.L.A.

Box 81, Ethelbert, Man.

ТРАВЕНЬ -- MAY

1951 має 31 днів 1951

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	В	18	**Квітень. СВІТЛИЙ ВІВТОРОК.** Преп. Івана ісповід.
2	С	19	Преп. Івана Ветхопещерника, **преп. Трофима патр.**
3	Ч	20	Муч. Гавриїла отрока, **преп. Теодора, Анастасія ігум.**
4	П	21	Свщмч. Теодора і матері його Филипії, муч. Діоскора
5	С	22	Теодора Сикеота, ап. Натанаїла, Луки
			Нед. Томи. Гол. 1. УЄ 1. Літ. Діян. 5: 12-20. Єван. Іван 20: 19-31 і Іван 15: 17-16: 2.
6	Н	23	**Нед. Томина — Проводи. †Великмч. Георгія (Юрія)**
7	П	24	Преп. Сави Печер., Муч. Стратилата і 70 його воїнів
8	В	25	Ап. Марка, Македонія патр. Царгор., преп. Сильвестра
9	С	26	Свщмч. Василія еп. Амасійського, **св. Глафіри діви**
10	Ч	27	Преп. Стефана еп. Волод. Вол., Симеона свояка Госп.
11	П	28	Ап. Ясона і Сосипатра, Кирила еп. Турів., муч. Дади
12	С	29	Муч. 9 в Кизику, Теогніда, Рута, Антипатра, Теостиха
			Нед. Миронос. Гол. 2. УЄ Мар. 16: 9-20. Літ. Діян. 6: 1-7. Єв. Мар. 15: 43-47 і 16: 1-8.
13	Н	30	**Неділя Мироносиць.** †Ап. Якова Завед., Никити Нов..
14	П	1	**Травень.** Свщм. Макарія митр. Київ., преп. Пафнутія
15	В	2	Перенес. мощів Бориса і Гліба, Атанасія патр. Алекс.
16	С	3	Смерть преп. Теодосія ігумена Печ., мч. Тимотея
17	Ч	4	Пелагії діви, свящмч. Сильвана, Еразма, Никифора іг.
18	П	5	Муч. Ірини, муч. Неофіта і Гая, пред. Адріяна і Міхея
19	С	6	Преп. Йова многострад., Йова Почаївського чудотв.
			Нед. Розслабл. Гол. 3. УЄ Луки 24: 1-12. Літ. Діян. 9: 32-42. Єван. Івана 5: 1-15.
20	Н	7	**Нед. Розслабленого.** Зявлення Чес. Хреста в Єрусал.
21	П	8	†Ап. Івана Богослова, Арсенія Вел., Арсенія Печер.
22	В	9	Перенес. мощів св. Николая чудотв., пророка Ісаії
23	С	10	Ап. Симона Зилота, преп. Ісидора, блаж. Таїсії
24	Ч	11	Рівноап. Кирила і Методія, преп. Софронія Печер.
25	П	12	Епіфанія еп. Кипру, Германа патр. Царгородського
26	С	13	Муч. Гликерії, діви і Лаодикія, Юрія іспов. Макарія
			Нед. Самар. Гол. 4. УЄ Ів. 20: 1-10. Літ. Діян. 11: 19-26 і 29-30. Єв. Івана 4: 5-42.
27	Н	14	**Неділя Самарянки.** Никити затв. Печ., муч. Ісидора
28	П	15	Пахомія Великого, Ісаії еп. Ростовського, Ісаії Печер.
29	В	16	Преп. Теодора освященного, муч. Віта, бл. Музи
30	С	17	Ап. Андроника з 70-ти і помічниці його Юнії, Стефана
31	Ч	18	Муч. Гликерії діви і Лаодикія, Юрія іспов., Макарія

Світлий Вівторок. Діян. 2: 14-21. Єван. Луки 24: 12-35.

Записки:

УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНИЙ КАЛЄНДАР

Травень

4. 1838. Викуп Т. Шевченка з кріпацтва.
6. 1910. Помер письменник Борис Грінченко.
7. 1945. Капітуляція Німеччини і закінчення II світової війни.
15. 1638. Перемога Остряниці над поляками під Голтвою.
19. 1917. Перший Всеукраїнський Військовий Зїзд у Києві.
22. 1861. Похорон Т. Шевченка на Чернечій Горі під Каневом.
23. 1938. Большевицький аґент убив полк. Є. Коновальця в Ротердамі.
24. 1125. Помер князь Володимир Мономах.
25. 1926. Убито отамана Симона Петлюру в Парижі.
26. 1742. Помер гетьман Павло Орлик у Яссах, в Молдавії.
28. 1916. Помер Іван Франко.
30. 1876. Царський указ про заборону українського письменства в Росії.

Др. І. ВЕРХОМИН **Др. Н. Д. ГОЛУБІЦЬКИЙ**

Тел. Дому 25884 Тел. Офісу 24543 Тел. Дому 84488

ЛІКАРІ і ОПЕРАТОРИ — Х-РЕЙ і ФІЗІО-ТЕРАПІЯ

Dr. J. VERCHOMIN Dr. N. D. HOLUBITSKY

Union Bldg. — 10023 — 102 Ave. — Edmonton, Alta.

ЧЕРВЕНЬ -- JUNE

1951 має 30 днів 1951

Звич. Кал.н.с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	П	19	**Травень.** Свщмч. Патрикія еп., Акакія і Менандра
2	С	20	Муч. Талалея, Александра, Астерія воїнів, преп. Івана
			Нед. Сліпор. Гол. 5. УЄ Ів. 20: 11-18. Літ. Діян. 16: 16-34. Єв. Івана 9; 1-38.
3	Н	21	**Нед. Сліпородженого.** Рівноап. Константина і Єлени
4	П	22	Муч. Василиска, Маркела, Кондра, муч. Софії
5	В	23	Препмч. Михаїла Чорноризця, Леонтія епископа.
6	С	24	Преп. Симеона дивногорця, преп. Никити стовпника
7	Ч	25	**ВОЗНЕСЕННЯ ГОСПОДНЕ.** †3 знайд. гол. Ів. Хрест.
8	П	26	Ап. Карпа і Алфея з 70-ти, муч. Аверкія й Єлени
9	С	27	Свщмч. Терапонта Серб., преп. Нила ст., мч. Теодори
			Нед. Св. ОО. Гол. 6. УЄ Ів. 21: 1-14. Літ. Діян. 20: 16-18 і 28-36. Єв. Ів. 17: 1-13.
10	Н	28	**Неділя св. Отців 1-го Всел. Собору в Никеї 325 року**
11	П	29	Преп. Теодосії діви, Александра патр. Александ.
12	В	30	Преп. Ісаакія Далматського, муч. Наталії
13	С	31	Ап. Ерма з 7-ти, Муч. Ермія, муч. Философа
14	Ч	1	**Червень.** Муч. Юстина филос., мч. Юстина, Харитини
15	П	2	**Влкмч. Івана Сучавського.** Никифора патр. Царгород.
16	С	3	Муч. Лукіяна і з ним Клавдія, Ігнатія, Павла
			Зелені Свята. Гол. 7. УЄ Ів. 20: 19-23. Літ. Діян. 2: 1-11. Єв. Івана 7: 37-52 і 8: 12.
17	Н	4	**ЗЕЛЕНІ СВЯТА — ПРЕСВ. ТРОЇЦІ.** Митрофана
18	П	5	**ДЕНЬ СВЯТОГО ДУХА.** Блаж. Константина митр.
19	В	6	Муч. Висаріона Єгип., преп. Іларіона ігум. Далмат.
20	С	7	Муч. Теодота Анкирського, муч. Киріякії, Калерії
21	Ч	8	Ефрема патр. Антіох., Теодора еп., муч. Теофана
22	П	9	Кирила арх. Александр., муч. Теклі, Марти і Марії
23	С	10	Преп. Силуана схимомонаха Печер., Тимофія
			Нед. 1. Гол. 8. УЄ 1. Літ. Жид. 11: 33-40; 12: 1-2. Мат. 10: 32-33, 37-38; 19: 27-30.
24	Н	11	**1 Н. по Зел. Святах — Н. Всіх Святих.** †Ап Вартоломея
25	П	12	Преп. Онуфрія Вел., Петра Атонс., пуст. Івана
26	В	13	Муч. Акилини, преп. Анни і сина єї Івана, муч. Діодора
27	С	14	Смерть князя Мстислава, прор. Єлисея, Методія патр.
28	Ч	15	Прор. Амоса, муч. Віта, Модеста, преп. Крискентії.
29	П	16	Преп. Тихона Луховського, муч. Тигрія презвитера
30	С	17	Муч. Мануїла, Савела й Ізмаїла.

Понеділок Зел. Свят. Літ. Ап. Ефесян 5: 9-19. Єван. Матея 18: 10-20.
Вознесення. Утр. Єван. Марка 16: 9-20. Літ. Діян. 1: 1-12. Єван. Луки 24: 36-53.
Івана Сучавського: УЄ Ів. 20: 1-10. Літ. 2 Петра 3: 1-18. Єв. Ів. 19: 25-27 і 21: 24-25.

Записки:

УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНИЙ КАЛЄНДАР

Червень

5. 1709. Гетьман Мазепа сполучився зі шведським королем Карлом XII.
6. 1224. Татари розбили українські княжі війська над Калкою.
7. 1843. Помер письменник Маркіян Шашкевич.
8. 1653. Перемога Богдана Хмельницького під Батогом.
10. 1917. Перший Всеукраїнський Селянський Зїзд у Києві.
14. 1569. Люблинська Унія.
17. 1709. Бій гетьмана Мазепи й шведів з царем Петром під Полтавою.
18. 1709. Перше зруйнування москалями Січи.
23. 1917. Проголошено в Києві Перший Універсал Української Центральної Ради.
25. 1205. Галицький князь Роман поліг під Завихвостом.
28. 1768. Залізняк і Ґонта здобули Умань.

ДР. Б. ДИМА

ЛІКАР І ХІРУРҐ

592 SELKIRK AVENUE

Winnipeg, Man.

Тел. Бюра 55 043 **Тел. Резиденції 51 239**

ДР. П. ЗАКУС

ДЕНТИСТ

веде свою канцелярію під числом:

592 SELKIRK AVE.

WINNIPEG, — MANITOBA

Телєфон офісу 55 043

ЛИПЕНЬ -- JULY

1951 має 31 днів 1951

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
			Нед. 2. Голос 1. УЄ 2. Літ. Ап. Римлян 2: 10-16. Єван. Матея 4: 18-23.
1	Н	18	**Червень. Н. 2 по Зел. Святах.** Преп. Леонтія кан. Печ.
2	П	19	†Ап. Юди брата Господнього, преп. Паісія Велик.
3	В	20	Память угодників Землі Волинської, свщмч. Методія
4	С	21	Муч. Юліяна Тарсійського, преп. **Юлія пресвітера**
5	Ч	22	Свщм. Евсевія, муч. Галактіона, муч. Юліянії.
6	П	23	Муч. Агрипини діви, муч. Евстахія, Гая й Урбана
7	С	24	**РІЗДВО ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ.** Муч. Орентія.
			Нед. 3. Гол. 2. УЄ 3. Літ. Рим. 5: 1-10. Єван. Матея 6: 22-33.
8	Н	25	**Нед. 3 по Зел. Святах.** Преп. Февронії, Леоніди, Ливії
9	П	26	Преп. Давида Солун., Івана еп. Гот., Діонисія Печер.
10	В	27	Преп. Самсона страннопріємця, блаж. Мартина
11	С	28	Преп. Сергія і Гермогена, преп. Івана **Дамаскина**
12	Ч	29	**Св. ПЕТРА і ПАВЛА АПОСТОЛІВ.**
13	П	30	†Собор 12-ти Апостолів, муч. Михаїла, Мелітона
14	С	1	**Липень.** Косми і Даміяна безсріб., Антонія Римлян.
			Нед. 4. Гол. 3. УЄ 4. Літ. Ап. Римлян 6: 12-23. Єван. Матея 8: 5-13.
15	Н	2	**Нед. 4 по Зел. Святах.** Полож. Чесної ризи Діви Марії
16	П	3	Муч. Акинта, Марка, преп. Анатолія затв. Печер.
17	В	4	Андрея архіеп. Критського, муч. Теодота і Теодотії
18	С	5	†Преп. Атанасія Атон., преп. Лампада, муч. Анни
19	Ч	6	Преп. Сисоя схим. Печер., муч. Лукії, мч. Ісавра діяк.
20	П	7	Преп. Томи Малеїна й Акакія Синайс. муч. **Киріякії**
21	С	8	Влкмч. Прокопія, св. Теодосії
			Нед. 5 Гол. 4. УЄ 5. Літ. Рим. 10: 1-10. Єв. Мат. 8: 28-34 і 9: 1.
22	Н	9	**Нед. 5 по Зел. Святах.** Свщмч. Панкратія еп., Теодора
23	П	10	†Преп. Антонія Печерського, муч. Леонтія
24	В	11	Смерть укр. княгині Ольги, муч. Евфимії, прп. Никод.
25	С	12	Муч. Прокла й Іларія, преп. Михаїла, **св. Вероніки**
26	Ч	13	Собор арх. Гавриїла, преп. Стефана, Саваїта.
27	П	14	Ап. Акили з 70-ти і дружини Прискили, муч. Юста
28	С	15	**† Володимира Великого князя України**
			Нед. 6. Гол. 5. УЄ 6. Літ. Рим. 12: 6-14. Єв. Матея 9: 1-8.
29	Н	16	**Нед. 6 по Зел. Святах.** Свщмч. Атиногена, муч. Юлії д.
30	П	17	Влмч. Марини, преп. Леоніда, муч. Сперата
31	В	18	Івана і Памви затвор. Печерських, муч. Еміліяна

Різдво Івана Хрестителя. УЄ Лук. 1: 24-25, 57-68, 76-80. Літ. Ап. Рим. 13: 11-14: 4. Лук. 1: 5-25, 57-68, 76-80.

Петра і Павла. УЄ Ів. 21: 15-25. Літ. 2 Кор. 11: 21-33 і 12:: 1-9. Єв. Мат. 16: 13-19.

Володимира Великого. УЄ Івана 10: 9-16. Літ. Ап. Гал. 1: 11-19. Єван. Івана 10: 1-9.

Записки:

УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНИЙ КАЛЄНДАР

Липень.

1. 1917. Заснування українського університету в Камянці Подільськім.
8. 1659. Гетьман Виговський розбив москалів під Конотопом.
16. 1917. Другий Універсал Центральної Ради.
19. 1015. Помер князь Володимир Великий.
21. 1948. Проголошено створення Української Національної Ради в західній Німеччині.
27. 1657. Помер гетьман Богдан Хмельницький.

ДР. Г. НОВАК

M.D., C.M.

ЛІКАР, ХІРУРҐ і АКУШЕР

Dr. G. NOVAK

459 Selkirk Ave., cor. Powers St.

WINNIPEG, MANITOBA

Телефон: 54 351

ДР. А. Г. КОТИК

ДЕНТИСТ

Найновіші прибори для забезпечення цілковитої сатисфакції пацієнта.

Dr. A. H. COTTICK

Канцелярії під числом

802 Toronto General Trusts Bldg.

Winnipeg, Man.

Телефон офісу 925 821

СЕРПЕНЬ — AUGUST

1951 має 31 днів 1951

Звич. Кал. н.с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	С	19	**Липень.** Преп. Макрини, сестри св. Василія Великого
2	Ч	20	✣ **Ілії пророка.** Зн. моц. Атанасія ігум. Берестейського.
3	П	21	**Преп Онуфрія мовчальника й Онисима Печерського**
4	С	22	Рівноап. Марії Магдалини, свщмч. Фоки
			Нед. 7. Гол. 6. УЄ 7. Ап. Рим. 15: 1-7. Єван. Матея 9: 27-35.
5	Н	23	**Н. 7 по Зел. Святах.** Мч. Трохима, Теофіла і 13 з ними
6	П	24	†Муч. Бориса й Гліба, преп. Полікарпа архіеп. Печер.
7	В	25	†Успення прав. Анни, св. Олимпіяди дияконисі
8	С	26	Преп. Мойсея чудотв. Печерського, свщмч. Ермолая
9	Ч	27	Пантелеймона влмч., преп. Наума, Анфіси ігумені
10	П	28	Апост. з 70-ти: Прохора, Никанора, Тимона і Пармена
11	С	29	Муч. Калиника Кил., муч. Серафини діви
			Нед. 8. Голос 7. УЄ 8. Літ. Ап. 1 Коринтян 1: 10-18. Єван. Мат. 14: 14-22.
12	Н	30	**Нед. 8 по Зел. Святах.** Ап. з 70-ти: Сили і Силуана
13	П	31	Прав. Евдокима Каппад., муч. Уліти, прав. Йосифа
14	В	1	**Серпень. Хрещення України.** †Знайд. Чесн. Хреста
15	С	2	Перенес. мощей первомуч. Стефана, блаж. Василія
16	Ч	3	Преп. Ісаакія, Далмата, Фавста, преп. Косми отшел.
17	П	4	Сім молодців в Ефезі спляч.: Максиміліяна, Івана і др.
18	С	5	Муч. Евсигнія, Кантидія, Кантидіяна, Василиска
			Нед. 9. *Преобр. (Спаса).* Гол. 8. УЄ Луки 9: 28-36. Ап. 2 Петра 1: 10-19. Єв. Мат. 17: 1-9.
19	Н	6	**ПРЕОБРАЖЕННЯ ГОСПОДНЕ — СПАСА.**
20	П	7	Прпмч. Дометія, преп. Пимена Печер., преп. Потапія
21	В	8	Преп. Еміліяна ісповід., преп. Григорія Печерського
22	С	9	†Ап. Матея, муч. Юліяна, Маріяна, Івана, Фотія
23	Ч	10	Муч. архид. Лаврентія, Сикста епис., муч. Романа.
24	П	11	Прпмч. Василія і Теодора Печер., мч. Евпла, Неофіта
25	С	12	Муч. Фотія, Памфила, Капитана, Аникити
			Нед. 10. Гол. 1. УЄ 10. 1 Кор. 4: 9-16. Єван. Мат. 17: 14-23.
26	Н	13	**Нед. 10 по Зел. Святах.** Преп. Максима ісповідника
27	П	14	Прор. Михея, перенес. мощей преп. Теодосія Печер.
28	В	15	**УСПЕННЯ ПРЕСВ. БОГОР.** Преп. Макарія і Харитона
29	С	16	†Нерук. образ Ісуса Христа, муч. Діомида
30	Ч	17	Преп. Алипія іконоп. Печер., муч. Мирона, Филипа.
31	П	18	Муч. Флора і Лавра, Серапіона, Івана і Георгія патр.

Ілії. УЄ Луки 4: 22-30. Літ. Ап. Якова 5: 10-20. Єван. Луки 4: 22-30.

Успен. Пресв. Бог. УЄ Лук. 1: 39-49, 56. Літ. Фил. 2: 5-11. Іван. Лук. 10: 38-42, 11: 27-28.

Записки:

УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНИЙ КАЛЄНДАР

Серпень

1. 1913. Померла поетка Леся Українка.
2. 1914. Початок першої світової війни.
4. 1687. Вибрано Івана Мазепу гетьманом України.
8. 1834. Народився поет Юрій Федькович.
10. 1907. Померла письменниця Марко Вовчок.
14. 998. Хрещення України.
15. 1856. Народився Іван Франко.
20. 1649. Зборівська угода гетьмана Хмельницького з Польщею.
20. 1843. Помер перший український повістяр Г. Квітка-Основяненко.
21. 1919. Українська Армія ввійшла переможно до Києва.
31. 1673. Напад отамана Івана Сірка на Очаків.

Phone 55 204

Dr. M. Kanchier

DENTIST

407 Selkirk Avenue
Winnipeg, Man.

STANLEY SMILEY

УКРАЇНСЬКИЙ
ОКУЛІСТ

Екзамінує Очі

Office — Royal Bank Bldg.
Cor. SELKIRK & SALTER
Winnipeg
Phone 51 599

ВЕРЕСЕНЬ -- SEPTEMBER

1951 має 30 днів 1951

Звич. Кал. н.с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	С	19	**Серпень. Муч. Андрея Стратилата і з ним 2593 муч.**
			Нед. 11. Голос 2. УЄ 11. Літ. 1 Корин. 9: 2-12. Єван. Матея 18: 23-35.
2	Н	20	**Нед. 11 по Зел. Святах.** Прор. Самуїла, муч. Севіра
3	П	21	Преп. Аврамія, ап. Тадея з 70-ти, муч. Васси
4	В	22	Муч. Агатоника, Зотика, Теопрепія, Акиндини
5	С	23	Свщмч. Іринея еп. Ліонського, **Калиника патр. Царг.**
6	Ч	24	Перенес. мощів Петра митр. Київ., свщмч. Євтихія.
7	П	25	Ап. Тита з 70-ти, іспов. Вариса і Евлогія, еп. Едеси
8	С	26	Муч. Адріяна і Наталії, препод. Тифоя
			Нед. 12. Гол. 3. Утр. Єван. 1, Літ. 1 Корин. 15: 1-11. Єван. Матея 19: 16-26.
9	Н	27	**Нед. 12 по Зел. Святах.** Преп. Пімена пост. Печер.
10	П	28	†Знайд. мощей Йова Почаїв., преп. Мойсея мурина
11	В	29	**Усікнов. голови Івана Хрестителя.** Муч. Анастасії
12	С	30	Александра, Івана і Павла патр. Царгор., **преп. Вріена**
13	Ч	31	† Пол. Пояса Богород. Івана митр. Київ., Генадія.
14	П	1	**Вересень. Початок Церк. Року.** Симеона стовпника
15	С	2	Муч. Маманта, Івана пост. патр. Царгородського
			Нед. 13. Гол. 4. Утр. Єван. 2 Літ. 1 Корин. 16: 13-24. Єван. Матея 21: 33-42.
16	Н	3	**Нед. 13 по Зел. Святах.** Свщмч. Антима еп. Никомид.
17	П	4	Свщмч. Вавили еп. Антіох., прмч. Атанасія Берестей.
18	В	5	Праведного Захарії й Елисавети
19	С	6	Чудо Архистр. Михаїла в Хонах, преп. Архипа
20	Ч	7	Предпр. Рожд. Богородиці, муч. Макарія Канівського.
21	П	8	**РІЗДВО ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ.** Муч. Руфа і Руфіяна
22	С	9	Богоот. Якима й Анни, муч. Северіяна, Теодосія
			Нед. 14. Гол. 5. Утрен. Єван. 3. Літ. Ап. 2 Корин. 1: 21-2: 4. Єван. Матея 22: 1-14.
23	Н	10	**Нед. 14 по Зел. Святах.** Муч. Минодори, Митродори
24	П	11	Преп. Теодори Олександ., муч. Серапіона, Кронида
25	В	12	Свщмч. Автонома еп., преп. Атанасія, муч. Юліяна
26	С	13	Предпразд. Воздвиження Ч. Хреста, Корнилія сотн.
27	Ч	14	**ВОЗДВИЖЕННЯ ЧЕСНОГО ХРЕСТА ГОСПОД.**
28	П	15	Влкмч. Никити, преп. Филотея, муч. Порфирія
29	С	16	Влкмч. Евтимії, Кипріяна митр., Состена, Віктора
			Нед. 15. Гол. 6. Утрен. Єван. 4. Літ. 2 Корин. 4: 6-15. Єван. Матея 22: 35-46.
30	Н	17	**Нед. 15 по Зел. Святах.** Муч. Віри, Надії і Любови

Усік. гол. Ів. Хрес . УЄ Мат. 14: 1-13. Літ. Діян. 13: 25-32. Мар. 6: 14-30.
Різдво Пр. Богор. УЄ Лук. 1: 39-49 і 56. Літ. Фил. 2: 5-11. Єв. Лук. 10: 38-42 і 11: 27-28.
Воздвиж. УЄ Ів. 12: 28-36. Літ. 1 Кор. 1: 18-24. Єв. Івана 19: 6-11, 13-20, 25-28, 30-35.

Записки:

УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНИЙ КАЛЄНДАР

Вересень

2. 1709. Помер гетьман Іван Мазепа.
5. 911. Другий договір з греками.
9. 1769. Народився І. Котляревський, батько українського письменства.
15. 1907. Помер письменник і артист Іван Тобілевич (Карпенко-Карий).
16. 1658. Гадяцька умова гетьмана Виговського з Польщею.
21. 1944. Помер Олександер Кошиць.
2. 1918. Відкриття в Києві українського університету.

ДР. Ю. Е. ДРАҐАН
M.D., C.M., L.M.C.C.
Лікар, Акушер і Оператор
Член Домініяльної Ради Лікарів.
З практикою по шпиталях
в Рочестер, Філаделфії,
Бостоні, Ню Йорку
та Балтімор.
601 Canada Building,
SASKATOON, SASK.
(Коло сіенарської стації)

ДР. М. Г. БОЙКОВИЧ
ДЕНТИСТ
Dr. M. H. BOYKOWICH
Dental Surgeon
403 CANADA Bldg.
Saskatoon, Sask.
Вечерами на замовлення.
Телєфони:
Офісу 4774 Мешкання 91669

ЖОВТЕНЬ -- OCTOBER

1951 має 31 днів 1951

Звич. Кал.н.с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	П	18	**Вересень.** Преп. Евменія, муч. Аріядни, Ірини, Софії
2	В	19	Муч. Трохима, Саватія і Доримедонта, муч. Зосима.
3	С	20	Влкмч. Евстафія Плакиди, з ним Теопістії, Агапія
4	Ч	21	Ап. Кондрата з 70, преп. Даниїла, муч. Іпатія еп. Ефес.
5	П	22	Преп. Отців в печерах Антонія в Київі, прор. Йони
6	С	23	Зачаття св. Івана Хрестителя, мч. Андрея, мч. Ксантипи
			Нед. 16. Голос 7. УЄ 5. Літ. Ап. 2 Коринтян 6: 1-10. Єван. Матея 25: 14-30.
7	Н	24	**Нед. 16 по Зел. Святах.** Првмч. Теклі, прав. Никандра
8	П	25	Преп. Евфросинії Александ., муч Пафнутія, Павла
9	В	26	†Івана Богослова, муч. Хири, прав. Гедеона судді
10	С	27	Муч. Калістрата і 49 воїнів з ним, преп. Саватія
11	Ч	28	† Преп. Харитона ісп., мч. Марка, Александра, Алфея.
12	П	29	Преп. Киріяка отшел., Теофана Милостивого
13	С	30	Михаїла І-го митр. Київського, смч. Григорія Вірм.
			Нед. 17. Гол. 8. УЄ 6. Літ. Жид. 9: 1-7. Єв. Луки 10: 38-42 і 11: 27-28.
14	Н	1	**Жовтень. — Н. 17 по Зел. Св. — ПОКРОВ ПР. БОГОР.**
15	П	2	Андрея Христа ради юрод., свщмч. Киприяна
16	В	3	Преп. Діонисія затвор. Печер., свщмч. Діонисія
17	С	4	Свщмч. Еротея, Володимира Новгор., преп. Еладія
18	Ч	5	Муч. Харитини, преп. Даміяна Печер., святит. Петра.
19	П	6	Ап. Томи з 70-ти, мч. Еротиїди діви, муч. Макарія
20	С	7	Муч. Сергія і Вакха, преп. Сергія Печер., Юліяна
			Нед. 18. Голос 1. УЄ 7. Літ. Ап. 2 Коринтян 9: 6-11. Єван. Луки 5: 1-11.
21	Н	8	**Нед. 18 по Зел. Святах.** Преп. Палагії, св. Таїси
22	П	9	†Ап. Якова Алфеєвого з 12-ти, преп. Андроника
23	В	10	Муч. Евлампія й Евлампії, Собор угод. Волинських
24	С	11	Ап. Филипа з 70-ти, Теофана пост. Печ., Теофана еп.
25	Ч	12	Мч. Прова, Тараха й Андроника, преп. Косми Святог.
26	П	13	Муч. Карпа, преп. Веніямина Печер., преп. Никити
27	С	14	Преп. Параскевії Серб., Николая Печер., мч. Назарія
			Нед. 19. Гол. 2. УЄ 8. Літ. 2 Кор. 11: 31-33 і 12: 1-9. Єван. Луки 6: 31-36
28	Н	15	**Нед. 19 по Зел. Святах.** Преп. Евтимія Нового
29	П	16	Муч. Лонгина сотника, св. Лонгина Печер., Леонтія
30	В	17	Память Отців 7-го Всел. Собору, препмч. Андрея Крит.
31	С	18	†Ап. Луки з 70-ти, преп. Юліяна пуст., Йосафата іг.

Записки:

УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНИЙ КАЛЄНДАР

Жовтень

10. 1648. Богдан Хмельницький обложив Львів, розбивши поляків під Городком.
13. 1866. Помер поет Гулак-Артемовський.
14. 1624. Напад Запорожців на Царгород.
19. 1918. Українські Національні Збори у Львові проголосили на українських землях Австрії Українську Державу.
29. 1894. Помер учений Омелян Огоновський.

Selkirk & Parr Winnipeg, Man.

Memorial Funeral Chapel

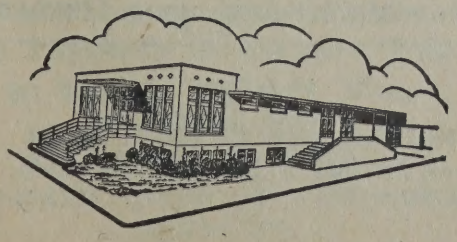

G. ZAWIDOSKI, Mgr.

Ph. 594 911

ЛИСТОПАД -- NOVEMBER

1951 має 30 днів 1951

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	Ч	19	**Жовтень.** Блаж. Клеопатри і Івана, Евсевія діякона.
2	П	20	Влкмч. Артемія, муч. Евора й Евнея, преп. Матрони
3	С	21	Преп. Іларіона Вел., Іларіона Печерського.
			Нед. 20. Гол. 3. УЄ 9. Літ. Галат 1: 11-19. Єв. Луки 7: 11-16.
4	Н	22	**Нед. 20 по Зел. Святах.** Рівноап. Аверкія еп. Єрополь.
5	П	23	Ап. Якова брата Госп., св. Ігнатія патр. Царгород.
6	В	24	Преп. Арети, Сисоя і Теофіла Печер., муч. Арети
7	С	25	Муч. Маркіяна і Мартирія, св. Таїти, муч. Анастасія
8	Ч	26	**ДИМИТРІЯ ВЕЛИКМ.** Преп. Теофіла, муч. Лептини.
9	П	27	Преподобного Нестора Літописця, муч. Нестора
10	С	28	Муч. Терентія й Неоліни та дітей їх, муч. Параскеви
			Нед. 21. Гол. 4. Утрен. Єван. 10. Літ. Галат 2: 16-20. Єван. Луки: 8: 5-15.
11	Н	29	**Нед. 21 по Зел. Святах.** Прпмч. Анастасії Римлянки
12	П	30	Муч. Зиновія і Зиновії, муч. Анастазії, св. Йосифа
13	В	31	Преп. Спиридона й Никодима Печер., ап. Стахія
14	С	1	**Листопад.** Космі і Даміяна та матері Теодотії
15	Ч	2	Муч. Акиндина, Пигасія, мч. Домни, преп. Маркіяна.
16	П	3	Муч. Акепсима еп., Йосифа пресв., Айтала діякона
17	С	4	Преп. Йоаникія Вел., Ахила Печер., мч. Никандра
			Нед 22. Голос 5. УЄ 11. Літ. Ап. Галат 6: 11-18. Єван. Луки 16: 19-31.
18	Н	5	**Нед. 22 по Зел. Святах.** Муч. Галактіона й Епістимії
19	П	6	Павла архіеп. Царгород., мч. дів.: Текуси, Александри
20	В	7	Св. 33 муч. в Мелітині: Ерона, Ісихія, Никодима і др.
21	С	8	**СОБОР АХИСТР. МИХАЇЛА** і др. **Ангелів**, преп. Марти
22	Ч	9	Онисифора іспов. печер., Матрони царгор., мч. Маври
23	П	10	Ап. з 70-ти: Ераста еп., Олимпа, Родіона і Сосипатра
24	С	11	Муч. Мини, преп. Теодора Студита, Стефаніди
			Нед 23. Голос 6. УЄ. 1. Літ. Ефесян 2: 4-10. Єван. Луки 8: 26-39.
25	Н	12	**Нед. 23 по Зел. Святах.** Св. Івана Милост. патр. Алекс.
26	П	13	†Івана Золотоуст. арх. Царгород. прпмч. Дамаскина
27	В	14	†Ап. Филипа з 12-ти, Григорія Палами архіеп. Тесал.
28	С	15	**Початок Пилипівки.** Муч. Гурія, Самона й Авіва.
29	Ч	16	Ап. і єван. Матея (Левія з 12-ти), преп. Сергія схимн.
30	П	17	Григорія еп. і чудтв. Неокесарійського, преп. Никона

Димитрія. УЄ Мат. 10: 16-22. Літ. 2 Тим. 2: 1-10. Єван. Івана 15; 17-27 і 16; 1-2.
Собор Архан. Михаїла. УЄ Матея 13: 24-30, 36-43. Літ. Жид. 2: 2-10 і Луки 10: 16-21.

Записки:

УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНИЙ КАЛЄНДАР

Листопад

4. 1872. Народився письменник і поет Богдан Лепкий.
6. 1811. Народився Маркіян Шашкевич.
6. 1912. Помер композитор Микола Лисенко.
7. 1917. Большевики захопили владу в Московщині.
10. 1708. Москалі зруйнували Батурин.
11. 1921. Кінець Зимового Походу.
11. 1921. Помер пет-байкар Леонід Глібів.
14. 1918. Відкриття Української Академії Наук у Києві.
19. 1698. Помер гетьман Петро Дорошенко.
20. 1917. Проголошено в Києві III Універсал Центральної Ради.
22. 1921. Розстріл 359 повстанців під Базаром.
23. 1873. Помер учений М. Максимович.

ДР. П. ГУЦУЛЯК
Дентист
веде свою канцелярію під ч.
270 Physicians & Surgeons Bldg.
86 BLOOR STREET West
TORONTO, ONT.
Телефон KI 6727
Вечорами тільки за попередним умовленням.

ТЕО. ГУМЕНЮК
АДВОКАТ І НОТАР
Заступає в справах судових, цивільних і карних. Полагоджує трансакції маєткові.
Веде канцелярію під числом:
414 BAY ST. — Suite 305
Phone: AD. 0630
TORONTO, ONTARIO

ГРУДЕНЬ — DECEMBER

1951 має 31 днів 1951

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	С	18	**Листопад. Св. муч. Платона, Романа, Варула**
			Неділя 24. Голос 7. УЄ 2. Літ. Ап. Ефесян 2: 14-22; Євангелія Луки 8: 41-56.
2	Н	19	**Нед. 24 по Зел. Святах.** Прор. Авдія, преп. Варлаама
3	П	20	Преп. Григорія Декаполита, преп. Варлаама Печер.
4	В	21	**ВВЕДЕННЯ В ХРАМ ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ.**
5	С	22	Ап. Филимона і з ним Архипа та муч. **Апфії й Кикилії**
6	Ч	23	Амфілоха еп. Іконійського, еп. Теодора Антіохійсь.
7	П	24	Влкмч. Катерини, Порфирія і 200 воїн., **цариці Августи**
8	С	25	Климента еп. **Риму, Мартиніяна** діякона
			Нед. 25. Голос 8. Утр. Євап. 3. Літ. Ефес. 4: 1-6. Євап. Луки 10: 25-37.
9	Н	26	**Н. 25 по Зел. Святах.** Преп. Якова пуст., Алипія стовп.
10	П	27	Муч. Якова Перс., преп. Романа, Паладія, Натанаїла
11	В	28	Прпмч. Стефана нового, муч. Іринарха, Василія, Петра
12	С	29	Муч. Парамона і з ним 370, преп. **Нектарія Печер.**
13	Ч	30	† Андрея Первоз., Фрументія, архиеп. Індійського.
14	П	1	**Грудень.** Прор. Наума, Филарета Милост., муч. **Ананії**
15	С	2	Прор. **Аввакума, Атанасія затвор. Печерського**
			Нед. 26. Гол. 1. УЄ 4. Літ. Ап. Ефесян 5: 9-19. Євап. Луки 10: 16-21.
16	Н	3	**Нед. 26 по Зел. Святах.** Прор. Софонії, преп. Івана м.
17	П	4	Велкмці Варвари і з нею Юліянії, преп. Івана Дамаск.
18	В	5	†Преп. Сави Освященого, Гурія архіеп., муч. Філотея
19	С	6	**НИКОЛАЯ МИР-ЛИКІЙСЬКОГО ЧУДОТВОРЦЯ**
20	Ч	7	Амвросія еп. Медіол., Івана Печер., Преп. Павла посл.
21	П	8	Преп. Потапія, Ап. з 70-ти: Состена, Аполоса, **Кифи**
22	С	9	**ЗАЧАТТЯ ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ ВІД СВ. АННИ**
			Нед. 27. Гол.. 2. УЄ 5. Літ. Ап. Ефесян 6: 10-17. Євап. Луки 13: 10-17.
23	Н	10	**Н. 27 по Зел. Святах.** Муч. Мини, Ермохена й Евграфа
24	П	11	Преп. Никона, преп. Даниїла стовп., муч. Акепсія
25	В	12	Пр. Спиридона еп. Триміф., свщмч. Олександра еп. Єр.
26	С	13	Мч. Авксентія, Евгенія, Евстатія, Мардаріна, Ореста
27	Ч	14	Мч. Фірса, Левкія, Филимона, Аполона, Аріяна
28	П	15	Свщмч. Елевтерія, преп. Павла Латр., Сусани дияк.
29	С	16	Прор. Аггея, блаж. цариці Теофанії, муч. Марина
			Нед. Праотців. Гол. 3. УЄ 6. Ап. Колос 3: 4-11. Ев. Луки 14: 16-24.
30	Н	17	**Нед. Праотців.** Прор. Даниїла, св. Діонисія,
31	П	18	Муч. Севастіяна і воїнів його, св. Модеста архіеп. Єр.

Воведення: УЄ Луки 1: 39-49 і 56. Літ. Жидів 9: 1-7. Євап. Луки 10: 38-42 і 11: 27-28.
Зач. Пр. Богор. УЄ Луки 1: 39-49, 56; Літ. Гал. 6: 22-31; Ев. Луки 10: 38-42 і 11: 27-28.
Николая Чудотв. УЄ Іван 10: 9-16. Літ. Ап. Жидів 13: 17-21. Євап. Луки 6: 17-23.

Записки:

УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНИЙ КАЛЄНДАР

Грудень

2. 1938. Проголошено Карпатську Україну автономною Державою.
4. 1803. Помер на Соловках останній кошовий отаман Іван Кальнишевський.
8. 1868. Засновано у Львові Товариство "Просвіта".
14. 1918. Війська Директорії заняли Київ.
19. 1240. Татари зруйнували Київ.
21. 1764. Москва скасувала гетьманщину.
23. 1873. Засновано у Львові Наукове Т-во ім. Т. Шевченка.
29. 1724. Помер у тюрмі в Петербурзі гетьман Павло Полуботок.

СОЛОМОН І БАРИЛЮК

АДВОКАТИ, ПОВНОВЛАСНИКИ І НОТАРІ

Перепроваджують всякі судові справи — карні, цивільні, спадкові, розводові, позичкові і інтабуляційні.

SOLOMON & BARYLUK

711 McINTYRE BLOCK — Phone 926 563 — WINNIPEG, MAN.

„УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС"

Виходить від 1910 року кожного тижня.

ПАМЯТАЙТЕ, ЩО „УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС" Є:

ПЕРШИМ українським часописом в Канаді незалежним від чужих.

ПЕРШИМ, який вчив русинів, що вони українці.

За ним є 40 літ громадської праці і тим він заслугує на довіря і піддержку.

В кождій УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ повинен бути „УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС".

РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА: В Канаді $2.50; в Зединених Державах $3.00; в інших краях $3.50.

Адреса:

UKRAINIAN VOICE

BOX 3626 Sta. B. **WINNIPEG, MAN.**

ОРҐАНІЗАЦІЯ МІЖ ОРҐАНІЗАЦІЯМИ

Ні одна українська організація в Канаді не зробить для вас більше, як

Українське Товариство Взаїмної Помочі

В цім Товаристві можете заасекурувати себе, свою жінку, своїх дітей на такі суми, як $250, $500, $750, $1,000 і $2,000 за оплатами, які будуть найдогідніші для вас —

РОДИ АСЕКУРАЦІЇ:

життєва асекурація, платна до смерти
життєва асекурація, платна 20 літ
життєва асекурація, платна 30 літ
життєва асекурація, платна до 65 року
ендавмент на 20 літ
ендавмент до 65 року.

Поліси Українського Товариства Взаїмної Помочі признають їх власникам зворотні й невтратні вартости, а це значить, що ваша асекурація не пропадає, коли по якімсь часі не зможете на ню більше платити.

ВИ НЕ МОЖЕТЕ БУТИ БЕЗ ЦЕЇ УКРАЇНСЬКОЇ АСЕКУРАЦІЇ.

Ukrainian Fraternal Society of Canada

BOX 3512 **Winnipeg, Man.**

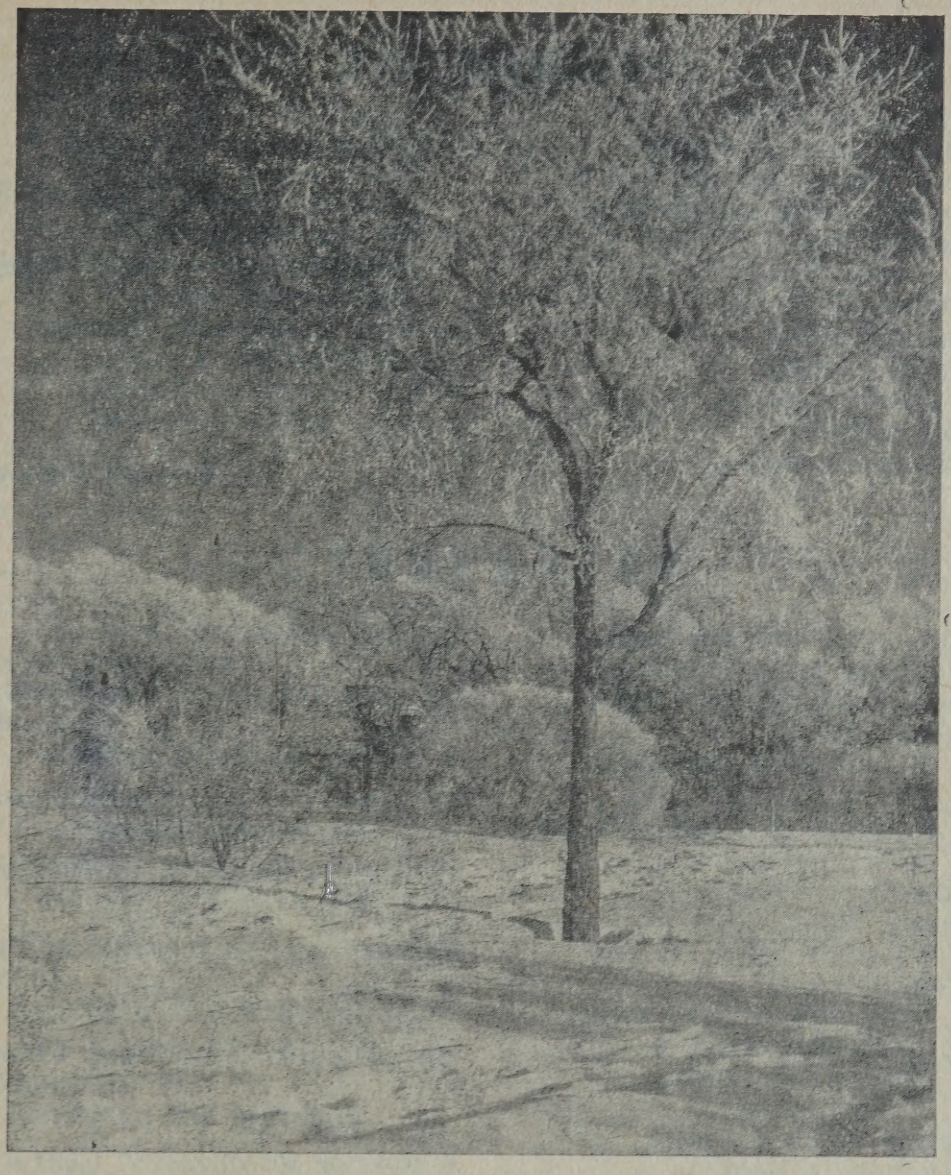

З НОВИМ РОКОМ

З новим Роком, браття милі,
В новім щастю, в новій силі
Радісно витаю вас.
І бажаю, щоб в здоровлю,
В мирі, з братньою любовю,
Від тепер ішов вам час.

І бажаю, щоб трудяще
Те життя вам якнайкраще
Без біди минуло всім,
Щоб думками ви міцніли,
Багатіли, не бідніли,
Щоб веселий був ваш дім.

І бажаю, щоб ми згідно,
Сміло, свідомо, свобідно
Йшли до спільної мети.
В своїй хаті жить по свому,
Не коритися нікому,
Лад найкращий завести.

Щирій праці — Бог поможе!
Дай вам Боже все, що гоже!

Іван Франко.

У Різдвяні Свята

У Різдвяні Свята
Спішім брат до брата,
Позабудьмо, що нас ділить,
Що відводить нас від ціли.
І колядуймо:
Дай тобі, Боже,
Всього, що гоже,
В пасіці рійно,
В полі надійно,
А в хаті мирно,
І боговійно.
Всім нам посполу,
З гори до долу,
Дай щасливо побороти
Нашу вдачу кволу.
Щоб ми рука в руку
І груди при груди
Йшли на стрічу кращій долі
Так як другі люди.
Щоб цілий світ, браття,
Не міг вийти з дива,
Що зробила в Україні
Раз єдність правдива.

Богдан Лепкий.

КОЛЯДУЙМО!

Бог предвічний народився
Прийшов днесь із небес,
Щоби спас люд свій весь,
Тай утішився.
В Вифлиємі народився
Месія, Христос наш,
Господь наш, для всіх нас,
Нам народився.
Діва Сина породила:
Звізда ста, де Христа
Невіста Пречиста
Сина зродила.
Тріє царі ідуть со дари
До Вифлеєм міста,
Де Діва Пречиста
Сина повила.
Звізда їм ся обявила,
В дорозі, о Бозі,
При волі, при ослі,
Їм ознаймила.
Тріє царі, де ідете?
Ми йдемо в Вифлеєм
З желанням, спокоєм —
І повернемся.
Іншим путем повернули,
Поганця, лукавця
Злобного Ірода
Не повиділи.
Йосифови ангел мовить:
З Дитятком і з Матков,
З бидлятком, з ослятком
Най ся хоронить!
"Слава Богу!" заспіваймо
Честь Сину Божому,
Господу Нашому
Поклін віддаймо!

Добрий вечір тобі, пане [господарю: радуйся!
Ой, радуйся земле, Син Божий [народився!
Радуйся! Ой, радуйся і т. д.

Застеляйте столи, та все килимами:
Радуйся! Ой, радуйся і т. д.

Та кладіть колачі з ярої пшениці:
Радуйся! Ой, радуйся і т. д.

Бо прийдуть до тебе три празники [в гості:
Радуйся! Ой, радуйся і т. д.

Ой, перший же празник: Святеє [Рождество:
Радуйся! Ой, радуйся і т. д.

А другий же празник: Святого [Василя:
Радуйся! Ой, радуйся і т. д.

А третий же празник: Святі [Водохрещі:
Радуйся! Ой, радуйся і т. д.

А що перший празник зішле тобі [втіху:
Радуйся! Ой, радуйся і т. д.

А що другий празник зішле тобі [щастя:
Радуйся! Ой, радуйся і т. д.

А що третий празник зішле всім [нам долю:
Радуйся! Ой, радуйся і т. д.

Зішле всім нам долю, Україні [волю:
Радуйся! Ой, радуйся і т. д.

Зимовий цикль календарних обрядів

Введення. Зимовий календарний сезон починається в народних обрядах приблизно за місяць перед Різдвом Христовим В в е д е н н я м (Воведенієм) 4 грудня н. с., що замикає одночасно осінній хліборобський господарський період і виявляє чимало елементів звязаних із Різдвом і Новим Роком. Подібно як на Різдво й на Великдень, зранку не заходять до чужої хати, щоб не давати притоки до нарікань, щоб принесли яке нещастя. Хто перший прийде в цей день до хати, буде першим "полазником" на новий рік і приносить добро або лихо, тому кожний господар або хто домашній намагається бути першим на обійсті, в хаті і в стайні.

Свято Введення повязане з ворожіннями й забезпечними заходами, що мають силу на найближчий рік. З ріжних прикмет ворожать, який буде рік, звечора подекуди "святять" воду в місці, де сходяться три води, й уживають тієї води на хвороби, від уроків та для любовних чар. По півночі жінки сідають голі на порозі і прядуть самосівні коноплі, щоб "прядиво пішло на руку". Обсипають далі корови сімям і мастять маслом вимя, обкурюють, щоб корови давали багато молока й щоб ніхто його не міг відібрати. Коровам дають густу "киселицю", щоб була густа сметана. В цей день згадують померлих: тоді Бог відпускає праведних душ подивитись на своє тіло".

До Введення мають бути покінчені всякі господарські роботи; після Введення не вільно вже копати землі, брати глину, терти коноплі, а також до девятого четверга не годиться бити білизни на воді праником, бо це приносить шкоду нивам і наносить бурю.

Ворожільний сезон. Від Катерини (7 грудня н. ст.) починається ворожільний сезон. Уже напередодні парубки постять, щоб Бог послав їм добру жінку. На Катерини дівчата ворожать і "закликають долю на вечерю". В цей день кожна дівчина ранком зрізує в садку гілку вишні й ставить її в хаті в пляшку з водою, щоб до "Маланки" розвилася й принесла добру долю. Ввечорі дівчата сходяться на спільну вечерю, готують спільний борщ і кашу, а перед північчю обгортають горнець із борщем і кашею новим рушником, вилазять по черзі на ворота й просять долю на вечерю. Подекуди це роблять на Різдво.

Найбільше ворожіння на подружжя повязані з днем св. Андрія (13 грудня н. ст.), що вважається на всій Україні парубочим і дівочим святом. Дівчата ворожать тоді "балабушками", сімям і виливанням воску, слухають, звідки гавкають собаки, підслухують під вікнами, яке слово почують, випитують прохожих про імя, "викликають у сні" милого тощо, а хлопці "передражнють" дівчат, будують нові "вулиці", пересновують вулиці мотуззям, роблять капості немилим господарям і "гуляють". Кульмінаційний обряд Андрія — це "кусати калиту". Дівчата печуть великий корж, мастять його медом і підвішують мотузочком до стелі так, щоб можна було дістати коржа зубами, як підскочити. Хлопці "підїжджають" на кочерзі до "калити", коло якої стає хлопець веселої вдачі з квачем і намагається "гостя" розсмішити. Коли "гість" не витримає й розсміється, дістає квачем по зубах і відходить під сміх "гостей". Коли ж "гість" не засміється, тоді має право вкусити "калиту", а реш-

ту "калити" розділюють між присутніми.

На св. Наума (14 грудня н. ст.) діти обовязково мусять бути в школі, щоб легше вчитися.

Св. Варвара (17 грудня н. ст.), св. Сава й св. Миколай заповідають уже зиму. Як кажуть, "Варвара снігом постелить, Сава загладить хуртовиною, а св. Микола морозом стукне". Відтоді починають ходити вовки, і господарі, що мають худобу, святкують св. Юрія (9 грудня н. ст.), що охороняє від вовків.

Свято Миколи (19 грудня н.с.) віддавна святкується дуже весело. Тоді звичайно приймають гостей, їздять санками довкола села і випробовують, чи "слизький сніг", і дають дітям подарунки від св. Миколая. На цей день часто припадають "храми", на які зїжджаються гості з околиці. З св. Миколаєм повязана низка леґенд, він же опікун не тільки сиріт і бідних, але усіх тварин.

Різдвяний період. Найбільше звичаїв і обрядів скупчується коло різдвяно-новорічного періоду, що починається "Свят-Вечором" (6 січня) і кінчається "Водохрещами" або "Йорданом" (19 січня). Ці звичаї й обряди в загальному одностайні на всьому терені України, але найкраще збереглися на Гуцульщині й Покутті.

Свят-Вечір, або "багата-кутя", вілія, — це найбільше родинне свято обставлене традиційним святковим церемоніялом, що має виразний хліборобський характер, повязаний із родовим культом і поминанням предків.

Церемоніял "святої вечері" починається вже зранку добуванням нового вогню; цим вогнем господиня розпалює в печі й на припічку, вживаючи для цього 12 полін, що їх сушила 12 днів останнього місяця, й готує на вечір 12 ритуальних пісних страв із найголовніших плодів поля, городу й саду. Порядок страв і самі страви не всюди однакові, але кожна територія тримається свого "закону". На Гуцульщині страви йдуть у такому порядку: боби, риби, варені пироги, голубці, сливи, пшенична кутя з медом ("дзьобавка"), бараболя з товченим часником, узвар, горох з олією і часником, ячмінна каша з олією або медом ("логаза"), сливки з квасолею, пироги з маком, капустяний росіл з крупами ("росівниця"), пшоняна каша й варена кукурудза ("кокот"). На Бойківщині список страв має деякі відміни: там дають іще капусту, киселицю, вівсяну кашу з маковим молоком, груші, гриби з олією.

Поза тим уся робота в цей день припиняється, і господар пильнує, щоб усе було в порядку й на своєму місці, щоб усі домашні були вдома. В цей день не можна сваритися, але треба відповідними засобами й замовлянням оберегтися від ворогів.

Під вечір господар іде на тік і з молитвою приносить до хати вязку сіна й сніп жита, ячменю або гречки й ставить "діда" на покуті, підстеливши сіна. Сіно або солому ("дідух") стелить під столом і на столі, що його господиня застелює обрусом. На чотири роги стола кладеться часник, під стіл — ріжне залізо, сокиру, леміш від плуга або сам плуг, ярмо, хомут або упряж тощо. Сніп обвязується перевеслом або залізним ланцюгом. На покуті високо кладуть горщок з кутею й прикривають її книшем, а в горщок ставлять запалену свічку.

Потім родина (одягнена в чистий одяг) сідає до столу, господар здоровить усіх із святками, й усі вечеряють. Сама вечеря обставлена окремим церемоніялом. Подекуди господар наперед бере від господині миску з ріжною стравою і "першим" хлібом та приліпленою до миски засвіченою свічкою, обходить із нею тричі за сонцем хату й після окремої довгої молитви й вітальної промови ставить її на стіл. Коли подадуть ку-

тю, господар перший набирає її в ложку, відчиняє вікно або виходить на двір, інколи з сокирою в руці, й запрошує "мороза їсти кутю". Першу ложку куті господар кидає на стелю, щоб бджоли добре роїлися.

З кожної страви господар набирає трохи в корито з мукою й виносить до худоби й дає їй їсти, доторкаючися тричі до голови хлібом. Окремо господар, сам чи з родиною, обходить увесь двір з новим хлібом, медом та маком і обкурює їх. Стайні обсипають диким маком, а на кінець обходу зарубують поріг стайні, щоб "звір не переступив". Під час вечері ворожать на майбутнє. Після вечері з кожної страви по три ложки накладають до окремої миски для померлих родичів ("духів") і залишають для них ложки.

По вечері розносять страви (т. зв. "вечерю") до священика, близьких рідних, кумів, бабки-повитухи тощо.

Різдво Христове (7-9 січня н.с.) звуть також "колядою" й відзначають його колядуванням, себто співанням окремих обрядових пісень, т. зв. колядок. Подекуди діти починають колядувати вже на Свят-Вечір; на Гуцульщині й на південній Україні колядують на перший день Різдва на церковній службі, на яку обовязково приходять усі мешканці села чи містечка. Особливо святково відзначають цей день на Гуцульщині, де після служби колядники з дзвінками тричі обходять церкву й тим починають колядницький сезон. Коли на Східній Україні колядування — це привілей дітей і молоді, що ходять із "звіздою", або "козою", то на Гуцульщині колядуванням займаються окремо заздалегідь орґанізовані колядницькі "табори", до яких належать і старші чоловіки, що добре опановують багатий церемоніял, повязаний із співанням, перебиранням, танцями й промовами. В склад такого колядницького товариства входять: найважливіша особа, "береза", провідник ватаги, що має "звеселити дім" і виконує всі важливіші вітальні й віншувальні (величальні) З функції, "виборець", себто скарбник, скрипник, "трембільник" з трембітою і "кінь" (міхоноша). Колядники починають свій похід від місцевого священика. Попереду ідуть, парами по два, танцюристи ("плясаки") й несуть на плечах бардки (сокирки) з дзвінками, легко помахуючи ними, щоб "поцьоркували". Вони здрібна підскакують то на одній, то на другій нозі, приспівуючи при цьому окремі "плясаки". Поклонившися тричі домові, куди йдуть колядувати, перестають танцювати, і береза починає колядувати, а "ватага" приспівує рефрен "Ой, дай Боже", подзвонюючи й притупуючи. Потім господар просить колядників до хати, а господиня повязує хрест, що його тримає береза, льняним повісмом. Тоді колядники сідають до столу, а після частування грають веселої і співають гуртом або танцюють, щоб "розвеселити дім". Після цих вступних церемоній колядники колядують усім по черзі й кінчають загальним віншуванням. Коли скінчать колядувати й дістануть належну коляду, виходять церемоніяльним танком на подвіря і почниають традиційний "плєс". Тут танцюристи обступають колесом господаря й господиню та свого скрипника, що грає "кругляка", й пританцьовують, співаючи "рівної", то в правий, то в лівий бік, сідають "гайдука" й посуваються назадгузь (такого "кругляка" відправляють із ще складнішим церемоніялом на пасіці). Після "плєсу" колядники виходять з подвіря і йдуть по черзі до кожної хати.

Описані тут звичаї та обряди, особливо обрядові танці, в яких беруть участь і сивоволосі "газди", виходять щораз більше з ужитку. На долах вони обмежуються до співання коляд і колядок, при чо-

му церковні коляди витискають старіші колядки.

Новорічний період. За тиждень після Свят-Вечора, 31 грудня с.с. обходять "Маланки" або "Щ е д р и й В е ч і р". На Гуцульщині та на Східній Україні "Маланки" святкують наче продовження "коляди", на Поділлі "Щедрий Вечір" відправляють перед Йорданським святом. На "Маланки" співають "Щедрівок" або повторюють колядки, частуються, веселяться й ворожать. На "Щедрий Вечір" печуть пироги з мясом або сиром і смажать гречані млинці й ковбаси; на Гуцульщині обовязково "варять пироги", а на півдні України готують бублики. Вечеря починається тут також від куті, але страв дають менше. Попереду батько "ховається" від дітей за хлібами, щоб заворожити добрий урожай. Взагалі ж ніч перед Новим Роком, коли "горять гроші", призначена на ворожіння, подібні взагалі до ворожінь на Катерини й Андрія, тільки тут вони частіше повязані з хліборобством і його потребами. Подекуди купають хліб у воді, рухами при співі наслідують хліборобські роботи, напр., оранку, й кроплять худобу свяченою водою.

Увесь час при вечері і після неї "щедрують". Це роблять звичайно діти, але по селу ходять із щедрівками також парубки. "Маланка" — це веселе свято парубочої молоді, що відтепер починає свої походи з перебиранням за "Василя і Маланку", діда й бабу, цигана і циганку, жида й жандаря, ходить з "ведмедем", "козою" і т. ін. Наша "Маланка" — справжній карнавал і виявляє "мішання ріжних верств: свійських, романсько-балканських, старих християнських і пізніше скомороських і школярських" (Грушевський, 162).

З ніччю перед Новим Роком звязані ріжні вірування. В цю ніч показується чарівне зілля "Нечуй-Вітер", що робить "нечуваним" і "небаченим". В новорічну ніч розкривається для побожних і праведних небо; опівночі все, що живе, говорить, особливо худоба. Новорічна ніч за гуцульськими віруваннями — ніч печі. "Цілий рік вона робить службу, а на Василя іде в танець, вона ся віддає". Тому її гарно вимащують, і ніхто на ній цієї ночі не сідає і не лягає. На ніч кладуть овес "на коровай", щоб "мала чим коня нагодувати, бо вона йде в місто, на герці".

Новий рік — це продовження "Маланки" з бажаннями, перебиранням і ворожінням. Як і на Різдво, вважають на першого "полазника", бо "як на Новий Рік — так цілий рік". Від самого ранку малі хлопці ходять від хати до хати і "засівають збіжжям" "з рукавиці" господаря і хату, приказуючи "на щастя, на здоровля та на нове літо, роди Боже, жито, пшеницю і всяку пашницю" і приспівуючи окремих пісень. Звичайно посівальників просять сідати, "щоб усе добре сідало: кури, гуси, качки, рої й — старости". Подекуди з посівальниками ходить перебрана "коза" з вухами, зробленими з колосків. У деяких місцевостях приводять у хату убраного коня, вола або корову, а найчастіше вівцю чи барана — дівчата також півня, гусака або качура. У гуцулів вівцю гостять вівсом з колядника, хілбом і сіллю, "за всю худобу, щоб трималася ґаздівства".

Ранком палять солому, що залишилася від Різдва, де-не-де перескакують через вогонь і переганяють через вогонь скотину. Димом його підкурюють садові дерева, які також перевязують соломою або клоччям, щоб родили. Неродючі дерева "страшать" сокирою, що зрубають, а подекуди й надрубують.

Йорданський період. "Голодна кутя", або "Другий Свят-Вечір", перед Водохрещами (18 січня н.с.) повторює в загальному обряди "Свят-Вечора" й "Маланки". В цей день люди не роблять і не їдять аж до вечері; крім куті й узвару, да-

ють смажену рибу, вареники з капустою або свіжі гречані млинці з олією. Тоді діти залюбки "проганяють" кутю, а пізніше виносять із хати "дідуха" на вигін або в садок і палять його.

Ранком з водосвяття у церкві приносять у посуді, уквітчаному "безсмертниками" або сухими васильками, свячену воду; нею господар посвячує домашніх, хату, сіни та все господарство й крейдою робить хрести на будівлях, залишаючи всюди шматочки книша, що ним була покрита миска з водою. В деяких місцевостях по обіді господиня замішує в свяченій воді ріденьке тісто й цим тістом малює хрести на хаті, в сінях, у стайні та на всіх господарських будівлях.

На Поділлі святкують "Голодну Кутю", як "Щедрий Вечір", тоді також щедрують. В деяких місцевостях розносять, щедруючи, гілки ліщини, яку переховують за образами. Подекуди тоді вже починають весільні заходи.

"Водохрищі", або Йордан (19 січня н.с.) притягли до себе всі давніші обряди посвячування водою. В цей день урочисто відбувається на ріці водосвяття, для чого парубоцька громада заздалегідь вирубує хрест, поливши його, щоб забарвити буряковим квасом. Після водосвяття всі повертаються додому з свяченою водою; господар, опускаючи в неї сухі васильки, хрестить нею хату, обійстя, худобу тощо. Опісля всі пють свячену воду й обідають. Після обіду дівчата умиваються в мисці, де святили воду; на Гуцульщині парубки "купають" дівчат. Потому молодь забавляється на льоду, парубки "змагаються", а дівчата сковзаються. На Буковині дорослі парубки "величають" співом господарів, на Покутті святять "трійцю".

На другий день Водохрещів, на Івана Хрестителя (20. І. н. с.), господар удосвіта бере хліб і сіль, що стояли всі свята на столі і дає худобі по шматочку з сіном, щоб "витримала до нового хліба".

Йорданом кінчається зимовий різдвяно-новорічний цикль, що з деякими повтореннями характеризується кількома основними елементами давньої старовини, переплетеними нашаруванням грецько-римськими, старослов'янськими й християнськими. Із усіх звичаїв і обрядів видно їхній звязок із скотарством і хліборобством (стеленя сіна під обрус і дідуха на долівку, вношення снопа жита, сипання горіхів, квокання, кидання куті пі стелю, ворожіння "з-за хліба чи пирогів", "засівання" тощо) та їхній родовий — поминальний характер (обрядові страви: кутя, узвар, пампухи, палення вогнів на Степана або вранці на Новий Рік, запрошування "мороза" тощо); це виявляється також у колядках і щедрівках. До дуже давніх, передхристіянських елементів належить ворожіння, тісно повязане з давнім весільним зимовим сезоном, що припадає саме на час від Катерини й Андрія до Різдва.

Мясниці. Після "Водохрещ" розпочинався новий весільний період, що тривав аж до заговін, давніше ще й довше, виповнений веселими забавами, танцями ("танцювати на коноплі") й гостюванням із слідами західніх впливів (карнавалу). "Масниці", "зимні місниці", кінчаються "колодкою", що її справляють баби в понеділок перед великим постом, угощаючись обовязковими варениками. Цю "колодку" (мале поліно або патик) чіпляють парубкам і дівчатам, що в цьому весільному сезоні не поженилися. Від "колодки" треба відкуплюватися, а за відкупне й добровільні складки справляють для всіх веселе прийняття, що може тривати й кілька днів. На закінчення справляють "полоскозуби".

З. Кузеля.

(Енцикльопедія Українознавства.)

ДВА СТРІЛЬЦІ І ВЕДМІДЬ

Михайло й Іван любили дуже полювати. Найчастіше вибиралися у двійку на лови, особливо на більшу звірину. Для того уважали їх люди нерозлучними приятелями.

Одного разу вислідили вони леговище старого ведмедя і були певні, що він вже до них належить. Але лови на ведмедя — це не така легка річ, як лови на зайця.

Ведмідь страшний звір. Він не втікає як заїць, але сам жене на стрільця, стає на задні ноги й передними лапами обіймає стрільця так сердечно, що аж йому всі кістки ломить.

Отже до таких ловів треба добре приготовитися. Треба мати і добру стрільбу і добрі набої, а при самих ловах відважне серце, певну руку та око.

До першої цілі треба знов мати гроші, а наші стрільці-молодці не були на гроші багаті. Для того пішли вони до багатого кушніра, що виправляв всілякі дорогі кожухи і шкіри та й почали продавати йому шкіру свого ведмедя. Ведмідь, що правда, ходив ще живий по божім світі, але це дурниця. Чи тепер, чи в четвер вони здіймуть з нього шкіру.

Тай стали наші ловці-молодці хвалити ведмедя, що то за величавий звір і який на нім пишний та теплий кожух. Хоч би і 30 степенів морозу, то в нім не змерзнеш. На нім можна зробити маєток, бо такого нема на цілім світі! Кушнір злакомився на корисний інтерес, сторгував ведмежу шкіру і виплатив стрільцям гроші. Вони зобовязалися принести її за два-три дні і на другий день вирушили на лови.

Та й на своє щастя — а може нещастя — не довго гляділи за своїм ведмедем. Знайшли його там, де попередньо зустріли. Але ведмідь не втікав від них. Як лише побачив, поспішив до них поквапно, мов би бажав з ними швидше привитатися. В цій хвилині покинула відвага наших героїв. Вони забули зі страху навіть про угоду з кушнірем. Тепер вже не ходило їм про шкіру ведмедя, але про свою власну.

Страх і небезпека життя не давали їм довго надумуватися. Отже шпаркий Івась мов вивірка драпнув на вершок високого дуба, а череватий Михась гепнув на землю там, де стояв. Він удав неживого, бо чув, що ведмеді не зачіпають мерців. А не треба було йому і великого вдавання, бо зі страху ледви дихав.

Дурний ведмідь дався легко ошукати. Він приступив до Михася, обнюхав його зправа і зліва, щось там помуркотів невдоволений, а вкінці пішов собі спокійно, куди йому забаглося.

По довгій хвилині осмілився Михась підняти голову і перестрашеними очима розглянути довкола. А коли вже переконався, що ведмедя нема, встав і кликав притишеним голосом свого товариша. Івась саме в цій хвилині злазив з дуба і опинився на нищій крислатій галузі.

— Ну, приятелю! — обізвався він з гори глузливо. — А не лишив тут ведмідь своєї шкіри? Що ж ми занесемо нашому купцеві?

— От, лиши погані жарти! Дякуй Богу, що ти врятував свою шкіру від пазурів ведмедя!

— Еге! — сказав непоправний Іван. — А за свою шкіру ти і не згадуєш. Але скажи мені, приятелю, що тобі шепнув ведмідь до вуха?

— До правого вуха шептав мені таке: ""Правдивого приятеля пізнати в біді", а до лівого: "Не продавай шкіри ведмедя, доки його не застрілиш . . ."

Ля Фонтен.

Мороз

ОПОВІДАННЯ

Було це давно, що хіба старі-старі діди памятають бородаті: стояли морози.

Стояли морози, сніги лежали білі . . .

В селі заходило свято.

Огняним їжаком, сердито настобурчивши золоту щітину, сідало за снігами сонце, а прути сонця — дими з бовдурів[1]) вихиляючись, перекидаючись, вистдибом мчали у прозоре небо, самі прозорі, сизо-рожеві, сині, мов помальовані.

Це вгорі, а внизу:

Під ногами співає, під саньми тріскотить, ніби хтось сипле під полоззя жменями пістони; дзвониками дзвенять, шугаючи, діти з гори на громаках, як городні убехані опудала; біла повись пацьорками на деревах, пелехатим мотузям — на людях, на конях, все біле, од усього живого біла клубочиться пара, люди, замотані, не йдуть — бігцем, як на пожежу поспішають, труть нашвидку уши та замість вітатись, тільки лунко перегукуються: „Ну морозець!", або: „Це мороз — з очима!"

Стояв через поле сивий хмурний ліс, а понад тим лісом, з того краю, що приходить ніч, туманом насувала темна курява — мла, а з того лісу — вовком позирає розбійник мороз, ночи дожидаючи: „Ось-ось . . . ось нехай тільки сонце зайде — я прийду до вас куті їсти" . . .

Нема вже тепер тії хатки в лісі, що кулями обставлені стіни у неї, й лісника немає. Тільки ліс.

Увесь день стояла в лісниковій хаті золота темрява, увесь день були замуровані вікна, — над вечір мороз рогом поліз.

На покуті — кубло сіна. В кублі — кутя й узвар. Коло куті на лаві — діти: хлопчик та дівчинка. В хаті — самі. А вже вечоріло.

Понапинали сорочки на коліна, продихають на шибках ясні кружечки, мороза із лісу раз-по-раз у вікно викликають:

— Морозе-морозе, іди до нас куті з медом їсти, та не поморозь нашої пшениці!

— Морозе-морозе . . .

Аж ось у сінях затупотіло, одірвало примерзлі двері, і на порозі, в клубах пари, обзивається:

— Іду-іду, — каже, — я давно до вас збіраюсь!

Довга на йому кирея, під киреєю — жупан синій, чорна шапка з верхом червоним, а за поясом — блиснув срібний самопал.

Ле-ле! Оце догукались!

Тільки сорочки захурчали на піч.

— А чого-ж ви полякалися, діти, — я-ж той мороз, що ви гукали куті з медом їсти! — Голос людський, привітний.

Повисували голови із-за комина, визирають. А він знову:

— А де-ж ваші, діти, тато та мама?

Переглянулись діти: зовсім не страшний. Одказали чемно: там і там.

Далі осміліли:

— Це ви прийшли до нас того, що ми вас кликали?

1) Комині.

— Того-ж, того.

— Ви мороз?

— Мороз.

Пошепотіли діти між собою, та вже й у играшки з морозом.

— А ви-ж не поморозите нашої пшениці? — хлопчик.

Сміється мороз:

— Як дасте куті з медом, тоді не поморожу.

Дівчинка й собі:

— А ви нас не подавите? — Та й сховалась за комін, прищулилась, і язичок прикусила: слухає.

— Ні, діти, я таких не давлю.

Сидить на лаві, жартує, гостинцем манить дітей з печи, що в лісі у зайця[2]) одняв.

Осмеркло.

Аж і батько в хату:

— А хто це тут гомонить із вами?

Діти: стриб-стриб! з печи, батька за поли, шепотять:

— Тату! Тату! Хто це такий прийшов до нас?

— А ось побачимо! — бере, світить каганець.

А той з лави:

— Чи приймете за гостя, чи може з хати проженете?

— Коли добрий чоловік, — приймемо, а лихого — може й проженемо з хати, — весело промовляє батько, а сам каганцем присвічує, та пильно-пильно до гостя придивляється.

— То вже самі гадайте, що я за людина, чи добра, чи лиха, — одказує той, — я, може чули, Мороз.

Зирк — діти на батька, а батько на лиці одмінився, і каганець затремтів у руці. „Справді мороз!" — майнуло в дітей у голові.

Каже тоді батько Морозові, і тиха його мова стала:

— Чого-ж ви хочете од мене — я людина бідна?

— Того-ж і прийшов я до вас, що ви бідний — одказує Мороз. Далі розповідає: "Ваші діти гукали у вікно мороза куті їсти, а я йшов повз вікно, та й почув; згадав, що сьогодня за день, думаю: дай, зайду до людей в хату".

Уклонивсь тоді батько тому Морозові низько.

— То прошу ж я вас бути сьогодні у мене за дорогого гостя, — сказав, повернувсь до дітей, дітей суворими очима на піч гонить. Так де там: упилися в мороза очима, не можуть одірвати: гарний, як змальований, ласкавий — ні, думають, мабуть не мороз, — дурять їх, малих...

Рипнули, одчинились двері, увалила повна хата пари. Увійшла мати, за парою нічого в хаті не бачить, роздягається. Сама червона з морозу, як рожа, весела:

— Ну й мороз, аж до ніг вязне!

А гість на лавці:

— То ще, пані матко, не мороз, — справжній Мороз у вас сидить у хаті! — та й чудно якось засміявся.

Батько знишка шепнув щось матері, і діти бачили знову, як зразу здрігнула вона й сполохано кинула погляд на гостя. Знову поліз угору чуб у дітей: "Ой, мабуть таки мороз!"

Мороз почав нащось розпитувати, чи приїхав на свято пан[3]) до

[2]) В Україні часто говорять дітям, що гостинця приносять від зайця.

[3]) Дідич, якими були в Україні москалі.

свого двору. Мати ряднами позавішувала вікна. Двері в сінях засунула. Розмовляють.

А діти з кутка все на гостя позирають, і дивно їм: людина, як людина — молодий, чорноусий, а на голові волосся — ніби снігом присипало, і очі такі, як із льоду. Коли не дивиться на їх — здається такий, як і всі, кили-ж часом не навмисне погляне на їх тими льодовими очима, — так і пориває шугнути на піч.

Дала мати вечерю, посадовили мороза за стіл, самі посідали. Випив мороз горілки, схилив голову на руку. Почав плакати мороз. Далі співати: та так жалібно, аж до серця достає:

Ой Морозе-Морозеньку, преславний козаче,
За тобою, Морозеньку, Україна плаче . . .

Витер сльози, жаліється:

— Нема, каже, мені в світі пристановища, — як звірюка в лісі блукаю . . .

І не знали діти, чого їм так шкода стало мороза, — у дівчини аж покотились сльози. І мати зітхала, і батько хитав головою — жаліли, проте, коли батько давав йому чарку, а мати страву подавала, — в одного і в другого тремтіли руки.

Повечеряв мороз, подякував.

Далі що було, про те розказують отак старі люди: здійняв, кажуть, із себе черес, та й сійнув, як зорями по столі, щирими червінцями: так і засяяло в бідній хаті:

— Оце, каже, вам, діти, од мороза на празникове!

Та й пішов.

Батько вийшов провести його з хати.

Мати стала близько коло вікна, за серце взялася, слухає, затурбована, а очі, як зорі горять. Разом до дітей стиха промовляє.

— А що, накликали мороза? Та й самі не раді!

Увійшов батько, мати забула, що казала, зразу до його:

— Ну, що — пішов?

— Прямо до двору[4]) подався — батько легко зітхнув: очи в його теж чогось сяяли.

— Будуть пани мати гостя на свят-вечір! — додав він стиха, далі сполохано зирнув на дітей:

— А ви чого роти пороззявляли? На піч!

Діти — до батька:

— Оце такий, тату, мороз?

— Оце-ж такий Мороз, а ви думали, який він?

— А чого-ж він ходить, і їсть, і говорить? Чого в його самопал за поясом?

Батько суворо повів по дітях очима:

— Дурні ви, діти! це той розбійник, на прозвання Мороз, що вирізує паси на панських[5]) спинах, — чули? Ото ж глядіть мені — нікому про це — ні-чи-чирк!

Ніч. Тихо. На вікнах усе хтось малює, квітки з білого мережить, а золотом крайки тоненько облямовує, і сяє в темній хаті, як у квітчастому лихтарі золотому. Тріснуло. Заблищала на шибці тоненька наколота дуга як золота нитка, і здавалося, що це той славний розбійник Мороз золотом яскрить із лісу у маленькі вікна.

С. Васильченко

---

4) До дідича.
5) Московських.

Чи ви знаєте що . . .

. . . гетьман Богдан Хмельницький за час свого гетьманування з 1648 по 1657 рік за мудру внутрішню й зовнішню політику одержав: титул "Князя Руси" від царгородського патріярха Паісія; чашу з св. миром для коронації від патріярха Макарія; благословенство на зрівнання з московським царем від московського патріярха Нікона; титул князя Київського і Чернігівського від короля шведського; відручну грамоту і кафтан золотом шитий від султана Махомеда IV і багато інших пошан і відзнак.

. . . французькі королі присягали при коронації на Євангеліє писане кирилицею, — завезене з України мабуть з Анною Ярославною.

. . . в церкві Божого гробу в Єрусалимі є досі плащениця, жертвована туди Богданом Хмельницьким, гетьманом України.

. . . українська дочка сибірського займанця була ще донедавна цісаревою Сіяму.

. . . вже князь Ярослав Мудрий впровадив шкільний примус, щоправда тільки для боярських і священичих дітей.

. . . найстарші в Україні міста: Київ, Чернигів, Переяслав, Галич, Теребовля, Перемишль, Володимир, Холм, Львів.

. . . наш, український нарід, заснував свою самостійну державу ще в 9-ім столітті, понад тисячу літ тому. Столицею держави був **Київ,** велике, красне місто над рікою Дніпром.

У тій державі князювали українські князі. Перші князі були: Рурик, Олег, Ігор, Ольга, Святослав.

. . . на тих землях, де здавна жив і живе український нарід, пливуть такі головні ріки: Дін, Дніпро (найбільша), Бог, Дністер, Сян.

ЗАЙЧИК

Ніч. Мороз. Пливуть хмарки прозорі.
Тиша. Гори снігу навкруги.
В піджмурки гуляють ясні зорі,
Місяць сипле срібло на сніги.

Зайчик з нірки вибіг погуляти
По пухкому, срібному снігу:
"Хочу я у полі пострибати,
Поганяю мишок у стогу."

Зайчик нумо гратися у сніжки.
А ялина кличе наздогін:
Ти побєш свої маленькі ніжки,
Краще йди у гості до ялин."

І шмигнув стрибайчик під ялину.
Став на лапки, вушка вгору звів . . .
А вгорі звабливий місяць линув,
Срібну стежку зайчикові плів.

Н. Щербина.

Столиці України

Серцем східної Европи є місто Київ, тисячолітня столиця України, мати "руських городів", суперниця Царгороду, преславний Рим східної Церкви, "український Єрусалим" відвідуваний щороку тисячами прочан.

Доісторична оселя Києва повстала на місці, де збігаються три ріки — Десна, Припять і Тетерев — з ріжних сторін світу до Дніпра, що пливе середньою артерією східної Европи до Чорного Моря. Це географічне положення забезпечило Києву торговельну і культурну ролю. Завдяки свому багацтву і значінню Київ піднімався деколи до світового значіння.

Теперішній Київ розкинувся на горбах над Дніпром, що коліном замикає "Поділ" в противенстві до "Гори", звідки розкривається прекрасний вид на води Дніпра, збагачені ще річкою Почайною та Либедю. Розкопи на передмістях Києва виказують сліди життя від перших віків христіянської ери. Та

Собор св. Софії у Києві.

щойно з початком київської держави Київ стає столицею східної Европи в X. ст. Тоді на перше місце виступає київський "город" або Гора, а опісля Поділ, тобто нижнє місто. Город був тільки замком міста і резиденцією князя, тому в X-ому столітті називали його городом Кия, який був князем

полянського народу разом з братами Щеком і Хоривом, що дали назву двом іншим горбам, де утворилися перші осади. Від Кия взялася назва цілого міста — Київ-город.

Літописець звязав Київ з християнським апостолом Андрієм; він з Корсуня підійшов Дніпром на київські гори та сказав, що на тих горах повстане великий город, благословив це місце та поставив хрест і помолився Богу.

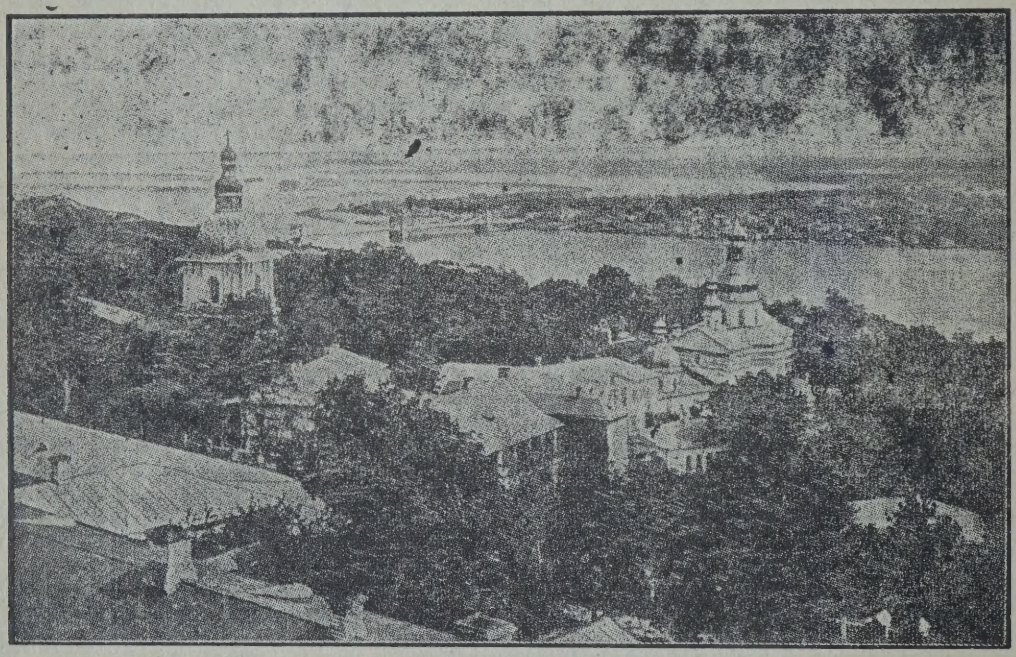

Одна з околиць Києва.

Справді, Київ, як столиця Руси-України, дійшов до найбільшої слави за Володимира і Ярослава та за Богдана і за великого зриву 1917—1920 р. Пустошений половцями XI до XII. в., зруйнований москвинами за Андрія Боголюбського 1169, татарами в 1240 р., поляками і литовцями за часів Богдана 1651 р., вкінці большевиками в 1918 р. Київ завжди був столицею української культури.

Головні дільниці його є: Старий Київ, Липки, Печерськ, Лукянівка, Поділ і Звіринець. Головні артерії Києва є: Хрещатик, Сади, Ботанічний Город, Кадетський гай і Купецький Сад. Через Дніпро ведуть мости залізно-дорожний і ланцюговий. Як столиця української культури має високі наукові установи: Високу Українську Академію Наук[1]) та Інститут Народньої Освіти. Окрім цього має вищі школи або Інститути: Політехнічний, Сільсько-господарський, Медичний, Ветеринарно-зоотехнічний, Музично-драматичний ім. Лисенка, Мистецький (давня Українська Академія мистецтв, основана 1917 р.), Електро-технічний. Фабрик має у порівнанні з Харковом менше, але все ж має фабрики: Машинобудівельну, Точного приладдя, Фізично-хемічну, фільмову, фабрику ріжних харчів, цегольні і горальні.

Ціле місто завдяки тисячолітній культурі має безліч памяток. Істо-

---

[1]) Тепер т. зв. Академію Наук України.

ричні памятки починаються від славної Десятинної церкви з 996 року, з якої залишилися фундаменти і мала святиня та княжий двір, що піднімався між нею і церквою св. Василя, де колись були статуї Перуна й інших богів, а тепер є церкви Трьох Святителів. У старому городі находиться Софійський Собор з 1037 р., що його збудував Ярослав Мудрий. Його часто руйнували й перебудовували, але залишилася в ньому старовинна Нерушима стіна, прикрашена мозаїкою. Сама церква є незрівняним памятником мистецтва XII в. В ній находиться домовина Ярослава Мудрого, біля церкви піднімається величава дзвіниця з 1748 року.

У Старому городі находяться ще останки Золотих Воріт Ярослава з 1037 р., що на них підіймалася на зразок Троїцької церкви Лаври церква Благовіщення, побита золотою бляхою. Побіч них були ще другі, Ляцькі ворота, що вели на південний схід на Угорське, й треті — Жидівські на північний захід. В тому Старому городі князі збудували більше церков, з яких зацілили тільки решткі церкви Ірини. До Старого городу зачислено й сусідню Михайлівську гору, де князь Святополк II. поставив Золотоверхий собор св. Михайла 1108 р.

З княжих часів походить Кирилівська церква св. Трійці, заснована 1940 р. князем Всеволодом Ольговичем. До княжих церков долучується ще Києво-Печерська Лавра з 1080 р. Успенська церква на Подолі з 1131 року, Трьохсвятительства Рюрика Ростиславича з 1197 р. Найбільше історичних споминів вяжеться з церквою св. Михайла Видубіцького Монастиря з 1088 р.[2]), збудованого за князя Всеволода I.

Там ночував в монастирі галицький князь Василько теребовельський перед осліпленням, там ховався князь Ігор II перед смертю, там молився король Данило перед поїздкою в гостину до хана. Всі ці церкви були образом величі й слави київської княжої держави разом з найстаршою церквою Спаса на Берестові, збудованою ще за Володимира Великого.

Ярослав Мудрий поширив Старий город і заснував Новий, т. зв. Ярославів або Великий Город, окружений мабуть теж деревлянними стінами, як і Старий Город, що був усе столичною, аристократичною частиною Києва.

Нажче по Дніпру, в сусідстві княжого двора, засновано в середині XI в., головну святість "руського Єрусалиму" Печерський монастир. Початок дали йому печери неолітичної людини, які стали сховками для християнських пустинників. Опісля на зразок старих печер самі пустинники робили собі печери, з яких повстали українські катакомби. Печера, що її двірський священик Ілляріон викопав для молитви на Берестові, і яку перейняв св. Антоній, стала завязком найбільшого монастиря у Києві.

Після зруйнування татарами 1246 р. Київ мав тільки 200 домів. Але став знову підноситися за часів гетьманщини, особливо за ча-

---

[2]) Цю одну з найцінніших українських історичних памяток московські большевики зруйнували в 30-ох роках.

сів Гетьмана Івана Мазепи, що готовив Київ на столицю України. Тоді здвигнено величаві будівлі. Між іншими Собор Богоявленськго Брацтва, що разом з Академією, заснованою на землі дарованій Гальшкою Гулевичівною, відіграв велику ролю в історії України і Росії. Цю церкву збудував Гетьман Іван Мазепа 1695 року. До найкращих треба зарахувати теж Миколаївський собор на Печерську, що його збудував гетьман І. Мазепа 1695 р.

З інших церков треба згадати церкву Всіх святих Лаври (з 1698 року), церкви св. Юрія Видубицького монастиря з 1770 р., Фроловський монастир з церквою Вознесення з 1722 р., Андріївську церкву з 1744 р., Софійську дзвіницю з 1748 р., дзвіницю Лаври (1735—45 рр.), та церкву Різдва на Подолі.

Крім церков у Києві багато замітних будівель та памятників, як памятник Володимира на Володимирській гірці, памятник хрещення Руси з 1802 р., будинок університету та памятник Богданові Хмельницькому на Софійській площі.

Від часу зруйнування Києва татарами провідні кола України дбали про його розвиток, мріючи про те, щоби зі столиці княжої держави, зробити столицю нової України. За княжих часів Київ був великим містом і славився великим числом церков. Суздальський літопис каже, що 600 київських церков згоріло підчас пожежі 1124 р. Не диво, що під час упадку державности гетьмани і полковники, хотячи довести Київ до давної світлости, фондували багато церков. Вони хотіли зробити з Києва перше столицю духової культури, а опісля, після вирішення державної незалежности, перенести туди також центр української держави. Українській верхівці козацьких часів справді вдалося зробити з Києва столицю духовної культури цілої Східної Европи, але гетьманською столицею Київ не став ніколи. Гетьмани дорожили Києвом, як святощами, і не переносили до нього столиці, знаючи, що політичний центр, в якому живе гетьман, легко може підпасти цілковитій руїні серед безнастанної війни сусідів за посідання України. Богдан Хмельницький почав війну за визволення з Чигирина і зробив його своєю столицею, з якої йому було вигідно порозуміватися з Січю та з татарами і турками, що часто виступали як його союзники. Чигирин лежить на обох боках річки Тясмина. Серед нього підноситься стрімка гора з пісковика, на верху якої стояв замок, що його збудував А. Вишневецький в 1589 р. за Жигмунта III. Від 1949 року Чигирин став резиденцією гетьмана і столицею козацького війська. Тут збігалися всі нитки великого руху, що його вів гетьман Хмельницький, тут приходили до нього посли сусідів з дарунками, тут в 1650-ому році відбувався під проводом Хмельницького зїзд турецьких польських і московських послів. Після смерти Хмельницького Чигирин видержав облогу його сина, Юрія, що підійшов з поляками і татарами в 1661 р. Коло Чигирина ведеться завзята боротьба за гетьмана Дорошенка, що в ній брали участь сусіди України. Вкінці турки висадили його в по-

вітря в 1667-му році. Тепер це мале місто, що мало в 1900 р. 10,00 мешканців

Другою столицею козацької України був Г а д я ч . При устю ріки Груні до Псла розложилося це місто на правому березі Псла. Час заснування невідомий, але 1637 року польська влада наказала реєстровим козакам будувати земляний вал. Після переяславської угоди 1654 р. Гадяч признали ранґовим городом гетьмана. Тут складено відому угоду з Польщею 1658 року. До гадяцького замку переніс столицю гетьман Іван Брюховецький. Тепер це невеличке містечко.

Третьою столицею, відомою з часів Мазепи був — Б а т у р и н , город на лівому березі Сейму, 27 кілом. від Конотопу, знаного з поразки Москви. Батурин заснував король Стефан Баторій, як столицю для гетьманів реєстрових козаків, звану Баторином. Цар Олександер Михайлович признав його столицею українських гетьманів. Гетьман Іван Мазепа укріпив у ньому твердиню і звідти виступив до злуки з Карлом XII. Опісля Батурин боронили перед наступом Москви полковник Чечель і есаул Кеніґсен, але його підступом взяли. Москва спалила город і вирізала людність у пень 1708 р. За гетьмана Розумовського 1764 р. знову установлено Батурин резиденцією гетьмана і подаровано його родові Розумовського в наслідя. Тепер це мале місточко з 4,000 мешканців. Коло нього залізничий вузол Бахмач, де Мазепа мав тайний двірець.

Четвертою гетьманською столицею був Г л у х і в , столиця Многогрішного, Самойловича, Скоропадського й Апостола. Лежить він на границі чернигівської й орелської ґубернії. Тут сходяться з Десною річки Сейм і Клевань. Глухів згадується уперше 1152 р. в літописі, як город взятий половцями, як вони прийшли на поміч Юрієві Довгорукому. Від року 1722-го — це була столиця Малороссійської Коллегії. Отже Глухів був столицею гетьманів, що були під доглядом Москви. Тепер це доволі великий город Чернигівщини, має 18,000 мешканців.

Київ став знову столицею України щойно з хвилиною відродження новітньої української держави. Резидували в ньому — уряд Центральної Ради, гетьман Скоропадський і Директорія. Большевики вибрали були зразу на столицю України Харків, але в 1934-му році перенесли столицю до Києва. Інша справа, що з цілої низки давних памяток, особливо церков, не залишилося нині у столиці України ні сліду.

В. Пачовський.

ЗИМОВІ ПРИПОВІДКИ

Узимку сонце, як мачуха, світить та не гріє.

Зима біла, усе сіно зїла.

Зима літо зїдає, хоч перед ним утікає.

Зима, мов лихий жид, свого не дарує.

Іде зима, а кожуха нема.

Якби не зима, то літо довше було б.

Будь Розважний

Молодий сіцілійський король, Гієрон, ходив раз по ринку в місті Сиракузах і дивився, що там продають. Під одним шатром побачив старця, що сидів собі неначе б купець, але не мав нічого на продаж.

"Що ти продаєш?" запитав король.

"Мудрість продаю," сказав старий.

"А по чому?" засміявся король, бо думав, що старець жартує.

"Тисячу золотих монет!" сказав поважно старець.

"О, дорога твоя мудрість!" відповів король. "Але я куплю."

Король виплатив старцеві тисячу дукатів, а старець дав йому маленьку картку. Король глянув і прочитав на картці:

"Все, що чиниш, чини розважно і думай, який кінець буде..."

Король задумався над тими словами і повагом пішов додому. А так йому ті слова подобалися, що часто ходячи, повторював їх.

Одного ранку прийшов до короля його голяр, що голив королеві бороду і вуса. Голяр гострив бритву, а король ждав і, як звичайно, знов повторив собі голосно ці слова:

"Все, що чиниш, чини розважно, і думай, який кінець буде..."

Голяр почув це і нагло кинув бритву з рук та впав перед королем на коліна й сказав:

"Королю, скарай мене як хочеш, та я тобі признаюся до всього. Мене підплатили твої вороги і я мав нині тебе під час голення зарізати. Але твої слова мене спамятали і я каюся, що й думав про такий злочин".

Король дарував голяреві життя, лише покарав тих, що голяра підплатили. А старцеві на ринку виплатив ще другу тисячу дукатів за "мудрість", бо та мудрість урятувала йому життя. І не одному з нас вона може стати в пригоді, тільки треба ті слова памятати.

ПРИПОВІДКИ

ГРОШІ

Великі гроші — готова біда.

Без грошей у город — сам собі ворог.

Без грошей, як без очей.

Гріш круглий — розкотиться.

Гроші все зроблять.

Гроші завжди до грошей тягнуть.

Гроші гроші родять.

Гроші, молода жінка і бистрі коні, то смерть.

Гроші подвійна біда: і тоді як є, і тоді як нема.

Ліпший гріш у жмені, як два в чужій кишені.

І зломаного гроша не варт.

Знайдені гроші двом смерть, а третьому згуба.

Рахуй гроші стиха, не зазнаєш лиха.

Чужі гроші не гріють.

Шануй гроші, то вони тебе пошанують.

РАДА

Де велика рада, там рідкий борщ.

Добра рада, як великі гроші, а лиха — готове нещастя.

З нього ані ради ані поради.

Коли шукаєш ради, стережися поради.

Рада велика, а робота мала.

Яка рада, така громада.

Радься всіх, — слухай себе самого.

ГРИЗОТА

В гризоті година роком стає.

В гризоті чоловік сам не знає, що з собою робити.

Від гризоти голова сивіє, а розум дуріє.

Від гризоти голова сохне.

Гризота з чоловіка кров ссе.

Не поможе гризота, лише поможе робота.

Четвертий Універсал

Хвилює радісний майдан,
У золоті свята Софія
Угору виросла, як мрія.
І горду булаву Богдана
Простер в майбуття над юрбою.
Вже здійснено. Не мрія. Чин!
І в зриві мідяному кінь
Зривається немов до бою!
Лунає дзвонів вищий спів,
Серця й простори він колише.
І нагло мовкне. Нагло тиша,
І в ній на крилах голубів
Пливуть слова у безгоміння:
"Від нині Ти, Народе, знай,
Тобі увесь належть край,
Від нині вільна Україна!
Від моря Чорного, аж ген,
Де бють Дніпровії джерела,
Через степи, де вольні села
Всміхаються в вінках вишень
Від синіх узбережжів Дону,
Далеко ген, до верховин,
Бездомних зворів, полонин,
Нехай не буде вже кордону!
Народ і землі всі — єдині,
Народні — право і закон,
Розбитий впав ворожий трон,
На свій здвигаєш волю нині!

С. Орлюк.

ПІД КРУТАМИ

(29 січня 1918 р.)

Дня 22 січня 1918 року проголосила Українська Центральна Рада в Києві Четвертий Універсал про повну самостійність Української Держави. У відповідь на це московські большевики і їх українські яничари утворили в Харкові большевицький уряд нібито окремої „Радянської України" і цей уряд — а властиво сама Москва — почав війну з Україною. На Україну посунули від сходу численні московські орди під проводом бувшого царського полковника жандармерії Муравйова. Одна армія під проводом Єгорова йшла вздовж залізниці Харків — Полтава — Київ, друга під проводом Ремигова йшла шляхом Курськ — Бахмач — Крути — Київ. Та й з боку Жмеринки почав загрожувати Києву московський корпус ґвардії.

Молода українська держава опинилася в найбільшій небезпеці. Невеликі частини борців не могли встоятися перед величезною большевицькою ордою.

...В той грізний час сформувався у Києві курінь, зложений зі студентів і молодих ґімназистів, майже ще дітей, що не то пороху не нюхали але й кріса не мали в руках. У Студентський Курінь крім студентів університету записалося багато учнів ґімназії ім. Кирило-Методіївського Братства, наприклад, записалися учні 7 і 8 кляси і дехто з молодших кляс.

Було їх до 300. Командантом

був студент Омельченко. Вибиралися в похід бадьорі і веселі. Може й прочували свою траґедію, але бачили й траґедію України. Їх серця били в один такт любовю до батьківщини, такою любовю, яка перемагає все: і страх і муки і смерть.

Дня 28 січня, о 4 год. ранку, зупинилися на стації Крути, яких 120 кілометрів на схід від Києва. З ними був і відділ юнаків, учнів старшинської школи, 250 люда. Тут прилучилася до них і горстка гайдамаків, що відступали перед большевицькою перевагою, близько 40 людей. Цілий день приготовлялися до зустрічі з ворогом. Копали окопи, висилали стежі. Старшина Лощенко в жовтоблакитному кашкеті приспособив льокомотиву і ваґон як "панцирний поїзд" і відважно пускався на ньому кілька разів у большевицький бік з одним козаком, маленькою гарматкою і скорострілом. Дався він досить того дня ворогам у знаки і підбадьорив наших молоденьких вояків.

Ніч з 28 на 29 січня переночували всі в мокрих окопах у поготівлі. І так застав їх холодний понурий ранок, вівторок 29. січня 1918 року... Минали години, був спокій. Аж у 9 годині ранком донесли стежі, що большевики наступають. Засурмили тривогу. Впала команда: „Висипай в лінію!" і молоді герої стиснули тісніше крісси в своїх невправних долонях. Юнаки уставилися праворуч, а студенти ліворуч залізниці, два кілометри на схід від станції Крути. Минала година, і борці побачили першу ворожу лаву. Розгорівся лютий бій. Наступали матроси „Балтійського Флота", майже всі пяні. Було їх шість тисяч старих вояків-горлорізів, ще до того озвірілих від алькоголю, а тут по нашім боці не цілих шістсот, між ними триста молодих хлопців. Та не так легко вдалося червоним катам перемогти горстку героїв. Наступали не раз і не два, і завжди натрапляли на несподіваний відпір. Молоді хлопці, що досі тільки пером писали по папері, боролися як льви. Неодин матрос поляг головою. Досить сказати, що бій тривав до пополудня. Молоді воїни доводили чудес хоробрости. Вкінці юнаки, побачивши безвиглядність дальшої боротьби, почали відступати. „Відступати!" — подав наказ командант юнацького куреня і ця команда пішла розстрільною від стрільця до стрільця. Але поки дійшло це слово з лівого боку залізничного шляху, де билися юнаки, на правий бік, де боролися студенти, хтось недочувши перемінив його на „Наступати" — і коли юнаки відступили назад, то студенти кинулись вперед, на певну смерть... Пішли на ворога з баґнетом — бо і набоїв вже не стало — і попадали в нерівній боротьбі. Коли запала ніч, лежало на крутянських полях за двірцем і на самім двірці около триста трупів. Двадцять сім здорових та вісім ранених студентів попало в полон і їх большевики по звірячому замучили, заборонивши місцевим селянам ховати мерців. Тільки сімох помилково повезли до Харкова і їм удалося потім утекти. З імен героїв, що полягли під Крутами, відомі лише такі: Володимир Шульгин, Кольченко, Микола Лизогуб, Пипський, Омельченко, Андрій Соколовський...

По програному бою під Крутами не було вже для Києва оборони. Незабаром уряд України мусів Київ залишити. Щойно в березні, коли при помочі німців прочищено Україну від большевиків, відбулися величаві похорони героїв з-під Крут у Києві. Відкопали їх і привезли у ваґонах до Києва, тяжко покалічених, понівечених. Не всіх привезли, тільки 28 героїв, бо декого поховали селяни невідомо де, інших порозстрілювали большевики і покидали десь далеко від місця битви.

Похоронили їх 19 березня. Сповнився Київ плачем матерів, риданням сестер. Та це не матері і не сестри плакали. Плакала вся Україна за своїми найкращими дітьми, що життя своє віддали за її волю і спочили на вічний сон на горі над Дніпром біля Аскольдової Могили, звідки видно чернігівські поля і далекі Крути.

І досі плаче Україна. Плаче, що замало було таких оборонців і вона знову попала в неволю. Та в своєму смутку і своїй жалобі має розраду і надію. Бо коли трапилося таких триста героїв, можна вірити, що трапиться при найближчій нагоді більше і вони вже не дадуть України на поталу. Кров, пролита під Крутами, не пропаде марно. З неї, наче зі здорового зерна зійде цвіт безсмертної ідеї, цвіт волі. Адже ж росте нове покоління, що бачить свій святий ідеал у героях з-під Крут. Адже ж вшановує молодь память героїв з-під Крут. І розуміє, що найкращим ушануванням буде виконання заповіту тих безсмертних героїв. А той заповіт: Все віддати за кращу долю України.

О, БОЖЕ! ЩАСТЯ В НАС БУЛО!

І досі ще цвітуть в уяві прапори,
Тече юрба по вулицях
[шумливих . . .
О, сонце звільнене, гори,
Красуйся в усміхах щасливих!
І досі ще стоять в очах полки,
На зброї іскри хтось зриває . . .
Стоять полки . . . "Здорові
[козаки!"
"Здорові батьку!" грім лунає.
Що сталось там? Забили
[джерело?!
Чому потоком ллється
["слава"? . . .
О, Боже, щастя в нас було!
О, Боже! в нас була Держава!
Невже ми втратили її?!
Невже у нас не стало сили
Хоч крихту рідної землі
В руках лишити до могили?
Спокутуймо ганьбу свою,
Зєднаймось всі в єдину лаву,
Знайдім в димах, в огні, в бою
Свою загублену Державу.

О. Олесь.

КОЛЄҐІЯ СВ. АНДРЕЯ – ЇЇ ЗАВДАННЯ І ПРАЦЯ

Значіння школи для народу.

Добра школа є одним з наріжних каменів, на якім стоїть будівля, що її називаємо народною свідомістю. Коли є добрі школи, то будуть і добрі громадяни, добрі провідники, буде поступ і добробут серед народу. Без шкіл нарід занепадає — а нарешті й пропадає.

Це дуже добре розуміли наші провідні люди у минулому. Коли в нас не стало своєї держави, тоді наші багаті люди і брацтва своїми ґрішми утримували школи. Ось Константин Острожський заснував школу в Острозі, православні брацтва позасновували багато шкіл у ріжних містах. Гетьман Сагайдачний усе своє майно записав на школи.

Поки ті школи були ведені в українському дусі, доти український нарід був шанований у світі. Одначе через брак державної самостійности ті школи довго не втрималися. Перемогли католицькі єзуїтські школи, які мали підтримку від польського уряду. Це є добре відомий факт, що ті школи були найліпші в Европі. Хто хотів, щоб його діти дістали найкращу освіту в тих часах, то посилав їх до єзуїтської школи.

Редакція "Відголосу" Колеґії св. Андрея

Сидять зліва направо: Ірина Ґнип, Константина Німчук, редакторка анґлійського відділу; Орест Присяжнюк, головний редактор; Орест Горчинський, редактор українського відділу; Тереса Ткачик. *Стоять зліва направо:* Василь Дроздович, Юрій Білич, Нестор Шевчук, Вас. Соломон, Олекса Доброгорський, Орест Яриш.

Єзуїтські школи поширилися по Україні. Щоб не лишитися позаду, всі українські заможні люди давали своїх дітей до тих шкіл. Наслідок цього добре відомий. Вся українська шляхта спольщилася завдяки єзуїтським школам. Нарешті в західній Україні прийшло до того, що лишився в нас тільки "хлоп і поп". Та й той "поп" тільки відправляв у церкві по старо-сло-

вянському, а говорив і писав по польськи.

Ось так через брак добрих шкіл український нарід малощо не був зовсім знищений.

В Канаді наша будучність ще гірше загрожена, бо ми тут серед чужого середовища. Ми тут понабудовували величезне число церков і народних домів, одначе мало над тим застановляємося, що за пятдесять років ці інституції будуть порожні, коли в нас не буде шкіл, які б виховали нашу молодь в українському дусі. Навіть і тепер вже можна показати на народні доми, де тільки відбуваються танці, і церкви, де побачите тільки кількох наших стареньких бабунь і дідунів.

Запобігти цьому можуть лише добрі українські школи і бурси. І треба радіти, що ми в Канаді все ж таки маємо таких далекоглядних людей, які наперед могли про це подумати і заснувати такі першорядні виховні інституції як Інститут Петра Могили в Саскатуні, св. Івана в Едмонтоні та Колеґію св. Андрея в Винипеґу.

Початки Колеґії св. Андрея.

Ініціятором і основоположником Колеґії св. Андрея був Всеч. о. Прот. С. В. Савчук. Він перший подав плян заснування Колеґії на конференції духівництва 29 червня 1943 року. Конференція цей плян одобрила. Першу збірку на цю ціль переведено в Ст. Джуліен, Саск. Півтора року пізніше куплено будинок для Колеґії, а у 1946 р. вже розпочалася наука в Колеґії.

Зразу дівчата, що вчилися в Колеґії, мали приміщення у будинку Консисторії на 7 Ст. Джанс вулиці. У 1948 році куплено будинок для Дівочого Інституту зараз таки біля Колеґії.

Яка робота провадиться в Колеґії.

Наука в Колеґії св. Андрея провадиться вже пятий рік. Є тут Теольоґічний Відділ, який виховує молодих хлопців на священиків. 1950 року покінчили свої студії шість богословів. Кількох з них уже висвячені на священиків. Для інформації треба згадати, що Теольоґічний Відділ перервав свою працю на один рік, одначе це лише тимчасово і наука знову почнеться у 1951 році.

Далі Колеґія подає науку в 11-ій і 12-ій клясах так як цього вимагає Департамент Освіти. Наука в тих клясах є під наглядом шкільних інспекторів, так як у державних школах. Впродовж останніх пять років Колеґія випустила поважне число абсольвентів 11-ої і 12-ої кляси. Кілька студентів дістали стипендії від університету і і Департаменту Освіти. Це найкраще свідчить про добре вишколення у Колеґії.

Учительські сили Колеґії складалися з людей, які мають великий досвід у своїй праці. Всі мають найвищі учительські дипльоми. Анґлійської мови вчать роджені анґлійці-учителі, бо вони краще розуміють і можуть вчити свою рідну мову, як хто інший.

Крім шкільних предметів студенти і студентки мають тут нагоду і дечого іншого вчитися. Провадиться тут хор під дириґентурою найкращого нашого дириґента, навчається українських народних танків під керівництвом добре відомого інструктора, а Союз Українок Канади щороку дає нагоду

навчитися дещо з народного мистецтва.

Всі студенти заняті наукою від 9 години ранку до 4.30 пополудні. Вечорами від 7 до 7.45 відбуваються українські лекції. Від 8.30 до 10-ої години студенти вчаться під наглядом одного учителя і дістають всяку потрібну поміч.

Є час і на спочинок, чи на розвагу і на товариське життя в Колеґії. Кожної пятниці ввечорі студенти мають збори свого кружка. Тут входить ріжнородна програма, яка дає їм змогу розвивати свої здібности в красномовстві, дебатах, музиці і провідництві. Видавання тижневика "Відголос Колеґії св. Андрея" дає їм нагоду на літературні спроби. В кооперації з льокальним СУМК приготовляється час від часу концерти і інші публичні виступи. Протягом року запрошується до Колеґії визначних громадян чи промовців, які дають студентам повчаючі виклади на цікаві теми.

Колеґія має добре започатковану бібліотеку і дуже вигідне та просторе приміщення для неї. Покищо більшість книжок англійською мовою. Одначе наше громадянство напевно в майбутньому подбає, щоб усі кращі твори українського письменства знаходилися в Колеґії.

Головну увагу звертається на реліґійне виховання і на само-дисципліну, яка зміцнює прикмети доброго характеру. День починається і кінчається молитвою. Ходження до церкви в неділю є обовязкове. Крім того в щоденному життю і при всяких нагодах вщеплюється християнські засади чесноти і любов до рідної церкви.

Отже бачимо, що Колеґія св. Андрея дає студентам не лише першорядну науку предметів 11-ої і 12-ої кляси, але й також має величезне для нас значіння і без якого ми, як окрема національна ґрупа, перестанемо існувати, згинемо, підемо на погній для інших. Та, на жаль, досі замало студентів вчилося в Колеґії. Ще ніколи (крім Літних Курсів) Колеґія не була заповнена студентами, хоч може бути заповнена, бо багато наших хлопців і дівчат ідуть до чужих інституцій.

Наше громадянство вложило багато труду і грошей, щоб цю Колеґію поставити на ноги. За це належиться їм велике признання. Наші фармері, робітники і бизнесовці, так як колись наші князі, щедро давали жертви на цю велику інституцію. Одначе цього замало. Тепер ще треба подбати, щоб їх діти тут виховувалися замість в англійських Колеґіях. Коли цього не зроблять, то колесо історії обернеться і вони дочекаються того, чого дочекався князь Константин Острожський: на українські школи жертвував, а своїх дітей вчив у єзуїтських школах з тим наслідком, що всі вони покатоличилися і спольщилися.

Літні Курси.

Щороку в Колеґії св. Андрея відбуваються Літні Курси української мови, літератури, історії, культури, драми, історії церкви й ведення недільних шкіл. Так само провадяться вечірні курси провідництва в громадському життю, співу, народних танків, інструментальної музики, народнього мистецтва й культури з особливою увагою на книжки і писання писанок.

Такі курси Колеґія св. Андрея заряджує для того, що вона не є тільки вищою школою, але й виховною інституцією, в якій виховуються в народному й релігійному дусі майбутні провідники українців в Канаді.

Колеґія так само видає дипльоми на звання учителів Рідної Школи і взагалі учителів української мови й українознавства для тих, які покажуть, що вони вповні заслуговують на те знання й можуть вчити в Рідних Школах.

З огляду на те, що це вакаційна пора, Колеґія старається дати молоді не тільки науку, але також літний відпочинок, добрі товариські відносини й співжиття з іншими. Щоб впровадити наше молоде покоління до такого життя та зазнайомити його зі старшим поколінням, влаштовується ріжні приняття, прогульки, розваги, екскурсії, які б виконували в один той час дві ціли — дати молоді забавитися і рівночасно чогось навчитися.

Від 1949 року подібні літні курси також відбуваються у Торонті при Українській Православній Громаді св. Володимира.

Досі відбулися чотири Літні Курси у Колеґії св. Андрея. Успіх завжди був задовільний, одначе 1948 рік був найуспішніший. Того літа більш як сотня студентів записалося на Курси.

Ось таку роботу робить Колеґія св. Андрея. Нема найменшого сумніву про велику вартість цієї роботи для нашого народу. Тому обовязком нашого громадянства є цікавитися цією працею, підохочувати молодь до неї і взагалі піддержувати Колеґію морально й матеріяльно. Памятаймо, що Колеґія це наша інституція, для нас і наших дітей збудована, тому без нашої підтримки не зможе втриматися.

КНЯЗЬ І ЛИЦАР

Розгнівався за щось один князь на славного лицаря й казав кинути його до вязниці. А лицар переказує князеві:

— Що тобі, князю, дати, щоб ти звільнив мене з вязниці?

А князь переказав:

— Є на світі усякі коні: вороні, карі, білі, сиві, булані й інші. Але ти приведи мені такого коня, якого ще ніхто не бачив на світі.

— Добре! — переказує увязнений лицар. — Приведу тобі, ясний князю, такого коня, якого нема на світі! Але приведу його не в понеділок, не в вівторок, не в середу, не в четвер, не в пятницю, не в суботу і не в неділю. А назначи мені такий день, якого нема в тижні, то приведу тобі в той день такого коня, якого нема на світі.

Сподобалася князеві така мудра відповідь і він каже:

— Випустіть того лицаря з вязниці. Шкода, щоб такий розумний сидів у неволі. Нехай він допомагає мені управляти державою.

І лицаря випустили з вязниці і він став дорадником князя.

Б. З.

Туди, де вас нема.

Прийшла стара бабця до Молотова просити, щоб їй дали дозвіл виїхати з СССР за кордон. Бабця й каже:

"Я чула, що там ліпше."

"Добре там, де нас нема," — відповідає Молотов.

"Я власне туди й хочу, де вас нема . . ."

ПІД КРУТАМИ

Ще тільки вчора родилась воля,
Нині на сполох сурмлять вже [сурми:
Орда йде дика з чужого поля!
Ще тільки вчора — прапорів море,
Побідно грали дзвони Софії,
А нині, нині — горе нам, горе!...
— Знов Боголюбський йде з [Московії.
Знову з півночі градові тучі
Впадуть на наші ниви народні,
Сумує Київ, руїни ждучи:
— Спасуть хіба нас чуда Господні!
Крамоли, чвари в краю цілому,
По лютих війнах люд у знемозі;
Гей, скиглить чайка в степу німому,
Що гнізда звила ось при дорозі.
Зібралось триста юних, сміливих:
— Браття! Не купиш волі сльозами!
Не треба смутків, ні слів журливих,
Ходім, як Ігор, у бій з мечами!
Гей, гремлять стріли мрачної [днини,
Аж у Чернигів котяться громи;
Паде покіссям цвіт України,
Та хто вбив тіло, духа не зломить!
Бились сполудня, бились до ночі;
Аж тоді втихли у пітьмі бої,
Як закрив воїн останній очі,
Як впав убитий побіля зброї.
Та нас в неволю не завернути,
Бо і в нас були вже Термополі,
Бо впало триста ген там, де Крути!

Олесь Бабій.

Указ Царя Олександра II про Заборону Українського Друку

У 1876 році Олександер II підписав в Емсі (Німеччина), де він перебував на курорті, указ, яким заборонялося ввозити з закордону книжки українською мовою, ставити в театрах українські пєси й друкувати тексти до музики. Дозволялося друкувати українською мовою лише історичні документи і памятки, а також белєтристичні твори. "Південно-західний відділ ґеоґрафічного товариства" був закритий.

Переслідування української культури цим не обмежилося. Царський уряд намагався задушити всяке проявлення національної культури, провадив політику насильного "змосковщення" немосковських національностей. Царизм виступав як той кат немосковських народів.

Цю саму політику але в жорстокішій формі, проводить в Україні наступник московських царів кривавий **Сталін.**

І НЕБО НЕ ВМИТЕ...

І небо не вмите, і заспані хвилі,
І по-над берегом гет-гет,
Неначе пяний очерет
Без вітру гнеться... Боже милий!
Чи довго буде ще мені
В оцій незамкнутій тюрмі,
По-над оцим нікчемним морем
Нудити світом? Не говорить,
Мовчить і гнеться, мов жива,
В степу пожовклая трава,
Не хоче правдоньки сказать
А більше ні в кого спитать.

**
*

Зійшлись, побрались,
[поєднались.
Помолоділи, підросли,
Гайок, садочок розвели
Кругом хатини, і пишались,
Неначе князі. Діти грались,
Росли собі та виростали...
Дівчаток москалі украли,
А хлопців в москалі забрали...
А ми неначе розійшлись,
Неначе брались — не єднались.

**
*

І день іде, і ніч іде...
І, голову схопивши в руки,
Дивуєшся: чому не йде
Апостол правди і науки?!

Т. Шевченко.

ДЕЩО ПРО ШЕВЧЕНКА

Шевченко після засуду.

Є багато справ, що вяжуться з життям Шевченка, але ті справи менше відомі, отже дещо з них тут подамо.

Коли Шевченка засудили, то 11 червня 1847 року передали його воєнному міністрові і той відослав Шевченка з фельдєґером Відером до Оренбурґа з таким листом:

"Воєнне міністерство. Департамент інспекторський. Канцелярія. Стіл 2. 30 мая (с.с.), 1847 р. Ч. 303.

"Панові командантові Окремого Оренбурґського Корпусу. **Тайно.**

"Государ Височайше (найвищою властю) зволив приказати: бувшого художника (артиста, маляра) Тараса Шевченка за написання підбурюючих віршів призначити в окремий Оренбурґський корпус рядовим (рядовий — звичайний вояк) з правом вислуги під строгий нагляд, **з забороною писати і рисувати** (ті слова були окремо підкреслені), і щоб від нього не могли ніяк виходити підбурюючі і напастливі твори.

"Доносячи Вашому Високопревосходительству таку Монаршу волю до належного виконання і разом з тим пересилаючи рядового Шевченка під опікою фельдєґера Віддера, маю честь покірно просити прислати повідомлення: в котрий з Оренбурґських лінійних батальйонів буде він зачислений."

З Оренбурґа відповіли 23 червня (н.с.), що Шевченко прибув сюди 21-го червня (н.с.) в 11 год. вечора і зачислений до 5-го батальйону, де будуть за ним суворо наглядати. Повідомлення підписав ґенерал-ляйтенант Толмачов.

Донос і клопоти на засланню.

Військове начальство на засланню старалося помагати Шевченкові кілько могло, бо не вважало його винним. Хоч і воно мусіло оглядатися, щоб хтось не зробив доносу, що воно не тримає Шевченка в руках.

І був час, що Шевченкові дали стільки волі, що він не виконував військової служби, міг писати й малювати. Але з того вийшло лихо і Шевченкові і військовому начальству.

Прапорщик (хорунжий) Ісаєв доніс дальшому начальству, що Шевченкові дають багато волі та що він буває в домі ґенералового адютанта Горна. Ґенерал Обручов мусів тепер взяти справу в руки, хоч йому передтим було відомо, як до Шевченка ставляться.

Отже в Шевченка зроблено ревізію 8—9 травня (н.с.), 1850 р., а його самого замкнули. Переглядаючи його речі, знайшли:

Деревляну скриньку, а в ній пензлі до малювання, фарби, папір і ключик.

Знайшли книжки: Новий Завіт і Наслідування Христа; дві книжки Шекспіра (очевидно російською мовою); дві книжки російських письменників; дві книжки творів Лєрмонтова; "Євґеній Онєґін" Пушкіна і дві теки та папір.

Знайшли листи: від княжни Репніної, від Лизогуба, Чернишова, Лазаревського, Сергія Левицького та ще від декого.

Забрали вірші п. зв. "Святая вода", та два альбоми з віршами, піснями, рисунками й олівцем.

Шевченка випустили з арешту аж 24 травня (н.с.).

Після ревізії почалися допити від того, хто це такий Шевченко, як називається, хто його батько, звідки він, як сюди дістався, за що . . . Далі вже питали, де він взяв ті речі, що має, хто писав до нього листи, як він відважився писати щобудь і малювати, чи він мав дозвіл до кого листи писати. Питали так, наче б вони вперше в життю Шевченка бачили.

Допитували і начальника поштового відділу Фейзуліна, як він видавав Шевченкові листи.

У забраних листах не було нічого важного. Начальник пошти

заявив, що йому не давали наказу перечитувати Шевченкових листів. Сам Шевченко поясняв, що деякі рисунки дозволили йому взяти з собою на заслання, а також і народні пісні, що записав на Україні. Деякі рисунки зробив, коли його були вислали рисувати береги Аральського моря.

Взагалі провин великих не знайшли, та все ж справа пішла до Петербургу, а звідтам наказали, щоб тримати Шевченка під дуже суворим наглядом, переглядати його листи і т. п. Дісталось і декому з начальства. Дісталось декому і з тих, що листи до Шевченка писали, як Лазаревський, Левицький і ще дехто. Навіть княжна Репніна дістала наказ, щоб з Шевченком не листувалася, бо може мати клопіт, і нехай не втручається у "дела Малороссії" — отже в справи України. А самого Шевченка наказали перевести до Новопетровської кріпости, що на пісчанім мертвім березі Каспійського моря. Тут перебув Шевченко майже сім літ.

Ось таке доводилося переживати Шевченкові на засланню.

ШЕВЧЕНКО НА ОБІДІ В МОСКВІ

В повороті з заслання.

З Петровської кріпости виїхав Шевченко 14-го серпня, 1857 року (2 серпня с.с.), а прибув до Петербуга аж 8-го квітня (27 березня с.с.), 1858 року. Бо навіть після звільнення Шевченка на волю царський уряд робив Шевченкові всякі труднощі, коли той був у дорозі, отже несповна 8 місяців треба було тинятися дорогою.

При кінці такої подорожі Шевченко спинився у Москві, і тут на свято Благовіщення, 25-го березня (ст. стилю) 1858 р., М. А. Максимович прилагодив обід у честь Шевченка.

В Шевченковім "Деннику" читаємо, що Максимович запросив на той обід і своїх товаришів, старших уже — Погодіна і Шевирєва. А далі Шевченко записав:

"При кінці обіду амфитріон (гостинний господар) прочитав на мою честь вірші, які сам склав. Після обіду чемненька господиня заспівала кілька українських пісень і задоволені гості розійшлися хто куди, а я заїхав до Сергія Тимофієвича Аксакова, щоб попрощатися. Однакож він спав і я не мав щастя поцілувати його гарну сиву голову."

"До 9-ої години перебув я в Аксакових і з насолодою слухав мої рідні пісні, що співала Надія Сергієвна . . ."

Другого дня після того Шевченко виїхав о 2-ій годині по півночі і приїхав до Петербурга в 8-ій годині вечора.

Тут маємо вірш, чи один з віршів, що Максимович прочитав на честь Шевченка на Благовіщення, 1858 року:

На святе благовіщення
Тебе привітаю.
Що ти, друже мій, вернувся
З далекого краю.
Ой, як дуже за тобою
Тужила Вкраїна,
Усе тебе споминала,
Як та мати сина.
Твої думки скрізь мракою
По лугах вставали,
Твої сльози росицею
По степах спадали;
Твої пісні соловейком
В садах щебетали . . .

Та що й казать! Треба кажуть
Великої хусти,
А щоб людям завязати
Говірливі усти . . .
А тепер вже і не треба,
Бо вже время інше:
Тепер людям говорити
І дихать вільніше.
Хвалить Бога! . . .
Вже й ти з нами
Наш любий Кобзарю!
Бувай здоров! — нам на ([радість,
А собі на славу.
Перебув ти тяжке лихо
І лиху недолю:
Заспівай же нових пісень
Про людськую волю.
Заспівай нам таких пісень,
Щоб Мати — Вкраїна
Веселилась — що Славного
Має Вона Сина.

ПОЯСНЕННЯ:

Треба великої хусти . . . — треба великого полотна (хустки), щоб людям завязати уста так, щоб вони про Шевченка і про те, що він проповідує, не говорили. І царський уряд такої хустки, тобто — такої сили не має.

Время інше — час інший, вільніший для народу, коли вже і Шевченко на волі.

Поданому вгорі віршові тепер (1951 р.) 93 роки, — а чи на гадку могло прийти тоді Максимовичеві, що 93 роки пізніше будуть українці його вірш, зложений на пошану Шевченкові, читати і той радісний обід споминати? Ні!

Таким невмирущим є людське добре діло, людська гідна праця. Минаються люди, але те добре зерно, що вони сіяли, переродж ується з року на рік і ним користуються далекі і далекі покоління.

ЗОЛОТІ ДУМКИ Т. ШЕВЧЕНКА ПРО ОСВІТУ

"Брак освіти — це початок великого лиха" (з повісти "Художник").

***

"Де люди цураються освіти — там темнота, ріжні недостачі, злидні, а вже про звичаї — краще мовчати" (з повісти "Нещасний").

***

Велика освіта, навіть і фахова, повинна йти разом з усім розвитком внутрішнього високо-морального життя." (З повісти "Художник").

Чи ви знаєте, що . . .

. . . князя Ярослава Мудрого називали його сучасники "тестем Европи" тому, що його численні сини і дочки були подружені з усіми европейськими пануючими родами.

. . . литовський король Ягайло, поки повернувся на латинський обряд, був християнином східного обряду (православний), принявши християнство з України.

. . . спогади нашого подорожника з 13 століття, Данила Паломника, з подорожі до Палестини є найдокладнішим знаним досі описом Палестини в 13-му сторіччі і є переложені на всі світові мови.

. . . Україна була одною з нечисленних країн Европи, в якій не було переслідування християн і що вже в 907 році в договорі Олега з греками є згадка, що християни-дружинники Олега присягали на Євангелія, що додержать договору.

Як відгадати невідоме число

Попросіть, нехай хто загадає і напише собі якесь число від 1 до 9, і нехай не каже вам того числа, а ви йому відгадаєте. Робиться це так:

Скажіть особі, що загадує невідоме число, нехай до того числа додасть 5; те, що вийде, нехай помножить на 3; від того, що вийде, нехай відніме 7; а від того, що лишиться, нехай знов відніме 8.

А тепер нехай вам скаже, що лишилося, а ви те число поділіть на 3 — і вийде вам те перше число, яке собі хтось задумав.

ЗНАЧІННЯ АТЛЄТИКИ*) В ЖИТТЮ НАРОДУ

Відколи українська держава впала, посипалися ріжнородні пояснення щодо страшної й сумної поразки, яка кінець кінцем стала причиною занепаду великої сорокмільйонової нації, що нині живе під Совєтами.

Одні складають вину на провід, інші на ґеоґрафічні границі, треті на брак згоди, четверті на засадничі хиби в самім характері українців.

Зясувавши всі ті слушні зауваження, можна сказати, що всі вони мають рацію і що головна причина лежить у свіх тих чотирьох причинах.

Але я ще хочу звернути увагу читачеві на пяту причину, а це — на брак фізичного та морального загартування, методичного атлєтичного руху.

Перед минулим століттям на цьому континенті не було такої річи, як зорґанізована атлєтика. Через довгий час сильне бажання кожного нормального хлопця писуватися в атлєтичних спортах, себто бігати швидше, скакати вище, змагатися або грати гри з більшою зручністю та силою ніж його товариші, було толєровано бездушно; а час посвячений на атлєтичні змагання вважали змарнованим часом. Але живий молодечий дух юнаків згодом розвітрив старечі упередження і нині люди добре зрозуміли, що дбайливе фізичне виховання кожного народу і держави впевняє їх про гарну та здорову майбутність і що атлєтика є такою важною частиною нашого розвою чоловіка, як і книжка.

Ми нині доперва тільки відкриваємо правду, яка давно була відома старинним грекам. Жаден народ не перевищав греків щодо розумової здібности і жадна раса не дорівняла їм досконалістю фізичного розвитку, бо в їх житті вміле фізичне виховання займало дуже чільне місце. Розвиток спорту у них ішов рука в руку з розвитком науки і мистецтва.

Яким важним чинником є фізичне виховання — бачимо з сьогоднішнього наставлення всіх культурних народів до нього.

Нині ми всі розуміємо, що жива, сильна, атлєтична людина має кращі нагоди на успіх в усяких професіях та ремеслах, як неатлєтична людина. Але атлєтична має ширше значіння, ніж тільки звичайний розвиток мязів. Правдиві ідеали атлєтики, — це не тільки розвиток кісток та мязів, але й таких прикмет, як скорість, зручність, відвага, мужність, відпорність, енерґія та витревалість, — вкоротці — сила ума і характеру рівнобіжно з розвитком тіла.

Бо в сути речі ігрище є університетом життя. Там людина вчиться засадничих обовязків, вчиться спільности і взаїмної помочі. Тут виробляється лицарськість і єдність: один за всіх і всі за одного. Тут виробляється та прикмета нашого життя, яка з бігом літ показує ріжницю між тими людьми, що помагають нації і тими, що її нищать. Будучність і розвиток нації якраз потребує прикмет набутих на ігрищі і які знаходяться в

*) Спорт.

суцільності граючої ґрупи. Якщо ми так будемо держатися в нації як ми сильно тримаємося в дружині, чи то відносно "бейс бол", "сакер" чи "рогбі", то ми віддамо стократно нації довірених нам талантів. Як ми будемо вірні нашій дружині, нашій школі, то ми будемо вірні й нашому містові, а остаточно й нашому краєві. Бо самі початки дійсного патріотизму лежать в наших змаганнях на ігрищі.

Ми, українці, що живемо на вільній канадійській землі, маємо всі можливості цю таку гарну ділянку не лише плекати, але й ще краще розвивати. В теперішньому часі ми всі свідомі, що на нас тяжить великий обовязок виховати наше рідне молоде покоління також фізично здоровим і сильним. Це тим більше, що спорт допоможе нам виховати нашу молодь на добрих громадян Канади.

Над цією проблємою наші визначніші українці повинні призадуматися. В Альберті вже є Українське Спортове Товариство "Україна", завданням якого буде згуртувати при ньому українську молодь провінції Альберти. Такі організації повинні бути скрізь, де лиш знаходяться українці.

Українські громадяни повинні вписуватися в члени таких спортових організацій і допомогти, щоб у дійсності в здоровім тілі була здорова душа.

М. Лучкович.

Дивувалась Зима

Дивувалась зима,
Чом це тають сніги,
Чом льоди присли всі
На широкій ріці?
Дивувалась зима,
Чом так слабка вона,
Де той легіт береснь,
Що теплом протина?
Дивувалась зима,
Як це скріпла земля
Наливаєсь теплом,
Оживає щодня?
Дивувалась зима,
Як посміли над сніг
Проклюнутись квітки
Запахущі, дрібні?
І дунула на них
Вітром з уст льодяних
І пластом почала
Сніг метати на них.
Похилились квітки,
Посумніли, замклись,
Шуря-буря пройшла,
Вони знов піднялись.
І найдужче над тим
Дивувалась зима,
Що на цвіт той дрібний
В неї сили нема!

І. Франко.

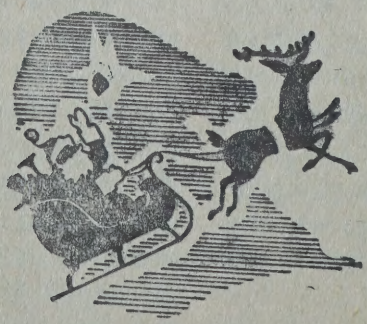

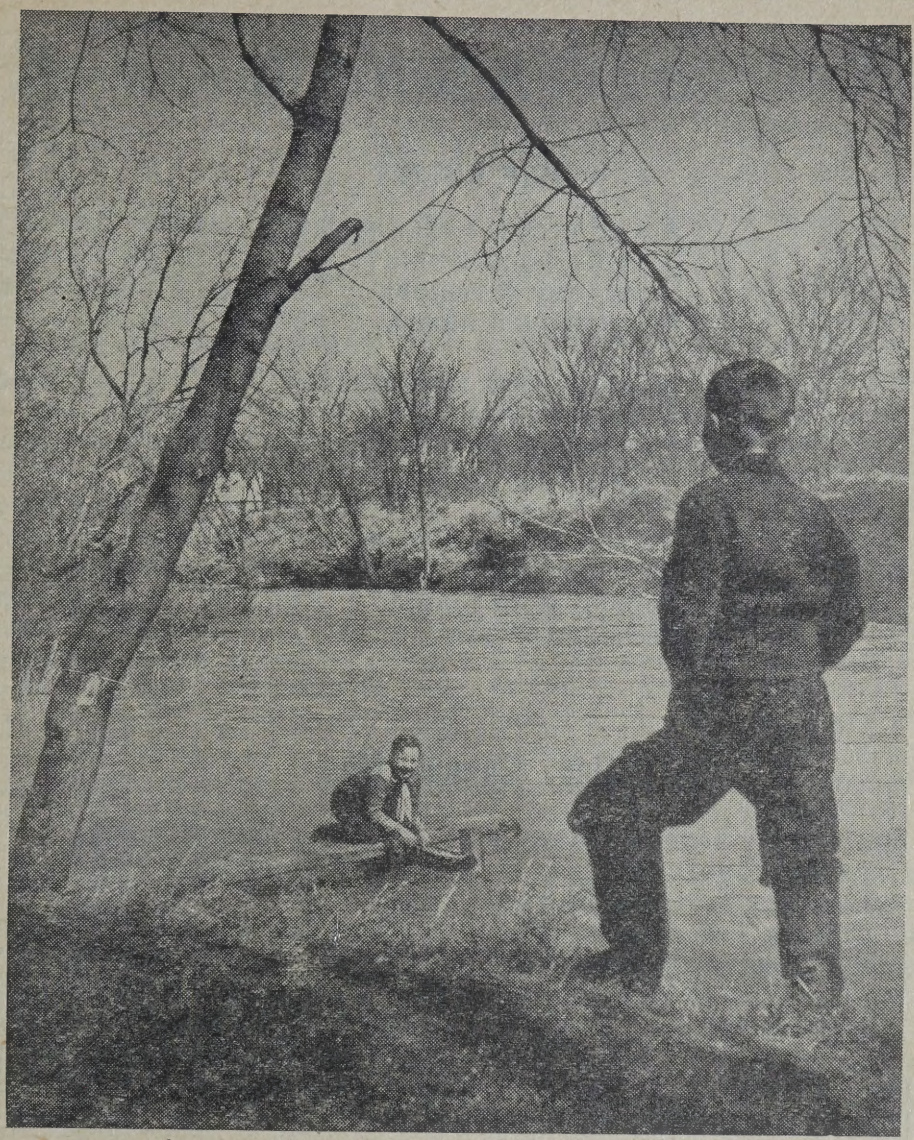

ПОДИВИСЬ!

Подвись: весна устала,
Сипле пишними квітками;
Подивись: веселим птаством
Ожили степи з лісами;
Подивись: в безкраїм небі
Сонце-велетень палає,
Подивись: земнії груди
Хлібороб плугами крає;
Подивись: життя устало,
Дні пишають золотії;
Подивись — і встань до праці
Повний сили і надії!"

Б. Грінченко.

ВЕСНЯНКИ

А ВЖЕ ВЕСНА...

А вже весна, а вже красна,
Із стріх вода капле...
Молодому козакові
Мандрівочка пахне.

Помандрував козаченько
У чистеє поле...
За ним іде його ненька:
— Вернися, соколе!

Не вернуся, моя нене,
Іду воювати,
Україні моїй рідній
Волю добувати!

При Долині Мак

З приходом весни дівчата в Україні ведуть хороводні гри. Один із багатьох хороводів зветься — Мак. Дівчата створюють коло, серед якого сідає кілька дівчаток на землю. Навколо них ходить хоровод, співаючи:

При долині мак,
При широкій мак,
Ой, мак чистий, головастий,
І коренем коренастий.

Молодії молодиці,
Завивайте головиці,
Станьте ви в ряд,
Тут буде мак.

Як станем ми так
Орать-засівать,
Як став же наш мак
Цвісти-зацвітать.

Як став же наш мак
Спіти-поспівать,
При долині мак,
При широкій мак.

Як станем ми мак
Трусить, колотить,
При долині мак,
При широкій мак.

Закінчивши пісню, питаються дівчаток, які сидять в середині: "Чи виорано?" Ті відповідають: "Виорано". Після цього ходять колом і знову співають ту ж пісню, повторюючи її після кожної відповіді:

Чи заралено?
— Заралено.
Чи заволочено?
— Заволочено.
Чи засіяно?
— Засіяно.
Чи зібрано?
— Зібрано.
Чи пора молотити?
— Пора.

Потім дівчата, які складають хороводне коло, беруть на руки дівчаток — «маківки» і, підкидаючи їх догори, співають:

Ой, так, так
Молотили мак!

Весняний цикль калєндарних обрядів

Весняний цикль звичаїв і обрядів, що в давнину розпочинався вже в час теперішнього великого посту, був колись не менше багатий, як різдвяно-новорічний, але під впливом церкви сконцентрувався коло Великоднього тижня. Зацілили тільки залишки, як дитячі ігри й співи, відірвані веснянкові мотиви й поминальні свята. Із цих дитячих веснянкових ігор особливо поширені "перепілочка", "дрібушечка", "збирати мак", "Галька" й "щітка".

Весняний цикль починає "стріча зими з літом", привязана до "Стрітення" (15. II. н. с.). Тоді "моцюється" зима з літом, хто переможе, тоді ставиться "громнична" свічка і стрітенська вода, що помагає від пристріту. Але власне весняний період починається аж появою перших птахів, що прилітають на Україну з початком березня на "Обрізання глави Івана Хрестителя" (24. II. ст.ст.). В цей день птахи "обертаються до нас з вирію головами" і "несуть весну". Увесь час аж до Благовіщення призначений на вітання птахів; до них промовляють і співають веснянок (пісні про гоголя, ремеза, жайворонка).

На 40 мучеників (22 березня) печуть із тіста пташків на честь жайворонків, що саме вилітають із вирію. Тоді дівчата рано до схід сонця виходять на вище місце і "закликають весну". Тоді сорока в своє гніздо кладе 40 паличок.

Взагалі ж перший місяць весни, березень, стоїть під знаком "виглядання" й "викликання весни" та радости з приводу закінчення зими й повороту пробудження природи.

Благовіщенням (25. III. с.ст.) починається справжній весняний період. Це перше весняне свято, свято землі, коли "Бог благословляє землю" й усе будиться до життя. В цей день господар виганяє худобу "на весну"; тоді дівчата виводять коло церкви перший весняний хоровод, "кривий танець", що тепер переноситься звичайно на Великодній тиждень; відтоді починають вже весняні роботи й перші співи веснянок, що втримуються до пізньої весни, поки дівчата й жінки не почнуть полоти просо, принаймні до св. Юрія. Коло Благовіщення, звичайно з кінцем березня на "теплого Олекси" (30 березня н.с.), пасічники виносять вулики в садок і ставлять посеред пасіки образ чудотворців Зосима й Саватія, що вважаються покровителями бджіл.

В цей довеликодній час по всій Україні відбувається весняне "очищення": тоді все виносять із хати, білять і мастять хати, обмивають і обтирають усі предмети, виносять і палять за селом усяке сміття, дотримуючись при цьому приписаних церемоній, що кінчаються обрядовим обносом рала чи плуга і спаленням чорного півня. Подекуди проганяють тоді "коровячу смерть". У давнину в цей час жінки впрягалися до рала й тричі оборювали село.

В середпістя печуть із пшеничного тіста хлібці, т. зв. "хрести". Два з них зберігають до часу виходу в поле, один — коли сіють мак, другий — коли засівають яру пшеницю. Польова робота тоді в повному розгарі; відтоді починають ставити хати й взагалі будувати.

Великий тиждень. Остання неділя перед Великоднем зветься "вербною", "квітною" або "шутковою", а тиждень перед тим — вербним. У Вербну неділю святять

у церкві вербу ("лозу"), якою потім бють один одного, промовляючи бажання: "Будь великий, як верба, а здоровий, як вода, а багатий, як земля". Цією вербою виганяють уперше худобу на пасовище, а решту батько або найстарший брат встромлюють у землю на "щастя".

Останній, "великий" тиждень перед Великоднем зветься білим, або чистим. У ньому до четверга намагаються покінчити польові роботи, а від четверга вже заходять свята, й працювати не можна.

У чистий (живний, великий, страсний) четвер увечорі відправляються "страсті", після яких люди вертаються додому з запаленими свічками й намагаються донести їх до хати, щоб не погасли. Свічка страсного четверга зберігається до наступного страсного четверга; нею випалюють хрест на сволоці, її вкладають до рук вмираючому, її ставлять перед образами під час великої бурі з громом (звідки звуть її "громничною"), нею запалюють уночі обрядове вогнище.

Страсний четвер, званий на Покутті "жильним Великоднем", у Східній Україні "навським або мертвецьким Великоднем", повязаний з культом померлих, що тоді сходяться вночі до церкви на Службу Божу. Тоді діти "гріють діда" і збирають на Гуцульщині "кукуци" за померлі душі.

В страсну пятницю не працюють, зокрема не рубають дров, не шиють і не прядуть. Замість дзвонів аж до Великодня подекуди "калатають" деревяними "калаталами" або "виклепують" молотками по дошці, що її завішують у дзвіниці. В деяких місцевостях святково тричі обносять плащаницю навколо церкви.

Вночі проти Великодня молодь розводить, подекуди ще "живим вогнем", велике вогнище, для чого привозять окремо з ліса суху з минулого року деревину і залюбки вживають крадених деревяних речей, особливо господарське знаряддя. Від вогню молодь іде вже впрост до церкви на великодню утреню.

Великдень — це головне весняне свято, що скупчило довкола себе низку обрядів, повязаних у далеку давнину з Благовіщенням, св. Юрієм і навіть святами зимового циклю, особливо з Новим Роком. Великдень зберіг прослідн передхристіянських обрядів, що в загальному виявляють характеристичну паралельність до різдвяних і новорічних. Вони тісно повязані з хліборобським господарством, поминанням померлих, величанням і віншуванням, весільним сезоном і співанням обрядових пісень.

Великдень — свято радости й веселости, що обєднує всю громаду спільним святкуванням. Три дні громада святкує під гомін дзвонів і співи веснянок і гагілок. Основний тон святу надає молодь, що віднині починає свою "вулицю", щоб покінчити її аж на Семена.

На Великдень "сонце грає", тому ранком, уже перед сходом сонця, відкривають віконниці, щоб воно заглянуло до хати. Дівчата вижидають його з молитвою в садочку, а хто побачить його, як сходить, побожно здіймає шапку, кланяється до сходу й говорить приписану молитву. В цей день "відчиняються двері раю, й грішні душі звільняються з пекла".

Великдень починається великодньою утренею й обіднею із священням пасок, писанок і крашанок під церквою. На цю службу сходяться і зїздяться всі люди з парафії в святковому одягу і натще. Святять, крім великодніх пасок, куски масла, сала й сиру, печені поросята, ковбасу, вудженину, а також вузлики з маком, пшоном, сіллю, перцем, хроном тощо. Після утрені всі під церквою христосуються й обмінюються крашанками, а далі поспішають із "дорінником" (себто коновочкою із "святістю")

додому, щоб освятити ним хату й родину. На східній Україні заходять до хати, ставлять свячене на стіл, і найстарший у родині розвязує рушники із свяченим, нарізує з усього по кускові й роздає кожному з родини разом із кусником проскурки. На Західній Україні, особливо на Гуцульщині, наперед обходять тричі хату, потім заходять до стайні, христосуються з худобою, доторкаючись "свячевом" і насипаючи в ясла кусків паски з сіллю, та поздоровляють із святами бджоли. Лише після цього входять до хати, церемоніяльно розбирають "дорінник" над головами дітей і сідають до столу розговлятися. Потім паска і свячене залишаються три дні на столі, а для померлих загортається шматок паски і троє крашанок і ставиться на піч або на комин.

Подібно, як на Різдво й Новий Рік, гурти молоді, подекуди діти, ходять на Великдень по хатах із привітами й поздоровленнями. На Гуцульщині роблять це у великодній т. зв. "в о л о ч і н н и й п о н е д і л о к", коли парубки обмінюються з дівчатами крашанками й справляють передвесільні оглядини, повязані з гостюванням і танцями. На Східній Україні обряд "волочіння", що, як знаємо з писань Івана Вишенського, був колись дуже поширений, майже цілком втратився і зберігся тільки в формі відвідин і обдаровування близьких та сусідів калачем, крашанками тощо, але ще в половині XIX ст. досить поширений був звичай вітати господарів із святами піснями на зразок колядок. Цей звичай у зміненій формі зберігся досі в деяких місцевостях Західної Галичини (м. Яворів) і на українсько-білоруському пограниччі, де молодь на Великдень співає дівчатам і молодицям, що повінчалися в "зимне пущення", величальні пісні, т. зв. "риндзівки" (Яворів) або "рогульки" (кол. Гродненська губ.).

Таким же пережитком треба вважати й обряд "водити тополю", коли дівчата на Великдень або на Зелені Свята обирають одну з-поміж себе за тополю й обходять із нею хати, співаючи відповідних веснянок.

На Західній Україні на Великдень дівчата "виводять" коло церкви окремі веснянки, т. зв. "гаївки", або "гагілки", в яких збереглося чимало старіших мотивів, ніж у звичайних весняках. Вони виявляють більше обрядовий характер і тісніше повязання з хороводним танком, імітаційними рухами й хоровим укладом. З-поміж цих гаївок особливо характеристичні "Кривий танець", "Коструб онько", "Воротар", "Вербовая дощечка", "Король", "Сіяти просо", "При долині мак", "Мостич", "Чорнушко-душко"; останні виявляють уже сліди приналежности до пісень весільного сезону.

Крашанки й писанки грають поважну ролю у великодніх обрядах як давній передхристіянський елемент обряду. Їх роздаровують, ними міняються на знак симпатії, їх у вигляді шкаралущі пускають на воду до "рахманів" ("Рахманський Великдень", їх, нарешті, кладуть на гроби померлих або закопують до могилок і другого дня виймають і дають бідним. Із обміном крашанок повязаний також обряд "обливання", що досі відбувається у Західній Україні на другий день Великодня ("обливаний понеділок").

Великодній сезон на Україні присвячений культові померлих. Поминають їх у страсний четвер, поминають їх увесь т. зв. "навський тиждень" по Великодні аж до Хоминої (Провідної) неділі, особливо ж в останній день Великодня або в першу неділю чи понеділок по Великодні. Подекуди поминають померлих у "дідову суботу" (після Великодня), в Галичині — в провідну пятницю й суботу, коли обходять "проводи", що кінчаються веселими забавами на "бабиному празнику". На "прово-

ди" сходяться на цвинтарі коло церкви, приносять із собою "мисочку" з закускою й горілкою або вином і після відправи сідають коло могил своїх близьких і справляють тризну. Частуються залишками страв із Великодня й крашанками, а після цього залишають на могилі рештки горілки, промовляючи: "Їжте, пийте, уживайте та нас грішних споминайте!" Інколи могилку обводять свяченою крейдою і загортають у землю по крашанці, скибці хліба й частині свяченого.

Св. Юрій — третє весняне свято, що сьогодні втратило чимало своєї первісної ваги на користь Великодня як свята, підтримуваного церквою. Юрій, що припадає на "сімнадцятий тиждень по Різдві", — це персоніфікація весни, й то вже зрілої та розвиненої і до нього ще перед заведенням християнства на Україні приєднано в час чорноморсько-дунайських зближень мотивів про вояка-їздця і переможця над змієм. В день св. Юрія "сходить весна на землю", коли її перед тим тільки виглядали та викликали. Юрій, або Юрай, інколи Рай, — це наче Син Божий і воротар, що відкриває небо і спускає дощ і росу на землю. В цей день роса має цілющу силу, нею промивають очі, на Юрієву росу виганяють до схід сонця худобу.

Юрій скріплює веґетацію, "по полю ходить, хліб-жито родить". Тому цього дня уладжують церковні обходи на поле ("царини"), святять воду, нарешті, трапезують на полі й закопують дещо з великоднього свяченого. Це той колишній "празник диявольський", проти якого так енерґійно виступав І. Вишенський, тільки вже без "танців і скоків", а в церковній формі.

Св. Юрій — патрон худоби й усякої звірини. Цього дня виганяють худобу на пасовище; пастухи вдома не снідають, а смажать на "Юрієвій росі" яєшню. Щоб виворожити дощ, молодиці обливають їх водою. На Гуцульщині тоді починається "полонинський хід", до якого Юрій дає знак трембітою.

Св. Юрій — "полісун", мисливець, він опікується тваринами, зокрема вовками, що, крім цього весняного свята, мають ще й осіннє, на осіннього Юрія, він "звіря пасе" й призначає йому добич.

Свято Юрія — чисто хліборобське свято, воно було колись повязане з відповідним пісенним репертуаром, з якого збереглися тільки залишки у веснянках і старих колядках ("Святе Юріє землю одомкає", "В святого Юра труба із тура, святий Юрію як се затрубив, Всю кригу розбив, дерево розвив").

Господарське значення має також обряд "Лелі" або "Лялі", що його обходять у Карпатах у навечеря св. Юрія. Найкращу дівчину прибирають вінками й зіллям, ставлять коло неї молоко, масло й сир і, співаючи, танцюють коло неї. По закінченні обряду вона ділить між дівчатами масло й сир, роздає їм вінки, й вони зберігають масло й сир до найближчої весни, а вінки пускають на воду. Цей обряд в інших місцевостях обходять, як і "тополю", на Зелені Свята або на Купала.

Хліборобський, веґетаційний характер мають також дальші весняні свята Константина і Олени та Івана Головатого, що мають вплив на ріст огірків і капусти.

Весна — це час веґетаційного росту, зелені і квітів, якими в Україні милуються. Одначе окремих весняних обрядів, повязаних із культом дібров, дерев і квіток, у нас тепер немає.

Замаювання, обношення деревець, збирання зілля, шанування польових квітів, плетення вінків тощо прикріплені до лінього сезону, що починається у нас звичайно в кінці травня — на початку червня. Окреме "свято польових квітів" святкують 25 червня в день преп. Онуфрія Великого. В той день дівчата збирають китиці волошок і маку й затикають їх за образи.

З. Кузеля. (Е.У.)

Спостереження Гарасима Чорнохліба

Знаю я, люди добрі, що ви сподіваєтеся почути від Гарасима Чорнохліба щось цікаве, нове, але цим разом хотів би вас запитати, а вже ви розкажіть мені дещо важного з вашого життя. Бо ж і в вашому життю бувало всяке, як на довгій ниві. Отже запитаю я вас:

— Чи позичали ви коли гроші іншим у вашому життю?

— А хіба ж можна вік прожити і грошей нікому не позичати? — скажете ви. — Слава Богу, не такі ми вже вбогі, щоб не мали чого позичити.

— А чи ви в других позичали?

— А вже ж! Хіба можна без того? Приходить в життю така хвиля, що і самому в інших позичати треба. Та ще добре, коли знайдеться така добра душа, що позичить. А то буває, що просите, а чоловік згори на вас дивиться і не позичить, хоч міг би. Хіба чуже лихо він відчуває?

— А чи ви позичене віддавали?

— Ой, Господи, — скажете, — як можете ви нас, пане Чорнохлібе, про таке питати. Хіба ж ми хто? Як можна позичити і не віддати? Ми ж не турки, ні кальвіни. Позичив вам хтось, добре діло зробив, то треба йому віддати та й ще щиро подякувати. Адже ж і Бог так приказує. Позичив, так віддай! А коли б не віддали, то це вже не буде позичка, але грабунок інших людей. Тай совість . . . Ми спати не могли б, коли б не віддали. Тай сором було би між людей вийти. Ая! І позичали і віддавали. Чужого малого гроша ми ж собі не затримали.

— А ті інші — чи вони вам віддавали?

— Чи віддавали, питаєте? . . . І віддавали і не віддавали. Всякі є. Були і гарні люди . . . От в примір вам . . . Заходить раз знайомий, та: "Позичте, каже, 25 долярів, бо таке в мене вийшло, що хоч гинь . . ." Тай розказує свої клопоти, а там додає: „Позичте, а коли вам віддам, то і не знаю, бо самі бачите яке в мене. Буду жити, то віддам, а коли вмру, то Бог вам віддасть . . .

— І ви позичили йому?

— Чи позичили? Та як же йому не позичити? Це ж святий чоловік! Він же цілу свою душу нам показав. Каже: буду жити, віддам, а вмру, то Бог вам віддасть. Бачите? А не позичили б, так Бог на суді нас запитав би: "Чому ви йому не позичили, коли він взяв мене за ручителя? Хіба ви мені не вірите?" Отже ми й позичили. І не 25, але 50 долярів, бо може чоловікові більше треба, але не мав відваги нам сказати. І не хотів чоловік 50 долярів брати, каже: "А що, як не зможу вам віддати?", та ми примусили його взяти.

— А чи віддав він вам?

— Віддав, віддав! Та ще поки віддав, то пригадував, що: "Зачекайте, коли ласка, а в мене вже йде до кращого, та я вам віддам. Гідний чоловік. Такому варто і подарувати. Бо коли б він міг, то і вам подарував би. Ая!

— А чи бували такі, що і не віддавали?

— Чи такі були? Ще й питаєте . . . Були такі, що віддавали, а були й такі, що позичали на вічне віддання. Позичив, то ніби своє

від вас відібрав. Були такі. Вони журяться лише, щоб позичити, а вже ви маєте тим журитися, як від них відобрати, коли вам вдасться. І бачите, що кишеня в чоловіка не порожна, а згадайте про віддачу, то він ще й ображується, що ви йому докучаєте. І було таке, що махнете рукою, та й більше йому про віддачу не згадуєте. Нехай, думаєте, через те не збіднію. І досадно вам робиться. Та й не тому, що чоловік вам не віддає, а тому, що він такий поганий чоловік. Живе на гарнім Божім світі, щоб той світ опоганювати, подумайте собі! Багато треба би про таке розказувати.

— Так ще розкажіть, може воно і мені придасться. Від знання голова не болить, — кажу.

—То правда. Може було і таке, що вам пане Чорнохлібе добре знати. Подумайте собі, що купив в вас чоловік чи корову, чи коня, і платить вам десятками. Держить в руці вязку десяток і, перевертаючи кінці, числить: десять, двадцять, тридцять... І бачите, що є така сума, як треба. Все добре. Та як принесли ви ті гроші додому, то вже самі перечислюєте і бачите: тут одна десятка вдвоє зложена, там друга... значить, коли жмуток грошей числити з одного кінця, то є всі гроші, а почнете числити з другого, то вже багато бракує. Значить, деякі десятки вдвоє поскладані. Чи вам, пане Чорнохлібе, таке не траплялося?

— Ні, не траплялося. Правда, що, мабуть, було і в мене таке, та я не міг догадатися, де того причина. Грошей бракує, але чому, не міг зрозуміти.

— Отже й бачите! Воно і в вас таке могло бути. Це добре вам знати. І коли хтось рахує вам жмуток грошей з одного кінця, так ви зараз перерахуйте з другого і побачите, чи гроші не поскладані в двоє. Ми вже так робимо. Хитрун вже нас тут не ошукає. А тепер розкажіть нам щось зі свого досвіду...

— Зі свого досвіду?... Хіба розкажу вам маленьку подію, що стосується не так до мене, як до кума Павла, отже коли раді, то послухайте...

Була неділя і був я тоді в кума Павла. І моя жінка була. Після вечері приходить до кума Павла чоловік з сусідної околиці, широко відомий всім крамар, Павло Золотар (він вже не живе, то можна його імя виявити). І всім нам дивно стало, що як такий гість зявився і за чим.

Подумайте собі, що зайшов до вас такий чоловік, та й ще під ніч, що ви подумали б? Певно не дуже раділи б з такого гостя. І коли б була в вас яка десятка в коверті за образом, то певно забрали б її звідтам, бо ану ж... Всяке може вийти...

Не заходячи в довгу бесіду каже Золотар кумові Павлові:

— Так несподівано зайшов я до вас... Скажу коротко, що конче треба мені на ранок 38 долярів і 50 центів, а я їх при собі не маю, отже чи ви мені не позичили б...

Поки ще Золотар скінчив, син покликав кума Павла на двір. Щось там сталося, чи мабуть кудись їхав, то хотів про щось розпитати. Вийшов кум Павло, а невдовзі вийшов і я за ним.

Як вже верталися до хати, кажу я кумові Павлові:

— Не позичайте ви грошей тому злодієві, він вам не віддасть. Ви ж знаєте, який він...

— Ні, треба позичити, — відповідає кум Павло, — то сума невелика, отже він мабуть таки віддасть. Не схоче за таку невелику суму свого ремесла осоромлювати. А не віддав би, то пропаде. Але позичити треба...

Увійшли ми в хату і Золотар зараз:

— Я вже казав вам, чого я прийшов. Можете, так позичте, а я за тиждень вам віддам. На другу неділю вам доручу, та й ще процент дам. Я дармо не хочу.

Слухає кум Павло та:

— Людська річ позичати. І я в декого позичав і декому позичаю. Отже кілько вам треба?

— Треба мені конче 38 долярів і 50 центів. Воно б і більше здалося, але не хочу... Це конечне, а решта, як знаєте, розійдеться на це на те. Гріш круглий, то розкочується. А те, що кажу, конечне.

Не отягаючись, добув кум Павло гроші і передав Золотареві.

Коли Золотар вийшов, кажу кумові Павлові.

— Я певний, що він грошей не віддасть.

— А може й віддасть, — говорив кум Павло, — а як не віддасть, то я не багато страчу, а він не багато заробить. Але я сподіваюся, що він відасть, а коли віддасть, то більше стратить.

— Як стратить?

— А так, що стратить. Не буду я нині над тим розводитись, але час тобі, Гарасиме, все покаже.

З тим я пішов додому і ще довго про те з жінкою говорив. І не могли ми додуматися, як Золотар більше стратить, коли гроші віддасть.

Другої неділі йду я до кума Павла, щоб побачити, чи Золотар принесе позичені гроші. І жінка йде.

Не посиділи ми довго, як Золотар у двері. Віддає гроші, дуже дякує, та й ще процент хоче давати.

Взяв кум Павло гроші, але проценту не брав, каже:

— Я на процент не позичав. Добре, що є що без проценту позичати.

Минуло від того часу мабуть півтора місяця, як знов Золотар зявився в кума Павла. Та Провидіння хотіло, щоб я знов на той час був у кума Павла. А жінки моєї вже не було.

Почав Золотар розказувати, що які то в нього пляни. Думає він купити трактор і буде людям орати, бо дехто трактора не має, а кіньми на час годі все зробити, отже сівба спізнюється. Та й багато чого доброго думає він тим трактором робити. Тілько всіх грошей покищо не має.

— Позичив би в банку, — каже, — але чи не краще дати процент свому українцеві, ніж банкові? Отже коли б ви могли позичити мені 300 долярів. За два місяці я вам віддам...

Слухаю я та думаю: ану ж кум Павло позичить, та й вже поважну суму. Порадив би не позичати, та ніяк при Золотареві. Чекаю, що буде.

А кум Павло подумав-подумав і каже повагом:

— Тепер, Павле, я тобі грошей не позичу.

— Ну, коли не можете, — говорить Золотар, — то годі, ал[illegible] я

сподівався, що можете мені позичити.

— Позичити міг би, але не хочу, — каже кум Павло.

Золотар ніби здивувався.

— А то чому?

— Тому, — говорить кум Павло, — що вже раз ти мене ошукав, отже другий раз не ошукаєш.

— Я ошукав? Та що ви кажете? Адже ж я всі позичені гроші вам віддав. От пан Чорнохліб свідок.

— Так, так! — притакнув кум Павло, — ти віддав, але чому ти віддав. Я ж тебе добре знаю. Ти віддав менше, щоб опісля більше позичити і не віддати. Я думав, що ти позиченого не віддасиш, а коли ти віддав, то вже тим мене ошукав, бо знищив мої сподівання. Тому тепер не позичу.

— А що було дальше, — запитаєте, — Золотар образився?

Ні, добрі люди. Він засміявся і каже:

— Бачу, що ви більше мене знаєте, ніж я сподівався. Не буду я себе хвалити, бо я такий, як я є. Це мій талант. Мене болить голова, коли йду позичати, а коли позичу, то нехай голова болить того, хто позичив. Така моя вдача. А про вас я завсіди буду думати, що ви дуже розумний чоловік. Ви варті того, щоб такому, як я, не позичати. Бо яким я є, але розумних людей я таки дуже шаную. Тепер і даруйте мені, а я від вас не візьму. Гріх був би. Совість мене гризла б . . .

Слухав кум Павло тих похвал і каже:

— Ти Павле ще раз мене ошукав.

— Як? Чим?

— А тим, що сказав про себе правду, хоч вона і гірка. Я не надіявся, що ти схочеш показати мені себе таким, яким ти є. Це для мене несподіванка . . .

Не заходячи в довшу бесіду Золотар забрався, і як виглядало, цілком вдоволений.

По відході Золотаря каже кум Павло:

— Бачиш, Гарасиме, як все скінчилося? І я того давно сподівався. Віддав мало, щоби опісля більше позичити і не віддати. Хитрун! Але і я далеко вперед дивився. Тепер він стратив, а не я . . .

Від того дня минуло менше, як місяць часу, і Золотаря в околиці не стало. Де подівся, куди пішов, ніхто не знає. Понапозичав в людей гроші і з ник, а тепер шукай вітра в полі.

Ось так, люди добрі, ви мені дещо розказали, а я вам дещо оповів; мені ваше придасться, а вам моє. Я вже буду числити жмут грошей з одонго кінця і з другого, а ви уважайте, чи той Золотар і до вас не зайде. А як зайшов би, то скажіть йому так, як сказав кум Павло, а тоді Золотар і вас похвалить, що ви розумні люди.

ПРИПОВІДКИ

В горілці розум утопив.

Горілка йде зразу до голови, а потім до ніг.

Він до тої горілки, як муха до меду.

Горілка — не дівка, а голову заверне.

Горілка на добро не наводить.

За горілку рідну маму продав би.

Не винна горілка, а ті винні, що її пють.

Хто горілку пє, потім бриндзю бє.

ВОВК ВІЙТОМ

Пасся собі раз осел на пасовиську та якось наблизився до корча, а за корчем сидів Вовк, вискочив до Осла й хотів його роздерти. А Осел, дарма, що його за дурня визнали, зараз надумав, що йому робити. Вовк до нього біжить, а він усміхається так радісно, кланяється йому низенько та й каже:

— От то добре, от то добре, пане Вовче, що ви надходите. Я вже тут за вами шукаю-шукаю.

— А пощо я тобі здався? — питає Вовк.

— Та, бачите, громада вислала мене по вас і гостро наказала: „Йди і без Вовка нам навіть не вертайся до села".

— А пощо я громаді здався? — питає Вовк.

— А ви й не знаєте? Адже у нас у громаді війта[1]) вибирають.

— Ну, так що з того, що вибирають?

— Не те біда, що вибирають, — мовить Осел, — а те біда, що ні на кого не можуть згодитися. Вже всі господарі пересварилися проміж себе, а далі кажуть: „Тут хіба один Вовк із лісу може війтом бути". Як вхопили це слово, так на тім і стали і вислали мене, щоб я вас спровадив до села. Таке то діло.

Почувши це, Вовк аж хвіст угору підняв з радости. Зараз виліз на Осла, сів йому на хребет та й їде до села. А коли приїхали до села, Осел закричав своїм дзвінким голосом, з хат повибігали люди, а, бачачи, що Вовк на Ослі верхи їде, кинулися з палицями, ціпами та полінами та й давай його молотити. Били, били, ледве Вовк живий із села втік.

Біжить неборака та все оглядається, чи ще люди за ним не біжать. Аж коли вже села не було видно, Вовк побачив копицю сіна, вискочив на неї, простягнувся і ліг спочивати. А, спочиваючи, почав голосно сам до себе говорити:

— Мій тато війтом не був, мій дід війтом не був, і чого ж то мені дурному раптом забажалося війтом бути? Ех, шкода, що нема тут якого порядного хлопа, щоб мене здоровенним буком протрі-пав та розуму навчив.

А під копицею сидів власне порядний хлоп з вилами в руках. Почувши оце, як вискочить, як потягне Вовка разів з десять по хребті, аж Вовк і содухи спустив.

Іван Франко.

---

1) Війт — сільський старшина.

В ПІДСОВЄТСЬКОМУ МІСТІ

1939 року селянин приїхав до міста, щоб дістати хліба. Іде вулицями, розглядає. Ніде нема хліба. Аж дивиться — стоїть памятник, а на ньому фіґура Леніна з простягненою рукою в західну частину міста. Селянин і каже сам до себе: "Отам, мабуть, є хліб, бо і "Володя" туди показує. Пішов селянин в той напрямок. Іде, роздивляється — нема хліба. Але дивиться, — знову памятник, а на ньому фіґура Пушкіна. Сидить Пушкін неголений ще й голову повісив. Тоді селянин каже сам до себе:

"Нема чого далі іти, бо і "Серьога" голодний сидить.

ОКРАДЕНИЙ СКУПАР

Один скупар був страшенно захланний на гроші. Він жалував собі навіть найконечніших річей до життя, щоб лише зложити велику суму. Собі від рота відіймав, морився голодом, ходив в старих лахах, щоб призбирати якнайбільше золота. Однак не він мав золото, але золото мало його. Він був невільником золота.

Гроші свої він закопав в землі, а разом з ними і своє серце. Він нікого і нічого не любив, лише гроші, хоча й не мав з них найменшого пожитку. Одинокою його приємністю в життю було думати про свій скарб і бігати крадькома до того місця, де його закопав. Там добував з землі свої улюблені дукати, переглядав їх, перечислював і любувався ними.

Але одного разу підглянув скупаря якийсь робітник та забрав у нього цілий скарб. На другий день прибігає скупар, відкриває свій сховок, а золота нема. Почав плакати, ломити руки, рвати волосся, йойкати і проклинати. Коли цю розпуку скупаря побачив якийсь перехожий, питає його, що йому таке сталося.

— Ох, вкрали в мене мій скарб, моє щастя! — відповідає нещасливий скупар.

— Ваш скарб? А де ж він був?

— Ось тут, під цим каменем!

— А чому ж тут? Чи ми живемо в часах татарських нападів та грабежів? Чи ж не ліпше було зложити свої гроші в скрині, поставити її в своїй кімнаті і брати з неї гроші скільки і коли вам було треба?

— Що?! Брати гроші? Пускати їх у світ? — мої любі, мої солодкі дукати?! Марнотратити їх? Цього я ніколи не робив і не зробив би!

— Ну, коли так, то не маєте чого так дуже гризтися. Страта ваша не так уже велика. Бо коли ви вашого скарбу ніколи не рухали, лише на нього дивилися, то положіть на його місце камінь і нехай вам тоді здається, що це ваш скарб. Пожиток з нього для вас і для людей буде той самий, що й з вашого золота.

ДЕСЯТЬ ЗАПОВІДЕЙ ЛЮДСЬКИХ

Колись Господь дав Мойсеєві десять заповідей Божих. Ті заповіді є основою нашого права і поведінки.

А ось хтось з людей створив десять заповідей людських. А саме:

1. Ніхто не створить добробуту, коли проповідує неощадність.

2. Ніхто не зробить слабого сильним, коли сильного ослаблює або нищить.

3. Ніхто не збільшить малих людей, нищучи великих.

4. Ніхто не збагатить робітника, нищучи того, хто дає працю і заняття робітникові.

6. Ніхто не вилазить з клопотів, на які витрачує більше, як його дохід, чи це у змислі особовому чи народньому.

7. Ніхто не творить братерства між людьми, як юдить один проти другого.

8. Ніхто й ніколи не дає запевнення позиченими грішми.

9. Ніхто не може збудувати характеру, відбираючи в людини ініціятиву.

10. Ніхто нікому не поможе тим, що кожний сам повинен для себе робити.

— Як ваш новий годинник?

— Перша кляса! Те, що інші проходять за годину, мій відстукує за 45 хвилин!

Вчитель: Чому ми намагаємось унеможливити війну?

Учень: Бо тоді легче буде вчити історію.

УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ СВ. ІВАНА В ЕДМОНТОНІ

Подібно до інших інституцій, Український Інститут св. Івана в Едмонтоні, який давніше був знаний під іменем Михайла Грушевського, повстав на тлі боротьби українського народу в Канаді за свою національну гідність. З самих початків нашої іміґрації, та боротьба була звернена проти нашої малосвідомости, що її ми привезли з собою до нового краю, а пізніше, проти ріжних шкідли-

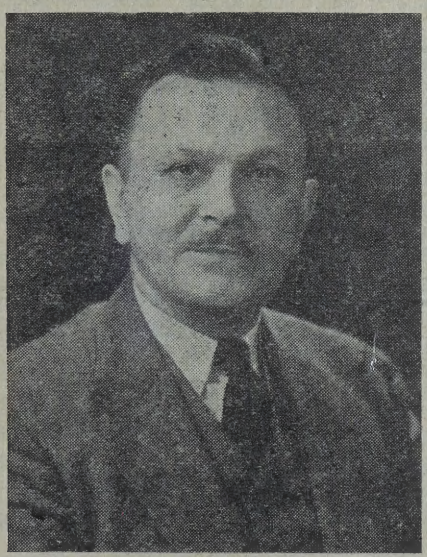

Др. Н. Д. Голубіцький,
голова дирекції Інституту св. Івана.

о. В. Сенишин,
ректор Інституту св. Івана.

вих чинників, які, мов ті вовки в овечих шкірах, чигали на українську душу. Для такої боротьби, щоб захистити себе перед тими непрошеними шкідниками, наш нарід, насамперед створив свою пресу, понабудовував цілу сітку народних домів по широких просторах Канади, пізніше позасновував свої інститути, а нарешті відродив свою прадідну церкву.

Творення тих всіх інституцій серед нашого народу базувалося не на якихось меценатах чи фінансових та інших маґнатах, бо їх серед нас у тих часах не було, а як були, то до українства не признавалися. Та праця опиралася виключно на звичайній інтеліґенції, що складалася, головно, з учителів та студентів, та на свідомішій верстві наших хліборобів і міщан. Таким чином покликано Інститут ім. Михайла Грушевського (пізніше перезвано на св. Івана) до життя 23 вересня 1919 року.

Від свого заснування до тепе-рішних днів цей Інститут виконував дуже поважну народну працю. Не знаю, чи наш ширший загал належно застановився над величезним значенням цієї дуже важливої інституції. З мешкальних кімнат цього Інституту вийшло багато наших чільних людей, які, хоч заняті працею за своїм фахом, щиро стоять при нашій церкві, наших культурних установах та орґанізаціях. В нашій новій вітчизні Інститут св. Івана багато причинився до підтримання смолоскипа нашої національної свідомости, я-

кий ріжні ворожі чинники серед нас силкувалися пригашувати.

Роля цього Інституту серед нас ще не скінчена. Він, мабуть, тепер ще більше нам потрібен, як будь коли. Коли давніше наші студенти числилися десятками, то сьогодні в самій Альберті нараховуємо їх тисячами. Студенство є найкращою верствою нашої молоді і тільки серед цієї верстви ми, українці, можемо шукати за своїми майбутніми провідниками, які мали б попровадити нас до кращого завтра.

Однак, на жаль, частина нашої молоді, на яку ми покладаємо так багато надій, у багатьох випадках, виходить у широкий світ без жадного народного світогляду чи напряму. Та на тім ще не кінчається! Багато з тієї молоді, через брак рідного освідомлення, опиняється в ворожім нам оточенню, відчужується від нас, а потім помагає нашим ворогам ділати проти нас. Таке положення відємно відбивається не лише на самій молоді, але через неї на цілому українському народові. Щоб тому лихові зарадити, ми мусимо вжити всіх наших сил та способів.

Український Інститут св. Івана в теперішньому вигляді.

Без найменшого сумніву один з тих способів — це давати підтримку таким інституціям, як Український Інститут св. Івана в Едмонтоні.

В 1949 році цей Інститут переніс свій осідок близько університету. В ньому студенти находять те необхідне їм рідне оточення, в якому вони почуваються як у се-

бе вдома. Дирекція Інституту і управитель його Всеч. о. Сенишин доклали усіх старань та зусиль, щоб уприємнити у нім життя студентів. Питомцям усе стоїть до розпорядимости, почавши від пральної машини і кінчаючи гарною добірною бібліотекою українських та анґлійських книжок. На виховавчу ділянку кладеться також особливу увагу. Щороку відбуваються для студенток курси українських вишивок та писання наших знаменитих писанок, а для всіх студентів відбуваються курси українознавства, поділені на початкуючі і вищі кляси. До цього українознавчого відділу минулого і цього року був і далі є заанґажований д-р О. Старчук з Албертійського Університету.

Студенти мають свій власний часопис "ДЗВІН", орґан їхнього студентського кружка, і вже тим самим вони присвоюють собі ініціятиву в культурній праці. Крім того вони не занедбують своєї дійсної праці в університеті чи в школах, які відвідують. Статистично можна довести, що наші питомці далеко краще відзначилися в науці, як наші замешкані студенти поза Інститутом. Навіть і це спостереження додає Інститутові ще більшої ваги.

Коротко можна сказати, що Інститут св. Івана в Едмонтоні виконує наступні функції:

1. Дає своїм питомцям рідне оточення і почуття рідного дому.

2 Виховує їх соціяльно, морально і національно.

3. Дає запоруку батькам, що їх діти находяться в добрих руках і під доброю опікою.

4. Старається своїх питомців виховати на добрих громадян Канади і на гідних членів українського суспільства.

З ростом добробуту цієї країни росте й число студентів, а рівночасно число аплікантів до нашого Інституту. В теперішнім його стані, через брак місця в ньому, він не може примістити в собі більше як 26 студентів тоді, як число аплікацій буває в чотири рази більше. Тому конечність вимагає побільшити будинок Інституту. На це вже від міста є відповідний дозвіл. Технічно-адміністративну частину розбудови виконають наші спеціялісти, які зацікавлені в розвиткові і поширенню цієї наскрізь важливої інституції. Але це не все! Ми числимо, що наш загал більше зацікавиться першорядним значенням Інституту Святого Івана і коли прийде на це пора — відгукнеться щедрою рукою для наміченої розбу-

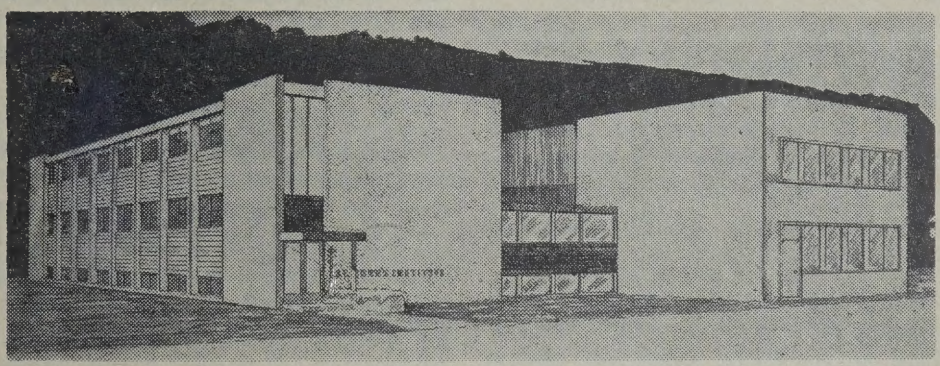

Український Інститут св. Івана в недалекому майбутньому.

дови. Як передтим було згадано, власними силами і доброю волею наших земляків ми вже збудували багато храмів Божих, народних домів та інші осередки нашого громадського життя в цій країні і тим самим заманіфестували нашу сильну волю продовжувати наше національне існування. Тому ми не сумніваємося, що наше громадянство допоможе побільшити наш Інститут в Едмонтоні, щоб ми мали кому передати в майбутньому нашу культурну спадщину.

Др. Н. Д. Голубіцький.

ЯКА СИЛА В КНИЖКАХ

Книжка — то людський дух, зачарований в друковане слово. А на її сторінках розкриті правди знання, розяснені дороги людства в минулому і промощені шляхи в майбутнє.

Книжки дають основу й напрям нашій волі. Книжка то скарбниця, де перехований досвід минулих поколінь. Книжка вчить нас, як жити, переносити успіхи і розчарування, — бо наші розчарування — це наслідки наших занедбань, недоглядів, помилок.

Без книжки нема долі. Сліпа віра в призначення — це віра слабих. Кожний може бути ковалем свого щастя, та найліпшим молотом у тому ковальстві є добра книжка.

"Горе несвідомим!" так само, як "Горе переможеним!" Нема помилування для слабих, непросвічених, нездар — це право природи.

Що нам судилося в будуччині — успіх, чи невдача? Перемога, чи поразка? Життя, чи загибіль? Воля, чи неволя? Це залежить від нас самих. Це лежить у наших руках. Що ж то за сила, що двигає людей уперед, так одиниці як і народи? Що це за сила, що веде до успіху, до щастя? Це сила волі, сила духа. "Дух, що тіло рве до бою!" — сказав безсмертний Франко. Сили духа і сили волі — нема без свідомости, без просвіти. Тільки дух свідомий себе, свідомий свого оточення і доріг, що ведуть до мети, тільки такий дух може мати сильну волю, може вести до успіху й перемоги. А таким стане тільки завдяки книжці.

Тим то мусимо всі якнайбільше читати, щоб розжарити в собі шляхетний нахил до читання, від якого гине темнота та воскресає сила одиниць і народу.

СЛОВА, ЯКІ ВАРТО ЗАВЖДИ ПАМЯТАТИ

Найбільше слово — **Бог;**
Найглибше слово — **душа;**
Найдовше слово — **вічність;**
Найскорше слово — **час;**
Найближче слово — **тепер;**
Найтемніше слово — **гріх;**
Найпоганіше слово — **гіпокризія;**
Найширше слово — **правда;**
Найщиріше слово — **любов;**
Наймиліше слово — **дім;**
Найдорожче слово — **мама.**

ВЕЛИКДЕНЬ

В зорі вбрана нічка гожа
Слухає, як Служба Божа
Відправляється в церквах,
Що палають всі в свічках.

Та не жде лиш до останку:
Уступає місце ранку.
Дня провісник і гонець
З ніччю перший він борець.

Він хапає в неї зорі,
Сягне в доли, понад гори,
І до церкви заодно
Заглядає крізь вікно.

А у церкві із надвору
Все село людей до збору,
От, по Службі, навкруги
Вже обносять хоругви;

Білі ризи, світлі лиця,
А край стежки освятиться —
Виглядає з хустинок
Стільки їжі, писанок.

Свічечки в пасках палають,
Наче б ясні зоря сяють.
Хор веселих голосів
Великодний тягне спів.

А з дзвініці — у всі дзвони!
Що найбільший — бє та стогне,
"Празник ва-ам . . .
Праця на-ам" . . .

А дрібніші за ним жваво
Відбивають всім на славу:
"Великдень!"
"Великдень! . . ."

Чує сонце — і зо сходу
Зараз встало до народу
І з радіючих небес
Сяє всім: "Христос Воскрес!"

О. Пчілка.

Де вмер і воскрес Ісус Христос

У такі великі свята цілого християнського світу, як Різдво і Великдень, усі майже йдемо до церкви на святочні Богослуження, любуємося рідним прекрасним обрядом, слухаємо побожних пісень хору і мимоволі починаємо думати про Того, якого Різдвом і Воскресінням тішимося рік-у-рік. Про Ісуса.

Дуже цікавить нас те, як жив Ісус, як чоловік, на землі, як ходив по селах і містах і як навчав людей. Цікавить нас дуже той край, у якім родився, навчав, творив чуда, вмер і воскрес. Тим краєм є Палестина, що лежить в Малій Азії, а точніше: між Туреччиною і Єгиптом, між морем Середземним, Мертвим і рікою Йорданом.

Подаємо коротко опис тих місць в Палестині, які звязані з муками, смертю й воскресінням Ісуса і які нині відзначені святинями й іншими знаками, що їх можна оглядати.

Над Єрусалимом стоїть відома з біблії Оливна Гора, а цю гору відділяє від міста глибока подовгаста прірва, звана долиною Йосифа. Так християни, як жиди й магометани вірять, що тут буде страшний суд при кінці світа. Ми уявляємо собі завжди, що це мусить бути величезна площа, бо на ній має поміститись все людство.

А це вузенька долина, завбільшки кількадесяток акрів, що ділить Оливну Гору від Єрусалиму. Крім скель і каміння та руїн гробівців Йосифа й Авесалома, нема в ній нічого. Колись давно страчували тут злочинців. Долина ця дуже понура і сумна і тому не диво, що звязана з Страшним Судом.

У самім Єрусалимі найперш зацікавлює всіх величава церква Гробу Ісуса, побудована на тім місці, де був похований і де воскрес Ісус.

Цю святиню побудувала 1600 літ тому св. Олена, мати грецького цісаря Константина Великого. В однім місці з тієї церкви провадять сходи на Голготу, де прибили Ісуса на хрест.

Серед церкви під копулою є камінь, на якому після переказу — сидів ангел, який казав до жінок, що шукали Ісуса: „Вже його нема, воскрес!" Далі є велике мармурове замурування, під яким криється властива скала, що в ній був викутий гріб Ісуса.

Вузька доріжка виходить на міст над плитким потічком Кедрон, а звідси далі до глибокої темної долини, званої Сад Гетсеманський з оливними деревами. В цім саді молився Ісус тієї ночі, коли Його мали взяти на суд фарисеїв. При вході до цієї долини є ще прегарна церковця, звана гробом Марії, матері Христа.

У церкві Гробу Ісуса відправляють рік-річно на Великдень найбільші врочистости, на які прибувають прочани з цілого світу, навіть з-за океану. Врочистости починаються вже у Квітну Неділю, доходять до найбільшої величі в Великий Четвер, коли-то відбувається тут обряд обливання ніг.

Є тут прекрасний звичай, що єрусалимський патріярх запалює в цей четвер від лямпади, яка вічно горить в церкві св. Гробу, великий смолоскип і передає його післанцеві. Післанець несе цей смолоскип аж до Вифлиєму, а по дорозі дає всім прочанам і християнським жителям сіл запалювати свічки від того смолоскипу. Побожні вірять, що таке світло приносить благословення і щастя.

Богочоловік

Богочоловік у гребінній*) одежі йшов босий по камені. На голові не мав тіяри, а лише навколо голови — сонячне сплетіння сліпуче, як полудневе сонце. Але те сплетіння лише бачили люди з непохитною вірою у Творця Неба і Землі...

Він не мав дому, не кажу вже про палац, терем чи палати: це було не для Нього. Загорнений блакитним гребіним полотнищем, Він ночував у першій хаті, якщо його ближні покликали, а як ні, — то під смоківницею, вкрившися святою мантією Неба.

Він гамував свій голод скибкою хліба з щедрої руки земного чоловіка, а закроплювався водою з студеного джерела. Він завжди був серед людей, які його любили й серед людей, що ненавиділи. Перші з лона народного тяглися до Нього серцем, другі — власть імущі розбійники закривались від Нього мечем, а власть люблячі книжники закривалися від Нього ложним і підступним словом.

Він ніколи й ніде не говорив про себе і з смутком опускав очі, коли хтось говорив про Нього і славив Його. Не говорив про себе, бо був народжений жінкою, але ніс у собі Бога і показував силу Його у своїх ділах і вчинках.

Він іменем Бога не пролив жадної людської кровинки! — а Божою Силою, Духом і Натхненням сцілював хворого, рятував утопаючого, годував голодного і спрагненому гасив спрагу. І це робив не для своєї слави, імени, влади, зо-

*) Домашнього виробу.

лота чи корони, а щоб нагадати людині з людськими слабостями Бога й запліднити її навік-віків вірою у Нього.

Коли Він умер і воскрес, щоб воскресити мертвих і відчинити їм двері до Вічного Життя, Його вірні і рівні одинадцять побратимів рознесли цю велику вість по всьому світі й запліднили нею ріжнозикі народи. А дванадцятий запліднів заздрістю до Богочоловіка власть імущих розбійників та власть імущих книжників і фари сеїв, з-поміж яких перші з своїх тронів нищать Його мечем, а другі — хрестом . . .

Ол. Гай-Головко.

Гуцули й Гуцульщина

(З Г. Хоткевича.)

Хто є гуцул? Наука мало говорить нам про його походження. Знаним є одне — він кров від крови, кість від кости українського народу. Колись давно-давно він прийшов в карпатські гори та тут і поселився. Відтоді гуцул акліматизувався, усвоївся з горами, змінилась його психольогія, звичаї, але сліди чужого життя все ще збереглися, як у побуті так і в словесности. Гуцул, як і його брат з рівнини, виспівує красу моря, — а він його і не бачив ніколи; співає про Дунай.

Або ще одна інтересна риса. Гуцул — пастух худоби — зберіг у своїй вдачі навіть риси кочівника. Частину року не сидить дома, бо треба пасти худобу в полонині, або косить траву на віддалених верхах, а відтак частину року збуває коло накошеного сіна, доки худоба не зїсть усього запасу; бо звезти сіно в долину, до хати, не можна, значить треба йти до сіна, коли воно не хоче йти до тебе. А відтак йде у бутин, значить, на вирубку ліса, знову на два-три місяці з дому.

І от цей пастух, котрий управляє біля хати лише терпкі овочі, котрий не вміє і не має навіть де ходити за збіжжям, котрий живить ся лише кулешою з кукурудзяної муки, — він співає також про поезію працюючого землероба. Ще й як співає. Наче творець, наче той, що зрісся з землеробом по всі дні. Співає прекрасними словами, образами, які захоплюють душу.

Відки б однак гуцул не прийшов у Карпати — це було дуже давно; а тепер він настільки зжився з гористою природою, що попросту творить з нею одну нерозривну цілість. І новіша пісня не говорить вже про хліборобство, а оспівує красу гір, поезію полонинського пастушкового життя, гуцульське опришківство останних століть, — словом: все, чим живе гуцул в теперішности. Про працю ж хлібороба говориться лише в найстарших колядках і піснях, які носять виразні сліди глибокої старини.

Мало знані й займаючі люди ті гуцули. Це Божі діти, яких не можна не любити, — і їх дійсно всі люблять. Послухайте коломийку, співану на долах, далеко від Гуцульщини, а в ній ви почуєте ласкаве слово про гуцула як про чоловіка, перенятого наскрізь красою гірської природи. Хто ходив гуцульськими ґрунями, любуючись розложеною по обох сторонах долин панорамою, ловлячи залом далекої ріки, блискучої на сонці, і жадно пив повною груддю чисте як сльоза повітря; хто бродив глибокими гуцульськими долинами, перескакуючи з каменя на камінь, запускаючись в такі хащі, де нога людська ніколи не ступила; хто стрічав ранок на далекій полонині, коли будяться стада, пострілом стрічає пастух схід сонця, а воно, радіючи, бризкає тисячами брилянтового голубого проміння на окаменівші хмари гірських гро-

мад внизу, — той ніколи не забуде цієї краси.

Прекрасна природа Гуцульщини, прекрасний і нарід її. Гуцул — це дитина. Він наївний, він первісний. Він близький од природи і вірить в могучі, тайні її сили. Ніде нема стільки повірок, як там.

Його окружають гори, а не фабричні труби; він далеко від залізничних доріг, автомобілів, аеропланів, він живе ще в камяній добі, хоч і вживає залізо. І тому світ для нього є тайною; в нім перехрещуються для нього злі і добрі сили. Коли дитина щойно започатковалась в утробі матері, — її судять вже 12 суддів, позначуючи час, коли і в якім виді їй годиться прийти на світ Божий: передчасно чи в пору, живою чи мертвою. Вагітна жінка повинна бути дуже і то дуже обережною: коли побачить миш, зараз треба плюнути на долоню і добре помастити живіт, — інакше на тілі дитини буде знак, такий як миш. Коли погляне на сліпого або кривого, або взагалі на якогонебудь каліку, та ще при тім — не дай Бог — засміється, — дитина буде точно такою, як той каліка, над яким матір сміялась. І головне — проти тої біди нема ні засобів ні ліків. Словом, ще в утробі матери чоловіка переслідують найнеможливіші нещастя і треба бути дуже "сохтивним", як каже гуцул, аби від того всього остерегтися.

Великодні Свята зближаються. Гуцулки починають „писати писанки". Це ціла наука. Треба бачити, з якою любовю розписують гуцулки ті писанки, — і тому, розуміється, у нікого з християнських народів великодні яйця не прикрашені так старанно, як у Гуцулів. Тут повний простір народної творчости, хоч і є свого роду, так би сказати, русло, котрим охотніше тече ця творчість, виливаючись в більше або менше означені форми; і тоді ті взори носять назву „смерічьки", „шість руж", „гребінці", „плетінка", „білокрилка", „настулька", „решітки", і т. д. Багато їх.

Печення паски, цей пробний камінь господарства всіх господинь цілого світу, також, розуміється, окружене ріжними повірями. Деякі з них виразно звязані з зовсім зрозумілими поняттями; так, приміром, в старих роках печі були не цілком добре зроблені, холодне повітря при отворенню дверей могло проникнути в піч і зле вплинути на успішне випечення паски. Звідси пішло повіря, що паску можна також „уречи"; з огляду на це, коли саджається паску до печі, господар повинен вийти на двір і стерегти, щоб ніхто не посмів ввійти до хати. А весь час, доки паска находиться в печі, ніхто в хаті не сміє сісти, бо паска також собі „сяде".

Картина великодної ночі гуцульської на тлі темних силюетів гір, з тисяччю блимаючих силюетів -свічечок, незвичайно красна. Гуцули люблять красну одіж, багато тратять на неї. В той день, розуміється, кожний надіває на себе все, що лише в нього є кращого. Дівчата особливо старанно заплітають свої „уплітки", одягають стародавні „згарди", найліпші запаски, переткані золотими нитками, а в кого є — то й юбку з широким позументом. Молодиці старанно завязують свої „фустки", хлопці вбирають в той день нову „кресаню", украшену перами готура і всякими дармовисами. „Киптарі" у всіх нові; нові „постоли" на ногах, на мужчинах красні „гачі" (штани), красні „сардаки"; дівчата з білими „ґуґлями", перекиненими через руку. І все те сяє, іскриться; нові ремені на мужчинах поскриплюють, а пояс гуцул носить широкий з десять цалів. Через плече шкіряна „тобівка", украшена ріжними бляшками, а через друге красна порошниця на порох. В руках невідступний товариш гуцула — топорець, або „бартка", з якою гуцул, кажуть, і на світ приходить.

КУЛЬТУРА КИЇВСЬКОЇ РУСІ

В XI-XII столітті в Київській Русі розвинулась висока для того часу культура, яка не поступилась перед культурою Західної Европи.

Разом з християнством у Київській Русі поширювалась письменність, занесена з Болгарії, на церковно-словянській мові. З часом ця мова змінювалась: книжники Київської Русі, переписуючи книги, вводили в неї свої особливости, елєменти народних мов — української, великоруської, білоруської.

В кінці X і в XI столітті в Київській Руси стали виникати школи. В літопису ми знаходимо відомості про заснування шкіл князями Володимиром і Ярославом.

Окремі представники суспільства необмежувались елєментарною грамотністю, а були "книголюбцями" й освіченими людьми. Про Ярослава Мудрого літопис розопвідає, що він любив книги й багато читав; зібрав писців та перекладачів, які переклали з грецької на словянську мову й переписали багато книг. Є відомості, що Ярослав говорив латинською мовою, а його син Всеволод, батько Володимира Мономаха, знав пять іноземних мов.

Основним джерелом освічености була перекладна византійська література. Ця література, не зважаючи на свій церковно-богословський напрям, розширювала кругозір, сприяла розвиткові оригінальної літератури Київської Русі.

В оригінальній літературі, як і в перекладній, головне місце займали церковно-богословські твори (проповіді, повчання, "житія святих" і т. п.). Серед письменників-проповідників найвидатнішими були Іларіон, перший митрополит з руських (XI ст.), і Кирило, епископ туровський (XII ст.), які залишили цікаві з літературного погляду проповіді. В творі "Слово о законе и благодати" Іларіон виявив свій високий патріотизм. Про Київську Русь він говорить так: "Не в поганій і не в невідомій землі вони були владиками (мова йде про князя Володимира та його попередників), а в Руській, яка відома й чутна в усіх кінцях землі".

Зберігся ряд цікавих аґіоґрафічних творів ("Житія святих"): "Сказаніє" про Бориса й Гліба, яке є більше історичною повістю, ніж "житієм"; повість про початок Печерського монастиря: "Житіє Феодосія ігумена Печерського" — письменника й історика Нестора, монаха Києво-Печерського монастиря та інші.

Окреме місце в оригінальній літературі Київської Русі займають літописи — визначне явище не тільки в староруській історичній і художній літературі, а й у світовій літературі цього типу.

Літописи становлять головне джерело для вивчення історії східних словян. Вони подають багато прикладів героїчної боротьби наших доблесних предків проти іноземних нападів.

Найвидатнішим зразком поетичної творчості Київської Русі є "Слово о полку Игореве" (написане коло 1187 р.), яке щодо сили й ріжноманітности своєї художньої майстерності стоїть в одному ряді з найкращими зразками світової поезії. "Слово" оспівує похід новгород-сіверського князя Ігоря Святославовича на половців (1185). Автор цього героїчного твору палкий патріот; він глибоко сумує з приводу феодальної роздробленої Русі, що ослабляла її перед лицем зовнішніх ворогів, і закликає руських князів обєднатись для боротьби проти половців.

Автор "Слова о полку Игореве" згадує видатного поета — співця Бояна, який жив у часи Ярослава.

Величезне багатство народної поезії Київської Русі дійшло до нас у билинах, які оспівали подвиги й пригоди лєґендарних багатирів. Образи багатирів розкривають перед нами силу й хоробрість

східно-словянських народів. Їхню героїчну боротьбу проти іноземних навал, непохитну стійкість у захисті своєї батьківщини.

Мистецтво Київської Русі XI-XII ст. також досягло високого рівня. Разом з християнством в Київській Русі появляється церковна камяна архітектура, фрески[1]), мозаїка[2]), іконний живопис.

За свідченням літопису, найдавніші церкви були збудовані й розписані грецькими майстрами.

Будовною памяткою церковної архітектури Київської Русі є Софійський собор у Києві, заснований, як відомо, князем Ярославом у 1037 р. В ньому збереглися мозаїчні настінні зображення і фрескові розписи світового значення.

Одночасно з Софійським собором у Києві був побудований знаменитий Спаський собор у Чернигові.

В середині XI століття церкви в Київській Русі починають будувати й розписувати місцеві майстри, які не поступалися перед грецькими майстрами. Місцеві майстри вносили зміни у візантійський стиль і розвивали свої оригінальні особливості в архітектурі. Разом з тим незабаром почали виявлятися і впливи західні.

В Київській Русі розвивалась і світська архітектура. Князі й бояри будували собі пишні "золотоверхі" теремі (деревяні й камяні).

Книги в Київській Русі прикрашувались мініятюрами на візантійський і болгарський зразок. Вони являють собою велику цінність для вивчення культури й побуту тієї епохи. Найдавніші мініятюри, вміщені в Остромировому євангелії (1056-1057 рр.), переписаному в Києві дияконом Григорієм для новгородського посадника Остромира. Цікаві мініятюри "Ізборника" Святослава (1073 р.).

В Київській Русі розвивалась і скульптура. Чудовим зразком скульптури є оздоблений багатим і витонченим різьбленим орнаментом саркофаг Ярослава, що зберігся в Київському Софійському соборі.

В Київській Русі найбільше збереглося предметів ювелірної справи. Ріжні золоті й срібні речі не тільки привозились, а й виготовлялись в Київській Русі, ювеліри якої були відомі далеко за її межами. Золоті й срібні вироби прикрашувались витонченою перегородчатою емаллю[3]) і філіґранню[4]).

В Київській Русі існував ще один вид мистецтва — музика. Писані джерела й зображення на фресках свідчать про поширення в побуті народу, князів і бояр співів, танців, гри на бубнах, "сопелях", гуслях та інших інструментах як струнних, так і духових. Появляються з Греції й Болгарії церковна музика й музична нотація, школи церковного співу (в Києві).

("Нарис Історії України", Академія Наук УРСР, Уфа, 1942).

---

1) Стінний живопис сухими фарбами по сирій штукатурці.

2) Зображення, складені з кольорових камінців або шматочків скла, вдавлених у штукатурку.

3) Золоті платівки з візерунками з золотих перегородок, заповнені скловидною емаллю, стоплюваною на огні.

4) Найтонші золоті або срібні нитки, які утворюють візерунки на площині.

КРИЛАТІ СЛОВА

Біда, коли вовк стає вівчарем, ведмідь ченцем, а лошак радником. Вибірай собі діло по серцю та вчись панувати над собою.

Гр. Сковорода.

ПРО НАЙСТАРШУ БУРСУ ТА НАЙМОЛОДШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ В КАНАДІ

Не менш чверти століття взяло в українців Канади, щоб дочекатися своєї першої бурси.

Хто хоче знати, як до того дійшло, той повинен перечитати "Ювілейну Книгу Інституту ім. Петра Могили в Саскатуні", видану з нагоди 25-ліття того Інституту, що закінчилося в 1941 р.

Але й читання цієї книги замало, бо про Бурсу ім. Адама Коцка, що проіснувала 2 роки, з 1915 по 1917, там мало що згадується, а про Український Інститут в Торонто таки нічого, бо в той час, коли та книга вийша, Український Інститут на Сході ще не існував.

Називаємо Бурсу ім. Коцка (а не "Русько-українську Бурсу" в Едмонтоні з 1912 р.) найстаршою тому, що була вона першою, яка оперлася на власних силах та обійшлася без посторонніх впливів.

Причину, що Бурса ім. Коцка перестала по 2 шкільних роках існувати, треба добачувати в тому, що вже в 1916 р. звернено було цілу увагу на Інститут ім. Петра Могили в Саскатуні, а згодом і на Інститут ім. Мих. Грушевського (тепер св. Івана) в Едмонтоні.

Не дошукається ніхто ані докладних рекордів, ані навіть повної ґрупової знимки тієї Бурси, хоч відомо є, що в шкільному році 1915-16 було в ній не менше 16 студентів, а між ними: Мих. Радик, Ілля Симчич, Юрій Ґеник, Мих. Каралаш, Мих. Ситник, Петро Мітенко, Йосиф Созанський, Ф. Гаврилюк, Мих. Лучкович, Єфрем Лучкович, Т. Гуменюк.

Управителем Бурси ім. Коцка, що містилася під ч. 117 Джюно вулиці, був того року старокраєвий ґімназист, Осип Задурович, теперішний склепар десь у Манітобі. Заходили до тієї Бурси коли не на українські лекції, то на відвідини або дискусії ще й інші університетники — крім Гаврилюка й Лучковича — а то: Дм. Якіміщак і Петро Козяр, обидва теперішні адвокати, один у Винипеґу, а другий в Канорі.

Було тоді багато мови й гарячих дискусій про те, якою мовою повинні між собою говорити студенти в Бурсі, що прийшли навчитися українознавства. Настоятель Задурович настоював, що українською, а університетники казали, що можна й анґлійською. Дискусіям не було кінця і, ввійшовши нераз ранком до викладової салі, можна було на таблиці прочитати цитат як не Шекспіра, то анґлійського поета-сатирика Попа, або Шевченка: "Як би ви вчились так, як треба, то й мудрість була би своя" . . .

Другого шкільного року, 1916-1917 з'їхалося до Бурси вже не менше, як 26 студентів. Був у той час великий підйом духа з нагоди закуплення та отворення Українського Народного Дому під ч. 582 Боровс Евеню, куди Бурса ім. Коцка тоді була перенеслася.

Управителем того року був Микита Романюк, старокраєвий ґімназист, тепер адвокат в Торонто, а українську мову й граматику викладав Василь Балешта, теж старокраєвий ґімназист, а тепер адвокат в Канорі, Саск.

Інші студенти того року були слідуючі: Юліян Стечишин, адв. в Саскатуні, Павло Гуцуляк, дентист в Торонто, Ілля Симчич, аптекар у Винипеґу, Роман Смук, адв. в Шікаґо, Андрій Гнатишин, інж. в Західній Канаді, Дмитро Ростоцький, інж. в Східній Канаді, Василь Лісовський, був. посол, тепер склепар в Гемилтоні, Мих. Радик, адв. в Ню Йорку (тепер в Европі), Мих. Каралаш, тепер в Детройті, Т. Гуменюк, адв. в Торонто, Йосиф Дик, свого часу адв. у Винипеґу й Торонто (вже покійний), Юрко Ґеник з Березова, відомий добре аматор на сцені Укр. Нар. Дому (теж покійний), Петро Мітенко, тепер в Едмонтоні, Петро Сукнацький, пізніше учитель в Західній Канаді, Іван Гнатишин, брат Андрія (покійний), Петро Будзінський, пізніше учитель в Манітобі, та Теодор Борецький, Іван Миловський, Ізидор Ґорецький, Стефан Ярема, Назар Вацик, Василь Чесний (лікар в Винипеґу, що до українців більше не признається), і Єфрем Лучкович.

Був того року в Бурсі і студентський хор, яким провадив згад. вже Василь Балешта. Пригадується один концерт, на який вдалося студентам притягнути до участи і такого пізніше ряного большевика, як Матвій Попович з його дружиною Лізою. Було те ще перед революцією в Україні та Росії і такі, як Попович, хоч були вже перейняті соціялізмом, але не потребували ще оглядатися на Москву, чи їм можна взяти участь в програмі влаштованій національною орґанізацією!

Частина питомців Бурси ім. Адама Коцка з року 1916-1917.

Зліва направо: Мих. Радик, Петро Мітенко, Павло Гуцуляк, Теодор Гуменюк, Єфрем Лучкович, Ілля Симчич, Іван Гнатишин, Назар Вацик.

Ще перед закінченням другого шкільного року в 1917 прийшло було до поділу студентів у Бурсі ім. Коцка на два табори, в одному з котрих опинився Микита Романюк, а в другому Василь Балеш-

та. Був то час, коли єпископ Будка намагався за всяку ціну зробити Інститут ім. П. Могили більше католицьким, як українським, і було на тому тлі багато гострої полєміки, яка не могла не мати впливу й на студентів.

***

22 травня 1942 року ввійшло до моєї канцелярії в Торонто двоє людей і представилися мені — як Іван Федан з дружиною з Арнолд, Па., в Зєдинених Державах. Приїхали на Зїзд СУС Східної Канади і з тієї нагоди зложили на мої руки 1,000 долярів американських ($1,100.00 канадійських) як жертву на Український Інститут ім. Петра Могили в Саскатуні.

Таку саму жертву зложив Іван Федан на мої руки з нагоди наших зїздів на Сході, ще і в роках 1943 і 1944, а в свому листі з 23-го травня 1944 р. він писав: "Висилаю цю $1,000.00 в часі Зїзду з вірою, що ця жертва причиниться до піднесення духа та лучшого настрою ... Дуже можливо, що учасники Зїзду подумають про отворення подібного Інституту і в Торонто. Жертву не оголошувати в пресі..."

З нагоди нашого Зїзду на Сході в 1945 році той самий Федан свою жертву подвоїв, бо прислав аж $2,200.00 канадійських, з чого $1,100.00 пішло на Колеґію св. Андрея в Винипеґу, $550.00 на Інститут ім. П. Могили, а $550.00 на Український Інститут в Торонто. За Феданом пішов Григорій Янчак з Галіфаксу, що зложив на Український Інститут в Торонто 200 дол., за ним інші по 100 дол., по 50 дол. та по 25 дол. і так почався фонд Українського Інституту в Торонто.

Ще того самого 1945 року написав п. Федан, що хоче прислати дві свої дочки, а з ними й інших дівчат до Торонта, якщо ми зарядимо літні курси. І такі літні курси в 1945 році вже почато було на скору руку орґанізовувати, аж тут з початком липня прийшла з Арнолд телеґрама, що п. Федан раптово помер (на удар серця) — вістка, в яку тяжко було повірити.

З нагоди похорону по покійному, що відбувся в Арнолд 10 липня 1945 р. (де був і о. Самець та Т. Гуменюк), зібрано ще на Український Інститут в Торонто додаткових 230 долярів, які вдова, пані Марія Федан, пізніше переслала.

Призбираний так фонд Українського Інституту в Торонто уможливив відбути літні курси в 1949 та 1950 рр., про що й хочемо тут згадати.

Літні курси, що відбулися тут в 1949 і 1950 рр. провадилися Інститутом в Торонто під омофором Колеґії св. Андрея в Винипеґу.

Памятна Книжка Перших Літних Курсів за 1949 рік вказує, що на денних і вечірних курсах того року було не менше 44 курсантів.

На тих Перших Літних Курсах викладали: Українську мову частина І й Історію України — Яр. Балан; Українську мову частина ІІ — Петро Волиняк; Українську літературу — Д. Кислиця; Українську літературу І й провідництво — Орест Ґорчинський; Історію Української Греко-Православної Церкви в Канаді й дяківство — о. прот. Самець; Теорію музики, дириґентуру й хоровий спів — Лев Білошицький; Історію української музики — Галина Голинська; Ґеоґрафію України — проф. Василь Іванис;

Українські танки — Віктор Мошук і Никола Воробець; Сольоспів — проф. Д. Березинець.

Крім повищих викладів на денних курсах, були ще й виклади на вечірних, а саме:

Українські вірування й фільософія — д-р Юрій Русов; Історія українського мистецтва, малярства й скульптури — пані Русова; Поети 20-го століття — Борис Олександрів; Проза 20-го століття — Улас Самчук; Історія українських традицій та обрядів — Петро Волиняк; Історія українців в Канаді — Юліян Стечишин; Українська народна творчість — Ганка Романчич.

Про другі літні курси в Торонто в 1950 р. можна довідатися дещо з видання курсантів під н. "Спудей" ч. 2. У поданім списку курсантів видніють такі імена: Маруся Шувера, Оксана Дворник, Андрій Дворник, Костик Федейко, Мих. Босий, Володимир Баран, Роман Стечишин, Василь Савчук, Микола Краєвський, Василь Фастриґа, Петро Захарів, Матвій Бура і Володимир Присько.

Учителями других літних курсів були: Петро Воляник — українська мова (граматика); Дм. Кислиця — українська мова (читання, література); Ярослав Балан — історія України; Д. Березинець — музика й спів; о. Ф. Керніцький — релігія й ведення недільних шкіл; Василь Авраменко — народні танки; Дм. Гункевич — провідництво.

Як першими так і другими літними курсами заряджував комітет Українського Інституту в Торонто, що складався з оо. Самця й Керніцького, адв. А. Орищака та Т. Гуменюка.

Започаткування Українського Інституту в Торонто припало орґанізації Українців Самостійників і цій орґанізації прийдеться в тісній співпраці з іншими складовими орґанізаціями та Церквою ті курси, та взагалі плекання й навчання української мови й культури, продовжувати.

Українська Православна Церковна Громада в Торонто зі своїми будинками та надбаннями, священиками, учительськими силами і т. д. може поставити наступні курси в 1951 р., якщо все буде заздалегідь підготовлене і стоятиме на відповідній висоті.

Місце для викладів є, кухня й їдальня також є, учительських сил не бракує. І майбутнім курсантам буде місце, якщо родичі, священики, церковні і світські орґанізації подбають, щоб молодь використала нагоду, про яку багатьом старшим ніколи навіть не снилося.

Нічне приміщення для курсантів ще не розвязане, але наступний заряд Інституту ту справу напевно розвяже, — хоч би прийшлося курсантів примістити і в цельтах у парку. Мали колись греки свої "академії" на майданах, і хоч це було понад 2,000 літ тому, то можуть і українці в Торонто такого способу спробувати!

Усе, що тут сказане, повинно примусити хоч декого вглибитися в цілу суть справи та признати кредит тим, де він належиться.

Т. Гуменюк.

Симон Петлюра

Симон Петлюра — є символ українських змагань та боротьби на майбутнє і реальність здійснення державної незалежности України в минулому.

Ні один з діячів української історії не поєднував у собі таких якостей, що їх мав Симон Петлюра: від рядового учасника національного відродження — до голови держави, себто, до завершення нашого історичного ідеалу.

Будучи надзвичайно скромним, а разом із тим наполегливим у праці, людиною з великою любовю до свого народу, з ясною ідеєю визволення українського народу з-під московської кормиги, Симон Петлюра стає найвизначнішою особистістю нашої доби. Революція по першій світовій війні дала широкі можливости для вияву його громадських і політичних здібностей, для здійснення його національно-державницьких задумів. З початку революції він віддається з усією енергією орґанізації українських збройних сил; згуртовує українські військові елементи, скликає і проводить військові з'їзди, орґанізовує військову адміністрацію і все надихає національно-патріотичним духом; із солдатської маси, часом розаґітованої московським большевизмом, він вихо вує кадри майбутньої армії. Дарма, що тимчасовий російський уряд ставив тоді найбільші перешкоди до створення української армії.

Така була перша практична школа для С. Петлюри у військових справах.

За гетьманської Держави Петлюра не став у позу ображеного опозиціонера, а боровся за не менше важливе для держави народньо-господарське будівництво.

Що С. Петлюра мав великий авторитет і довіря в українському народі, про це свідчить той факт, що під час повстання проти гетьмана лише він міг очолити демократичний рух і армію, і це мало вирішальне значення для перемоги Директорії Української Народної Республики.

Відтоді, аж до останніх днів свого життя, Симон Петлюра був Головним Отаманом українського війська.

Пізніше, вже на еміґрації, С. Петлюра багато працював над розробленням військової доктрини

Симон Петлюра.

українського народу, і коли зібрати всі його численні праці на цю тему, то зміст їх коротко можна зформувати так:

1. Про ролю війська для держави — "ціна крови і жертви, що ними купується мир і добробут нації, завжди буде менша, коли раніше думають про відповідальну ролю війська". (Табір, 1, стор. 68.)

2. На думку деяких політичних ґруп щодо ролі війська "в умовах будівництва Української Держави, така сліпа й невідповідальна політика була б страшною своїми на-

слідками, бо вона розхитувала б ще незміцнені підстави національної оборони і наче шашель підточувала б сили молодого державного й мілітарно — несталого орґанізму." (Табір 7, стор. 69.)

С. Петлюра розробив також засоби "плекати воєнний дух нації". При цьому він наперед зауважує й застерігає, що військовий дух треба плекати не лише в армії, бо це не дасть максимального ефекту. Таке завдання досягається цілокупністю державно-виховних заходів і відповідної праці всього громадянства.

Складне становище молодої української держави у повоєнному світі стало критичним, і в той час на С. Петлюру лягає найбільший тягар — керівництво державою й боротьба за визволення її від історичних ворогів. Як голова Директорії УНР, Петлюра орґанізовує державний апарат, пристосовує законодавство до нових умовин; установляє норми внутрішньої й зовнішньої політики і все це в безперервній боротьбі з зовнішніми ворогами і не менш небезпечними внутрішніми: отаманією окремих військових керівників, безголівям областей і окремих земель тощо.

У всіх цих подіях велична постать С. Петлюри стояла, як міцна скеля серед розбурханих революційних хвиль української стихії. Таким він був завжди і на Україні, і на еміґрації, таким траґічно загинув.

Вороги України визвольний рух назвали "петлюрівський", "петлюрівщина", як свого часу "мазепинський", "мазепинщина". Як і тоді за славного гетьмана Мазепи, українські патріоти не тільки не уникали цих назв, а навпаки, як прапор для боротьби, прийняли і тим пишалися, так і тепер учасники змагань за славного Головного Отамана прийняли назву "петлюрівщина", "петлюрівці" як прапор для боротьби за невмирущу справу — українську державність. Таким це визначення мусимо передати своїм нащадкам.

Найкращим доказом цього став той факт, що в найтяжчі часи український нарід завжди звертався до імени Симона Петлюри, як символу боротьби й перемоги. . . **І. Р.**

ЯКІ ПРОСТОРИ ЗАСЕЛЮЄ УКРАЇНСЬКИЙ НАРІД?

Україна в СССР, 1945 р., має 575,000 квадратових кільометрів.

Українські землі в СССР, не влучені до української держави, 328,000 квадратових кільометрів.

Лемківщина, Холмщина, Поліся і Підляше, що прилучені до Польщі, мають 55,004 квадратових кільометрів.

Разом 1,012,000 квадратових кільометрів, або 390,733 квадратових канадійських миль.

Цю територію заселювало в 1939 році около 48 мільйонів українців. Крім того заселюють українці великі простори в Азії (на Зеленому Клині) і в Америці та невеликий простір в Югославії.

Всіх українців в Україні і розкинених по світі є кругло 50 мільйонів.

Українська суцільна територія в Европі майже два рази така велика, як передвоєнна Німеччина, Франція або Еспанія.

Щодо населення в Европі, українці стоять на третьому місці по німцях і москалях, а перевищують числом французів, анґлійців, еспанців, поляків і інших.

ВЕСНЯНІ ПРИПОВІДКИ

Весна раз красна.

На весні корець дощу, а ложка болота, а восени ложка дощу, а бочка болота.

Рання весна, рання зима.

Европейські лічничі зела в Канаді

Всім відомо, що сучасна медицина почала звертати увагу на джерело ліків проти ріжних хороб і недуг — на рослини, що таять у собі природні ліки.

Наша народна медицина з давніх часів масово вживала і досі фживає лічничих зел в т. зв. домашньому лікуванню і то з досить добрим вислідом.

Наш нарід так зжився з цими зелами, що нераз, мандруючи з рідного краю в інші світи, брав з собою насіння цих відомих йому зел, плекав їх завжди при своїй оселі. Так сталося й підчас приїзду наших людей до Канади. На фармах і городах наших людей ви здибите багато українських зел, яких европейська сучасна медицина вживає на ліки. Ростуть ці привезені зела в Канаді дуже добре, не тратячи питомих їм властивостей.

Цікавлячись цією справою, я відвідав у Винипегу кілька наших і чужих гербарів - фармацевтів та їх склепи з зелами, які вони продають нашим людям на ріжні недуги. На запитання, звідки вони дістають ці зела, — дістав я ріжні відповіді. Одні казали, що ці зела спроваджують з Европи. Деякі казали, що з Америки, а ще інші — через Америку з Европи. „А чому не купуєте наших канадійських лічничих зел?" питаю. На це теж дістав неоднозгідну відповідь. Одні казали, що тут европейські зілля не ростуть, другі, що тут земля і клімат для них не підходячі, треті впевняли мене, що европейські зела тут тратять свої лічничі властивості і т. п. Чому ж би то наша цибуля чи часник, хрін та морква, петрушка ба навіть наша яра пшениця — не тратять своїх властивостей, а зела лічничі мали б їх тратити? Гадаю, що це балачки безпідставні, більше бизнесові.

Натомість бачив я ці імпортовані "европейські" зела у склепах гербарів. Більшість з них зраджують несвіжість і виглядом нагадують мені ті зела, які в Европі після пару літ лежання на складах аптекарі і зілярські фірми викидали як перестарілі, нездалі.

Лічничі зела мають ту властивість, що через певний час тратять свої лічничі вартости (деякі навіть через рік). Також зілля не в час зібрані, зле переховувані — теж нездалі. Отже на пуделках з зіллями мусить бути дата їх збору, щоб знати вік даного зілля. Цих дат на пуделках з зіллями тут я не бачив. Питаю в одного гербара: „Чи є у вас якась контроля на свіжість, а, значить, і вартість зел?" — „А навіщо вона нам. Ми самі це мусимо робити. Зрештою, більші фірми, які нам ті зела продають, можливо, що цю контролю мають". Така була відповідь. З цього виходить, що зілля в склепі лежить доти, доки його не продадуть. А чи це ґарантує поміч у якійсь хоробі, запевнити не можна. Лічничі зілля лише свіжі, в час приписаний зібрані, відповідно висушені і переховувані — є лічничі. Інакше вони нездалі, як і звичайні буряни.

Щоб мати це зілля завжди свіжим, з гарним природним виглядом, то треба їх плекати тут, в Канаді. Це правда, що наші европейські зела не ростуть у Канаді. Також можемо твердити, що наші зела, привезені українцями до Канади і плекані ними для себе — є лічничі. Ці европейські зела я здибав тут досить багато. Є тут румянок, мята, шалвія, гизоп, васильок, дівина, полин, рута, кудрявець, кмин, колендра, любисток, ногітки, чорна мальва, кровавник, іванець, тояд, слиз, фіялка, очиток гострий, розхідниця, лопух і т. п.

Наш нарід з діда прадіда знає ці зела і ніде не розлучається з ними, бо це є його народна медицина. Що правда, може дехто з наших тутешніх людей вже дещо призабув з цієї народної медици-

ни, тому ціллю нашою є пригадати собі її в цьому місці.

Румянок правдивий (Camomile). Це є однорічна рослина, густо розгалужена, висотою до двох фітів. Листя наче посічене. Цвіти білі. Цвітова голівка вистає з білих пелюсток видовженим конусом; **вона всередині порожня** (це ознака правдивости, бо у дикого румянку головка пласка і всередині повна). Вся рослина приємно пахне, гірка. Росте в Манітобі дуже добре. Любить, як звичайно, твердий, збитий ґрунт. Отже росте навіть на дорозі. Тому при плеканню ґрунт після висіву насіння треба добре привалкувати. Сіяти можна якнайвчасніше на весні, а часто і восени. Цвіти збирати в суху погоду до обіду як лише розвинуться. Сушити на продувному місці в тіні. Висушений матеріял треба переховувати в добре запакованій посудині, щоб не видихався. Зело є лічниче до 2 літ, далі тратить деякі властивости. Перезрілі цвіти при висушенню дають багато пороху, а зібрані в дощ — при висушенню чорніють.

Проти чого вживати румянку? Найбільше проти хороб шлунку (корчі жолудку, здуття, біль (гризення) кишок, кольки, ревматичне розвільнення). Також вживають його при ревматизмі (гостцеві), гарячці від простуди, при удушливому кашлі, запаленню дихавиць, на полокання уст, до купелів і т. п.

В якій формі вживають румянку? — Як відвар, напар, екстракт, олійок, начинка (на обклади) і т. п.

Як зробити відвар румянку? — До горнятка сиплять сухого румянку, наливають води, накривають горщика і як почне кипіти, то по 10-20 хвилин кипіння вивар відставляють. Якщо вода випарувала, то доливають кипячої до тої риски, де була спочатку. Зілля (цвітів або цвіти з галузками) беруть у такій пропорції: на 3-4 горнятка (до чаю) води — 7-15 ґрамів сухого зілля. По зваренню відціджують зело, а відвар тримають в закритій посуді. Цей відвар вживають як до хороби — по парі ложок раз, два до три рази денно.

Напар роблять так: до кипячої води кидають сухе зілля румянку і посуду закривають. Так тримають 30 хвилин. Пропорція зілля і води така сама, як при відварі. По цім напар проціджують і літеплий пють по дві ложки на раз, двічі на день, залежно від хороби. Коли роблять напар чи відвар з свіжого зела, тоді дають зілля в чотири разу більше.

Екстракт роблять так: цвіти румянку дають до спирту або горілки і кладуть це в теплому місці. Коли румянок в алькоголю цілком зблідне, тоді переціджують і мають екстракт до вжитку по 20-30 крапель на горнятко води нараз.

Начинку з відцідженого напару румянку вкидають до мішечка і прикладають як обклад при ревматизмі.

Олійок — роблять в аптеці, вживають до полоскання уст, купелів і т. п.

До купелів дають для дорослих осіб понад 1 фунт сухого зілля напареного чи відвареного. Для малих дітей румянкові купелі дуже помічні, лише зілля треба давати в 4 рази менше, як дорослому.

До полокання уст і горла вживають відцідженого напару, або румянкової води (з олійком румянковим).

При кольках (жовчові камінці) роблять теплий обклад на місце болів з начинки румянку, листя німиці і дубнику. (Ці дві останні рослини є трійливі, отже це лише зверхній лік.)

Чай з румянку, мяти, суничного (чи малинового) листя, цвітів дикої рожі дуже приємний. Помічний при лікуванні згаданих хороб. Щоб лік не був гіркий, додають цукру.

Мята перечна (Mint) є многорічна рослина, що легко множиться з коріння. Росте до двох фітів висоти. Листя навхрест, овальне. Цвіти ясно сині, сидять в пазухах листків на вершках била і творять

наче колос. Ціла рослина гарно пахне. Любить пухку, добру землю і сонце. На ліки збирають цілу рослину до розцвіту. За літо можна збирати 2-3 рази. Перший раз в червні - липні, а другий — в серпні. Збирають в суху погоду. Сушать в тіні. Сушений матеріял запирають, щоб не видихався.

Мяту уживають при недомаганнях орґанів травлення, при хоробі нервів, при корчах, при браку апетиту, для чищення крови, при неприємному запахові з уст, від болю голови і т. п. Багато мяти йде на олійок (ментол) і до цукорень.

Як мяту вживати? Найчастіше як напар, вивар, часто як свіжий сок, свіже листя і олійок та т. зв. мятну воду.

Як робити вивар та інше подано при румянку. Мяти при цім береться 2-3 пучки сухого листя чи рослини на 200 ґрамів води. Пють рано і ввечорі по однім малім горнятку. Замість вивару чи напару можна вживати екстракту чи олійку і давати його по 10-15 краплин на грудку чи ложечку цукру. При болях голови до чола прикладають свіже листя мяти, або шматку намочену у мятний оцет.

Мятний оцет роблять так: До 1 літру оцту накладають листя мяти (25 ґрам), листя шалвії (25 ґрам), листя кровавнику (5 ґрам). Цей же мятний оцет є добрий на інші обклади, до миття голови і т. п.

Мятна вода і мятний олійок приготовляються в аптеках. Їх вживають при згаданих болях. Мятну воду вживають при слабім травленню, при ревматичній горячці по 1-2 ложечки два рази денно. Також цю воду вживають при купелях і на обклади.

Мятного олійку вживають по 1-2 краплях на цукор у тих же випадках.

Взагалі мята є промислова рослина, яка має на ринках збут, треба лише комусь взятися її масово плекати. Мяти є кілька відмін: найкраща це мята перцева анґлійська, потім — звичайна наша, німецька, кучерява і інш.

Деревій (кровавник) (Yarrow). Ця многорічна рослина росте в Манітобі майже скрізь по неужитках, а в цвітниках є вона рожевоцвітна і червоноцвітна. Листя деревію є довге, наче посічене; на верху білий дрібний цвіт парасолькою. Множиться деревій з коріневих відростків і з насіння. Ціла рослина має гострий, приємний запах. Росте на сухих землях і є невибагливий на ґрунт. Любить сонце.

Рослину для медицини збирають всю в червні-липні, найкраще до розцвіту.

До чого вживають кровавнику? Вивар деревію в пропорції 10 ґрамів сухого зілля на 200 ґрам. води є дуже помічним середником при **чищенню крови,** особливо при слабому травленню, коли є надмір жолудкових квасів, при катарі шлунку, при кольках і розвільненню, при хоробах печінки і селезінки, при анемії (недокрівю). На всі ці недуги пють цей вивар рано і ввечорі по малому горнятку.

Печінку і селезінку можна лікувати виваром з свіжого листя кровавнику, але тоді дається менше води до листя. Виварюють раз денно (рано), але довший час.

Чиряки, нариви і рани лікують обкладами з розімятого свіжого зела кровавнику або зі спареного сухого. Рівнож роблять оклади з вати чи марлі, намоченої у виварі кровавника. Прикладають 3-4 рази денно, міняючи.

Васильок (Sweet Basil) однорічна розгалужена рослина з ясно зеленим листям. Цвіти білі, губоцвіті. Висота рослини коло 1 фіта. Вся рослина гостро пахне. При плеканню потребує раннього сіяння в парнику або у вазонку. Пізніше висаджується в добре угноєний і досоняшний ґрунт. На ліки вживається ціла рослина, яку в час розцвіту збирають. Сушать і переховують в сухому місці закриту.

До чого вживають василька? Перше за все, як корінну ярину, на підливу до мяса, звірини і риби.

Сок з свіжих листків капають **до вуха при запаленню. При катарі** помяте свіже листя кладуть до носа і катар проходить.

При заворотах голови (запамороченні) пють вино, в якому через ніч мокло листя васильку.

При потрісканих варгах вживають порошку з сухого листя васильку, розтертого з несолоним салом. Ця ж масть добра на болі грудних бородавок у жінок.

При запаленню міґдалків і десен вживають відвару листя васильку для полоскання горла. Це саме помагає при кашлеві.

При недомаганнях травлення допомагає листя васильку, зварене у вині.

Напар з насіння васильку є охолоджуючим напоєм при горячці. Помагає при обтяженню мочення і при хоробі нирок.

М. Боровський

ЯК ДОВГО ЖИВУТЬ ПТАХИ

Найдовше споміж птахів без сумніву живе лебідь. Є докази, що лебеді жили по триста літ. Після лебедя слідує ястріб. Були такі ястріби, що мали по 126 літ. Стільки ж літ, або ще й більше, живе суп і орел. Так у 1710 році згинув орел, що в неволі прожив 104 роки, а вже передше на волі кілька літ. Білоголовий суп, якого зловили 1706 року, згинув у звіринці у Відні в 1824 р. Отже дожив поважного віку в неволі 118 літ. Також папуги живуть в неволі по сто і більше літ.

Так само як хижі птахи й папуги, переживають на цілі покоління людей болотяні й водні птиці. Є порода таких гусей, що живуть понад сто літ. Зозуля доживає також поважних літ. Одну зозулю в тій самій околиці пізнавали по її зіпсованім голосі 32 роки. Дуже довго живе крук, бо бували випадки до 106 літ. Про сорік є приміри, що живуть 20—25 літ у неволі. На волі без сумніву живуть ще довше.

Домашня курка живе 15 літ, індик 16, а голуб 10. Із досвідів відомо, що співучі птиці живуть 8-10 літ. Соловейко видержить у неволі найбільше 8 до 18 літ, а кіт 12 до 15 літ, але на волі далеко більше. Канарок у неволі живе 12 до 15 літ, але у своїй батьківщині, на Канарійських островах, доживає старшого віку.

РАНКОМ

Крізь завіси на вікні
сонця проміні рясні
у кімнату ллються, ллються
і цілують, і сміються,
і лоскочуть, і манять —
не дають мені заспать!
Ах і ранок же який!
Ясносяйвий, золотий!
Все купається в блакиті,
срібною росою вмиті
ніжно пахнуть квітоньки,
стелить травонька шовки...
А пташиній пісні,
дзвінко-радісні, ясні,
Звідусіль бренять-лунають,
ранок соняшний вітають,
й линуть, линуть в небеса...
Що за роскіш, за краса!

І. Наріжна.

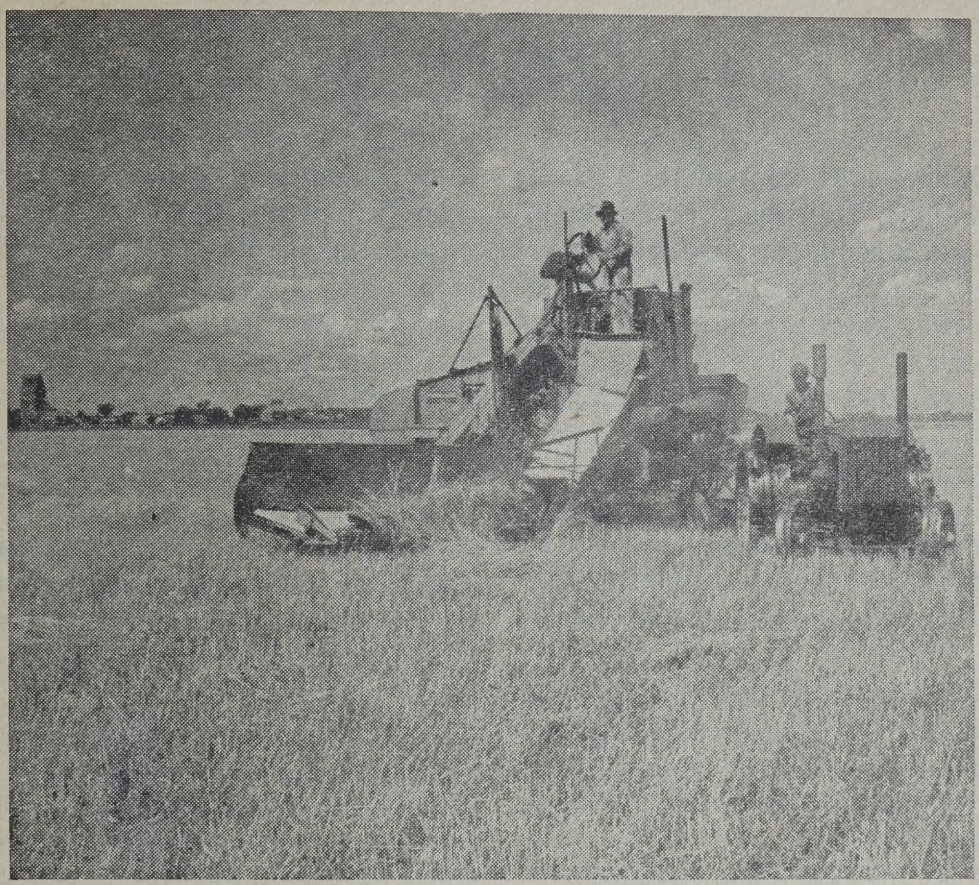

**
*

Як любо мислити на видноколі,
Коли вгорі схвильовані лани
Течуть потужно, не рухнувшись [долі,
В безмежний край благої далини!

Тоді від повені шумливих царин
Земних турбот зникає суєта,
І я стаю щедротами обдарен,
Кому тягар — як лагода свята.

І це тоді вуста мої безмовні
Пророчать слову легкість ваготи,
Бо, скільки б я не хвилювався [зовні,
Внутрі волію спокій берегти.

Яр Славутич.

Королівна

(З С. Васильченка)

КАЗКА

Жила собі королівна, і мала королівна прекрасні очі-терниченьки, а серця не мала, тільки камінь. Сохли і вянули юнаки од очей тих, як трава на огні, а вона сміялася.

І казали люди про королівну: мабуть не буде вже таких очей, як у цієї королівни.

І стала слава на всі царства про чарівні очі королівни.

А за тою славою прогула друга: що немає в неї душі, тільки вітер.

І, почувши ту славу за далекими морями, сказав юнак: "Коли душі немає в неї — не скорюся я очам чарівним і не сила їх надо мною."

А як приїхав та побачив, то й скорився і вянути став.

Тоді сказав юнак королівні:

"Бачу, що ізсохну я од твоїх очей, а все ж скажу тобі правду: хоч велика сила у твоєї краси, та сама ти нікчемна людина."

Королівна глянула на його та й каже:

"Коли я нікчемна людина, то чому ж ти без мене жити не можеш, чого вянеш за мною? Хіба ж не мої очі подолали тебе? . . . А ще казали, що ти розумний і правдивий: неправда твоя, юначе, — я гарна людина й немає кращої за мене по всьому світі.

Засміялась йому в вічі, та й пішла.

Задумався юнак. Три дні й три ночі сидів у своїй кімнаті та й надумався . . .

"Ходім, королівно, в поле походити," став прохати юнак королівну.

Пішли вони в поле та й ходили, поки притомилися; сіли спочивати під калиновим кущем. Під тою калиною — криниця, а в їй вода чиста, як роса.

Схилився юнак над водою та й дивиться. А королівна питає:

"Що ти там бачиш, юначе?"

"Бачу я на дні пісок, а на тому піску дві квіточки."

Схилилася королівна над криницею, поглянула в тихую воду, та й не вгляділа квіток, а вгляділа перший раз на своєму житті свої чарівні очі. Як вгляділа, та й здивувалися; дивилася, не одривалася поки стало темно, а додому пішла смутно.

Минулися од того часу королівнині сміхи. Що Божого дня ходила до криниці, все сиділа, все дивилась на свої очі **та й вянути стала.** Так і зівяла королівна сама од своїх очей . . .

ЛІТНІ ПРИПОВІДКИ

В літі і качка прачка, а в зимі неборачка.

Кому в літі холод, тому в зимі голод.

Літо два рази не буває.

Люди раді літу, а бджоли квіту.

Поки буде літо, то ще буде розмаїто.

Що вліті підпрячеш ногою, те взимі знайдеш рукою.

Літний цикль календарних обрядів

Основний характер літніх свят. Обрядовість літнього циклю, що колись, як знаємо з давніх літературних джерел, виявляла велике багатство й ріжнородність, зубожіла в порівнанні з весняною обрядовістю й втратила свою давню стабільність. Поодинокі елєменти обрядів відірвалися від своєї основи й причепилися до інших обрядів, контамінуючись із ними й затираючи таким чином первісний образ. Деякі з них повторюються, а чимало обрядів, з яких зацілили тільки фрагменти, стають нам сьогодні незрозумілі.

Взагалі увесь літній цикль виявляє велику суміш місцевих, передхристіянських обрядів, грецько-римських, зокрема балканско-романських елементів і не менш сильного нашарування християнської обрядовости. Дуже багато заважив тут вплив церкви та духовенства, що намагалися викоренити старі "поганські" обряди або пристосувати їх до церковних святкувань. В "Супліці на попа" кінця XVIII ст. селяни скаржаться, напр., що він

"...не велів челяді колядувати,
На вулицю ходити і на Купайла через вогонь скакати,
Об клечіння заказав вінців робити
І тих вночі на воду до річки носити."

Особливо великий вплив на літню обрядовість мали грецькі та римські обряди, що дісталися до нас в часи дунайсько-балканського зближення, подібно як у різдвяно-новорічному періоді, безпосередньо, а ще більше за балканським посередництвом. Греко-римське свято троянд (рож), — що припадало на 23 травня і було повязане з поминальним днем предків parentalia, відбилося на характері наших Зелених Свят і русального тижня, що вже від XI ст. згадується в наших літописах, словах і житіях.

Головні літні свята — це день св. Трійці і св. Духа, наші Зелені Свята, Івана Купала, Петра й Павла та Спаса, і довкола них сконцентрувалися всі літні обряди, переймаючи дещо й з весняного обрядового циклю, особливо з Юрієвого дня. Зокрема ж перші два свята, хоч своїм призначенням ріжні, нагадують одне одного основним призначенням як веґетаційні свята, повязані також поминальним і ворожільним елементом, до чого підійшли ще мотиви весняного парування і весільного періоду.

Зелені Свята — перше за чергою літнє свято — належить у нас до найпопулярніших і виявляється насамперед замаюванням хат, кімнат, вікон, образів "маєм" або "клечанням" (звичайно це гілля й листя клена, липи або дуба), що відбувається напередодні свята або вдосвіта. Крім того, осокою або пахучим татарським зіллям вистелюють у хатах долівку. На самі свята виносять із хати церемоніяльним походом деревце, звичайно берізку, в ліс або на воду, де забавляються й угощаються. Дівчата виводять пісні й ріжні гри ("гаївки"), плещуть вінки, "завивають" берізку й залишають на ніч в лісі, бо на другий день (св. Духа) деревце там же обрядово "розвивають".

На перший день Зелених Свят дівчата роблять "складку", спільний обід на вільному місці, в саду або в полі, куди запрошують і парубків, забавляються з ними, а після цього вють для себе "клечальні" вінки, які розплітають аж на перший день Петрівки й пускають на воду. Ввечорі на Східній Україні, особливо на Полтавщині, водять по селі "тополю", що пізніше повторюється ще на Купала. На Волині в цей день обходять обряд "Лялі", що здебільшого відбувається в навечеря св. Юрія.

З Зеленими Святами й зеленим або "клечальним" тижнем повязані віддавна поминальні обряди, і їх традиційно виконують по всій Україні. На Волині в зелену суботу на честь "дідів" (себто предків) справляють поминальну трапезу із семи страв.

В останній час широко прийнявся новий звичай поминати на Зелені Свята також визначних осіб і героїв, що впали за волю України. Це одно з нових свят, що переходить у традицію, подібно як святкування роковин хрещення України, знесення панщини в Галичині, проголошення незалежности, листопадове свято тощо:

Русальний тиждень. Клечальний тиждень зветься русальним і повязаний із віруванням "русалок" і "мавок", яким особливо присвячений четвер на "Святій неділі", т. зв. "русалчин або мавський великдень", чи "русалії", або десятий понеділок, за два тижні по Зелених Святах, коли святкують "проводи" русалок, що після зимового перебування виходять із води на поле в збіжжя. Сьогодні русалії втратили свій первісний, не тільки поминальний, але й розгульний та буйний характер і обмежилися на співанні русальних пісень, обрядовій тризні на полі (йти "на жита") і низці вірувань про русалок і як від них берегтися. Давні поганські "русалії" мали, як знаємо із старої літератури, цілком інший вигляд. Кирило Туровський згадує не тільки "бісовські пісні", але "плясанє, бубни, сопіли, гусли" і "неподобния" ігри, а літопис (під р. 1067) підкреслює, що "діявол льстіть і другимі нрави всюязическіми прєваблює ни от бога, троубамі і скомрахи, гоусльмі і русальі".

На закінчення Святої неділі і як заговіни на Петрівку справляють, звичайно, в перший понеділок Петрівки, інколи в останній понеділок перед Петром, характеристичне розгульне свято, що найчастіше зветься "розіграми" й часто мішається з русаліями, а подекуди покривається з обрядом похорону Ярила (інколи й Костроба), що також відбувається в перший понеділок Петрівки й відоме під назвою "гонити шуляка". Воно пригадує своєю розгульністю подібні забави сирної неділі, але своїм характером підходить уже до "ігрищ" купальських. На "розігри" тварини відбувають свої забави. В цей день господині замовляють, щоб "корови багато молока давали", а дівчата пускають на воду "клечальні вінки".

Обряд Купала звязаний із русаліями і в своїй основі є хліборобським святом початку жнив, що його віддавна весело святкували в час найвищого розквіту природи й літнього звороту сонця. З заведенням християнства "купальське" свято льокалізувалося й звязалося із святом Івана Хрестителя (7 липня н. ст.), перебравши від нього деякі християнські риси. Передхристіянський купальняний обряд своєю буйністю перевищував русалії; деякий образ того, як він виглядадав за великокняжих часів, дає нам "Житіє Володимира": "В вечер зобравши ся младенци і панни плетуть себі вінки із зіля розного, которіє кладуть на голову й опоясують ся іми; кладуть зась огонь и беруть ся за руки і около огня оного скачуть, співаючи пісні, в которих часто споминають Купала, а потом през оний огонь прескакують, бісу оному Купалі офіруючи сами себе, і інших много вимислов бісовских бридких на той час на оних соборищах чинят". Інші джерела кваліфікують ці "ігрища" також як "паскудні", "біснуваті", "недобрі", "неподобні".

Сьогоднішні "ігрища" зійшли до скромної забави молоді, до паління вогню, пускання вінків, співання "купальних пісень", збирання зілля, ворожіння і виконування кількох пережиткових обрядів, значення яких уже ніхто не розуміє.

Свято Купала символізує найсильнішу й найбуйнішу вегетацію

природи, коли вона в найбільшій силі виявляє свої таємниці й скарби. Тоді, як вірили, ростуть найкращі рослини, квітне жемчужна папороть ("кочедижник"), що дає щасливцям знання й багатство, усякі трави й зілля набирають чудодійної сили й придаються до лікування та ворожіння; вода й роса стають особливо сильні й цілющі; всі тварини розмовляють і "граються". Тому напередодні Купала збирають цілющі "зілля", а матері шукають в лісі "тирличу", щоб легше віддати свою доню. У цю ніч дівчата заворожують собі долю, причаровують милих і зранку, обтикавши хату лопухом і чорнокленом, виходять у поле по зілля, плетуть вінки з польових квітів, полину й любистка. Після цього йдуть до лісу й вибирають найкращу дівчину на "Купайла"; вона, сівши в підготованій давніше ямі з вікнами, роздає їх дівчатам, що танцюють навколо ями. Котра з дівчат дістане вінок із свіжих квітів, вийде цього року заміж. Потім дівчата втікають від Купайла над воду "заворожувати собі красу", для чого роздягаються і обливаються водою при співі закликальних пісень. Пускають також на воду вінки й ворожать із цього свою долю.

Вершком свята є винесення "гільця" й палення купальських вогнів та топлення "Купала і Марени". "Гільце", себто невеличке деревце чорнокленю або вишні, виносять із лісу на вигін, квітчають його маком, васильками й барвінком і застромлюють у землю, а потім запалюють його й танцюють, співаючи, навколо нього, побравшися за руки, й перескакують через вогонь. Наприкінці хлопці й дівчата прибирають два опудала й після довгих церемоній топлять їх або розривають на шматки.

Період Купала — це також час діяння надприродних сил, русалок, мавок, упирів і відьом; тому від них охороняються всілякими способами, кладуть на підвіконнях жальну кропиву, в стайнях — осикове дерево, обходять поля і т. ін. Вважають одночасно, щоб злі люди, ворожбити та знахарі, не пошкодили людям і не робили на засівах "завиток" і "закруток".

Петро й Павло (12 липня н. ст.) виступають у наших обрядах як плугатарі, але головну господарську ролю відіграє сам Петро. Він "зажинає" жито і є сторожем поля, врожаю і бджільного вжитку. Він же оре поле на озимину. День св. Петра вважається на селі великим святом; тому всі хати білять і оздоблюють, а повернувшися з церкви, розговляються "мандриками". На Підкарпатті в Петрівку відбувалися "ярмарки на дівчата", що колись були дуже поширені. На Лівобережжі, коло Олешок, існував у XIX ст. звичай на Петра "женити рака". Рака й рачиху одягали в людський одяг, прикрашували їх стрічками й квітами і "вінчали" їх навколо столу, співаючи весільних пісень.

Два тижні пізніше, на св. Кирика (28 липня н. ст.) святкують "свято вітру", коли не можна робити коло сіна й оборога, бо "вітер геть порозмітує". Це, мабуть, одно з "громових" свят, які саме припадають на кінець липня й початок серпня (Гаврило, Тріскуча Анна і Паликоп-Пантелеймон, 28 липня — 8 серпня). Паликоп і Ілля вважаються найбільшими громовиками й патронами обжинок.

Разом із Кириком святкували також св. Володимира й відправляли в цей день память хрещення України.

Жниварський період. Після Петра, звичайно за тиждень пізніше, починаються у нас жнива, якими кінчається цикль аґрарних свят. Жнива відбуваються при співі окремих "обжиночних", або "обжинкових", пісень, що в загальному мають характер новішого походження і здебільшого оспівують працю на "панських" ланах або у "чужого господаря", але в основі мають чимало архаїчних елєментів і прикмет старої поезії. Своїми мотивами вони звязані з ве-

сільними піснями, а деякі з них нагадують пісні весняного циклю.

Жниварські звичаї й обряди виявляються тепер переважно в одному тільки традиційному обряді "обжинок" і втратили свій давній сакральний характер, з якого збереглися досі тільки невеликі фраґменти. Одним із такич старих залишків є звичай залишати при дожинанні трохи недожатого збіжжя на "бороду Волосові", або "Іллі або Спасові", що поширений по всьому Заході Европи. Цю "Спасову бороду", яку на Волині називають "козою" або коротко "бородою", обертають колосками донизу, вилущують із колосків зерно й розсівають його між корінням стеблинок, промовляючи: "Роди, Боже, на всякого долю, на бідного й на багатого". Парубки мусять при цьому перелазити попід стеблини бороди, а жниці кидають позад себе серпи, щоб виворожити урожай на найближчий рік. Зберігся також слід шанування обжинкового снопа, як символу урожаю, і самого обжинкового вінка, як передвісника дальшого урожаю. Цей "невеликий снопик", перевязаний берізкою, згадує, між іншим, і Т. Шевченко в повісті "Наймичка".

Сам обжинковий обряд однаковий на цілому нашому етноґрафічному терені й виявляє деякі відміни тільки в пісенному репертуарі, повному величальних мотивів. Жінки й дівчата збирають колоски, плетуть із них у супроводі пісень вінок і, поклавши його на голову найкращої за вибором дівчини, ідуть походом до села до господаря, в якого, звичайно, "толокою", робити жнива. В деяких місцевостях плетуть, крім того, ще "квітку", і з нею в руці провідниця обжинкового походу підходить до господаревої хати, поздоровляє господаря й господиню з обжинками й віддає йому вінок з обрядовим побажанням. Господар приймає вінок і "квітку" від дівчини і бажає їй, щоб на неї "в церкві вложили вінок", а потім запрошує всіх на "могорич", що не обходиться без музик і веселої забави.

Жниварські звичаї й обряди ґрупуються коло трьох свят, св. Іллі, Маковея й Спаса, що з приходом християнства перебрали ролю поганських Волоса й Перуна.

З особою св. Іллі (2 серпня н. ст.) повязана віра в опікунчий вплив цього святого на вислід урожаю. Св. Ілля, що по "небесному мосту в колесниці їде" й орудує громами, проходить полями з житяною пугою в руці й

"Куди махне, жито росте,
Жито, пшениця і всяка пашниця."

Після Іллі не можна вже купатися й збирати рої і треба особливо оберігатися від блискавиці і грому; тоді бувають "горобині ночі", що не дають спокою навіть горобцям.

На "Маковія" (14 серпня н. ст.) жінки й дівчата святять у церкві останні квіти, жовті купчаки, чорнобривці, васильки й найбільші головки маку й печуть пшеничні білі коржі з маком ("шулики") та споживають їх з медом. В давнину в цей день у Києві святили на Дніпрі воду.

С п а с, себто Преображеніе Господнє (19 серпня н. ст.), вважається патроном обжинок ("Спасова борода"), що закінчує жнива. Тому обжинковий вінок посвячується в церкві разом із збіжжям, овочами, медом і вимолочується найближчого року також напередодні Спаса. До Спаса старші люди не їдять навіть стиглих овочів, щоб їхні діти в цей день на тому світі дістали від янголів свячених овочів. Тільки повернувшись із церкви з посвяченими овочами, розговляються перед обідом. Спас — це разом із тим третє за чергою свято померлих.

Коло "П р е ч и с т о ї" (Успення Пресв. Богородиці, 28 серпня н. ст.) закінчується вже тяжка робота в господарстві й залишається тільки осінній посів ("Перша Пречиста жито засіває, друга — дощем поливає, а третя снігом прикри-

вається"). Відтепер молодь вільніша від праці й думає про себе. Вже починають готуватися до весільного сезону: "як прийде Пречиста, стане дівка речиста".

На останній день серпня на Флора і Лавра, наче на закінчення літа, святкують в цей день "кінський Великдень", і в цей день кіньми не роблять.

РАНОК

Перекликаються, кричать в селі півні,
І ранок устає, рожевий та імлистий,
І сонце кидає, мов іскри, перші блиски.
І хмара тане в синій далині.

Неначе дівчина в солодкому півсні.
Струнка тополя шепче буйним листом.
І все шумить, ласкава й промениста,
І рветься вгору, мріє в вишині.

А на шляху реве вже череда
І пил димком встає на виднокрузі.
Нетерпеливиться, зза тину вигляда
Газдиня пастуха, а в тихім лузі
Вродлива дівчина, смаглява й молода,
Співає про любов у радості і тузі.

М. Щербак.

Із сонцем вранішним корови йдуть на пашу . . .

Гетьман Іван Виговський

Іван Виговський походив із шляхетського роду, вчився у київській академії. За Богдана Хмельницького був генеральним писарем та головним дорадником гетьмана. Щоби втримати гетьманство в сильних руках, старшина усунула молодого Юрія Хмельницького та вибрала на раді в Чигирині гетьманом Виговського. Загальна козацька рада в Корсуні затвердила цей вибір.

Виговський спирався на поміркованих елементах та при їх допомозі намагався зміцнити гетьманську владу. Не скликав загальної ради, важніші справи вирішав на раді старшини. Сам призначав полковників. У війську бажав знову завести дисципліну та виключав з реєстру свавільних. Виговський як гетьман уважав себе єдиним репрезентантом держави і не дозволяв, щоб козаки й духовенство без його відома входили в зносини з Москвою.

Проти Виговського виринула опозиція темноти, яка вважала його чужим чоловіком та боялася зросту влади старшини. Полтавський полковник Мартин Пушкар при допомозі запорізького кошового Барабаша підняв зброю проти гетьмана. Виговський з вірними полками розбив його під Полтавою в 1658 р.

Пушкаря та інших невдоволених козаків підтримувала таємно Москва, бажаючи ослабити українську владу. Московські залоги на Україні укріплювалися та готовилися до виступу проти гетьмана. Москва бажала зломити умову з Україною. Виговський вирішив тоді здійснити плян Хмельницького та позбутися московського протекторату.

В Гадячі, 16-го вересня 1658 р. Виговський заключив союз з Польщею на таких умовах: 1. Україна буде окремою державою при Польщі з назвою Великого Князівства Руського, до якого входять воєвідства: Київське, Брацлавське та Чернигівське; 2. головою князівства є гетьман, іменований королем із кандидатів, яких вибирає українське громадянство; 3. князівство має своїх міністрів, скарб та монету; 4. українські посли входять до польського сойму; 5. православна віра зрівняна з католицькою, митрополит та чотири єпископи входять до сенату; 6. військо складається з 30,000 козаків та 10,000 найманих; 7. київська академія та друга, яку мали заложити, зрівнюються в правах з польською академією. Але ця умова ніколи не увійшла в життя.

На чолі запоріжського війська з підмогою Криму та Польщі Виговський почав війну з Москвою. Наступ на Київ, де була московська залога, не пощастив. Але під Конотопом у липні 1659 р. українці розбили велике московське військо і взяли до неволі воєвод.

Виговський не здобув собі симпатій серед народу своєю політикою. Щоб не довести держави до загибелі, він добровільно зрікся гетьманства під Германівкою у вересні 1659 р.

ВОВК ТА ВІВЦЯ

(За Езопом.)

Вовка покусали собаки. Ослаб він дуже і ліг на траву. Бачить голодний звір, що йде вівця. Вдає доброго і просить її:

— Недалечко звідсіль тече річка. Принеси мені води. Тільки постарайся мене напоїти, а їжу, — то я вже сам собі знайду.

— Як тебе напою, — каже вівця, — ти закусиш таки моїм мясом.

Дві новелі В. Русальського

СТЕПОВА ЗУСТРІЧ

Я добре памятаю: це було в неділю. Над степом стояв гарячий липень, дзвеніли жайворонки, а сива далина мінилась в передгроззі . . .

Я йшов вузенькою стежкою до села, що розкинулось неподалік над Сулою. Сонце піднялось вже високо і пекло нестерпно. Та треба було йти, і я надав кроку.

На шляху зявилась самітня постать, і, не поспішаючи, пішла мені назустріч. Вона була в білому вбранні, з палицею в руках, з кобзою за плечима. То був старий, сивий кобзар, і ми зустрілись з ним віч-на-віч, як давні знайомі.

— Покуримо і розійдемось, — привітавшись, сказав запросто кобзар, пропонуючи мені табакерку. — Приємно в степу зустріти подорожнього . . . Часом ідеш кудись один, і здається, окрім тебе людей на землі немає.

Ми сіли обіч дороги, на обніжку.

— А йдеш далеко?

— Та ні. Я тутешній, тернівський. Може, чули про Терни?

— Питаєш, чи чув? Ще б пак! І чув і бував нераз . . . Я достеменно всі місця тут знаю . . .

І кобзар сумно похитав головою:

— А мені далеко . . . аж до Золотоноші. А там — світ широкий, шляхів багато. Мені однаково куди. Бездомний я . . .

Над високою могилою, що стояла напроти, зявилась біла чайка. Вона довго кружляла на одному місці, ніби вишукуючи здобич, потім легко махнула крилами і, на хвильку, здавалось, повисла в повітрі.

Кобзар розглядав довгі вуса, ще раз усміхнувся і сказав загадково:

— Ач, в гості навідується. Сумує, сердега . . .

Я не зрозумів його слів. Та він, ніби відгадавши мої думки, пояснив:

— То, хлопче, знаменита могила. В ній поховано славного козака Мамота, що на полі бою із шляхтою життя врятував Богданові . . . Вийди опівночі на могилу — почуєш його голос і брязкіт кольчуг . . . А чайка — то душа його витає, звістку приносить із Січі далекої . . .

Я уважно слухав безрадісну розповідь старого кобзаря, і хоч нагадувала вона більше леґенду, а ніж правду — мені було приємно згадати минуле, і я слухав її, як чарівну казку. І хотілось вірити, що все це правда, що тут немає ні краплі вигаданого.

І коли розпрощавшись з кобзарем, я вийшов знову на шлях, мене нараз охопила туга самотности. Я зупинився і ще довго дивився йому вслід, аж поки його висока, згорблена постять зовсім не зникла з перед моїх очей.

Над могилою знову зявилася біла чайка. Вона ще кілька хвилин покружляла в повітрі і, завернувши праворуч, низько полетіла житами — до загірних берегів Сули...

Степ спорожнів.

Я повернувся і, сповнений вражінь, не поспішаючи, пішов до села. Став накрапати дощ . . .

МАТИ

Стоїть вона за ворітьми... В білій вишитій сорочці, в чорній спідниці, старенькою хустиною повязана, а руки схрещені на грудях.

Це моя мати. Сонце сідає за бором. А темний бір горить-пломеніє в далині, і гарячі сльози її падають мені на груди. Я відчуваю їх теплінь, і мене огортає якийсь рідний, знайомий від колиски запах... Він, як молоко матері.

— Сину мій! — скрикує вона.— І куди ж це ти ідеш, дитино?

Я ледве тримаюсь на ногах: мене щось давить в горлі, очі туманяться, але я стримано кажу:

— Не сумуйте, мамо! Я скоро... скоро повернуся.

А вона невгаває, все допитується:

— Та чи ж далеко, сину? Скажи, щоб знала...

Я думаю. Думаю довго і не знаю, що ж відповісти їй, що сказати таке, щоб вона повірила, заспокоїлась? І я кажу відверто:

— На чужину, мамо...

Вона голосно плаче. Виходять сусіди і якась з жінок починає теж плакати:

— Діти наші... Сердешна мати, як та чайка при дорозі...

Серце моє не витримує. Я закриваю на мить очі, щоб збагнути все, що я пережив з ранніх літ мого дитинства, і відчуваю, як повіки мої запливають туманом...

— Благословляю тебе, — каже мати, — у ту путь далеку. Щоб живим залишився, додому повернувся...

І, знявши з своєї шиї срібний хрестик з червоною китайкою, передає мені:

— А це візьми, синку. І нехай хранить він тебе в далекій дорозі від всякого лиха, від кулі, від звіря...

Ми прощаємось. Сиві коси матері вибиваються з-під хустини. Голос її тремтить:

— А ще не забувай, — каже вона, — як будеш десь на чужині, то виходь до місяця... Я говоритиму з тобою...

— Добре, добре, матусю. Бувайте ж...

Востаннє цілую матір, востаннє оглядаю біленьку хатину, скривлені ворота — все, все...

— Прощайте!

Мені немає більше чогось сказати. Я сідаю на коня і пускаю його риссю вулицею, навздогін нашої сотні. Земля, ніби кована залізом, стугонить підо мною... Позаду — феєрверки фронту і глухий відгомін канонади...

...Це було літом. А тепер осінь. Сіє мжичка. Гінкі вітри шумлять за вікном...

Осінь гуляє...

Я виходжу в степ і місяць, як вогонь корабля, пливе мені назустріч. І скорбне лице матері вимальовується в моїй уяві, і очі її, повні страждань і смутку, дивляться на мене з глибини небесних склепінь, і ніби питають:

— Ти живий, мій сину?

Я стою під небом чужини, на чужій землі, під чужим дубом і кажу вголос до місяця:

— Я живий, моя матусю. Я скоро повернусь до тебе...

Учора і сьогодні

(Короткий огляд народження, росту й досягнень Української Православної Церкви св. Софії в Монтреалі.)

Орґанізаційні початки.

Коли 25 років тому невелика ґрупа свідоміших українців, що здавала собі справу з величезного значення рідної змістом церкви в нашому національному житті, поклала перші орґанізаційні основи під Українську Православну Церкву в Монтреалі, вона зустрілась з призирством та безнастанним шкодженням зі сторони тих, що хотіли бачити український загал як найменше свідомим та податним для їхніх темних задумів.

Ефект тих примітивних засобів боротьби далеко не був такий, як собі цього бажали б режисери. Наявність темних сил, що намагались знищити діло, в яке сподвижники беззастережно вірили, тільки скріплювала їхнє завзяття та впевненість у правильності шляху, що на нього звернули. Ідея рідної, національної по формі й змісту церкви була ясним світлом на цьому камянистому шляху й вогнем, що загрівав до безупинної праці й витревалости.

За Рідну Церкву.

Як про велику подію, згадують сьогодні ветерани цієї кампанії про момент прибуття о. Володимира Слюзаря. Відклавши все особисте, він поставив усю молодечу енерґію, глибоке знання та орґанізаційний хист на службу цій великій справі.

Центральною проблємою цього часу являлася справа власного приміщення для церковних відправ та культурно-освітньої роботи. Завдання було нелегке. Пригадати б тільки матеріяльне становище українського загалу тридцять років тому. Кріза. Низька заробітня платня. Безробіття. Та віра і завзяття творять чудеса. Цей період змагань за власне приміщення так мабуть і залишиться в історії монтреальської Православної Громади періодом найбільш активної культурно-освітньої діяльности. Безперервні проби хору, драматичного ґуртка, виставки, концерти . . .

А результати? Після чотирьох років від заснування Української Православної Церкви в Монтреалі Богослужби й культурно-освітні імпрези могли вже відбуватися у своїому (хоч ще й не зовсім виплаченому)приміщенні, теперішній церкві св. Софії.

Кілька років пізніше, серед загального піднесення, врочисто спалено довжні грамоти, і Українська Православна Церква св. Софії — Премудрости Божої — стала невідємною власністю громади людей, що у своїй церкві хотіли бачити поєднаність дідівських традицій та християнських принципів.

Біля входу в церкву висить пропамятна таблиця з іменами членів громади, що своєю жертвенністю засвідчили свою любов та відданість своїй Рідній Церкві. Ця таблиця — це символ переможного походу на одному з відтинків нашого національного фронту.

Наші позиції сьогодні.

Позаду залишись дні повні скорботи і непевности. Завдяки розумній фінансовій господарці Українська Православна Церква стоїть на здоровому й незалежному ґрунті. Вона є власністю українського загалу в найширшому значінні цього слова. Та цього ще мало. Будівельний комітет, що завязався років два тому, розгортає щораз ширше кампанію за побудову нової, величної святині, що стала б гідним завершенням досягнень громади, що не вміла і

не хотіла коритися дійсності.

Ті, що їм існування Української Православної Церкви не подобалося, вже давно притихли. Вони мусіли погодитися із фактом, що свідома частина українського загалу ніколи не дасться завести себе в чужі табори, якими вони принадними та сприятливими красками не були б розмальовані.

Сьогодні можна одверто твердити, що існування Української Православної Церкви являється тим фактором, об який розбиваються всі асиміляційні та денаціоналізуючі спроби "своїх" та чужих.

З організаційного життя.

Червоною ниткою крізь цілу тисячелітню історію Української Православної Церкви пробігає факт її безперервного служіння культурним та національним потребам свого народу. Тому й не диво, що під материними крилами Української Православної Церкви св. Софії розвиваються та працюють організації, самодіяльні гуртки та інституції, що обсягом своєї діяльности та заінтересувань охоплюють майже всі галузі нашого громадського життя. Ця всебічність організованого життя створює можливости для включення в активну роботу поодиноких орґанізацій та гуртків якнайширшого загалу православного громадянства.

Із довгого реєстру орґанізацій та гуртків треба б хоч коротенько згадати про деякі з них, що своєю багато старанною та живою діяльністю звертають на себе спеціяльну увагу.

Джерелом багатьох культурних надбань та імпрез і основою товариського життя громади є Жіноче Товариство "Доньки України". Завдяки свідомости українського жіноцтва, їхньої ролі в громадському житті, Товариство може похвалитися чималими успіхами. Воно зросло численно, і за чверть століття своєї діяльности потрапило виховати нові членські кадри, що продовжують і поширюють роботу Товариства.

Для забезпечення суспільної опіки серед членства Громади завязалося Брацтво Взаїмної Допомоги, що нараховує під теперішню пору значну кількість членів. Схема праці дуже проста. У випадках, передбачених статутом, члени братства зобовязані до одноразового внеску, що йде на допомогу собі чи рідні, діткненій випадком.

Не малим досягненням громади є Семирічна Парохіяльна Школа. Школа має фахові вчительські сили й біля сім десятків дітей. За 25 літ свого існування українська школа защіпила любов і пошану до української мови й культури в сотнях дитячих сердець.

Гордістю громади є її самодіяльні гуртки, а зокрема чоловічий хор "Сурма". Мистецьким керівником хору є о. прот. Володимир Слюзар, людина з високою музичною культурою та тонкий знаток української пісні. Загальне захоплення і признання зі сторони своїх і чужих, що супроводить виступи хору, говорить за себе.

З реєстру імпрез.

Ясним стає факт, що у звязку з такою багатою ріжногрянністю орґанізаційного життя та заінтересувань діяльність мусить проявлятися у не малій кількости імпрез.

Сходини, реферати, дискусії, виставки, концерти — всі вони заняли б немало місця, коли б над ними більше детально зупинитися.

Без сумніву, найбільших досягнень домоглися культурно-освітні самодіяльні гуртки, драматичний гурток та хори (чоловічий "Сурма" та мішаний).

Із успіхів драматичного гуртка варто б відмітити незвичайно вдалі постановки "Невольника" та "Наталки Полтавки", поставлених під керівництвом режісера Леоніда Дуки.

Чоловічий та мішаний хори дали кілька високоякісних концертів у Монтреалі (із сцени та по ра-

діо) та поза Монтреалом. Згадати б незвичайно успішні концерти в Торонті та Гемилтоні.

Всі сподівання, навіть найбільших ентузіястів, перейшли своїм розмахом та досконалістю виведення імпрези "Вечорниці" Ніщинського.

Балєтна сторінка "Вечорниць" під керуванням та за персональною участю незвичайно здібної та талановитої балєрини п. Роми Прийми виявила величезні можливости для вмілого використання аматорського матеріялу в танковому мистецтві.

Зєднані хори (чоловічий "Сурма" та мішаний), що несли головну відповідальність за успішність цілої імперзи, ще раз підкреслили велику майстерність та музичний досвід свого дириґента.

Скромний ювілей.

Серед розгону культурно-освітньої роботи та щоденних турбот, парохіяни Української Православної Церкви св. Софії не забули відзначити однієї річниці-ювілею: 25-ліття священичого служіння свого пароха о. прот. Володимира Слюзаря.

У цей день кожний із тих, що тиснули руку Ювілятові, мав перед очима виразний образ тієї колосальної та самовідданої праці, прикладеної, здавалося такою ж, як і всі, людиною, для добра Рідної Церкви й народу. В кожного десь глибоко в свідомості жевріла мисль, що історія народження, росту й надбань Української Православної Церкви св. Софії нерозривно повязана з долею, радістю й терпіннями її пароха.

Муравлина й невтомна праця з перспективи години, дня здається непомітною. З перспективи ж 25-ліття — які великі досягнення, які успіхи: своя рідна, незалежна Церква з загально визнаним престіжем між своїми та чужими, наладнана орґанізаційна та культурно-освітня робота, забезпечене поповнення кадрів — носіїв релиґійних та національних ціннощів, рідна школа. У всьому слідна мисль і рука доброго пляновика та будівничого. Усе це вияв гармонійної координації і зусиль пароха й парохіян, громадянина й громадян.

Слово до читача.

Коли б Ви, дорогий читачу, мали можливість побувати в митрополії Східної Канади, Монтреалі, не забудьте про одну річ: відвідати Українську Православну Церкву св. Софії, її довголітнього пароха о. прот. Володимира Слюзаря, зустрінутись з членами Православної Громади. Щоб Вам допомогти рішитися, я хотів би ще тільки додати, що Вам не доведеться блукати забутими завулками. Церква св. Софії майже в самому центрі міста і вигляд у неї такий, що не залишить у Вас жадних сумнівів про правильність Вашої адреси. Вправді, коли в Вашій уяві ще живі образи пишних, великанських розмірами католицьких костелів, що ними всіяний Монтреал, у Вас ще раз зявиться скептицизм. Але я вірю, дорогий гостю, що Ви шукаєте не за пустою формою, Ви прагнете змісту і я вірю, що Ви переступите пороги св. Софії, Премудрости Божої, — і я радію разом з Вами. Ви враз знайдете відповідь на безліч питань. Ви зрозумієте ту нерозривну єдність національного й релиґійного елєментів у нашій Українській Православній Церкві. Ви занесете в рідні пороги прекрасний спомин і серце сповнене віри в наше світле майбутнє.

М. Л.

ПРИПОВІДКИ

У гріх не впадеш, як його не зробиш.

Відколи гріх на світі, чоловік життя не певен.

Гріх перед Богом не сховаєш.

Гріх іде не в рот, а з рота.

Дай Господи за життя гріхи спокутувати.

ЛІТНІЙ ВЕЧІР

Ген-ген за обрій закотилось сонце
і причаїлося, мов мячик десь за
[плотом.
А день тужливо: обізвися, сонце!
І тихнуть далі в золотій дрімоті.

Сховалось сонце за далекі гори —
всміхнувся вечір вслід йому
[рожево,
встеляє шовком, синім шовком
[темні гори,
і зорям — в небо: де ж ви, милі, де
[ви?

Ірина Наріжна.

Ліс дрімає...

Як хоронили „товариша"

ОПОВІДАННЯ

Коли ви ставитеся уважно до життя, то час від часу знаходите в нім щось таке інтересне, що можна людям на науку розказати. Отже я тут вам дещо оповім з нашого канадійського життя.

Був гарний час в липню. Хто міг, хто час мав, то їхав чи то до озера, чи де, щоб розважитись, з новими людьми здибатися, близьких з родини чи знайомих відвідати.

Так поїхав кудись і мій кум Остап . . .

Чули ви про Гарасима Чорнохліба, чули і про кума Павла — правда? Отож скажу, що і я тут маю дуже розумного кума Остапа. Може він і не такий визначний, як кум Павло, — дай йому Боже ще довго прожити! — але і від кума Остапа можна багато розумного почути і розумного навчитися.

Отже поїхав був і кум Остап, та й довго забавився. Вдома є руки до роботи, а він своє вже давно відробив. Він то збирається відвідати і Гарасима Чорнохліба і кума Павла (розумний, бачите, то і за розумними шукає), та може до зими ще і відвідає . . .

Як вернувся кум Остап, то і питає мене (ми ж сусіди):

— Може тут що нового сталося? . . .

А в громаді, коли ви якийсь час тут не були, все є щось нове, — той оженився, та віддалася, той був заблудив, ідучи від доброго сусіда, тії покумалися, того коні сполохалися і віз поломили, а той умер . . . Гай, гай! Всього і не нагадаєте. А коли ви околицю знаєте, то все те вам перше, ніж якась там політика на Филипинах, яких ви зроду не бачили.

Оповів я кумові Остапові найперше, що помер наш добрий громадянин, Неруш. Оце три дні, як його поховали.

Задумався кум Остап і каже:

— Нехай з Богом спочиває! Упокой його Господи, де праведні спочивають! Гідний чоловік був перед людьми, то й Господь його візьме до свого Царства . . . Одного жаль, що не бачив я його ще перед смертю.

А Неруш був дуже гідний чоловік. Церкву щиро любив і нею інтересувався. Колись належав до церкви російської, бо іншої не було, але як лише повстала наша Українська Православна Церква, зараз став при ній і цілу громаду за собою повів.

Читав він "Український Голос" від самого початку, отже 40 літ. А "Вістник" 26 літ. І перед смертю казав, щоб йому по одному числі тих часописів в домовину положити.

Еге! Було і таке, що комусь на Різдво чи Великдень передплатить "Український Голос", чи "Вістник", як дарунок. А скілько передплатників придбав . . .

Та й у громаді, де лише треба рук до роботи, він був перший. Раніше за інших прийде, останній відходить. Треба щось дати — він перший дасть. Ніби громадська справа, то його власне господарство.

Такий гідний був той чоловік! Така невмируща по нім память!

Коли я оповів кумові Остапові, як Неруша ховали, говорить мій кум:

Гідному такий похорон належиться. Але я бачив інший похорон . . .

І почав кум оповідати.

Там, де я був, — каже, — помер фармер, давніший соціяліст, а тепер большевик. Не знав я його за життя, але був уже на його похороні. І там дещо чув, дещо бачив.

І що ж? Робив чоловік людям клопоти за життя, та і по смерти мали з ним люди клопіт.

Лише одна його дочка була гідна жінка і за батьковим поводом не йшла. Свій здоровий розум мала. А інші — який батько, такі діти. Не йде він до церкви — діти також не йдуть. Було навіть таке, що старший син раз батька добре вибив. Бачили це люди й кажуть, що це великий гріх перед Богом синові батька бити, а син:

— Оввa! Батько казав, що ані Бога нема, ані гріха за ніщо нема. Він мене так учив . . .

— Ну, коли так, — каже тоді хтось, — то йди і далі батька бий. Вчи розуму!

Та заслаб той чоловік і помер. Де ж його поховати? Є цвинтар, але християнський, а померший був ворогом церкви. Та якось треба. З червоним лицем пішли сини до церковної громади, може б на цвинтар приняла. А громада не хоче, каже: "Він не був з нами за життя, то пощо нам його померлого?"

Вкінці громада згодилася. А тут дальші клопоти: Як ховати? Чи самим оттак закопати, чи кликати священика? А що, як він не піде. І почали діти між собою сперечатися. Все ж троє дітей хотіли християнського похорону, а двоє комуністичного. А вже найбільше була за християнським похороном дочка. Вона говорила:

— Нехай буде ще і Служба Божа, а не тільки самий похорон.

На те син:

— Але ж тато нераз казали, що не дбають, як їх поховаємо. Закопайте денебудь, та й досить.

За тим потакнув і другий син, що батькові ніякого похорону не треба, але інші два брати і сестра не хотіли на таке годитися. Каже сестра:

— Совісний господар навіть вірного собаку або коня закопує поважно, а тут же чоловік, та й ще тато . . . Що про нас люди скажуть? Бо люди так ховають померлих. Правлять похорон, фотографують на памятку, а тут як буде.

— Так, так, — каже брат, — але ж тато з церкви сміялися. З яким лицем можна тепер хотіти церковного похорону?

— А хіба не будуть ще більше сміятися, коли будемо закопувати без нічого? — говорить знов сестра.

Такі клопоти мала родина. Та й люди всяке балакали. Але дехто виявляв несподіванку.

— Я був у нього перед смертю, — каже один, — то він казав: Боже, чому я так мучуся? — Бачите, таки перед смертю Бога згадував.

— Еге, як той розбійник на хресті, — зауважив хтось.

— Так, так! А його жінка оповідає ще більше. Каже, що Христа згадував, Христа кликав, як умирав.

Тут і дочка:

— Я запізно прийшла. Як мене побачили, то кажуть: Дочко тримайся того, що маєш! Не роби, як я робив.

Жінки окремо вели розмову.

— Як ми прибули до Канади, був чоловік як чоловік, а потім ні в кут, ні в двері. І з Бога та церкви сміється, з людей сміється. В неділю люди йдуть до церкви, а він і до неділі не зібрався. Як був вбраний цілий тиждень при роботі, так і в свято, так і на Великдень, — невмитий, обмащений...

— Еге, еге, — говорить друга жінка, — колись на все плював, а тепер би злизував. Кажуть, що перед смертю Бога згадував...

— Коби то він, а то його діти мусять злизувати. Такого наробив...

Вкінці люди згодилися, що нехай його священик ховає. Кажуть — все ж Бога перед смертю згадував. І Бог вже буде його судити.

Клопіт був і священикові, бо питав він себе і людей: "Ховати чи не ховати? Він же був проти церкви... Хіба те одно, як кажуть, що перед смертю Бога згадував... Може нехай вже його Бог судить, а я хіба зроблю, як треба. Коли воно не буде для Бога, то бодай буде для людей. Може мій вчинок його дітей навчить розуму... Та що я маю говорити в похоронній промові? А може зовсім не говорити..."

І був я на тім похороні в церкві, — казак кум Остап, — і думав, приглядався. При останнім цілуванню усі хрестилися і навіть діти померлого. А священик говорив так, що і померлого не зачепив і живим сказав багато розумного...

Таке оповідав мені кум Остап та ще каже:

— Ніколи передтим я не розумів так ясно, як то за гріхи батька-матері мусять діти покутувати. Зло, яке зробить батько, на нім не кінчиться. За нього може покутувати і громада, і цілий нарід. Але я думаю, що його похорон був доброю наукою для його дітей. Вони на власні очі побачили, де їх батько з своїм мудруванням опинився, та ще їм сорому завдав. Вони мусіли над тим подумати і сподіваюся, що вони вже не підуть дорогою свого батька...

Ще довго ми про ту подію говорили, і кум Остап закінчив:

— Ти любиш писати, так напиши про те, що ти від мене чув. Декому вийде з того наука. Обережнішим буде.

Отже я послухав і це написав.

Михайло Галіцький.

УСМІШКИ

Вчитель: Назвіть пять речей, що до їх складу входить молоко.

Учень: Сир, масло, морозиво... дві корови.

* * *

— Ти бєш молотком, як блискавка.

— Так швидко?

— Ні, так само рідко влучаєш у те саме місце.

Касієр у театрі: Чого ти вдесяте купуєш квитка?

Хлопець: Водинадцяте куплю... якщо контрольор мені й цей перерве.

* * *

Учитель: До якої родини належить ця змія?

Учень: Точно не знаю, але думаю, що до якоїсь тутешньої.

Повітряна Війна в Середньовіччі

Під сонцем нема нічого нового, і коли хто думає, що війна в повітрі відбувається лише відтоді, відколи винайшли літаки, той помиляється. Дослідники середньовіччя доказують, що в р. 1200 над Англією появилась „повітряна машина", із якої лилась на міста і села гаряча вода і сипалось розжарене вугілля. Ця машина впала біля костела і розбилася, але в машині не було людей, тільки апарат. В 1489 році німці винайшли якусь машину, яка пущена в повітря, викидала на вороже військо полумя і страшила ворога. Машина мала вигляд великого птаха. Історик Мінстер пригадує, що в 14-му столітті данське військо підчас війни воювало в повітрі в той спосіб, що причіпило до крил голубів запалені і насичені товщем шмати. Голуби летіли до твердинь і підпалювали вежі, башти ворожої армії. Дахи твердинь були деревяні й підпалити їх було легко.

Підчас гуситських воєн військо вживало „літаючих смоків", які кидали на ворожі табори огонь і запалювали села й міста. З початком XVI-го століття війська деяких армій часто пускали в повітря „воздушного смока". Цей смок був зроблений з полотна, насиченого воском. В середині був якийсь запальний матеріял, який горів у повітрі і викликав серед ворожої армії вночі страшний переполох. У війні з татарами християни пускали вночі по кілька таких палаючих смоків, і перестрашені татари нераз утікали з поля бою, побачивши смока.

В році 1326-ому придворний священик англійського короля Едварда II-го винайшов „літаючого смока" з полотна, якого пускали на довгій линві над твердині і замки ворога. З такого смока навіть спадали на вороже військо спеціяльні бомби, зроблені з запальних матеріялів, подібних до нафти. Ці бомби зміняли нераз у попіл цілі твердині.

У творі з цієї доби "De secretis secretorum Aristoteles" можна бачити рисунок такого смока, на якім навіть видно бомби.

ТЕПЛОМІР

Вчені придумали до міряння тепла і холоду спеціяльний прилад, що зветься термометр. (Назва походить від грецького слова термос — тепло і метрос — міра.)

У світі вживають трьох родів тепломірів: Реомюра, Цельзія і Фаренгайта, що означуються в скороченні: "R", "C" і "F". Назви ці походять від прізвищ їх винахідників. В Европі вживають переважно тепломірів Цельзія, в Канаді натомість Фаренгайта. Між ними є велика ріжниця у мірах тепла і холоду. Наприклад, коли тепломір Цельзія показує 0°, то на тепломірі Фаренгайта в Канаді є тоді 32 степені.

Що таке М.Т.С.

На курсах трактористів лектор питається, хто розшифрує М.Т.С.*) Курсант Никифор підняв руку.

"Добре, розшифруй, Никифор."

"Мошенник товариш Сталін," відповів Никифор.

*) машиново-тракторна станція.

***

Пащекуха потрапила на вечірку до найбагатшої людини в місті. На другий день вона сповістила приятелям:

— Він зовсім не такий багатий, як думають; на власні очі бачила, що його дві дочки цілий вечір гралі на однім фортепяні.

БІЙ ПІД ПОЛТАВОЮ

Цар Петро намагався знищити Україну ріжними шляхами: через послаблення влади гетьмана, втручання в управу державою, розташовування московського війська, твердині, агітацію. До ріжних воєн та походів безперестанно вживав козацького війська, посилаючи його на найгірші позиції. Козаків уживали до важкої фортифікаційної праці, до копання каналів у ріжних місцях при закладанні нової московської столиці Петербурга. Так гинули тисячі українських козаків.

Щоб урятувати Україну від московського поневолення, Мазепа задумав увійти в союз зі шведським королем Карлом XII-тим, який переміг Польщу і Саксонію та вів щасливу боротьбу з Московщиною. Переговори велися від року 1707-го через нового польського короля Станислава Лещинського, союзника Швеції, але вони не дійшли до кінця. Мазепа вів справу дуже обережно, бо до Москви доходили вже чутки про наміри гетьмана (донос військового судді Кочубея та полковника Іскри, яких козацький суд покарав смертю). Карло XII-ий прийшов на Литву і прямував до Москви. Несподівано у вересні 1708-го року, не порозумівшися з Мазепою, повернув на південь та ввійшов у Чернигівщину. Мазепа не був підготований до повстання, бо свої пляни вів тільки в гурті старшини та не приєднав до них загалу козаків, але не маючи іншого виходу ввійшов у союз зі шведами. Шведський король забезпечив гетьманові, що: 1. Україна з обох боків буде вільна від московського панування; 2. Швеція та її союзники не змагатимуть до панування на Україні; 3. залишаться давніші межі, закони та привілеї української держави.

На Україні були сильні московські залоги. Вони почали зараз боротьбу зі шведами. Разом з тим москалі почали руйнувати й Україну. Вони здобули та зруйнували гетьманську столицю Батурин, уладили кровавий бенкет для козаків і старшин у Лебедині, в якому згинуло 900 людей за недоказану прихильність Мазепі.

На Україні зявився зі своїм військом сам цар Петро, що керував кампанією. Москалі мстилися на "зрадниках", тобто на тих, що пішли за Мазепою, обсипаючи рівночасно ласками своїх наємників та доносщиків, видвигаючи на поверхню українського життя найнікчемніші елементи.

Тимчасом Карло не припинював свого походу на південь України, де він хотів обєднатися з Кримом та Туреччиною, щоб спільними силами вдарити на москалів. Але люта зима заскочила його армію в Полтавщині. Прийшлося там зимувати. Серед морозів та безнастанних московських наскоків згинула велика частина шведської армії. Мазепа мав невелику кількість війська. На допомогу прийшли йому Запоріжці в числі 9,000 під проводом кошового Костя Гордієнка. Під містечком Нехворощею Запоріжці перемогли москалів. Зате цар Петро напав на Запоріжську Січ над рікою Чортомликом та зруйнував запоріжську фортецю Переволочну разом з козацькою фльотилією.

Король Карло рішився остаточно стати до рішального бою з московськими силами. Він підступив під Полтаву й обложив місто. Головні московські сили рушили на відсіч Полтаві й дня 17-го липня 1909 року почався бій, який рішив шведсько-московську війну та зніевечив пляни Мазепи зробити Україну незалежною державою.

ПОГІДНА НІЧ ЛІТНЯ...

Погідна ніч літня в підгірськім краю.
О, скільки чарів, скільки в ній краси!
Там в далі гори-велетні дрімають,
Тут квітки, трави в перлах із роси;
Ляцать так дзвінко соловеї в гаю,
Чорніють грізно бори та ліси,
Ріка шумить, бурлять холодні чисті води,
Таємна казка, мов про дивний сон природи...

А по-над всім тим сонним, тихим раєм
Склепиться чистий тьмовий звід небес,
Кривавий місяць вирина за гаєм,
На хвильку поза срібну хмару щез
І знов зявився. Незміримим плаєм
Пливуть ярки, і скільки то чудес,
Святих великих мрій о щастю і любві,
О, земле, в ніч таку нашіптують тобі.

І. Франко.

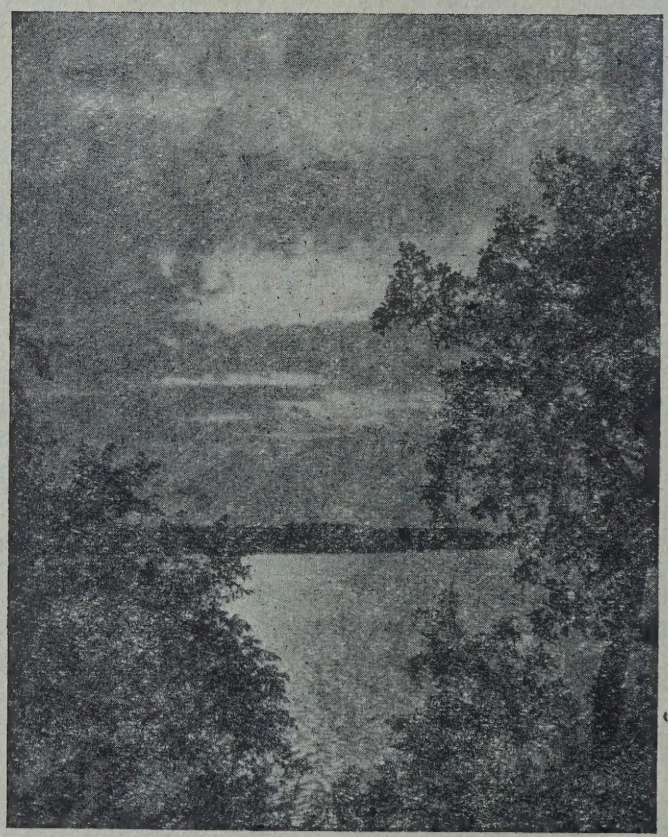

З поміж дерев виблискує ріка...

БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ ПРЕДТЕЧА У КРЕМЛІ

Перший московський цар **Іван Лютий** вступив на московський престіл в 1532-ому році по смерти свого батька Василя III. Він мав тоді три роки і за нього правила його мати, Олена з Глинських, або — як тоді загально говорили й нарікали, що Московщиною правлять Глинські.

Уже з дитячих літ Іван визначався лютістю. Ще дитиною для забави він кидав котів з високих бальконів і тішився їх муками. Маючи тринадцять літ він набрав собі хлопців із знатніших родин і з ними верхом їздив по місті, топтав і бив людей, а опікуни та їх підхлібники хвалили його за те й говорили: "Оце буде хоробрий і відважний князь!" Одного разу Іван — він мав уже 14 літ — збирався на полювання і до нього прийшло якраз 50 новгородців скаржитися на намісників. Іван розсердився, що його затримують і казав дворянам, щоб їх розігнали. Але коли дворяни почали новгородців бити, то й ті не захотіли стояти, склавши руки, і декілька чоловіків лягло на місці. Розлючений Іван казав довідатись, хто намовив новгородців скаржитись. Тоді дяк Василь Захаров присвідчив на князя Кубенського та на Іванового довіреника Федора Воронцова. Іван звелів зараз відтяти їм голови. Йому байдуже було вбити навіть людину, що була його другом. Між іншим з його наказу засудили його молодих ровесників, князя Трубецького і Федора Телепньова.

Так ріс Іван до сімнадцятого року життя, тобто до 1547-го року. Того ж року він коронувався і приняв царський титул. Московський нарід повних два століття звик називати ханів Золотої Орди царями, а московські царі заступили їх місце, то й вони почали зватися царями.

Як цар, Іван Лютий не поводився зі своїми людьми краще, як у своїх дитячих літах поводився з котами. Він передусім не любив, щоб його турбували скаргами. В червні 1547-го року сімдесять псковських людей приїхало в Москву скаржитись на свого намісника, підлизня Глинських. Цар казав роздягнути їх, покласти на землю, поливати гарячим вином і палити свічками волосся і бороди.

Але трапилася в Москві жахлива пожежа. За годину згоріли дві частини міста і буря занесла вогонь на Кремль, де зайнялись деревяні дахи на царських палатах. Жах іще збільшився, коли вогонь дійшов до складів пороху у пивницях Кремлю. Страшний вибух зробив одну руїну. Кажуть, що тоді згинуло тисяча сімсот дорослих людей і безліч дітей. Цар з жінкою та своїми близькими людьми був у часі пожежі поза Москвою, а після пожежі перенісся у своє підмосковське село Воробйове. Він мало дбав про людей, що потерпіли від пожежі і насамперед казав відбудувати церкви та палати на свому царському дворі.

Але наслідком пожежі багато мешканців Москви опинилося у крайній біді, багато не могли відшукати своїх рідних та свояків. Нарід попав у розпуку. Пішла чутка, що пожежу спричинили Глинські, що вже дуже надоїли народові; всі справи були в їх руках, всюди сиділи їх намісники і ніде не було правди; всюди були насильства і здирства. Нарід їх ненавидів. Коли ж тепер пішла чутка, що це Глинські спричинили пожежу, обуренню народу не було меж. На вістку про те, що нарід збирається проти них, один з Глинських, дядько царя, сховався в церкві. Але нарід вивалив двері, витягнув його звідти, вбив киями, волочив мертве тіло по землі та покинув на вулиці. Тоді теж повбивали всіх дорадників і

слуг Глинських, навіть таких, що зовсім не знались з Глинськими. Нарід лютував два дні. Вбив одного Глинського, шукав за іншими. Коли хтось сказав, що цар сховав у Воробйові княгиню Ганну Глинську з сином Михайлом, нарід кинувся туди. Почалося таке, чого ще в Москві не бувало. Здавалося, що народові не стало вже терпцю і він забув свій страх перед царем.

Тепер напав великий страх на царя Івана, він стратив голову. У тому моменті став перед ним чоловік у священичому одязі, на імя Сильвестер, що зайшов був мабуть з Новгорода Великого. Він вияснив цареві, що причиною того, що діється тепер на московській землі є розпуста царя та взагалі його жахлива поведінка. Цар почав каятись, плакав і обіцяв, що відтепер завжди слухатиме Сильвестра. Тоді розігнали пострілами юрбу і ворохобня затихла, а цар Іван направду змінився. Він слухав у всьому священика Сильвестра і взяв собі за довіреника Олексу Адашева, колишнього товариша своїх забав.

Тепер настала в Московщині доба внутрішнього спокою, наладнання відносин та навіть поширено в ній границі держави: добуто й прилучено до Московщини казаньське царство. Сильвестер і Адашів скликали іменем царя „Земський Собор" з виборних людей цілої Московщини. Вони уложили „Судебник" та „Уставні Грамоти", що дуже поширили права народу, наближаючи лад до давніших вічевих порядків.

Але ця „доброта" Івана Лютого не довго тривала. За намовою ворогів Сильвестра й Адашева, особливо давнішого коломенського єпископа Вассіяна, цар перестав слухати своїх дорадників. Найбільші вороги Сильвестра й Адашева були Захаріїни, брати цариці. Вони казали Іванові: „Цар повинен бути самодержець, всім наказувати і нікого не слухати." Зміркувавши, що вони вже втратили вплив на царя, Сильвестер і Адашів покинули його, але Іван не дав їм спокою: Сильвестра заслав до Соловецького монастиря, Адашева посадив до вязниці, де той по двох місяцях помер.

Іван знову почав лютитись. Він окружився любимцями, що йому схліблювали, і мстився на всіх, про котрих думав, що вони хотіли прикоротити його самоволю. Згинуло тоді багато бояр. З того часу походить і та суто московська установа, що перейшла до історії під назвою "опричники". Опричники, свого роду гвардія Івана Лютого, — це були люди, що мали цареві помагати викорінювати всіх його „ворогів", всіх тих, кого він підозрівав за непокірність. Їх обовязком було насилувати, мордувати людей, грабувати їх доми, щоб усюди викликати страх та тривогу перед царем. Щоб догодити цареві, опричник мусів визначатись лютістю та безсердечністю. Бувало так, що опричник їде містом і заверне в крамницю до купця; там його бояться, як чуми; ось він ніби щось купує, а тимчасом підкине щонебудь, а потім прийде з приставом і до тла зруйнує купця.

З тими своїми опричниками Іван Лютий перенісся в Олександрівську Слободу за Москвою і там замешкав у палаті, обведеній валами та ровами. Ніхто не смів ні виїхати звідси ні вїхати туди без відома царя. Три верстви від Слободи стояла військова сторожа, а крім того пильнували царя опричники, яких назбиралося до 6,000. В Олександрівській Слободі Іван завів у себе щось ніби монастир. Він вибрав 300 опричників, повбирав їх у чорні ряси, на голови дав папафії і сам назвав себе їх ігуменом. Утрення з царського наказу тягнулась від четвертої години до семої. У восьмій ішли всі на Службу Божу, потім наїдались до несхочу та напивались до одуру, а по обіді цар Іван часто сам їздив катувати вязнів. Це була його найлюбіша розвага.

Мав він і багато інших забав, від яких волосся стає дубом. Не було нікого, що міг би спинити його розпусту та його жорстокости. Один московський митрополит Филип мав відвагу дорікати цареві за його життя, але за те стрінуло його увязнення в монастирі, а потім і смерть. Не стало ще однієї людини, що бодай словом звязувала лютість царя. Після того він зовсім розперезався. Його походи з опричниками на міста, як Новгород, Псков і Твер, щоб там скріпити свою владу та розбудити страх перед царем, в нічому не уступають татарським нападам: на вістку, що цар наближається, люди тікали, куди хто міг.

Три роки перед смертю він у суперечці забив свого старшого сина Івана.

Коли до того всього додати те, що Іван Лютий сім разів женився та що невідомо навіть, що з деякими його жінками сталося, то матимемо повний та докладний образ того большевицького предтечі у Кремлі.

На початку 1584-го року в нього почалась страшна недуга, в нього почало щось гнити в середині і йшов від нього страшний сморід. Він попадав у розпуку, молився, давав на бідних і знов вертався до своєї розперезаности. Цього року він помер.

З совітського гумору

Усе для побудови соціялізму

З Чернигівщини на Донбас їхав селянин в потязі. Коли потяг набрав відповідної швидкости, селянин почав дрімати. Нараз чує крізь сон: "Таваріщ, платіте штраф!"

Чоловік схопився і закліпав очима. Над ним стояв кондуктор і говорив далі:

"Ви таваріщ іспортіли воздух в ваґоне! Платітє 5 рублєй штрафу!"

Селянин почухав потилицю, вийняв 5 карбованців і дав кондукторові. Кондуктор дав оштрафованому квітанцію. Довго селянин роздивлявся на квінтанцію, але там не було зазначено, на яку ціль підуть ті 5 карбованців і вирішив запитати в кондуктора. Коли кондуктор проходив ваґоном удруге, селянин запитав у нього:

"Скажіть, будь ласка, тов. кондукторе. На яку ціль ці штрафи ідуть?"

Кондуктор сердито відповів:

"А ви нє знаєтє? На построєніє соціалізма!"

Селянин покрутив головою і сам до себе каже:

"Довго ще нам треба псувати повітря, поки побудуємо соціялізм."

Злякався колгоспу

До одного села в Україні звідкілясь приволікся Вовк. Ліг на греблі, що веде на другий бік села. Його побачила дітвора й почала кидати на нього камінням. Але вовк, вискаливши зуби, гарчав і навіть не думав іти з греблі. Тоді діти побігли і сказали про вовка своїм батькам.

Люди, озброєні косами, сокирами, палицями, пішли до греблі, щоб прогнати впертого звіря. Але цього всього вовк не боявся і, вискаливши зуби, продовжував далі лежати на греблі.

Про це довідався голова колгоспу тов. Свербиспиненко і негайно прибув на місце події. І сказав до зібраних людей: "Товариші, не чіпайте вовка!" А сам дістає з кишені аркуш паперу й олівець. "Я його до колгоспу впишу."

Почувши це і побачивши, що голова уже щось пише, вовк негайно встав, засунув хвоста між задні ноги і не озираючись, пішов за село до лісу. **А. Круглий.**

КУПЦЯМ НА УВАГУ

Величезне число українських купців не поступає згідно з торговельним законом у Канаді. Маю тут зокрема на увазі торговельний кредит і тих купців-бизнесменів, що свої довги не платять на час.

Коли напр. фабрика дає вам 30-денний речинець платити за купно, то дехто з купців думає, що він купує на кредит. А це є помилкове думання. Між торгівцями є ненаписаний закон, що малий купець має нагоду платити свої довги раз на місяць, себто він свої книжки замикає що 30 днів і тоді сплачує свої довги. І це може бути якийнебудь день у місяці.

Такі бизнесмени, що точно притримуються цього закону, мають добре торговельне імя і від них ніхто не вимагає заплати зараз. Але зрозуміла річ, довг ніколи не перетягається поза 30 днів.

Та коли бизнесмен легко оцінює своє кредитове становище, він платить свої довги поза речинцем 30 днів. А нераз наражує вірителів на кошти, бо ці мусять посилати людей, які помагають стягнути довг, або справу віддають адвокатам. Та коли ви не платите на час своїх довгів, ви заплямлюєте своє імя і такі бизнесові інформаційні орґанізації, як Дон і Бредстріт зараз повідомляють інших купців, що ви не провадите вашого бизнесу згідно з законом. І нераз трапляється, що ось такі несолідні купці, не дивлячись на те, що мають маєтки на тисячі долярів, мають імя, що не варте ні одного цента кредиту.

Такі торгівці мусять купувати за готівку або за COD. Вони нераз сердито відсилають такі COD посилки назад, почуваються ображені, але не зважають на те, що вони самі цьому винні.

Правда, часом так трапиться, що неможливо сплатити довг в визначений час. У такому випадку треба написати листа і пояснити справу. У кожнім такім випадку можна продовжити речинець виконання вашого обовязку.

Та скільки є таких купців, що ніколи листа не напишуть і ще чекають пошани від інших торгівців. А є й такі бизнесмени, що не відпишуть на отриманого листа!

Є також купці, що легко беруть справу банкових чеків. Коли купець не є певний, чи він має досить грошей на конті у банку, то він не сміє виставляти чека. Бо коли чек буде завернений і невиплачений, то також він кладе пляму на своє імя між торгівцями.

Добрий бизнесмен ставиться з пошаною до торговельних аґентів, або переїздних репрезентантів великих фабрик і гуртівень. Ці люди можуть вам передати важні інформації і не раз порадити, як провадити ваш бизнес.

Треба ствердити, що є купці, що мають маєтку на сто долярів, а можуть дістати кредиту на десять тисяч. Але, як уже сказано, є також купці, що вартують тисячі долярів, а не годні отримати кредиту на пять центів. А також є купці, що варті великі суми грошей і також мають необмежений кредит.

До котрої кляси ви себе зараховуєте?

Іван Юзик.

ПРИПОВІДКИ

Бук не давай нікому з рук.
Давали, а не виймали.
Дає, аж йому руки дрижать.
Дає той, хто хоче, а не той, хто має.
Дає, як не своїми руками.
Однією рукою дає, а другою відбирає.
Як дають, то бери, як бють — то втікай.

Невірний Грицько переконався

Грицько був завзятий чоловік. Усяку технічну працю в орґанізації виконював сумлінно і чесно. Матеріяльно не дуже так щиро підтримував, але за те напастував "нищих" від себе, та брав, що тільки міг здерти. Провідники, які стояли на самому вершку, були для нього святими. Ґазету передплачував, але перечитував з неї тільки наголовки, і цього вистарчало, щоб виробити собі "світогляд". Не тільки книжки, але навіть маленької брошури він у своєму життю не перечитав. Зате він "все знав", і сталінський режим обороняв цілим тілом і душею. Що писали національні українські ґазети, для нього було "брехнею".

Він приїхав до Канади в 1929 році, коли вже починалася економічна криза. Працював десь на будові дороги, з початку за 18 долярів, а потім за 5 долярів на місяць. Уперше зайшов він на концерт до Робітничого Дому в малому містечку і там почув "палку" промову українського сталінця.

— Ми повинні мати тут в Канаді 13 мільйонів збудованих нових помешкань. Найменша дитина повинна мати своє помешкання. Робітники повинні працювати тільки по чотири години денно, а ті, що не працюють, повинні діставати по 35 долярів тижнево і то готівкою. Вулиці та хідники повинні бути ґумові. Це все можна буде осягнути тільки тоді, коли повалимо капіталістичну систему і заведемо радянську владу. Хай живе радянська Канада!

Всі присутні голосно плескали, а Грицько найголосніше й найдовше. Від того часу він став "революціонером".

По скінченню другої світової війни, Грицько задумав спровадити жінку і дочку (яка підчас його виїзду мала лише два роки) до Канади. Все питав когось з української "еліти", коли то вже можна буде посилати шифкарту. Йому говорили, що як тільки все внормалізується (а це забере зо два роки), то тоді вже зможе післати шифкарти. Тимчасом він вичитав в українських сталінських ґазетах, що можна посилати пакунки з одягом до СССР, а звідси — і на Західну Україну.

Він попросив одну свою землячку, щоб вона пішла з ним до крамниці. Там накупив ріжних речей для жінки, дочки і мами, включно з двома дорогими жіночими костюмами, щоб жінка й дочка мали в чім їхати до Канади, і все це вислав. За пару тижнів пізніше вислав другий пакунок з поживою. До жінки написав кілька листів, але відповіді не дістав. Він винуватив за це буржуазну Канаду.

Одного дня дістав листа від свого бувшого товариша — односельчанина і сусіди з старого краю. Лист був писаний з Німеччини. Грицько злостився. Відписав йому кількома словами: "Ти, Богдане, вертай назад на батьківщину. Як не повернеш, то ти є останнє ледащо!" За два місяці дістав другого листа від Богдана. Той писав: "Нехай я буду в тебе останнім ледащом, але я назад не вернуся. Я не маю чого і до кого вертати. Моїх батьків вивезли на

Сибір ще в 1939 році, а брата большевики розстріляли. Вертайся ти, бо в тебе ще є жінка і дочка, яких я оставив, що мешкали в хліві. Твою стареньку маму і сестру Маланку вивезли на Сибір саме тоді, як і моїх родичів, а твого брата Семка німці розстріляли."

— Підла брехня! — кричав Грицько, показуючи листа своїм найближчим.

Він далі посилав пакунки. Сам оплачував мито, виповнював поштові форми і в кожному заявляв, що коли пакунка не отримають, то щоб завернули йому назад, а він оплатить відворотню пошту. Вислав аж десять пакунків і двадцять листів.

Одного дня, вже в 1949 році, отримав першого листа від жінки, в якому було написано: "Ти пишеш, що вже вислав нам десять пакунків. Ми жадного не отримали. А листів отримали два. Більше пакунків не посилай, бо ... нам добре живеться. Семка розстріляли німці, а мами і Маланки нема ..."

Грицько опустив голову. Почав зразу тихенько, а потім голосніше нарікати і лишив ТОУК. Написав листа, щоб йому спинили "Життя".

Так, нарешті й невірний Грицько переконався ...

Тарантеля.

УСМІШКИ

Яка ріжниця між Леніном і Сталіном.

Питається Сидір Гарасима:

"Чому ми завжди бачимо на фотознимках тов. Леніна в черевиках, а тов. Сталіна в чоботях?"

"Та тому," каже Гарасим, "що тов. Ленін по горбках ходив, а тов. Сталін по прямій чеше ..."

Отже не дарма на Україні співають:

Ходе Ленін по горі,
Сталін по болоту.
Ленін душить куркулів,
А Сталін бідноту.

* * *

— Від сьогодні, — сказав власник крамниці взуття своєму продавцеві, — ніякого кредиту! Хто не може заплатити на місці, хай прийде вдруге.

— Розумію, пане, — посміхнувся продавець.

Через пару хвилин зявився покупець. Вибрав собі відповідні черевики а тоді сповістив, що забув узяти гроші і заплатить завтра.

— Окей, приятелю, — згодився на це продавець, і джентелмен з черевиками під пахою помандрував із крамниці.

— Як ви це могли зробити! — розлютовано підбіг до продавця власник крамниці, що все це бачив. — Я ж вам казав! ...

— Не турбуйтесь, пане, — заспокоїв його продавець. — Той чоловяга напевне прийде завтра, а може й сьогодні: я запакував йому два лівих черевики.

* * *

Жученко зайшов якось до крамниці свого приятеля-ювеліра. Той саме сперечався з клієнтом про якість діямантового персня.

— От добре, що ти зайшов! — скрикнув ювелір. — Скажи но свою думку про цей перстеник.

Не промовивши й слова, Жученко повернувся й вийшов геть.

Через дві години ювелір зателефонував до нього:

— Ще звешся приятелем! Що тобі спало на думку викинути такого коника?

— Тому, — пояснив Жученко, — що я не знав, чи ти купуєш, чи продаєш той перстень.

Фармерські справи

Парник на фармі

Назва парник на плекання розсади пішла від того, що в яму або просто на землю під парникову скриню з вікнами накидається кінського свіжого гною, який розігрівається, виділяє пару і тепло, що огріває цілий парник. Тому такий розсадник для плекання ранньої розсади називаємо парником. Крім парника ще добре мати холодний розсадник з вікнами, про який згадаємо пізніше.

Парник на фармі, де є свіжий кінський гній, дуже легко заготовляти. Насамперед треба викопати яму глибиною на дві стопи (бодай на половину обєму парникової скрині), в осени, коли ще замерзла земля. Гній до ями накидається за кілька днів перед уживанням парника. Як гній уже починає гріти, засіваємо насіння розсади і квітів або пересаджуємо маленьку розсаду, посіяної ранньої весни в черепниках чи в бляшанках від консерв у хаті.

Коли не викопано яму восени, — гній можна накидати на землю на цілий обєм парникової скрині, але тоді, замість ями, треба піднести стіни на гній і на верху цієї основи поставити парникову скриню. Таке приміщення на гній можна зробити з будьякого матеріялу, аби лише не розсувався гній і щоб міцно трималися стіни. Найпрактичніше побудувати ці стіни взруб з тонких колодок лісового дерева. Також стіни на гній можна побудувати з дощок або тонкого дерева.

На фармах заготовляються розсадники на ріжні лади, і звичайно деякі наші люди мало коли мають добру розсаду. Дехто збереться посіяти розсаду запізно, а в декого розсада чомусь не хоче рости. І як колись було, так мабуть і тепер водиться, що замість розсади насіння засівається просто в грунт. На такі „вибагливости" — мати для плекання розсади парник, у деяких господарствах чомусь нема часу... Але коли більшість для заготівлі час знаходить, то такий час можуть знайти всі інші.

На добрий парник, навіть з цементово-бетоновою основою, зістінами для приміщення гною на 2 стопи заввишки, також можна здобутися. Тимбільше, що така основа послужила б в господарстві на багато років і зі споду не підгнивала б парникова скриня. Певна річ, що скриню треба помалювати витривалою фарбою.

Парники можуть бути на фармах ріжних видів. Звичайно такі парники будується в залежности від вікон, що є в господарстві, або які можна набути. Часто вживається зимових надвірних вікон, які здіймаються ранньої весни. Але ліпше, коли вікна є лише для парника, бо тільки такі можуть бути до-

гідного розміру. Парникові вікна можуть бути й домашньої роботи. Шиби в рамах не закитовувати, а вкладати в зарубини так, щоб зверху для відпливу води на поперечках рам одна до другої припирала. Коли поставити шиби на помальовану свіжу й густу фарбу, і шиби прикріпити лиштвами, то вони будуть тревалі на воду, яка спливатиме без задержки, і рамці не будуть так замокати і загнивати, як китовані.

Сама ж парникова скриня повинна бути такої ширини, щоб з її вищого і нищого боку стін можна досягнути руками до середини, або щоби скриньки 12x18 цалів чи 14x20 цалів з розсадою можна уставити в два ряди. На верх гною дати 4 цалі грубу верству парникової землі і садити чи сіяти розсаду як на грядці 4x3 цалі. Але цей грядковий спосіб перестарілий і непрактичний. Цього способу тутешні підміські городники не практикують, лише вживають на плекання розсади скриньки розміру 12x20 цалів і 3 до 3½ глибини.

Отже парник повинен бути шириною пять стіп, а довжиною в міру запотребования розсади для свого власного вжитку. Парник може бути навіть малий лише на двоє вікон 20x48 цалів. Але, як правило, парник повинен бути розміром щонайменше 5x8 цалів до 10 стіп.

Скриню парника будується так, щоб стінка від півдня була низька, а від півночі вдвоє вища, і щоб при тій вищій стінці можна примістити скриньки з розсадою помідорів. До будови парникової скрині вживати грубі і широкі дошки; але добрий парник можна збудувати із звичайних цалевих дощок, які треба прибити до обрамівки, а знадвору вистелити чорним і білим папером та оббити гонтами. Скриню так зробити, щоб можна її здіймати і переносити. Місце на парник вибрати там, де багато сонця, а з півночі затишно, щоб ранньої весни не докучав вітер з приморозками.

Парникові вікна під час гостріших приморозків з вітром треба накривати, а в день підчас яскравого сонця затінювати помазанням шиб "Дач клінсером", "Бонамі", або вапном. Однак вапно має ту хибу, що тяжко його обмивати. Вікна також можна затінювати матою з лиштв, зрідка повязаною мяким дротом або шнурками.

Звичайний розсадник, залежний від тепла сонця, роблять так само, але стіни його скрині мають бути вищі. Такий парник добрий на пізну розсаду. Звичайно до сонячного парника переносять перероблу розсаду городини — найчастіше помідори і розсаду квітів.

Парникова земля має бути багата на речовини, отже з дернів трави (степу) або лісовини. Ріжниця між дернами трави і лісовиною та, що дерна трави (цілини) треба наорювати або надирати спеціяльною лопатою, або різаковим плугом і лише в червні та липні. Дерна лісовини можна наорювати і здирати восени. Коли така земля перестоїть цілу зиму в теплім місці, то може бути добра. Одні і другі дерна, що надерті літом, треба укласти на купу, щоб до осени перегоріли, а до весни перемерзли. З весною така земля з дернів пересіяна на рафі, буде відповідна для парника. Якби полежала до другої осени, то була б ще ліпшою. Коли таку землю з додатком піску роздробити перекидуванням і пересіяти, то кращої для парників не треба. Там де нема цілини, то парникову землю заготовляють з звичайної землі і гною. Ця мішанина землі з гноєм мусить перележати два роки.

Головне, щоб дерна і звичайна земля з гноєм випарювалися весь час на сонці. Отже стоси дернів треба укладати на такім місці на дворі, де постійно гріє сонце. Коли до того таку землю ще час від часу перекидати і роздроблювати, то вона робиться для розсади ще більш збагаченою.

Проміння сонця і його тепло має на родючість землі чудовий вплив. Сонце убиває зародки заразливих недуг і роздроблює речовини та мінерали землі до такої міри, що рослини можуть їх легко споживати і тим самим буйно рости.

Парникову землю треба відроджувати. Коли парникова земля не була довший час на сонці, але в будинку, чи в тіні, то таку землю для плекання розсади треба піддати дезинфекції, тобто відзаражувати убиванням зародків недуг. Найчастішою недугою розсади є зараза водяних корінців, які згодом між повітрям і землею висихають, і рослини перехиляються до долу, як підтяті. Щоб ці заразки і зародки інших недуг убити, то треба землю спарити (припекти) в челюстях печі або поляти в скриньках перед сіянням чи пересаджуванням розсади окропом і залишити, щоб земля вистигла. Плекателі розсади на більшу торговельну скалю відзаражують землю вапном і хемічними домішками, але для пересічної фарми вистарчить гаряч.

Парникову землю, що випарювалася довший час на сонці, піддавати дизенфекції не треба, бо прямі проміння сонця в такій землі всякі зародки недуги убивають.

Комахи-шкідники. Ми навмисне присвятили більше місця для парникової землі, бо вона в дійсности є найважнішим чинником плекання доброї розсади. Отже для цього важного чинника треба присвячувати найпильнішу увагу. Розсада в парнику, та ще й у скриньках, повинна мати найбагатішу землю річовинами й мінералами. Земля з города може бути добра, коли до неї додати перегнилого гною і відзаразити. Таку землю, одначе, треба вживати в крайній потребі, бо з нею деколи заноситься до парника кукли комах шкідників. З весною, приміром, скакуни, хроби стиначі або земляні блохи непомітно виростають і нищать розсаду. Коли таку землю з домішкою добре перегнилого гною відзаразити, то шкідників в розсаді не буде.

В дернах степової або лісової цілини городних і польових шкідників нема. Тому лише таку землю треба вживати для парників

Добрий парник на фармі для плекання розсади є необхідний. Отже треба подбати, щоб він був такий, щоб за нього не повстидатися і щоб парникова земля була кожного літа приготована до вжитку на слідуючу весну.

Літо в степових провінціях коротке і ми його продовжуємо плеканням розсади в парнику щонайменше на півтора місяці.

А. Новак.

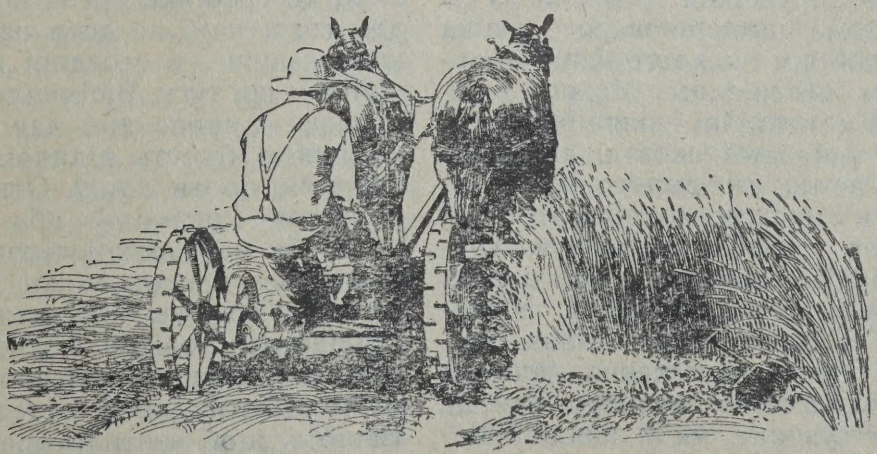

Курники для степу

Курники завжди були і є проблємою для тих, що плекають дріб у степових провінціях Канади. З причини суворих зимових кліматичних умов у західній Канаді досить трудно пристосувати, щоб у курнику було тепло і сухо. Питання будови курника для дробу і вентиляція так можуть відріжнятися, що порада для якоїсь одної місцевости не може послужити за приклад для всіх місцевостей. З цих причин звертаємо увагу лише на головні речі, що їх можна застосувати при будові ріжного розміру курників.

Коли хтось береться будувати курник, то мусить мати на увазі такі необхідности: вигоду для птиць, уміркований кошт побудови та догідність в їх обході. Щоби птицям було в курниках вигідно, треба на них призначити по 3½ до 4 квадратових стіп місця на кожну птицю. В курнику повинна бути добра достача свіжого повітря і щоб в будинку зимою не було зимно, а літом душно, і як також, щоб в курнику було завжди сухо. Різкі ріжниці температури в середині курника не спричиняються до високої продукції дробу.

Щоб зимою і літом у курнику було для курей вигідно, то треба стіни курника ізолювати. Сухе деревяне стружиння (гиблиння) з домішкою спорошкованого вапна буде добрим і некоштовним ізоляційним матеріялом. Можна вживати й комерційні ізоляційні матеріяли найвищої якости, які коштують не так уже дорого. Щоб ізоляція в стінах не мокріла, то стіни знадвору треба вистелити грубим будівельним папером, а верх непромокальним (грубим воскованим). В середині на стінах зробити таке ж вистелення папером між дошками, як знадвору. Там, де клімат суворий, як у західній Канаді, треба мати знадвору зимові вікна. Цементові долівки в курниках є найбільш санітарні. Такі долівки можна до якоїсь міри ізолювати встеленням під цементовим бетоном верствою шутру або циндри грубиною на 5-6 цалів.

Добре, коли курник є квадратовий. Будинок такої форми має найменший обем стін на одну птицю, отже радимо, щоб ширина і довжина стін були щонайменше на 20 стіп. Для більшої кількости курей і кращої вигоди, курник може бути обширніший.

Добра ізоляція в курнику є тоді, коли крізь стіни не проходить ні тепло ні холод. Тому паперова ізоляція стін як знадвору так з середини має бути якнайліпша. Коли ізоляція досконала, то й систему вентиляції можна так розплянувати, щоб в курнику ніколи не було вогкости. В курниках уживають кілька систем вентиляцій, як прим. зарешітковану літом майже цілу стіну з півдня, а зимою застеленого полотном або вентилятором входу і відходу повітря, зроблених з дощок в формі коминка. Коли ці дві системи уживати кожну зокрема або скомбіновано, то вони дають добрі висліди. Коли вживати вентиляторів у формі коминків, то вони повинні починатися над підлогою і виставати коло 2 стопи понад гребінку даху. Вентиляційний коминок від стелі до гребінки треба ізолювати для того, щоб не дати нагоди на кондензацію в середині вентиляційного протягу. Вісімцалева, квадратова дощина або дашок над коминком будуть відповідною охороною проти дощу. Отвори під дощиною (шапкою) або дашком не треба зарешітковувати. Такий самий вентилятор можна вставити з противного боку для виходу теплішого повітря з тою ріжницею, що коминок-вентилятор має мати вихід на зовні в стелі. Практично є, щоб вентилятори мали й регулятори в формі дощини в середині, якою можна в міру потреби отворяти або припирати. Ви-

хідний вентилятор можна також прорубати в стіні від півдня під самою стелею і в прорубане віконце закласти наперед зроблену "драбинку" з виверченими і зрідка прибитими лиштвами, одна над другою, щоб одна одній була неначе дашком проти дощу і прямого вітру.

Сідала на курей приміщують, звичайно, вздовж північної стіни курника. Нічне приміщення на кожну птицю буде достатнє від 6 до 8 цалів. Під сідалами має бути дошковий поміст для згортання згортачем у якийсь посуд гною. Кури на нічних сідалах зимою підчас найгіршого морозу заслонюють на ніч ще й грубим полотном.

Відповідні самосипні двобічні корита довжиною 20 стіп (на 100 курей), приміщують в догіднім місці, а по обох боках корита уставляють вище долівки широкі дошки, з яких вони досягали б з самосипних корит сумішку мелянки. Якби корито примістити на долівці, то мелянку засмічували б кури. Щоб на скриню з мелянкою кури не сідали, то в острім куті роблять накривку і на її верху прибивають вздовж одним боком бляху, а другий її бік загинають догори. На такій острій блясі курка не зможе втриматися і швидко злітає. Валок над самосипом, який би легко крутився, є для сідання птиць чи не найдоступнішим.

Кури постійно мають мати в фонтанах чисту воду, достатньо гнізд і корит з камінцями вапняку, або скалок устриць та камінців для ліпшого корму.

Коли двері будуть посередині кожного курника або переділів у більших курниках, то це буде додатньою догідністю кожного годівельника дробу.

**
*

Описувати, як будувати курник в подробицях є зайвим, бо хоч як гарно ми це описали б, але на кожній фармі степових провінцій будується такий курник, на який дозволяють матеріяльні засоби. Добрий курник можна збудувати не лише з готового ломбру, але й з нарубаних в лісі колод і навіть з глини, аби лише були включені головні принципи на їх теплоту, догідність і сухість та аби стіни в середині були гладенькі, навіть помальовані.

За Інформаційною Службою Домініяльного Департаменту Рільництва

А. Новак.

Як самому зробити питний мед

Наші прадіди і наші козаки з усіх напоїв найбільше любили і вживали питний мед. Цей напій вважається і сьогодні найздоровшим напоєм. Шкода, що горілка та пиво витиснули його з ужиття. Це можливо тому, що горілка скоро запаморочує голову й чоловікові тоді „море по коліна", а пиво тому, що дешеве.

Канада питного меду, як напою, досі ще не має. Не тому, що тут нема меду для його виробу й не тому, що нема тут грошевитих підприємців на цей бизнес. А тому, що перші початки виробу меду потребують вкладу грошей, що начебто на пару літ заморожуються. На таке очевидне ризико ніхто не хоче йти. А шкода і для нашого пасічництва і для здоровя населення Канади, що багато зловживає дорогою горілкою.

Користаючи з права, що дозволяє для себе робити по кілька літрів вина чи якоїсь наливки, подамо тут пару рецептів, як самому зробити питний мед.

Виробляти питний мед дуже легко. Головною перешкодою у цім виробі є те, що вироблений мед стає добрим для вжитку найменше через рік і то це буде слабий т. зв. четвертак. Для меду двійняка треба б чекати два роки. Взагалі, чим довше вироблений

мед вистоїть, тим він стає ліпший.

Уваги при виробі меду. Найкращий мед до виробу напою — це темний мед з мішаних цвітів або гречаний. Краще як він не свіжий і не пастерізований. Вода до виробу меду найкраща мяка (дощова, снігова). Мед треба варити в посуді або поливаній або залізній чи мідяній, але обовязково поцинкованій (луженій). Вогонь під котлом з медом має бути легкий і з дров (не вугілля). Щоб мед скорше вибродив, то краще дати до закваски культурних дріжджів. (При диких, що є в повітрі, ферментація йде довго, і мед не такий смачний). Дріжджі ті самі, що й до виробу вина, а з диких — це з родзинків або бджільної перги. Посуда, до якої вливають зварений мед, мусить бути чиста. Температура при виробі меду є дуже важна і її треба додержувати.

Техніка виробу меду четвертака. На 3 частини води даємо 1 частину меду. Це все варимо в посудині так довго, доки перестане виділятися піна. Тому що мед при варенню збурюється і може виливатися, то треба до посуди давати цієї сити (води з медом) не повно. Після зварення, посуд відставляють, щоб сита остигла. Ще перед початком варення меду приготовляємо в горщику закваску з сити і дріжджів, кладемо її в тепле місце, щоб там дріжджі розмножилися.

Якщо наша зварена сита остигне, стане літеплою, переливаємо її до іншої посуди, що має вузький отвір. Наливаємо не повну, бо сита буде там буритися, збігати. Переливши ситу до іншої посуди, вливаємо до неї раніше приготовану закваску, розмішуємо і кладемо в тепле місце (65-70°). Посуду легко зачиняємо корком чи мокрою шматиною. Краще, як в отвір вкласти ферментаційний чіп, (по нім видно, коли встане бурлива ферментація). В теплому місці сита почне за день-два сильно буритися. Це дріжджі переробляють мед на питний мед. Цей процес тягнеться кілька днів. По закінченню бурної ферментації, посуду з ситою заносимо до приміщення, де є нижча температура (50-60°). Чіп на посуді й далі є легко затканий. Так сита тут стоїть 1-1.5 місяці і тихо ферментує. Після цього терміну ситу треба відціди ти від осаду дріжджів, що буде на дні. Це роблять шлявхом (говзом) але так, щоб не зачепити мутного осаду на дні. Якщо це зроблено, знижують температуру ше до 45° або переносять до льоху. Тут він ще дозріває з пару місяців під легко закритим корком чи чопом. Лише по цих кількох місяцях (4-5) мед можна з бочки чи посуди розливати до пляшок, наглухо закоркувати і тримати в льоху лежачи. Також можна його точити для вжитку просто з посуди, яка тоді вже мусить бути добре закоркована.

М. Б.

ГОСПОДИНЯ

Господиня три вугли в хаті тримає, а господар один.

Господиня, коли повна скриня.

Де багато господинь, там хата неметена.

За господинею в хаті всі кути плачуть.

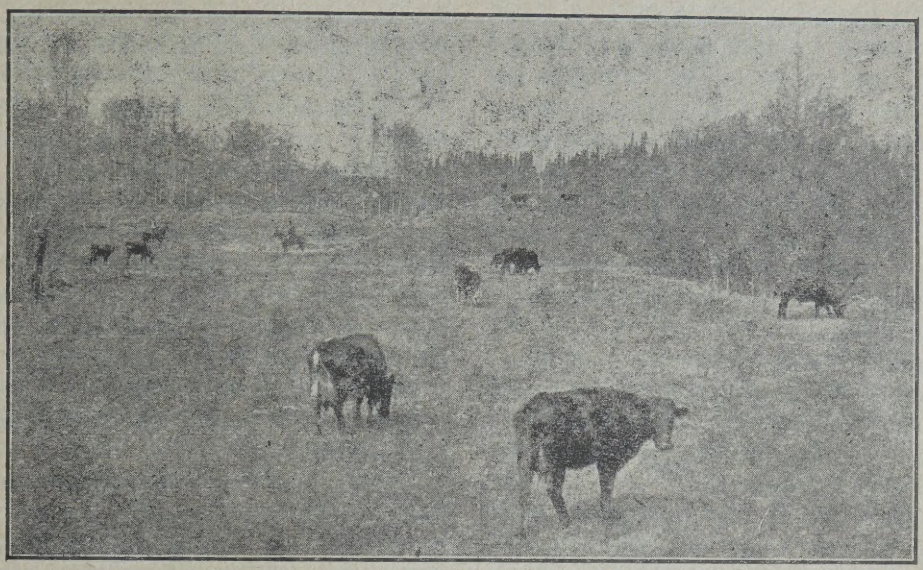

ОСІНЬ

Туман повив осики і клени
Без ремства, тихо ронять лист вони.

І листя жовте і румяно-ржаве
У придорожні падає канави

І виповняє їх — і скажеш ти:
Потік чудний барвистої води,

Покірний осені, текти не може
І камяніє у холоднім ложі.

Мандрівок дух не віє від доріг
І в далині побляклий день застиг. —

І я, і ти стомились простувати,
Тож осінь нам наготувала шати,

Не стеле болю, стеле супокій —
І ляжем ми і заснемо у ній.

М. Орест.

ХТО Є СПРАВЖНЬОЮ ЛЮДИНОЮ?

Справжньою людиною є той, хто дбає не тільки про своє тіло і майно, але й про свого духа та моральну силу.

Справжньою людиною є той, хто у всіх своїх починах і вчинках є чесний і моральний і то не тільки тому, що це йому самому в житті найкраще пригодиться, але й тому, що на тому скористає загальне добро народу.

Справжньою людиною є той, хто є вірний у подружжі, бо морально здорова на християнських засадах заснована родина є основою здоровя народу.

Справжньою людиною є той, хто в рідній вірі і народності виховує своїх дітей і дбає при тому, щоб вони були чесними людьми і свідомими громадянами, бо від виховання поколінь залежить будучність народу.

Справжньою людиною є той, хто ніколи і ніде не цурається і не соромиться рідної віри, національности і мови, а навпаки: явно до них признається і ними гордиться, знаючи, що таку людину шанує навіть противник.

Справжньою людиною є той, хто цінить вище загальну справу, як свою особисту, і в потребі потрапить понести для добра народу жертву, знаючи, що тим причиниться до добра рідного загалу, отже посередньо і до добра свого і своїх дітей.

Справжньою людиною є той, хто ніколи не допустить шкідливого вчинку супроти свого народу і хто радше вмре, а ніж допуститься релігійної чи національної зради, знаючи, що зрада тяжкий гріх перед Богом і сором для нього і дітей.

Справжньою людиною є той, хто посвячує частину свого труду також і для загального добра, знаючи, що тим причиниться до зросту сили народу і поліпшення його долі. Нагоду для праці в користь загалу дає приналежність до національних товариств та орґанізацій. Отже справжня людина стає їх членом сама і других притягає.

Справжньою людиною є той, хто живе згідливо з усіми іншими членами рідного народу та й у всіх національних справах уміє виступати в згоді і єдности навіть із своями особистими чи партійними противниками, знаючи, що такої національної єдности вимагає добро народу, добро його власне і найближчих.

Справжньою людиною є той, хто старається себе і своїх дітей якнайкраще виховати, якнайбільше навчити, якнайкраще розвинути здібности, якнайкраще приспособити себе і своїх дітей до життєвої боротьби за існування, знаючи, що від здібностей, уміння і гарту одиниць залежить могутність рідного народу, його моральна і матеріяльна сила.

Справжньою людиною є той, хто сам старається поглибити і поширити свою освіту та й ширить її і загріває до неї усіх ближніх, знаючи, що тільки свідомий і освічений нарід здобуває собі людські права.

Справжньою людиною є той, хто дбає про здоровя своє і своєї рідні, сам тверезий і ощадний та ширить клич тверезости й ощадности, знаючи, що фізичне здоровя і тверезість та ощадність це важливі основи сили одиниць і народу.

Справжньою людиною є той, хто своє добро і щастя тісно звязав з добром і щастям рідного народу, а тому завжди і всюди, у всіх своїх ділах, словах і думках має передусім добро народу на увазі, знаючи, що добро народу є і його добром.

У к р а ї н ц і, ми всі мусимо стати такими людьми.

Осінній цикль календарних обрядів

Загальна характеристика. Звичаї і обряди осіннього циклю не виявляють такого багатства й такої ріжноманітности, як попередні циклі. Вони найбільше повязані з церковними обрядами й пройняті християнськими впливами. Майже виключно ґрупуються вони коло церковних свят, зокрема коло богородичних свят, що надають виразного характеру майже всім осіннім обрядам. Це заразом період церковних відправ і обходів, "храмів" і "празників", підтриманих кращим економічним становищем у цей час і весільними настроями. Ці свята користувалися великою популярністю й тривали звичайно довше, ніж один день, в усякому разі "попразен" святкували нарівні з празником. Празники в давнину відправлялися незалежно від церковних відправ, але згодом повязалися з церковними обрядами й "храмами", що також кінчалися "похраминами". Празники справлялися і з інших причин. На Гуцульщині, напр., коли діти не живуть або хтось у родині тяжко нездужає, то цю дитину чи недужого "обрікають", себто обіцяють щороку справляти празник, коли вони житимуть. Такі празники бувають на Чесного Хреста, Богородицю, Михайла або яке інше осіннє свято. Саме свято починається замовленою Службою Божою, а після неї як ідуть із церкви, запрошують до себе свояків, сусідів і убогих. Якщо Служби Божої не замовляють, тоді запрошують окремо по хатах або просто тих, що повертаються з церкви. Запрошених частують дома за столом і приймають їх дібраними стравами й напитками. Гості обовязково моляться перед їжею й після їжі.

Осінні календарні обряди мають мало спільного з господарськими й вегетативними елементами. Це період, коли провідну ролю грають весільні й ворожільні моменти. На Семена кінчається "вулиця", зате відновляє свою дію парубоцька громада, й починають, часто уже на Семена (подібно як на весні), вечерниці, що наче підготовляють весільний сезон. Починають ходити "старости", і батьки до цього підготовлятися, бо, як кажуть: "Прийде друга Пречиста, принесе старостів нечиста". З Покрови починаються весілля, й дівчата просять "святу" Покровоньку покрити їх головоньку". На Дмитра кінчається сезон сватань, бо заходить піст — Пилипівка, й до не засватаних дівчат прикладають приповідку: "До Дмитра кожна дівка хитра, а по Дмитрі хоч комин нею витри". Дівчата в цей час улаштовують свої "складки", а саме, першу на Кузьми-Дамяна курками, "щоб плодились", другу — під Запусти на Івана Золотоустого.

Осінні свята починаються з днем Усікновенія Глави Івана Хрестителя (11 вересня н. ст.), що відоме під назвою "Головосіки". Його символіка повязана з євангельським оповіданням. У цей день усі постять, і заборонено брати в руки ніж і різати капустяну голову.

Одначе першим справжнім осіннім святом, мабуть, у звязку з початком церковного року, уважається Семена Странника (14 вересня н. ст.), коли пташки вибираються на зимівлю, "ластівки ховаються по криницях", а горобці злітаються в очерет і чорт (подекуди сам Семен) міряє міркою горобців і забирає надвишку для себе, через що кількість горобців восени меншає. На Семена подекуди справляли "пострижини" й саджали хлопців на коня.

Вночі по Семені відбувалося базарне київське свято, "весілля свічки", або "свято свічки" з лялькою на людську подобу.

Рождество Пресвятої

Богородиці, "друга Пречиста" (21 вересня н. ст.), було колись святом "рожаниць". Слово св. Григорія й інші памятники згадують про це свято, на якому співали тропар Богородиці й ставили трапезу з "крупичного хліба, сиру і добровонного вина, меду й куті". Сьогодні замість трапези "роду й рожаниці" справляють "обрікаий" обід, на який запрошують бідних. Між першою і другою Пречистою чарівниці збирають зілля, що має силу "причарувати" парубка, при чому промовляють: "Адам орав, Ісус Христос насіння давав, а Господь сіяв, і Мати Божа поливала та всім православним на поміч давала".

На Чесного Хреста (Воздвиження Чесного Хреста, 27 вересня н. ст.) птахи відлітають у вирій, останньою — зозуля, а змії залишаються мерзнути за кару, якщо кого вкусили. Тоді не радять ходити до ліса.

Покрова Пресвятої Богородиці (14 жовтня н. ст.), вважається на Україні великим народним святом, з яким повязані ріжні леґенди. Покрова — популярне храмове свято, і Запорізька Січ стояла під її опікою. Від Покрови жінки вільніші від тяжкої праці, тому й кажуть. "Як прийшла косовиця, то жінка коробиться, як прийшли жнива — жінка як нежива, а як прийшла Покрова — жінка гарна і здорова". З Покрови починаються весілля.

Пятниця перед Покровою вважається святою і належить до тих 13 пятниць, коли давніше всі постили, а жінки не працювали: це пятниця перед Благовіщенням, десята після Великодня, перед Зеленими Святами, Успенням, Усікновенням, Воздвиженням, Введенням, Різдвом Христовим, Водохрищею та дві великопісні.

Святий Дмитро (8 листопада н. ст.), приносить уже зиму. Це рівно піврік до Юрія, і тоді ворожать, коли хто умре, який буде урожай і яка погода. Субота перед Дмитром — "дідова субота", осіння поминальниця померлих, яким справляють панахиду (парастас) у церкві й обід у хаті. Тоді хазяйка (напр. на Волині) готує багато таких страв, що їх любили "діди". Обід справляють звичайно під вечір. З кожної страви відкладають по ложці в окрему посудину, в яку ставлять ще воду й рушник, щоб вночі "душечки померлих пообідали й помились".

На Кузьми-Дамяна (14 листопада н. ст.), що має епітет "безморозного", ворожать, яка буде зима, й вживають ріжних заходів проти морозу.

Св. Михайло (21 листопада) відзначається у нас великою пошаною, він патрон Києва. Багато церков освячені його іменем, тому в цей день — одно з найпопулярніших храмових свят. Архистратиг Михаїл — опікун мисливців, і з приводу цього оповідають чимало леґенд і казок. Михайло поборює чортів, а в цьому помагає йому архангел Гаврило.

На Пилипа (27 листопада н. ст.) припадають запусти й починається піст — Пилипівка. На запусти повторяються ті самі звичаї, що на великопісні мясниці, відвідування, гостювання і "колодка".

З Введенням починається новий зимовий календарний цикль.

З. Кузеля (Е.У.)

БЕРІЗКИ

Уже берізки біля криниці
Справляють осінню тризну,
Немов підтикані молодиці
Зелену перуть білизну.

Та не випрать їм — воду
[розбовтав,
Як на зло, вітер крилатий, —
Будуть всі вони в убраннях жовтих
Зустрічати осени свято.

М. Ситник.

Скарб

ОПОВІДАННЯ

Був собі чоловік та жінка. Були вони люди заможні, усього у них доволі: і поля, і скотини, і худоби, і хата простора з садочком і левадою. Післав їм Господь на втіху одного тільки синка, — Павлусем звали. Та вже ж і шанували і пестили вони того одинака! Не так батько, як мати. І що то вже за мати була! Між матірками — навдивовижу мати! Вже Павлусь був чималий хлопчина, а вона ще возилася з ним, як з маленькою дитинкою. Було власними руками годує його, а він, телепень, тільки глитає та, як той пуцьвіринок, знову рот роззявляє. Усю зиму й осінь з хати не випустить: „Не ходи, сунку, — каже, — холодно, змерзнеш, та ще, крий Боже, занедужаєш, то я й умру, не діжду, поки ти одужаєш." Прийде весна, або літо, — знову не пускає. „Не ходи, синку, душно, сонце напече головку, голова болітиме." Цілісінький рік не дасть йому порога переступити, хіба у неділю поведе до церкви, та за ним і не молиться, так обома руками за його й держиться, щоб хто не то що й не штовхнув, а й не доторкнувся. Деколи, як обридне йому стояти, то такий галас підійме на всю церкву, буцім з його чортяка лика дере. „Ходім, мамо, додому, — хлипає: — їсти хочу!" То мати і веде його додому, не діждавшись кінця служби і благословення. А як кладе його спати, то сама і стеле, і роздягає, і хрестить, і ще й котика співає, неначе над годовичком. Часом батько, дивлячись на це юродство, стане гримати на жінку і похвалиться, що він Павлуся віддасть у школу до дяка аж у друге село, так куди!... і не кажи... Така з неї добра і покірна жінка, а як дійде діло до її Павлуся, то як скажена: й очі витріщить, і запіниться, і за ніж хапається; крий Боже, що виробляє!... Кажу ж вам, що й між матерями навдивовижу була мати.

Доріс Павлусь до парубка. Так його вигнало та розперло, такий став гладкий та опецькуватий! Пика широка та одутлувата, як у того салогуба, а руки білі та ніжні, як у панночки. Та від чого б їм і пошерхнути? Зроду, не то щоб ціп або косу в руках подержав, не взявся й за лопату, щоб відгребти сніг від порога, або за мітлу, щоб вимести хату. Було старий і стане доказувати жінці:

— На яку радість ми його догодували? Який з його господар буде? Що з ним станеться, як ми помремо?... Останеться він на світі, мов сліпий без поводаторя!

— Е, чоловіче! — відкаже жінка, — як Бог милосердний пішле йому щастя, то без нас житиме ще лучче, як тепер!

Уже Павлусеві минув і двадцятий, вже він і на вечерниці пішов би, так мати не пускає.

— Не ходи туди, синку, — каже, — на вечерницях збираються самі пяниці та розбишаки; там тебе обидять, віку тобі збавлять. Почекай трохи, я сама знайду тобі дівчину, саму найкращу на всьому світі, саму роботящу; вона буде тебе й годувати, і зодягати, і доглядати, як рідна мати.

Так не привів же їй Бог і оженити сина. Раз у ночі розсердився Павлусь, як на живіт кричить: „Меду та й меду!" У старих на ту пору не було меду. Що тут на світі робити?... Устала мати, накинула на себе свитину, не схотіла будити наймичку, і сама метнулась по селі шукати того меду. А на той час така піднялася фуга, що не то у ночі, а в день не побачила б світу Божого. Бігала сердечна, бігала від хати до хати (у кого й є, та каже нема: не хочеться уставати), та якось уже випросила у священика. За один щільничок обіцяла бузівка подарувати. Трохи не замерзла, та таки принесла, і що ж?... Павлусеві вже не до меду; заснув манесенький, ніяк його й не розбуркаєш. Так через той-то мед занедужала небога, та і вмерла. За нею вслід і батько ноги простягнув, а наш Павлусь і не схаменувся, як зостався круглим сиротою.

Що ж з ним сталося?... Правду казала мати, як Бог милосердний пішле йому щастя, то без батька і без матері житиме ще лучче, як за їх. У покійників — звісно, як у заможних хазяїнів — був наймит і наймичка. Наймит — парубок ще молодий, працьовитий, непитущий, а наймичка теж чесного роду, осталась бідною сиротою, і покійниця прийняла її до себе, як рідну дитину. За Павлусем і їм добре жилось; було чимнебудь йому угодять, то стара і дякує, і грошей їм дає, і добру одежу, а часом за наймита скотину у поле вижене, а за наймичку хату вимете і води принесе. Отож, як умирала стара, то благословила наймита з наймичкою побратися, наділила їх худобою і аж руки їм цілувала та просила, щоб вони не кривдили її Павлуся, доглядали його і були йому рідним батьком і матірю, а вже вона на тім світі буде благати Господа, щоб він милосердний післав їм усякого щастя і талану.

Отож після смерти старих, наймит оженився з наймичкою і стали собі господарювати. Щастя, як горох з мішка, так і сиплеться на нашого Павлуся: й урожай у його луччий, як у других, і корів нема ялових. Накупив волів і послали кілька фір у Крим за сіллю, на Дін за рибою, збудували шинок із лавкою та й годують скриню карбованцями, як свиню горохом. Кругом у сусідів талій давить скотину, а у Павлуся, як на сміх, хочби один тобі віл здох.

Раз наймит піймав у садочку рійка, так з того одного розроїлось колодок з тридцять. Наймичка доглядала Павлуся, як рідна мати: і годує його, і голову йому змиє, і розчеше, і одягає, і роздягає, і стеле так йому у вічі й дивиться, думку його відгадує, бо Павлусь за ввесь день і пари з рота не пустить; хочби часом і слово хотів вимовити. Тільки йому й роботи, що цілісінький день їсть (а лопав здорово) та спить. Було прокинеться вранці — зараз наймичка і ставить перед його душею жарену курку, або качку, або повнісіньку макітру вареників зі сметаною; їсть неборак, аж за ухами лящить. Не встигла наймичка його утерти, а він уже й уклався спати. Поспить на перині, лізе на піч поспати ще у просі. Пообідає, і знову куняє; коли зимою, то знов у просо,а коли літом, то вийде у садок, ляже під грушею, а часом, глянувши угору, трошки й роз-

сердиться: „Бісові груші! — пробубонить. — Які спілі, і над самісінькою головою висять, а ні одна не впаде в рот." І щоб то дригонути ногою та штовхнути об цівку! то і посипались би, так, кажу, йому важко і поворухнутись. Лежить, лежить, та й засне. Пополуднує і знову йде у комору спати, і спить уже аж до заходу сонця. Розбудить його наймичка вечеряти, нагодує, здійме свитину, чоботи, покладе на перину, а він тільки вже сам засне. Лучалось, наймит вернеться з поля і навідується до Павлуся, а тому й голову важко держати на плечах.

— А чи не смикнули б, пане Павле, люльки? — спитає наймит.

— Смикнув би, — пробелькоче Павлусь, — так люльки не знайду.

— Та ось, вона біля вас на лаві!

— Та хто ж її набє?

— Та вона набита, я її вам набив, як їхав у царину. Отже біля вас і зправа положив!

Так викреше огню, розпалить люльку, й устромить йому в рот, то він і смокче.

Було прийдуть до Павлуся парубки, та й намовлять його, щоб ішов з ними на вечерниці.

— Не піду! — пробубонить та й очі заплющить.

— Чому? — питають.

— Далеко. Якби вечерниці збірались біля моєї хати, то може і пішов би.

— Е-е, пане Павле! — кажуть йому парубки, — якби ти побачив наших дівчат, то не казав би, що далеко!

— Бачив, доволі бачив... — відзивається Павлусь.

— Де ж ти їх бачив? Ти із хати ніколи носа не виткнеш!

— Так коли сняться, щоб вони показились! Аж обридли!... — відкаже Павлусь, та й перевернеться на другий бік.

Засміються парубки, та й підуть від його.

Раз, на зелені свята, зібралось парубоцтво шукати скарбу. Узяли зі собою заступи, лопати, і горілочки не забули, та й пішли у степ. Ідуть біля Павлусевої хати, от один парубок і каже:

— Знаєте що, хлопці! Візьмемо зі собою на щастя Павла Лежня (таке приложили йому прізвище); то вже певно знайдемо скарб: він такий щасливий, що такого і на всьому світі не знайдеш!

Підійшли парубки до вікна (вікно було відчинене), дивляться, а Павлусь розпластався на перині і хропе на всю хату.. . . .

— Пане Павле, а пане Павле! — гукнули парубки. — Ходіть лишень з нами скарбу шукати!

— Не піду! — відізвався Павлусь.

— Ходім бо! — просять парубки, аж кланяються. — Ми тебе так з периною на руках і понесемо; не тебе нам треба, а твого щастя. Як ти з нами будеш, то може Бог дасть, і знайдемо скарб.

— Еге!... Як Бог дасть, то й у вікно вкине! — відказав Павлусь: — Не піду!

— Дожидай, поки тобі Бог у вікно вкине, а ми підемо шукати.

Зареготались, та й пішли собі, співаючи чумака.

Ходили, ходили по степу аж до вечора. Шукали, розкопували могили, до всього приглядалися, і нічого не знайшли. Розказують люди, що часом скарби і самі вилазять на верх землі, перекинувшись у якунебудь пакость: у ста-

рого шолудивого діда, або у миршавеньке козеня, або у дохлу кішку. Кому щастя, той і пізнає скарб. Так, кажу, до всього приглядались, і нічого не побачили. Вже верталися, як смерклось, недалеко від села, дивляться — лежить край дороги здохлий хорт. Мабуть давно й здох, — аж гидко до нього і близько підступати. От один парубок і каже:

— Слухайте, хлопці: візьмемо цього хорта та шпурнемо Лежневі в хату; нехай це буде той скарб, що Бог йому у вікно вкине.

Парубкам подобалась ця вигадка; от вони підняли того хорта на дрючок та й понесли. Підійшовши тихенько до Павлусевої хати, розмахали хорта, та й шпурнули в вікно, а він як бебехнеться об поміст, так і брязнув, і задзвенів, і як жар по всій хаті розсипалися дукати!

— Трівай, не руш! — закричали парубки, — це наш скарб, це наші гроші . . .

— Брехня! — каже Павлусь, це мій скарб, це мені Бог у вікно вкинув! А що? Я вам казав — не вірили?

Парубки не слухають його та товпляться в хату, а тут на той галас де не взялись наймит із наймичкою, убігли в хату, за рогач та за макогін, як шпурхнуть одного, другого, так вони й угамувались.

— Будь ласка, — кажуть парубки, — хоч щонебудь дай за те, що принесли твойому господареві скарб!

Наймичка дала їм кілька дукатів, та й каже:

— Нате вам за працю, а це наші гроші, бо самі таки розсудіть: хто їх у чужу хату вкинув би, якби не сам Бог того схотів!

Та це кажучи, позбирав наймит гарненько дукати і сховав їх у скриню.

Отакий то був щасливий наш Павлусь! Сказано: як кому Бог дасть щастя, то не треба йому й рідної матері, не треба й скарбу шукати: сам скарб його знайде. А другому неборакові на бездоллі, у те саме вікно, у котре вкинувся скарб, улізе злодій, і останню сорочку витягне; не поробить день, то на другий і їсти нічого.

Щаслива нитка до смерти не ввірвалась Павлусеві. Найшлась і дівчина, що як той скарб, сама до його лицялась. Послав йому Господь і діточок, покірних, слухняних, працьовитих, не таких, як він пудофет, а у матір, бо жінка у його була невсипуща господиня. І віку йому таки чимало протяг Господь: до білого волосся доспався. Спав, спав, аж поки на вік не заснув.

Що таке на світі щастя? Спитав би я у дуже письменних. Часто чуєш, люди кажуть: отой щасливий. Глянеш на того щасливого, сам жалується на свою недолю. а він тобі показує на другого, а Називають щасливими і тих, що ввесь свій вік нічого не дбають, як мій Павлусь. Бог їм усе дає, а вони нудяться світом, не знають, що у них є і чого їм треба. Називають і скупого щасливим, бо у його багато грошей; а він неборак увесь свій вік стереже тих грошей, як рябко на ланцюгу, ніякої користи з них не має, і голодний і холодний ще гірш від якогонебудь бідолахи. Ні, панове, по мойому той тільки щасливий, хто другому не завидує, а дякує Богові за те, що він йому послав, —

той, кого Господь благословив на добрі діла, що розкинулись вони по світу: як розрослась пшениця на добре виораній ниві. Нагодує вона і пахаря і його сусідів, попаде від неї скибка і старцеві в торбу. Не той тільки щасливий, що сам натріскається і виспиться, а той, що й другого нагодує і заспокоїть, бо у такого і душа буде не голодна.

Оце ж так загвоздив вам з письменська, щоб самі відгадали, чи мій Павлусь справді щасливий, чи може таким тільки прозвали його завісні люди. Глядіть же, щоб не було по приказці: хвалить шинкар пяницю, а дочки своєї за його не віддасть! Завидуєте щастю мого Павлуся, а ніхто не схотів би бути Павлусем.

О. Стороженко.

Землі запоріжців

Запоріжці звали свої степи і всю свою землю, яку вони займали і яка була під їх присудом, запорізькими вольностями. І звали вони її так мабуть через те, що на їх землі панувала справжня воля, яка тільки була коли-будь у людському товаристві; запоріжці самі собі вибірали всю старшину, самі себе судили і порядкували всіми громадськими справами; воля їх була обмежена тільки тими звичаями, які виробило саме запорізьке товариство.

Запорізька земля починалася від дніпрових порогів і простягалася униз по обидва береги Дніпра аж до саміського моря. Границі Запоріжжя в ріжні часи були не однакові.

Спершу вони оселилися на острові Хортиці на Дніпрі, нижче порогів.

Тоді власне той острів — ото й була вся земля запоріжців, бо по обидва береги Дніпра — то був безлюдний степ або так зване Дике поле, степ, що ні до кого не належав, був нічий, а на ньому тільки гарцювали хижацькі татарські орди підчас їх наїздів на Україну та Польщу.

Потім, як запоріжці набіралися дужчої сили, вони що далі то все більше займали собі землі, а польські королі, бажаючи підгорнути запоріжців під свою владу, почали надавати їм права на землі по обидва береги Дніпра вгору і вниз.

За часів Богдана Хмельницького земля запорізького війська була вже дуже велика, і Богдан Хмельницький, як казали запоріжці, признав за ними право на всю ту землю і видав їм грамоту або, як тоді казали, універсал.

Головне місто на Запоріжжі була Січ — столиця Запоріжжя, де жив кошовий отаман із старшиною і все січове товариство, нежонаті козаки, що завсіди були готові до війни; це все звалося запорізький Кіш. Вся ж остання запорізька земля поділялася на вісім округів, що звалися у запоріжців паланками, як тепер повіти, де жили жонаті козаки і всі ті, хто хотів займатись господарством. Звали їх зимовчакави, бо жили вони по селах, та по зимовниках, як звали запоріжці свої хутори. В останні часи на Запоріжжі було сел 64; зимовників або хуторів, де було по кілька хат, часом 3—4 хати, було до 4000 і, окрім того, скрізь по запорізьких степах було кілька тисяч бурдюгів. Це були землянки, де подорожні люди знаходили собі притулок від непогоди, а часом і від татарів, коли вони іноді гасали по запорізьких степах. На всім оцім широкім просторі людей було всього коло сто тисяч, то ж із цього вже можна бачити, що скрізь на Запоріжжі було просторо і вільно всім.

М. К.

Як виглядала французька артилєрія в давнині

В теперішних часах усі роди збройної сили підчинені урядам держав та найвищому військовому командуванню і нам здається, що так було завжди. Але ще перед 300 роками, наприклад, у Франції артилєрія була приватним торговельним підприємством. Це підприємство само керувало своїм персоналом, дбало про гармати, набої і про вишкіл артилєристів.

У проводі артилєрійського під приємства стояв „великий майстер артилєрії". Старшини мали в артилєрії дідичне становище і як старшина не хотів далі бути артилєристом, то продавав свій титул старшини кому іншому.

Як була війна, то король чи команда піхоти й кінноти звертала до „великого майстра артилєрії" і заключала з ним умову. „Великий майстер артилєрії" годився помагати армії і діставав за одну гармату з обслугою на одну облогу 300 франків, а за тяжку гармату й за обслугу добрих гарматчиків 400 франків.

Коли бій був дуже небезпечний і як гармату треба було підсунути аж під саме обложене місто, то король платив за винайм однієї гармати 500 франків.

Після бою „великий майстер артилєрії" ділив зиск зі старшинами і вояками. Як війна бувала часто, то „великий майстер артилєрії" мав величезні доходи і ставав багачем.

Коли підчас облоги артилєрія здобула місто, то артилєристи мали право забрати в місті для себе всі вироби, знаряддя з міді, заліза, всі дзвони і т. д. або дістати від міста викуп.

„Великий майстер артилєрії" брав від здобутих міст такі викупи, що такого одного викупу вистачало і йому самому і його артилєристам. За одне здобуте місто артилєристи нераз дороблялись такого майна, що покидали артилєрійське підприємство і бралися за безпечнішу роботу.

Тому, що при артилєрії легко було здобути багацтво і артилєристи славились як багаті люди, артилєрія швидко розвивалась.

Аж 1760-го року французька артилєрія увійшла в склад цілої армії і підкорилась державній владі.

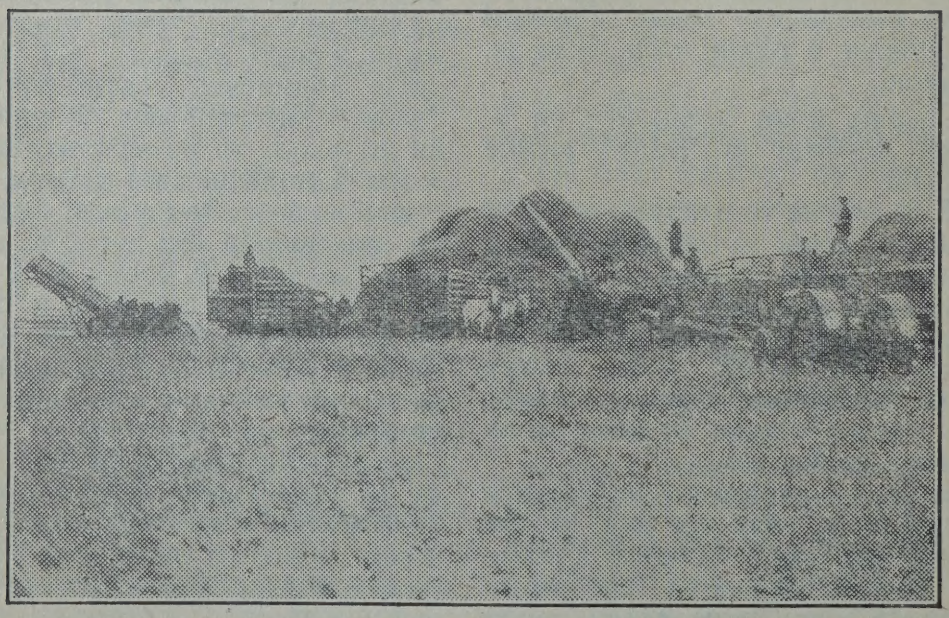

В степу лунає пісня молотьби...

Книга

Написати щось звичайними короткими словами про книгу, про саму книгу, є, можливо, найтяжчим зі всіх завдань завданням. Змістом книги в її часі і в її просторі є все життя, так само, як і в самому всесвіті. І. Франко назвав книгу "морською глибиною", але з таким же успіхом можна її назвати висотою неба і широтою стратосфери. Бо всі наші людські, малі, більші і найбільші знання про себе, про те, що нас оточує, про простір і про часовість лежать у книзі.

Як дивно робиться, коли вступаєш у таке місце, де зібрано багато книг. Бачиш зі всіх боків ріжнобарвну стіну — мур, у якому кожна цеглина виповнена вічно живою думкою. Ви підходите, ви простягаєте руку, ви берете ту посудину і ви пєте з неї все, що вам треба. І ще одно цікаве: ви не випиваєте того напою, як склянку молока чи лімонади. Ви тільки почерпнули звідти якусь одну частинку частин, дуже непомітну, щось, що увійшло у вашу духову істоту і що вас там десь глибоко і далеко від вас самих чимсь животворним заплідніло. То може бути казка про чарівну Шехерезаду, то може бути наука про виміри просторів, то може бути дослід про бацилю, то може бути проповідь Христа, Буди, Конфуція, то про конструкцію мостів, або виміри підводних глибин. Це може бути про саму нашу душу, про її ніким і ніде не виміряні глибини і простори, які ми виучуємо в своєму тілі і що ми снажимося висловити нашим людським словом. І приложившись до того, почерпнувши вам потрібного, ви кладете той предмет на його місце. За десять, за двадцять років ви берете ту саму посудину і пєте з неї те саме вино. І так було колись і так буде колись. То є незмінне, бо ті написи, що виходять з підземелля єгипетських роскопок будь то записані на камені, чи на пергамені, чи навіть на папірусі, ті написи кажуть нашому мозкові і нашому серцеві те саме, що вони казали тисячі років перед нами людині єгипетської ери.

Інколи цікаво задуматись над такою малою річчю, як книга. Ось "Божественна Комедія" Данте. Ось писання св. Августина. Ось твори Вольтера, Русо, чи Байрона. Ось вам знов підручник ґеоґрафії з вашої першої кляси, а ось вам збірочка віршів молодого, що йому щойно двадцять років, поета Полтави. І як чудово, що міст мисли з-перед пяти-чотирьох тисяч років безперевно перекинутий над цим часом і ми, тепер живучі в Києві, чи в Ню Йорку, чи в Сіднеї, пускаємо свобідну свою мисль на всі боки, взад, вверх, у ширину і вперед. І яка шкода, що ми знаємо лише те, що було перед пяти тисячами років. Хочемо знати далі і все далі і йдемо в безконечне. Глядимо на мушлю, що була на дні моря і по ній читаємо, шукаємо кістку колись живого єства і питаємо про минуле. Допитуємось звуків грому неба, соняшного проміння, морських і земних глибин. І все, що ми десь дістанемо, все що пізнаємо, ми одразу складаємо в ту саму одну і вічно незмінну посудину-книгу. Але є там десь позаду нас кінець. Книги тоді не було. Не було і мислі. Те саме править, коли дивимось вперед. Там десь за стіною тисяч років ховається те невідоме, яке саме тому, що невідоме, тягне за собою життя людства вперед.

І мабуть кожному, хто знає і розуміє сенс життя, є також зрозумілим, чому саме люди цінять той невеличкий предмет, яким є книга. Бо ж коли наш літописець Нестор девятсот років перед нашим роком сідав за стіл десь у темній келії свого монастиря, він вже тоді знав,

що він скаже ті свої оповісті не лише людям, що біля нього, а що він скаже те багатьом вікам і мільйонам всеобновляючого людства. Тому книгу оздоблювали золотом, дорогоцінностями. Тому її шанували і цікава річ: чим більший був на землі нарід, чим він більше дав життю вартостей, тим більші книги він залишив по собі, тим більші книгозбірні — мури тепер і колись лишились по ньому. Тому й тепер бібліотеки Києва, Парижа, Лондону, чи Ню Йорку, це одночасно наглядні і намацальні заприсяжені свідки величі, чи малечі даного народу. Рушієм всього живого на землі є мисль. Мисль Божа, чи мисль людська. Цвіте квітка, літає довкруги своєї осі планета, розбивається ядро атома, все то в закономірному ланцюзі явищ та сама в продовженню природа, бо "винаходи" людини, це винаходи так само Божі, як винаходи королів, чи слимаків.

І книга є тут свого роду трансформатором діяння Божої сили в людині. Вона також збирає в своїй подобі у тих чорних значках у тонких сторінках силу нашої мислі, подібно до того, як барва квітки збирає в собі силу краси. Людина, що невдовольняється тим власним, що має в собі від народження, завжди шукає помноження і зісилення себе силою всього, що її окружає. І перше, що приходить людині на допомогу при цій операції — є книга. Наш духовий інтелєкт набирає в себе творчу силу природи, як губка набирає воду, і тоді ми "винаходимо" заховане в природі, "відкриваємо" невідкрите, "творимо" нову красу і нові форми її вислову.

Люди, що не мають стичности з книгою, або мають її невистарчальною, лише умовно є людьми справжнього вислову. Вони мають лише форму надану людині і то форму зовнішню. Якщо природа і дала їм початки їх творчого інтелєкту, то без втручання книги він є у них в апотрофічному стані, щось на подобу сліпої кишки в орґанізмі нашого шлунку. Такі люди, звичайно, живуть і діють, але вони навіть не думають, що в процесі великого творчого життя людей вони лише малпують з трудом тих, що життя формують. І з цього виникає безліч їх власних конфліктів з оточенням. Вони скаржаться на те, що їх кривдять. Вони мусять займати останні місця в ґрадації соціяльних вартостей. Вони поневолені і використовувані іншими. Всі подібні явища ті люди оцінюють як Божу кару для себе, не підозріваючи навіть, що справжньою їх карою є їх власна мало розвинена, а тим самим мало аґресивна і безплідна природа.

Книга найлегша, найдешевша і найучинніша енерґія зі всіх знаних нам енерґій. І одночасно вона є основною енерґією. Збірником світла елєктрики є лямпка, збірником світла мислі є книга. Світла, що освітлює і унагляднює найскритіші таємниці природи, що нас, як живих людей, оточують. Людині треба тільки хотіти більше і чинніше мати діло з книгою.

Улас Самчук.

ПОРАДИ ДЛЯ ЗДОРОВЛЯ

1. Ходи коло себе чисто. Чистота хоронить здоровя, дає силу та бадьорість, боронить від зарази.

2. Як вмієшся рано, то вмивай не тільки руки й лице, але й шию, груди, плечі, аж до пояса.

3. Помий руки поки сідаєш до стола, щоб не заніс собі брудними руками зарази до шлунка.

4. Часто обмивайся гарячою водою з милом.

5. Бери чисту білизну по змозі щодня.

6. Пильнуй зубів. Чисть їх рано або радше як лягаєш спати, а найкраще рано і ввечорі. Сполощи зуби по їжі. Від попсутих зубів починається розклад цілого орґанізму.

7. Попсуєш собі очі, нових не купиш. Як починаєш недобачати, йди до лікаря, але доброго.

„Пропамятна Книга" - тріюмф Українського Народного Дому

„Чотири роки я чекав на цю книжку, а десять літ мріяв про неї". Такими словами почав коротку відповідь голова Українського Народного Дому у Винипегу, п. Іван Трач, коли суддя Арсенич в імени почесної комісії вручив йому першому свіжо-видану „Пропамятну Книгу" Українського Народного Дому.

турно-мистецькому й освітному полі впродовж кількох останніх десятиліть, як піонір і провідник серед Народних Домів у Канаді.

Свято, на якім було приблизно 200 осіб, почалося спільною вечерою. Після вечері відбулася святочна програма з промовами й концертовими виступами. Вона закінчилася врученням „Пропа-

С. Ковбель (зліва) — один з найстарших членів Українського Народного Дому у Винипегу, який збирав матеріяли до "Пропамятної Книги", і *проф. Яр. Рудницький* — член Почесної Комісії, яка роздавала книги на святі Українського Народного Дому. За ними стоси оправлених примірників "Пропамятної Книги".

Свято з нагоди видання „Пропамятної Книги" відбулося в суботу 30-го вересня в Українськім Народнім Домі у Винипегу. Для членів Українського Народного Дому та його заряду видання монументальної книги було дійсним тріюмфом і глибоким душевним задоволенням з тої великої праці, що її Український Народний Дім у Винипегу проробив на культурно-мистецькому й освітному полі впродовж кількох останніх десятиліть.

мятної Книги" членам Українського Народного Дому та приявним гостям. Та після закінчення програми ніхто ще не хотів йти додому і пару годин проведено на дружних балачках та гуртовім співі. Старші члени Народного Дому нагадували собі часи, коли Народний Дім стояв на вершку своєї діяльности і драматичне мистецтво буйно процвітало по театраль-

них сценах у Винипеґу. Проспівано майже усі „Вечорниці" Нищинського та багато народних пісень.

Першим на програмі після вступного слова І. Трача, що був господарем свята, промовляв проф. Л. Білецький. Розділ за розділом він подавав огляд та оцінку „Пропамятної Книги", називаючи її „літописом".

Другим промовцем був В. Казанівський, член Видавничої Комісії. З домішкою тонкого гумору він схарактеризував сумної памяти часи т.зв. „джекомахії", як контраст до зусиль т.зв. просвітян, які закладали основи під культурне життя у Винипеґу.

Данило Лобай, який перебрав редаґування й коректу книги після занедужання проф. Дорошенка, говорив про силу і чар української культури, що їх навіть комуністи українського роду не могли як слід викорінити зі своєї діяльности помимо ріжних утисків і наказів згори.

Проф. Я. Рудницький говорив, що „Пропамятна Книга" є добрим початком видавничої діяльности, що її Український Народний Дім має в пляні на будуче. Вона є також важним додатком до українського друкованого слова в Канаді та джерелом всесторонної інформації про культурний рух наших переселенців.

Почесна комісія, яка складалася з судді Я. В. Арсенича, посла Н. В. Бачинського і проф. Я. Рудницького, вручила перші три „Пропамятні Книги". Першу, як згадувалося, вручено голові І. Трачеві, другу Семенові Ковбелеві, який збирав матеріяли для книги й приїхав з Торонто зі своєю дружиною, щоб бути приявним на святі, а третю вручено через проф. Рудницького проф. Д. Дорошенкові, першому редакторові книги, що недавно тому виїхав до Европи. Після вручення перших трьох книг ділова комісія, до якої входили О. Пасічний, П. Ґаєвський і П. Семотюк, вручили книжки іншим членам і гостям.

Слід зазначити, що багатьох із перших піонірів Народного Дому й товариств, що при ньому льокувалися, вже не було на цьому великому святі, де безперечно належалося б їм місце. Не було Т. Д. Ферлея, який був душею культурно-освітної праці у Винипеґу та довголітним головою Українського Народного Дому. Не було Мирослава Стечишина, Й. Богоноса та інших, які поклали багато мозольної праці для збагачення духового життя українських поселенців не тільки у Винипеґу, але й по всій Канаді. Сліди їхньої праці були замітні того вечора.

Не можна було не звернути уваги на приявність о. прот. В. Кудрика, який також має велетенські заслуги перед нашим громадянством в Канаді, а зокрема у Винипеґу, де він був одним з найперших, що почали сіяти зерно освіти, культури й культурности у Винипеґу, — зерно, що розцвілося буйним квітом по широких степах Канади. Того вечора він символізував працю, ідеї і плоди тих, що відійшли у вічність.

Зі зворушенням промовляв старенький Семен Ковбель, радіючи, що він дочекався такої великої хвилі, яку він назвав найщасливішою в своїм довгім віку. В той же час відчитано привітальну телеґраму від Антона Ковбля з Африки, сина Семена, що був головою Народного Дому в 1931-33 роках.

Свято 30-го вересня було великим Тріюмфом для Українського Народного Дому у Винипеґу.

І.Г.С.

У повноліття Союзу Української Молоді Канади

Уже минуло 20 років, як СУМК почав свою ідейну працю. Завзяті працівники не жаліли ні труду, ні праці, ні часу. Працювали невпинно, щоб молодь заняла своє почесне місце серед зорґанізованого українського громадянства.

Орґанізацію СУМК покликало до існування саме українське життя. Молодь, набравши ідейности через Український Голос, Інститут ім. П. Могили та Інститут ім. М. Грушевського (тепер св. Івана), через сотні ідейних бурсаків, що виховались в тих інституціях, поривались до чину, до творчого діла. І в СУМК молодь це знайшла. А поле було відкрите; не було ніякої іншої молодечої орґанізації тоді. СУМК вів першість тоді і далі тримає свій прапор високо і гордо. Як стояв так і стоїть твердо на основах повної самостійницької ідеольоґії. Вірить твердо, що український нарід на рідних землях заживе свобідним життям лише тоді, коли позбудеться всяких чужих впливів. І СУМК став міцним лише тому, що став твердо на основах релігійно-морального виховання. СУМК не казав, що церкву можна відділити від народу. Бо лише несвідома людина може приписувати собі "пориваючі ідеї" і в той же час ходити до тієї церкви, в якій вороги українського народу дають напрям тій же церкві. І, маючи на увазі чистоту ідеї народу, СУМК вважав, що в теперішний час в Канаді Українська Греко-Православна Церква є єдиною українською церквою, в якій нема ні крихітки чужого і ворожого впливу. І в цій церкві СУМК міцніє. І це церква українського народу. В ній він жив, за неї боровся. А вона його захищала від всякого лиха.

Петро Крипякевич,
теперішний Ґенеральний провідник СУМК.

Контестанти красномовства
на окружнім зїзді СУМК 28 і 29-го травня 1938 у Вайта, Ман.

Коротка ця історія СУМК. Але повна змісту, повна життя, повна акції, повна творчої сили. В грудні

1931 року СУМК народився*). До кінця 1932 року вже було 22 відділи. В році 1933 число відділів вже піднеслося до 56. З того часу відділи росли у скорому темпі. Орґанізаційна робота кипіла. Доказом цього було те, що СУМК зростав. Також у змісті, бо в праці СУМК вів і веде перед. Упродовж минулих 20 років СУМК:

1. Зорґанізував 217 відділів. (Були роки, що СУМК начисляв понад 8,000 членів річно.)

2. Зорґанізував 22 округи.

Королева Ольга Перша.

3. Відбув понад 150 Окружних З'їздів. На Окружних З'їздах відбуваються контести — красномовства, вправи танків, співу, музики та спорту. Красномовство — є найважнішою діяльністю в СУМК. Його започатковано 1934 року. Щоб йому надати ще більшого заінтересування, Український Голос подарував великий шілд. Цей шілд, як першу нагороду в контесті, виграла панна Марія Ткачук (тепер пані Драбиняста), відпоручниця ч. 71 відділу СУМК з Мелвил, Саск. Контест відбувся підчас 18-го з'їзду в Саскатуні, 27 грудня 1934 р.

4. Провадив інструкторську школу при Інституті П. Могили.

5. Набув для СУМК площу при озері коло Вакав, Саск. (Офіціяльне отворення цієї площі відбулося 3-го липня 1949 р.)

6. Контест на Королеву СУМК на Канаду та Королівен на провінції — започатковано 15-го травня 1949 року.

Першою Королевою СУМК на Канаду була панна Ольга Панасюк з відділу СУМК ч. 204 у Вотерфорд, Онт.

Сумківці — це молодь, здебільшого народжена в Канаді. Любить вона Канаду, свій родимий край — лубить дуже; і боролась за неї, та й коли треба буде, знову піде боротись. України ґеоґрафічної вона не знає, але знає її культуру, знає її мову, пісню, звичаї. І має кров українську. Ця сумківська молодь зуміла погодити дві ідеї — вірність країні, що дала їй свобідне життя, і вірність країні, з якої походять її батьки.

У повноліття своєї невпинної ідейної праці СУМК стоїть на порозі ще більшої праці з несплямованим прапором, з чолами бадьоро вперед. І до себе СУМК кличе всіх тих, які готові до праці і пожертвування для свого краю і народу.

П. Крипякевич.

*) До часу зорґанізування СУМК вже було 8 відділів "Орлів і Орлят", які тоді ж перезвалися на СУМК.

— Я чув, що ви тепер маєте власну фірму? Пригадуєте, як років десять тому я зайшов до вас позичити пять долярів, а ви викинули мене з хати?

— Памятаю!

— Ну, тепер ви вже багатій і напевне позичите мені пятку?

— Ні...

— Ґратулюю! Ви справжня людина — не дивлячись ні на що, дотримуєтесь старих звичок.

УКРАЇНОЗНАВСТВО В МАНІТОБСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Винипеґський Університет — один із найбільших і найстарших науково-навчальних осередків у центральній Канаді (засн. 1877 року) впровадив славістичні студії щойно в 1939 році. Завдяки заходам і ініціятиві президента д-ра А. Г. С. Джілсона, від вересня 1949 року, введено в Манітобському Університеті навчання російської, української й польської мов у новоствореному Департаменті Словянських Студій під керуванням проф. Яр. Рудницького. Покищо розбудовується т. зв. молодший відділ студій (перший за два роки) на філософічному факультеті. В пляні є систематична розбудова славістичних студій, що мають обхоплювати собою культуру, історію, літературу, економію словянських народів у теперішньому й минулому.

Всі три словянські мови є нарівні кредитовані й признані в університетському куррікулюмі. В 1949-50 році найбільш зацікавлення виявлено для української мови, що зовсім природне для терену, на якому знаходиться Винипеґ. На другому місці стояла російська, на третьому польська. В загальному число студентів на першому році студій було 23 особи, коли не влічити сюди одного студента з Брендонського Каледжу (з польської мови) та одного післяґрадуованого кандидата, що здавав українську мову як предмет при маґістерському іспиті. Велика розмірно фреквенція була на т. зв. Вечірньому Інституті Манітобського Університету, в якому завдяки прихильній настанові директора проф. М. Джонса, введено по раз перший навчання української й польської мови у додатку до російської. В загальному число студентів на Вечірньому Інституті було понад 120, при чому українська мова виказала рекордову кількість відвідувачів — 78 осіб. На 1949-50 рік уведено в Вечірньому Інституті ще й виклади української літератури й доручено їх вести проф. Леонідові Білецькому.

Славістика на Манітобському Університеті викликала живе зацікавлення громадянства, передусім українського населення й орґанізацій, що в міру своїх спроможностей із першого дня поспішило в допомогу новоствореному Департаментові Словянських Студій. На увагу заслугують передусім книжкові пожертви, що їх складали такі орґанізації, як Комітет Українців Канади (КУК), Українська Вільна Академія Наук (УВАН), Осередок Української Культури й Освіти (ОУКО), Українське Національне Обєднання (УНО), Союз Українців Самостійників (СУС), Український Народній Дім, Книгарня "Калина", Видавництво Тиктора і багато приватних осіб.

Грошові пожертви на розбудову департаменту склали; Український Народній Дім у Винипеґу (250 дол.), Клюб Українських Професіоналістів і Бизнесменів (500 дол. на стипендію й оплату за українську писальну машину), 141 Відділ Канадійських Ветеранів-Українців (100 дол. на друк підручника).

Перша українська стипендія в Манітобському Університеті для студента, що викажеться найкращим станом студій української мови в висоті 100 дол., уфондовано згаданим Клюбом Українських Професіоналістів і Бизнесменів, що була призначена студ. Гр. Ратуському за рік 1949-1950.

До Департаменту Словянських Студій напливали постійно журнали й часописи від українських видавців (15 титулів), польських (2 титули), словацьких (2 титули) і хорватських видавців (1 титул) з Канади й Америки, з Арґентини й Европи. Вони служать за основу

"Архіву Словянської Преси", що його засновано в 1950 році в Департаменті.

Найновіший здобуток на полі славістичних студій у Винипегу — введення української мови, як кредитних предметів у т. зв. Літній Школі Манітобського Університету, що вперше тривала в липні й серпні 1950 року.

В загальному треба ствердити, що початкові труднощі славістичних студій в Манітобському Університеті переборено й ці студії — розуміється в залежності від зацікавлення серед студентства — матимуть повні вигляди на дальший розвиток. В академічному році 1950—1951 було вписано на українську мову: денні кляси 18, вечірні кляси 35; на українську літературу: вечірні кляси 17.

Д-р Яр. Рудницький.

ЛИСТОПАД

Дрімає калина
В червонім намисті,
Лиш з вітром шепочуть
Листки золотисті.

Шумить, гуде вітер
У гаю-діброві:
— Куди вас понести,
Листки порпурові?

— Ой, вітре, соколе
Візми нас на крила,
Візьми нас, неси нас,
Де в полі могила.

Нехай ми легенько
Могилу встеляєм —
Червоним і жовтим
Осіннім розмаєм.

Щоб тая могила
Собі спогадала,
Що в себе приймала,
Що в серці сховала:

У золоті серце,
В крові біле тіло,
Що рідному Богу
У жертві згоріло.

Те серце дорожче
Від пишного цвіту,
Про нього йде слава
По Божому світу.

Нехай та могила
Свій скарб спогадає,
Нехай не сумує,
Нехай не ридає.

Ю. Шкрумеляк.

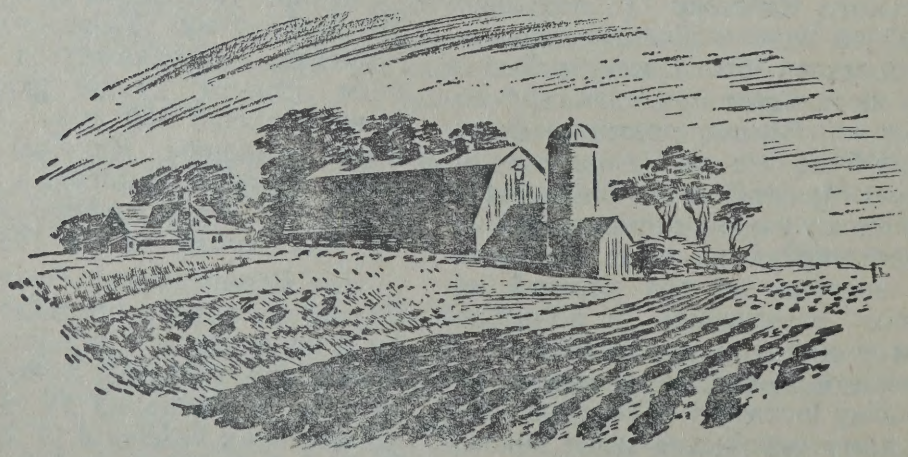

„Наймичка" Т. Шевченка

І. НАЙМИЧКА ТА ОРИГІНАЛЬНІСТЬ ТВОРУ.

Побутову поему "Наймичка" поет написав 19 листопада 1845 року в Переяславі. Місцевість, змальована у цій поемі, зачерпнена із Роменщини. Можливо, що й тема й ціла подія, виведена в творі, так само вийшли із селянського осередку, села, що простелилось по березі ріки Сули того ж повіту, як факт реальний*). Таких фактів з української дійсности того часу Шевченко вивів у своїх творах чимало. Але після поеми "Катерина" це другий твір, що оповідає про особисту траґедію дівчини-покритки. Одна тема в обох творах, але розроблена в кожному зовсім відмінно до непізнання.

В першій поемі "Катерина" Шевченко особисту траґедію змалював у пляні тільки особистім, як особисте горе, як особиста кривда дівчини від московського зальотника, як її знівечене особисте щастя. В поемі "Наймичка" ця сама тема тільки розпочинає поему і служить вихідним мотивом, щоб показати ті самі страждання дівчини, той самий одчай і бажання вмерти, щоб на тім світі молитись "із самого неба" та в Бога для сина долі благати.

Але почуття й обовязки матері перемогли: дитину не покинула на призволяще, а підкинула багатим бездітним господарям, що були втішені придбанням й усиновили підкинуту дитину.

Від цього моменту акція поеми розвивається зовсім відмінно. Через рік мати, щоб тільки бути коло своєї дитини, стає в "діда й баби" за наймичку. І ляйтмотивом поеми стає тема **наймички-матері, няньки свого власного сина.** І вона стає пануючою в поемі до кінця. Про це свідчить і заголовок поеми **"Наймичка".** І в цій новій ролі коло власної дитини

Молодиця
Рада та весела,
Ніби з паном повінчалась,
Закупила села!...

Одна можливість бути коло своєї дитини, хоч за няньку, відродила душу матері, надала її існуванню вищого сенсу життя. І в будень, і в неділю з рук не спускає сина, забавляє його, співає... А прийде ніч, — прислухається до кожного віддиху немовляти.

Разом із тим Шевченко підкреслює і другий бік життя матері. Ця "невсипуща наймичка", коли залишиться з власними думками на самоті, вона не має духового спокою, не переживає повного духового задоволення, особистого щастя. Докори совісти, духовий неспокій і внутрішнє страждання посідають її душу. І наймичка "тяжко-тяжко плаче", "свою долю проклинає" і сина свого сльозами вмиває. Поет констатує в ній чуйну душу, особисте глибоке горе в наслідок переступу супроти батьків, народної моралі, супроти народних звичаїв, — отже, наймичка переступила межу дозволеного, зробила великий переступ, **допустилась важкого гріха.** І тепер, коли вона осягнула першу мету, добилась бути біля власного сина, вона не знайшла повного спокою, навпаки, наймичка саме тут біля сина відчула всю глибінь свого гріха, що почав у її совісті вибиватись наверх, обтяжувати її почуття радости й захмарювати її душу й матірню радість. Може її тішило, що вона була наймичка, що

*) Про цю місцевість див. Повість "Наймичка", прозовий варіянт цієї самої теми, написаний уже на засланні в Новопетровській фортеці р. 1853 (див. Л. Білецький "Повість «Наймичка»". Тарас Шевченко. Твори, т. VII. Варшава-Київ, 1934, ст. 324-325).

попала в біду, що була сирота? Ні, в прийомних батьків її сина вона мала все: була в них як своя, не потребувала нічого, не матеріяльна скрута її вигнала з дому ("я була багата..."), ні сирітство ("єсть у мене і батько, і мати..."), а материя любов до власної дитини. А найголовніша причина її страждання були: — той переступ, той гріх, що обтяжив її душу, і докори совісти, що руйнували її особисте щастя.

II. МАТИ Й СИН

Син, Марко, ріс і не знав, що наймичка його мати. Вже парубком став, чумакує, вже й старостів заслав до дівчини. Не знав тільки, хто йому **за матір** буде на весіллі? А дід питає, бо баби вже не було — померла. І дід просить Наймичку бути матірю Маркові:

А наймичка у порогу
Вхопилась руками
За одвірок та й зомліла...
Тихо стало в хаті:
Тільки наймичка шептала:
"Мати... мати... мати!"

І в цих простих словах Шевченко змалював найглибшу трагедію жінки, що не зазнала особистого щастя; а до свого сина, що незабаром розпічне своє родинне життя, не сміє признатись, не сміє сказати синові: "Я ж твоя мати!" Хто ж інший має більше права, щоб поблагословити сина на новий шлях життя, як не його рідна мати?... Але не сказала... зомліла, а не призналась... І одмовилась бути на весіллі сина тільки весільною матірю... коли вона його **рідна мати!**

Благав старий,
А Марко аж плакав,
Щоб була вона за матір...

Не згодилались. Поблагословила тільки самого Марка.

...Чистим серцем
Поблагословила...
Заплакала...

й вирядилась в дорогу до Києва. І далі Шевченко контрастовими картинами малює з одного боку багатство Маркового весілля, а з другого самотню й бідну наймичку, що

...шкандибає,
Поспішає в Київ...

Коли грошей не стало, "наняласся воду носить..." Заробила, всім накупила від київських святинь і вернулась додому. Кожного року ходила в Київ. А в четвертім році пішла й вернулась зовсім хвора. Марка вдома не застала: був у чумачці. Прибув уже тоді, коли мати-наймичка вмирала. Побачила сина, що схилився над нею і пропромовила:

"Марку! Подивися,
Подивися ти на мене!
Бач, як я змарніла!
Я не Ганна, не наймичка...
Я..." Та й заніміла...

Марко зворушений плакав. Наймичка відкрила очі, пильно подивилась на сина, і сльози з очей покотились. А з уст її Марко почув таку сповідь:

"Прости мене! Я *каралась*
Весь вік в чужій хаті...
Прости мене, мій синочку!
Я... я — твоя мати!"
Та й замовкла...

Марко, почувши таку вістку, знепритомнів. Коли ж прийшов до себе, кинувся до матері, а мати була вже мертва.

Оце та провідна лінія подій і відносин між матірю й сином. Ці стосунки були дуже зворушливі, делікатні і глибокі. Назверх непоказні, але багаті й витончені психольогічно. В простих словах Шевченко розкриває всю глибінь трагізму материнського серця, що всією духовою істотою тягнулась до розумного і статечного сина, але не сміла перед сином розкритись. А проте син, хоч і не знав, що наймичка його мати, але вірно любив її, як може любити чутливий син свою

справжню матір, — свідомо шанував її: відчував якийсь містичний звязок з її душею, спорідненість крови й інстинктовно тягнувся до неї. Це та одна сторона їх між собою відносин. Якась святість найвищого піднесення скреслює всі зверхні перепони, що стояли на перешкоді до їх родинних взаємин, що проривались підсвідомо.

III. ДВІ ТЕМИ В ПОЕМІ.

Але в цій самій темі ховається ще й друга сторона, якій Шевченко надавав особливої ваги. І тією другою було оте особисте, інтимне і трагічне, що відбувалось у душі матері й було заховане не тільки від зверхнього ока сторонніх, але й від її сина. Щось спонукало Ганну добровільно через ціле своє життя перебувати під однією стріхою із сином і тільки на смертнім ложі призналась синові, що вона його мати.

Ось оця **невидима** тема в поемі є, може, головнішою від першої. Вона з середини осяює цілий твір Шевченка і є тією **естетичною функцією,** що паутинкою компонує сюжет поеми, внутрішньо повязуючи дві лінії розвитку подій її, дві теми, що нерозлучно йдуть одна поруч другої від самого початку твору аж до його кінця переплітаються й обєднуються в одну суцільну фабулу.

Тими лініями є: 1. головна балядово-лєґендарна в житійнім потрактованні тема про **матір-грішницю,** що добровільно покутує свій гріх **непізнана** напротязі всього свого перебування під однією стріхою з своїм рідним сином в ролі наймички і його няньки; тільки вмираючи вона відкриває синові, що вона його мати. Так Олексій, Божий чоловік, непізнаний жив жебраком у домі своїх батьків і дружини і тільки після смерти розкрив своє імя в листі до родичів. Про це розповідає лєґенда-житіє св. Олексія й український лірницький кант про святого. Ось ця тема про **непізнану матір-грішницю** є головною в поемі Шевченка. 2. Поруч цієї першої теми розвивається друга **казкова** тема про **Діда й Бабу,** що не мали дітей і тільки на старість за їх щасливе подружжя Бог послав їм прийомного сина, підкинутого матірю-грішницею. Оці дві теми Шевченко так мистецько поєднав, переплів і злив ув одну велику фабулу про непізнану матір і її сина, що створив літературний шедевр, найвищої якости твір.

IV. ДВА СТИЛІ ПОЕМИ.

Розпочинається поема балядовим **прологом** про дівчину-покритку, що хоче позбавити своє життя і перед смертю співає народну баляду про вдову і двох синів, яких понесла вона на Дунай топити.

Сама поема після прологу розпочинається типовою **казкою**:

Був собі дід та баба,
З давнього-давна, у гаї над ставом,
Удвох собі на хуторі жили,
Як діточок двоє,
Усюди обоє.

Ще змалечку вдвох ягнята пасли,

А потім побралися,
Худоби діждалися,

Придбали хутір, став і млин,

Садок у гаї розвели
І пасіку чималу, —
Всього надбали
Та діточок бог-ма,

А смерть з косою за плечима.

І коли би ця поема в такім казковім стилі була видержана до кінця, вона в цілому була би казкова, щаслива ідилія. Але Шевченко цю казкову ідилію поглибив і переткав отим своєріднім шевченківським дисонансом, глибоко трагічним, отією чорною хмарою на світлім, соняшнім небі життя діда й баби. Дід і баба в неділю сидять на призьбі у святочних білих сорочках щасливі. В небі сонце. На обрію ані хмариноч-

ки, як у раю. Але

Сховалось *в серці лихо,*
Мов звір у темнім таї.

Чи то давнє лихо, чи вчорашнє, стлумлене знову заворушилось, чи тільки нове щойно заклюнулось

І рай запалило?...

Коли ж у їх родиннім житті зявилась дитина, то життя їх набрало сенсу існування і стало ще щасливішим, бо вони вже знали,

Кому понадбали
Добра цього...

Дід і баба Марка мали. Але і в таку щасливу пору те лихо, хоч і ніби нормальне, їх не забуло. Вмирає баба; дід ледве пережив смерть своєї подруги:

Прогуло
Прокляте лихо та й заснуло...

Вже П. Куліш р. 1857 ("Записки о Южной Русі", т. II.), вперше друкуючи цю поему Шевченка, підкреслив, що **"наївне і зворушливе** положене автором ув основу поеми, і з цього становища, пише Куліш, я не знаю нічого ліпшого ні **в** одній европейській літературі". Отже, **"наївне"** і **"зворушливе",** себто казкове й леґендарне це ті дві відмінних, але чудово згармонізованих стилі цієї поеми. Вони йдуть у парі й переплітають внутрішнє буття української душі дійових осіб поеми.

V. ПОСТАТЬ ГРІШНИЦІ

Але з особливою силою Шевченко підкреслює зворушливість, глибинність і духове багатство душі Наймички, Ганни, і матері. Цю просту жінку, що переступила традиції української родини й порушила вищий моральний закон, поет робить головною постаттю поеми. Мало того, поет підкреслює, що Ганна своєю поведінкою й усім укладом життя та поступованням протиставляється ідиличному житті діда й баби та житті їх оточення. Вона свідомо не зливається з їх життям і не приймає участи в суспільстві їх окруження.

То багаті люди,
А я... наймичка... Ще з тебе
Сміятися будуть...

Так пояснювала Наймичка своєму синові, чому вона не хоче бути весільною матірю у нього: щоб з сина люди не сміялись. І відходить на прощу до Києва. Це та зверхня причина (для сина), яку Ганна виставляє, щоб виправдати свою відмову. А в дійсності причина, крім цієї зверхньої, була ще й інша, глибша і її найітимніша особиста: по-перше, вона боялась, що в цій ролі весільної матері не витримає до кінця і прозрадить свою таємницю й цим кине на Марка таку тінь, яка відібється на цілім його житті. По-друге, її особистий гріх, не відпокутований до кінця, оголиться перед очима всіх в його голій правді і зруйнує мир цілого дому, щастя її сина й її особисту траґедію викине перед непокликані люди на людський осуд і глум. Оцей передчасний суд над грішницею був для неї найстрашніший.

Шевченко малює Наймичку, як постать, що глибоко переживає свою траґічну долю, яку обтяжує переступ у минулім, гріховний чин. Зло Наймички є те саме в основі, що і зло Катерини: вона переступила моральний закон, освячений моральною традицією українського народу, звичаями, закріпленими родинним звичаєм, національною традицією, ствердженою і християнською вірою. Ту свободу, яку вона носила у своїй душі, з якою росла й яка була її найбільшим моральним правом в її особистім житті, Наймичка обернула у зло, у свавільний вчинок; піддавшись улесливим обіцянкам московського зальотника, вона пішла за голосом своїх пристрастів і це привело її до гріха. Чи вона сама цього допустилась, чи її звів на гріховний шлях спокусник, — для

самого переступу однаково. Ми знаємо з ряду творів Шевченка, що поет примушує каратись навіть і тих, що допустились гріха несвідомого. Переступу, злочину людина може допуститись навіть у потайних думках, бажаннях. Людина перед совістю стає відповідальною за всі свої вчинки. Ганна ж допустилась гріха явного й фактичного.

VI. ШЛЯХ ПОКУТИ.

Раз Ганна втратила свобідну волю, раз вона з вільної людини стала рабинею сторонньої змислової сили, а не вищого морального закону, вона була позбавлена тієї власної духової сили, що творить відпорність духа, і тим стала підлеглою пристрастям і безсилою супроти зла. Стала не тільки фізичною, але й моральною **наймичкою** і ролю матері не усвідомила. Отже, слово "Наймичка", яким Шевченко очолив поему, має значення не тільки наймички-слуги діда й баби, але й наймички-рабині своїх пристрастів, позбавленої свобідної волі і внутрішнього морального закону.

В такім випадкові перед людиною стелиться два шляхи виходу з такого стану: один, як і в поемі "Катерина", веде до дальшої сваволі і приводить до самогубства або до дальших злих учинків; другий шлях — усвідомлення свого переступу, викриття його й засудження. Але цей останній шлях для людини є дуже тяжкий і трагічний. Це шлях докорів совісти, особистих мук, духового іспиту й покути. Хоч як тяжкий цей шлях духового відродження, але людина в такім духовім переживанні внутрішньо свою душу збагачує. Особисте страждання і внутрішнє терпіння ушляхетнює душу, витончує її й усвідомлює в тім сенсі, що людина розуміє свій переступ і намагається те зло, що вчинила, спокутувати і відродитись.

Шевченко вірив і був глибоко переконаний, що сила терпіння, страждання й покути перероджує людину, оновлює її душу. І поет в поемі "Наймичка" свою героїню, свою **Наймичку** через такий духовий іспит і переводить. Як дитину, він веде Ганну від свободи змислової (первісної) через сваволю до гріха, а від цього останнього через страждання, терпіння й покуту до відродження душі на вищий ступінь християнської свободи.

В пониженні до слуги, в терпінні, в особистих сражданнях від докорів совісти, у витримці аж до кінця свого життя і в затаєнні не з еґоїзму, що вона мати Марка, особливо перед його весіллям, — такий шлях перейшла Ганна, покутуючи своє минуле. І цей шлях терпіння викупив її гріх, полегчив її внутрішнє особисте життя, підніс її на вищий ступінь її духовости та збагатив її світ високими якостями "душі живої", себто душі, що не вмирає, що вічно живе в свободі й має абсолютну вартість.

Ганна придушила в собі все особисте, поховала все інтимне, відмовилась від власного життя, присвятивши себе синові, зібрала все найцінніше у своє серце й розтопила в тій високій моралі, яку вона розвинула в почуттті матері й людини. **Ось цю високу жертвенність української матері-селянки і змальовує Шевченко у своїй поемі.** Це улюблена тема Квітки-Основяненка, якого так любив Шевченко, щоб людина не пристращилась до земного життя і благ, а шукала вищого сенсу духа в любові, в добрих ділах, шукала Бога ("Маруся"). Це тема Ольги Кобилянської: бути собі цілею, різьбити свою душу й готувати себе для високого діла в окруженні, творити духову атмосферу, розсипати духові скарби навколо, присвятивши себе народові, культурі, людству.

Шевченко дав маленький образ селянської жінки, що витворила в собі любов і добрі діла, які навколо себе творила. Але цей малий,

скромний образ ховає в собі зародок великого, що виявиться в матері з "Неофітів", а особливо в постаті Матері з поеми "Марія".

Постать Наймички — великий мистецький крок вперед в порівнянні із жіночими постатями з баляд "Причинна", "Тополя" й поеми "Катерина" та "Сліпий" ("Невольник").

Далеко вперед пішов Шевченко в компонуванні побутової поеми в порівнянні з творами інших поетів тієї доби, наситивши її глибоким змістом і втіливши в неї високу ідею. Поет володіє темою у найвищій мірі. Він творить не так, як вийде: без пляну, без мети; а так, як мусить вийти відповідно до визначеного задуму. Тому поема Шевченка надзвичайно проста мовою, стилем, але складна композицією й артистично викінчена. Але найбільша викінченість і краса поеми в символізації матері й сина, в їх унутрішнім сенсі на фоні тодішньої дійсности. А постать Наймички багата тією високою ідеєю, яку Шевченко в неї втілив, — матері-грішниці, що свій гріх відпокутувала.

Леонід Білецький.

До „359"

(Розстріляним під Базаром)

Спіть, хлопці, спіть! Спіть,
(хлопці, спіть,
Про долю-волю тихо сніть,
Про долю-волю вітчизни —
Чи ж можуть бути кращі сни?

За рідний край, за край святий
Віддали ви вік молодий.
Віддали ви юнацькі сни,
Вишневий цвіт життя весни.

Летіли ви, як ті вітри,
Ні мамин плач, ні крик сестри
Не зупинила вас на мить,
— Цить, мамо цить! Цить,
[сестро цить!

— Покликав нас Господній
[глас,
— Ми йдем боротися за вас,
— За чарів-чар, за мрію-мрій,
— За волю йдем на перебій!...

І ви пішли, і без ваги,
Неначе льви, боролись ви.
Що кулі вам? і що штики?
Ви юнаки! Ви — козаки!

І ви пішли... Щаслива путь!
І ви пішли, щоб не вернуть...
Червоний штик, кривавий шлях,
Стоять могили на полях.

Та прийде день, великий день,
День радости і день пісень,
І загуде свободи дзвін, —
До вас підемо на поклін.

І там, де ви лягли кістьми,
Приляжем вільними грудьми,
И на ваших тихих могилках
Замає наш побідний стяг...

Спіть, хлопці, спіть! Спіть,
[хлопці, спіть,
Про долю-волю тихо сніть!
Про долю-волю вітчизни,
Чи ж можуть бути кращі сни?

Богдан Лепкий.

Дніпро

Дніпро має для українського народу таке саме значіння, як "матушка Волга" для москалів, Вісла для поляків, Райн для німців. Дніпро — свята ріка України. Неначе на божество дивились на неї наші предки, київські поляни; в великій пошані був він в українців княжої доби, що називали його Славутицею; неначе на батька-кормителя дивилися на нього славні наші запоріжці. Від віків займає Дніпро велике становище в народній думі і пісні, в переказах, байках і оповіданнях, здавна оспівують його українські поети, починаючи невідомим поетом Слова о полку Ігоревім. Наш незабутній Тарас Шевченко звеличав його не раз у своїх, так дорогих усякому українцеві, писаннях. У всіх новіших українських письменників Дніпро являється одним із символів українського народу, його життя, його бувальщини. Знав Шевченко, що робив, коли велів поховати себе на канівських горах, "щоб лани широкополі і Дніпро і кручі було видно, було чути, як реве ревучий!" Бо ніхто не в силі відгадати вражінь, що сповняють душу свідомого освіченого українця, коли з цього чудового місця гляне на величну рідну ріку. Скільки то спогадів пересунеться через його душу і про славні хвилі минувшини і про теперішню долю України і про її будуччину!

І не диво, що Дніпро заняв таке поважне становище в душі українців. Бо з ним вяжуться майже всі важніші події історичного життя України. Дніпро дав почин Київській державі; Дніпром ішла до нас культура; на Дніпрі розвивалось козацтво. А все те через величезне торговельне значінчіння Дніпра, як велитенської комунікації, як вигідного водяного гостинця між полуднем і північчю.

Дніпро по Волзі і Дунаєві є третьою щодо великости рікою Европи. Його довжина переходить 2100 км. Дніпро належить до найбільших рік усього світу і займає серед них тридцять друге місце. Джерела Дніпра лежать в околиці, заселеній білоруським народом, недалеко від джерел Західної Двини, Волги і Неви.

Зразу Дніпро дуже маленький, болотяним потічком вється серед торфяних болот по широкій плитній долині на південь. Але скоро ростуть його води, приймаючи відпливи сусідніх болот, і ріка стає сплавною для менших суден.

На диво гарний краєвид Дніпра під Києвом. Його джерельні течії, якими треба вважати Прип'ять, Березину, Десну і Сож, вже всі зійшлись в одно русло й утворили велитенську ріку. Середня ширина у тих сторонах виносить від 600 до 800 метрів. Та це лиш у малу воду.

У весняну повінь ріка розливається у 10 кілометрів і ширше; з правого високого берега ледви-ледви видно ліси, що чорніють далеко по другім боці ріки. Це неначе пливуче море жовтавої води. Тоді всі острови, пісчані лани, прибережні болота і левади щезають під водою, нема вже рукавів, проток, озерець, охабів. Долинами приток заходять води Дніпра далеко вгору, а коли відпливуть, оставляють по собі урожайний річний глей.

Повені відбуваються на Дніпрі звичайно тільки раз на рік, весною, коли розтають сніги. І тою прикметою ріжниться Дніпро від Дністра, і цілком схожий з іншими типовими ріками східної Европи. Літом, хоч тоді найбільше воздушних опадів (себто дощу) буває в области Дніпра, нема повеней, бо вода всякає в землю, розходиться по багнах і торфяних болотах, іде на потреби рослин та й у великій мірі відразу знов випаровує в повітря. Натомість узимі повітряні

опади (у вигляді снігу) громадяться і ждуть весни, з весною тануть, і величезна течія води тече в Дніпро і його притоки, спричиняючи повені. І колись були ці повені менші, та тепер вирубали ліси, що давно задержували з весною багато вохкости. Тож тепер повені грізніші і страшніші, бо неправильні. Звичайно триває повінь півтора місяця, а вода стоїть найвище в половині квітня.

Найбільше краси й величі в долішньому бігу ріки, в самому руслі Дніпра. Віковою роботою він вижолобив собі його. Та хоч сила його велика, а скеля тверда; трудно було ріці вижолобити її рівномірно. Через те повно тут у ріці підводних і надводних скель, рип та каміння. Об них розбивається вода з шумом і клекотом і, крутячись скаженими вирами, вимулює бездонні омути. Є також велика сила більших і менших островів з твердої ґранітної скелі, що приневолюють ріку ділитись на рукави. Попри острови і каміння ще зуміла собі вода знайти гладку дорогу. Але в кільканадцяти місцях Дніпро таки не міг проложити собі рівної дороги, гряди ґранітних скель і каменюк лягли поперек ріки. Величезна маса води ллється з тих камяних лав додолу. Високі могутні хвилі бються білою піною між каменюками, неначе б хотіли роздавити скелисті береги й камяні лави русла. Шум і рев води чути навіть удень кілька кілометрів. Це дніпрові пороги*).

Всіх порогів рахують девять, а більших забор шість. Найбільший з порогів зветься Дід або Ненаситець. Біла піна вкриває його зовсім, із скаженою скорістю летить вода долі і скаче з лави на лаву, — а є їх дванадцять. Барка стогне, скрипить і тріщить, але за три хвилі перелітає поріг, коли тільки її не вхопить камінь Крутько, або коли не попаде в страшенний вир Пекло. Трапляється, що судно пройде всі ті небезпечні місця, але зараз за порогом є Воронова забора, повна небезпечних каменюк, де легко розбитись суднові.

Понижче Херсона вливається Дніпро девятьма гирлами в свій лиман. Із тих рамен тільки два судоходні, а лиман увесь плиткий (найбільша глибина 6 м.). Дніпро несе велику силу піску та намулу і помалу засипує лиман так, що ледве при помочі машин, вичерпуючих намул, удається проложити дорогу для пароплавів у Херсон.

Дніпро приносить Чорному морю що секунди 2000 кубічних метрів води. Плавання по нім спинюється зимою на українській території тільки на три місяці. Сплавний є Дніпро на просторі 1900 км. навіть для більших річних кораблів.

С. Р.

*) Тепер, після збудування електро-станції, ці пороги опинилися під водою.

ОСІННЯ ПІСНЯ

Дощовії струни
Натягнула осінь
І сумних-гнітючих
Нам співа пісень,
А пожовкле листя
Вітер з дерев зносить
І зимі назустріч
В жертву їх несе . . .
Сивий і похмурий
День стоїть надворі,
Хоч би промінь сонця
Із-за хмар на мить!

Світ згасає скоро,
Й непроглядним муром
Довга ніч холодна
Навкруги стоїть . . .
Виє-завиває
Під кущами вітер,
Жалібно голосить,
Припада до ніг . . .
І схилились в тузі
Над водою віти,
Бо в життя минуле
Вже нема доріг.

М. Кайрез.

Термопілі

Як дуже змінився світ за цілу низку століть! Навіть за одно століття, за пів... Яка велика ріжниця між тим, що є сьогодні і тим, що було тому, наприклад, пятдесять років. А що вже й говорити про ріжницю між сьогоднішніми часами і ось хоч би часами грецько-перських воєн у пятому столітті перед Христом. Якщо вже й не говорити про цілу тодішню й сьогоднішню культуру, то сама ділянка воєнного ремесла показує нам наглядно, як під тим оглядом світ пішов уперед в часі від пятого століття перед Христом до двадцятого по Христі.

А все ж, як зовсім не змінився світ за той самий довгий час! Не змінилися люди за ту цілу низку століть. Сьогодні так само, як і тоді, перед століттями, йде важка боротьба між народами за більший чи менший клаптик землі, за більше чи менше місце під сонцем, за владу одних над одними, за панування над іншими. І тоді так само, як сьогодні, у тій боротьбі народів, так часто рішали посвята і геройські подвиги одиниць, що перехилювали перемогу на бік свого народу, або нікчемні вчинки злочинних типів, що віддавали увесь їх нарід на поталу ворогові.

Двадцять чотири століття тому йшли між Азією й Европою, між двома народами — персами та греками великі змагання. Пригадаємо коротку передісторію тих змагань. На малоазійському побережжі, що було під владою персів, жило багато греків. Ті греки завжди хотіли визволитися зпід перської кормиги. І ось одного разу, коли перський король Дарій з могутньою армією пішов походом на скитів, малоазійські греки скористали з нагоди і зробили повстання проти персів. Европейські греки прислали їм допомогу. Та все ж перси повстання здушили і і запалали жадобою помсти на европейських греках за те, що підтримували збройно повстання своїх земляків у Малій Азії. Вислідом того гніву був великий перський похід на Грецію, похід невдачний, бо греки розгромили перське військо у славному бою під Маратоном, і перси мусіли вертатися назад.

Тимчасом король Дарій умер і на престолі засів його син Ксеркс. Він не думав занехати початої батьком помсти над европейськими греками. Після довгої підготовки він зібрав військо та рушив з ним до Европи через Гелеспонт. На весні 480-го року перед Христом, перейшовши протоку, яка ділить Азію від Европи, Ксеркс відбув перегляд своєї армії, при чому устійнив її чисельний стан. Грецький історик Геродот подає той стан на 1,700,000 піхоти і 80,000 кінноти. Перемарш тієї армії через Гелеспонт заняв сім днів. Були в ній вояки 46-ти народів, що були вишколені та озброєні згідно з їх німи звичаями та приписами. Розуміється, що той ріжношерстний склад не сприяв силі армії. Але греків бентежило її велике число. Тому вони й не думали про якунебудь офензиву і цілий їх воєнний плян обмежився виключно до оборони на суші і на морі. Бо на морі перси були для греків ще грізніші, як на суші. Перська фльота дійшла тоді до числа 1207 лінійних кораблів. Велика частина тієї фльоти складалася з фенікійських корабів, які вмілістю маневрувати непомірно перевищували грецьку фльоту.

Треба памятати, що греки не творили тоді однієї одноцілої грецької держави, але ділилися на кілька дрібних державок. Отже у тому важкому моменті, коли на них сунула перська навала, вони не зуміли обєднати цих грецьких дер-

жав до боротьби з наїздником. Правда восени 481 року створився на коринтійській шийці, що називалася по грецьки Істмос, Грецький Союз, що нібито мав репрезентувати усіх греків, але насправді це був тільки Пельопонеський Союз, тобто союз держав — та й то не всіх — південної Греції, до якого приступили деякі племена середньої та північної Греції. Але в самому тому Союзі були непевні елементи, які внаслідок ворожости до інших членів Союзу могли кожної хвилини з Союзу вийти. Найпевнішим та найсправнішим членом Союзу була спартанська армія, довкола якої все скупчувалося в орґанізації протиперського опору на суходолі. Але бракувало такого самого авторитетного чинника, що міг би проводити у грецькій фльоті. Правда, провід у фльоті був теж у руках Спарти, але фльота самої Спарти була слаба і не мала ані традиції ані боєвого досвіду.

Грецький воєнний плян був дуже простий: вони хотіли звести рішальний бій на морі у можливо найкращих для себе умовах, тобто таких, у яких перси не мали б змоги використати чисельної переваги своєї фльоти, а на суші мали стримувати похід перської армії, обороняючи такі пункти, в яких найменшою кількістю сил можна було б протиставитися якнайбільшій силі ворога. Одним таким пунктом була долина Темпе на межі Македонії і Тессалії. Греки вислали були туди корпус, складений з 10 тисяч гоплітів, під командою спартанця Евайнета, але виявилося, що той пункт можна оборонити тільки тоді, коли й інших переходів з Македонії до Тессалії хтось боронив би. Корпусу Евайнета було для цього замало, а на тессалійців греки рахувати не могли, бо тессалійський княжий рід Алевадів явно сприяв персам. Тож греки мусіли відкинути оборону долини Темпе.

Другим пунктом, що надавався до оборони, були — Термопілі. Була це свого рода брама, що вела з північної до середньої Греції. Був це вузький перехід, що можна його було боронити дуже малою силою війська проти хтозна кілько разів переважаючої ворожої армії. Обороняти ту позицію взявся спартанський король Леонід. Він привів з собою 4,000 пельопонеських гоплітів, в тому королівську ґвардію, складену з 300 вибраних спартіятів. Крім цього у склад корпусу Леоніда входило 400 тебанців, 700 гоплітів з беотійського міста Теспіяй, 1000 фокійців, 1000 малійців та загальне ополчення східних льокрійців. Таким чином армію, що боронила Термопілів, можна рахувати на 8,000 до 10,000 вояків.

Грецька фльота стояла при вході до малійського заливу, коло Артемізіон, і там греки задумували нанести поразку перській фльоті. Позиції під Термопілями і під Артемізіон доповнялися під воєнним оглядом. Термопілів не можна було утримати, як би перській фльоті вдалося продістатися до малійського заливу і висадити військо на сушу на задах корпусу Леоніда. І навпаки. Грецька фльота під Артемізіон знайшлася б в дуже критичному положенні, якби перська армія вдерлася крізь Термопілі до середньої Греції. Тоді перська фльота могла би поплисти просто до Аттики і там увійти у звязок з сухопутньою армією і відтяти грекам відворот до їх останньої морської бази у Саронському заливі. Таким чином воєнні акції на морі і в Термопілях були від себе дуже залежні.

Перші два дні боїв під Термопілями закінчилися перемогою греків, які відперли всі приступи персів з великими для них втратами. Не могла нічого вдіяти перська ґвардія безсмертних. Цю ґвардію називали ґвардією безсмертних тому, що всі втрати з приписаного числа 10,000 відразу доповнювали

вояками з інших відділів. Отож ця гвардія безсмертних намагалася за всяку ціну розбити грецьке військо, але це їй ніяким способом, не вважаючи на великі втрати, не вдалося. Та все ж греки не встоялися, бо... малієць Ефіяльт показав персам гірську стежку, якою вони зайшли грецьку армію ззаду. Перська гвардія заскочила і розгромила фокійців, що боронили окремий перехід. Леонід ще в час дістав вістку про поразку фокійців і міг безпечно відступити з цілою своєю армією. Та він відіслав тільки деякі частини, а сам залишився на становищі зі своїми спартіятами та з відділами тебанців та теспійців. Його доля всім знана: згинув він і його військо до останнього чоловіка.

Чому Леонід не відступив зі своєю армією, хоч мав час і змогу? Чому він залишився, хоча знав, бо не міг не знати, яка доля чекає його та його армію? Над цим питанням міркували старинні й новітні історики. Одні кажуть, що це спартанська честь не дозволяла на відворот з раз занятого становища. Але другі доказують, що спартанські воєнні закони ані спартанська воєнна честь чогось такого не вимагали. Що ж у такому разі спонукало Леоніда до рішення, яке послало на певну заглади найкращу частину спартанського війська? Найправдоподібніше були це суто стратегічні погляди. Леонід хотів якнайдовше спинити перську сухопутню армію, щоб дати грекам змогу добути перемогу під Артемізіон. Боротьба Леонідової горстки тривала аж до полудня третього дня боїв за Термопілі.

Правда, ця посвята Леоніда та його армії не осягнула наміченої цілі, бо греки не перемогли під Артемізіон перські фльоти. Та все ж ота геройська оборона Термопілів аж до останньої каплі крови останнього вояка мала велике моральне значіння. Не зважаючи на програну, вона підтримала грецький дух, що остаточно причинилося до грецької перемоги.

Пройшовши Термопілі перси залили цілу середню Грецію. Одночасно їх фльота спричинила грецькій фльоті великі втрати. Грецька фльота, правда, втримала позицію під Артемізіон, але втратила коло 70 кораблів і тому греки мусіли зробити відворот з-під Артемізіон та заняли своєю фльотою місце коло острова Саляміни. Грецький вождь Темістокль підступом довів до того, що перси звели морський бій під Саляміною, який закінчився повною перемогою греків.

Ота поразка на морі спинила перський похід на суходолі. Ксеркс вже не міг думати про те, щоб опанувати південну Грецію. Ріжні причини, як ось повстання вавилонців у Персії і великі труднощі у прохарчуванні його великої армії у Греції, спонукали його зробити відворот. У Греції залишив він Мардонія з 300,000 піхоти та 20,000 кінноти. Під Плятеями, де згинув сам Мардоній, греки розбили його військо так, що тільки сороктисячний корпус урятувався і зробив відворот. Одночасно греки під проводом спартанського короля Леотихіда повели офензиву в Малій Азії і визволили своїх земляків з-під перської кормиги.

Таким чином оті великанські змагання між найбільшою тоді могутністю світу і ґрупкою дрібних грецьких держав закінчилися безприкладним тріюмфом останніх. Причинилася до того безумовно свідомість греків, що вони борються за свою незалежність, за свою національну волю. І відіграли у цій перемозі великанську ролю з одного боку безприкладне геройство спартанців, що вміли згинути під Термопілями, а з другого боку гідна і повна національної гордости постава атенців, яким перси пропонували зверхність над усіми грецькими державами під умовою, що вони відступлять

від грецького союзу та припинять війну з персами. Відповідь атенців була: ні!

В тій грецько-перській війні, особливо у бою під Термопілями, стрічаємося із двома поставами у національній справі: поставою Леоніда і поставою Ефіяльта. Якби не зрада Ефіяльта, ціла грецько-перська війна могла б зовсім інакше виглядати. Може не було б стільки жертв. Та все ж на підлий чин Ефіяльта знайшлося геройство Леоніда, що своєю власною і своїх вояків кровю змив те тавро, що його кинув Ефіяльт на грецьку національну честь. Не тільки змив тавро, але й підніс своїм геройством грецький дух, який довів до остаточної світлої перемоги над наїздником.

Певно, національна зрада одиниць чи ґруп може принести нації багато шкоди, але вона не зможе нації знищити, бо завжди знайдеться герой чи геройська ґрупа, що не тільки ту зраду унешкіднить, не тільки змиє пляму тієї зради з народу, але й своєю героїчністю раніше чи пізніше доведе націю до перемоги.

Як зробити український питний мед

Цей сорт меду може бути четвертак, трійняк чи двійняк. Отже варимо ситу як на трійняка (2 частини води на 1 частину меду. Точніше буде так: на 100 частин напою 45 вагових частин меду і 55 вагових частин води). Вливаємо до котла і варимо. Підчас варення додаємо до сити (в рахунку на 100 літрів) 10 ґр. коріння валеріяни і 100 ґр. хмелю. Все це даємо в чистому мішечку, щоб потім виймати. Далі варимо і збираємо піну. Як випіниться, охолоджуємо, викидаємо мішечок з додатками. Переливаємо до іншого посуду і доливаємо 20 декаґр.*) (на 100 літ.) соку з смородини (найкраще чорної). Також тепер вливаємо раніш приготовану закваску (див. виріб меду). Найкращі дріжджі до цієї закваски: маляґа, мадейра, токай (а у нас в Україні були ще кримські і бесарабські дріжджі). Якщо дріжджів не дістанете, то даємо жменьку родзинків, розімятих до закваски. Далі ситу ставимо в тепле місце на бурну ферментацію; вона тягнеться з тиждень. Після цього заносимо ситу до приміщення з нижчою температурою. Тут стоїть сита 1.5-2 місяці і тихо ферментує під легко закритим чопом. Як дріжджі вже осіли, а це видно по чистоті сити (або на дні), тоді стягаємо мед до іншої посуди, щоб усунути осад. Останню посуду на мед брати таку, щоб її наповнити медом до верха. Заносимо її до льоху з температурою (42-45°), і тут мед дозріває пару років. Після цього його можна розливати до пляшок і наглухо закоркувати і вживати. Чим він довше буде стояти, тим буде ліпший.

М. Б.

*) 1 декаґр. — 10 ґр. — 1/3 унції.

ФІЛЬОСОФ

Пан Головатий вважав себе фільософом. Якось бувши в гостях у приятеля, він помилково замість пива, хильнув добру кварту горілки... Це "пиво" звалило його з ніг. Для жарту приятелі понесли його на цвинтар і стали чекати, що буде. Прокинувшись від свіжого повітря, пан Головатий здивовано побачив, де він.

— Коли я живий, то чого я тут? — почав він фільософувати, — коли ж я мертвий, то чому мені хочеться пити?

СПЕЦІЯЛЬНИЙ ПОРАДНИК ДЛЯ ТЕАТРАЛЬНИХ ГУРТКІВ

Що ставити? Діяльність театральних гуртків це освітньо-виховавча праця при помочі театрального мистецтва. Тимто театральні гуртки повинні виставляти такі сценічні твори, що є виховні. Це й повинно рішати про те, що треба ставити на сценах.

Розподіл ролі. Успіх вистави залежний від доброго розподілу ролі. Тому режисер повинен подбати про те, щоб при змозі кожний аматор дістав ролю, яка найбільше йому відповідає. Одне слово, щоб аматор, виконуючи свою ролю на сцені, міг бути собою так з постави, як і з вдачі, освіти, способу говорення, тощо. Тому режисер буде уважати при розподілі ролі, щоб спокійному, повільному чоловікові не дати ролі веселого, моторного, непосидюха. А молодій, веселій дівчині-щебетусі не дати ролі старшої поважної жінки-матері, або беззубої бабусі.

Крім того повинен режисер вияснити кожному аматорові його ролю; а саме, характер його ролі, найважніші її риси, відношення його ролі до інших роль та до виховної ідеї твору. Тоді аматорові буде легше при розподілі роль. Кожна роля однаково важна й повинен її грати той, хто найкраще до неї надається. А так само й аматори не повинні мати жадного жалю до режисера за роподіл роль, повинні розуміти, що слава аматора не залежить від того, яку ролю він дістав (велику, чи малу), тільки від того, як він її відіграє. Та ж і в найменшій ролі можна відзначитися і здобути признання, коли її добре відіграти. Кожний славний актор починав саме від найменших роль і в них давав пізнати свій талант.

Проби. Вибір твору для виставлення на сцені починається завжди голосним читанням твору на сходинах гуртка. Після прочитання твору йде його обговорення, що має на меті вияснити: 1. виховну ідею твору, 2. місце сценічної дії, 3. пору року й пори дня, 4. середовище, в якому відбувається дія, 5. костюми, 6. мова й спосіб говорення дієвих осіб, 7. відношення кожної ролі до цілого твору, та до інших роль, 8. чи роля відповідна для особи, що має її виконати, 9. способи та засоби для виведення твору на сцені, 10. поділ праці та обовязків при організуванні проб. Тоді щойно аматори переписують свої ролі, але так, щоб у кожніській частині своєї ролі знали, де, що, та як мають робити й говорити.

Усі проби вже є зразу проби ситуаційні, то значить, що аматори відчитують ще справді свої ролі, але вже знають своє місце на сцені, виконують те, чого вимагає роля — одне слово — грають.

Такими є й усі дальші проби, на яких аматори, вже вивчивши свої ролі, вигладжують жести (рухи), підкреслюють гру облччя справляють свою вимову та гру. Ці проби тривають до часу, коли аматори так опановують свої ролі, що зуміють без нічиєї допомоги їх відограти. Тоді щойно назначується ґенеральну пробу, на якій аматори виступають уже в костюмах охарактеризовані, при потрібній обстановці та декораціях. На цій пробі провірюється підготовку цілої вистави, підготовку кожного аматора, робиться останні поправки— й визначається реченець прилюдної вистави.

Маска. Створити "маску", це створити зі себе таку особу, якої вимагає роля сценічного твору. На маску буде складатися: костюм, характеризація, спосіб говорення, поведінка, міміка, жести, — гра.

Костюм. Відповідний одяг (костюм) дозволяє аматорові глибше вжитися в свою ролю. Іноді вже самого костюму досить, щоб створити маску. Костюм повинен завжди відповідати ролі. Не годиться дівчині дома при роботі вбира-

тися у святочний одяг, тому тільки, що вона в цьому одязі гарно виглядає. Не можна теж козакові, що приходить з далекої дороги, входити на сцену в блискучих вичищених чоботях.

Костюм має бути такий, як цього домагається роля.

Характеризація. Характеризація доповняє костюм. Деколи досить вусів, бороди та перуки, щоб виглядати якслід. Часом цього замало. Іноді вистане підкреслити деякі частини обличчя, напр., очі, брови й уста. Інколи знову ж треба характеризувати цілу голову. Це значить накласти відповідну перуку, бороду, вуси, ніс, та розмалювати й відповідно вирисувати обличчя. Одним словом — характеризуватися.

Перуки, бороду, вуса прикріпляємо до обличчя мастиком або спіртовим лякером, що їх змиваємо вазеліною.

Бороду й вуса робимо з волосіння (крепа), пришиваючи до шматка мякого полотна. Приліплюємо їх так, що мастикс або спіртовий лякер держить полотно, на якому вони нашиті.

Штучний ніс виробляємо з особливого носового ліпу (кит). Щоб штучний ніс не відлетів, треба щоб наш власний ніс не був мокрий та товстий. Поза тим добре приклеїти мастиксом декілька волосків крепи до власного носа й ними прикріпити штучний ніс до власного.

Коли йде про брови, то найкраще їх малювати, а не приліплювати штучних.

Шмінки. Найкращі шмінки товсті. Олівці діляться на підкладові, що дають бажану барву шкіри, і кольоровані, що забарвлюють поодинокі частини обличчя. Жінки вживають підкладових олівців ясніших, чоловіки темніших. Молодші — ясніших, старші — темніших.

Кольорові олівці це: вишнівка, киновар, бронзівка, попеляста, синька, біла, чорна.

Шмінок уживаємо так, що спершу натираємо шкуру легко вазеліною, на неї накладаємо підклад, що дає нам бажану барву шкіри, а щойно тоді рисуємо кольоровими олівцями обличчя. Добра характеризація не забуває теж про уха, шию та руки. Очевидно, це діється тоді, коли воно конечне, напр., у стариків. Шмінку стирається вазеліною.

При кольорових олівцях памятати, що біла барва дає вражіння опуклости, сіра й бронзівки западення. Вишнівки вживають радше молодші, бронзівки старші.

Шмінок треба вживати дуже ощадно. Накладати їх дуже легко й тонко, бо грубо накладена шмінка робить обличчя непорушним, мертвим.

Обличчя не можна занадто вирисовувати, нпр., рисуючи зморшки, бо воно виглядає здалека як татуоване.

Кожний аматор повинен характеризуватися сам. Справджувати, чи характеризація добра, чи не за гостра, віддаляючись від дзеркала на довжину руки.

Товстих шмінок треба вживати і чоловікам і жінкам.

Вимова. Вивчаючи свою ролю, аматор зазначує слова, що є суттєві для кожної думки. Зазначує слова, ряди слів та цілі речення, що їх повинен сказати голосніше чи тихіше, піднесеним голосом чи зниженим. Тимто слова ролі треба вивчати в голос і так, як треба буде говорити на сцені. Це конечне, бо мова на сцені завжди звязана з грою обличчя, дуже часто вона теж мусить іти разом з рухами. Але тут завжди треба вміти видержати міру свобідно, природно.

Шепіт мусить чути зі сцени вся публика. Тому при шепоті треба відкривати широко уста, виголошувати кожне слово виразно, не говорити голосом горляним, а грудним. Підносити голос, це не кричати, а виголошувати повним голосом із грудей. Говоримо тим поволіше, чим голосніше, щоб звуки слів не розмазувалися.

Більшої кількости речень не

можна висловлювати одним тоном, бо це томить слухача. Треба голос степенувати, робити павзи, — і це так у прозі, як у віршованій мові.

Міміка. Міміка, це вдатність ілюструвати всякі переживання обличчям, очима, устами, головою. Дуже часто вона заступає живе слово і робить більше враження ніж слово. Найкраще виробляти її при виучуванні ролі.

Підчас опрацьовання своєї ролі аматор повинен себе раз-у-раз питати: що я тут роблю? Як мені тепер повестися? Чи маю бути сумний, веселий, байдужий?

І при тому уявити собі, як повівся б у такому випадку в життю.

Жест. З мімікою, грою обличчя звязаний жест (рух) та постава. Жест мусить іти в парі зі словом, думкою та переживанням. Рухи повинні бути плавні, природні. Рухи від себе — висловлюють перечення та відпихання. Рухи до себе — приявність, притакування, одностайність. Жест мусить бути виконаний легко, без натуги, інакше він негарний, а то й смішний. Повинен бути свобідний та природний.

В. К.

КОРИСНІ ПОРАДИ

Проти **молі** добрі свіжо-друковані ґазети. Завивай такими ґазетами футра й інше убрання. Цей спосіб ліпший за канфору та за нафталіну.

Папір восковий від хліба дуже добрий на чищення **кухонної печі.**

Жирні плями на білих полотняних черевиках усунеться, коли натреться плями хлороформом.

Посипавши **плями з шоколяди** та з какао боровим квасом, і сполокавши у воді з саломяком (амонією), усунеш їх.

Як спариш собі руку, то найліпше зараз намастити білком. Перестане боліти, а рана як не відкрита, загоїться дуже скоро.

Як почепиш випрані **фіранки** на прутті від фіранок, то будуть рівні без прасування.

Зваривши **яйця на твердо,** полий їх зимною водою.

Натерті покостом **підошви** обуви, тримаються два рази стільки.

Аркуш ґазети під сорочкою дає **більше тепла,** як вовняна спідня сорочка. Папером обвинені стопи тепло тримаються зимою.

Сажа з комина є дуже добрим погноєм на полуниці й суниці.

Сіллю кухонною найліпше гноїти шпараги пізно восени або вчасно навесні, даючи жменю солі на квадратовий метер землі.

Цигарничка найліпша з **вишні,** бо забірає в себе никотину. Треба її міняти до місяця.

В помешканнях з **блощицями** відсувати ліжка від стін, щоб стін не дотикати, а блощиць винищити порошком або соляним квасом.

Стоноги у підлогах можна винищити, змиваючи підлогу гарячою водою з галуном.

ПРИПОВІДКИ

Величається, як свиня в дощ.

Вже свині не до поросят, як її смалять.

Коли б свині роги, то всіх поколола б.

Бовтає, як свиня в помиях.

Пустиш свиню під стіл, а вона вилізе на стіл.

Свиня, коли в болоті, — мовить, що в золоті.

Як запоріжці живилися з своєї землі

Запорізька земля все була дуже багата і родюча, ото ж запоріжці зовсім мало займалися хліборобством. Самі січовики, як військові люди, зовсім не працювали на землі, бо це перш за все вимагає спокійного життя, а січовики мусіли бути раз-у-раз напоготові до війни, до походу, до відсічи татарського нападу, то їм уже було не до плуга. І зимовчани мало займалися хліборобством, бо то в цій південній і найбільшій границі, що межувала з Кримом, було неспокійно від татарів, що раз-у-раз робили наїзди.

Але й без хліборобства запоріжці мали добрий зиск від скотарства, рибальства та звірячого промислу. Роскішні запорізькі вольности: степи, річки, озера та гаї давали всі вигоди цих промислів.

Та й степи були, степи! Тоді квіти усякі цвіли, тоді трави великі росли. Ось тут, де тепер церква, то така була тирса на розріст людини, як глянеш, так наче жито стоїть; а комиш, як той ліс — здалеку так і біліє, так і вилискується. А що вже пирій, ковила*), горошок — то, як увійдеш у них, так тільки небо та землю і видно: діти було губляться в траві.

Оце підійметься трава вгору, виросте та знов і впаде на землю, та так і лежить, як та хвиля на морі, а поверх неї уже і друга росте. Підеш косити, косою не одвернеш; поженеш пасти коней, то й не побачиш їх; загониш воли, тільки роги мріють. Чи випаде сніг, чи настане зима — байдужнісінько; хоч який буде сніг, а трави не закриє. Пустиш собі коня чи товарину чи овець, то так вони пустопаш і пасуться, тільки коло отари ходили чабанці; а як заженеш овець у траву, то вони поміж нею наче комашня мріють. А що вже поміж тією травою та всяких ягід, то й казати нічого. Оце вийдеш, було, у степ, як розгорнеш траву, то полуницю так і бери руками.

А бджоли тієї? А меду? Мед і по зимовниках, мед і по бурдюгах так і стоїть, було, у липовиках: скільки хочеш, стільки й бери, більш усього від диких бджіл. Дика бджола скрізь, було, сидить: і на комишах, і на вербах, і у траві.

А ліси то? Бузинина, свидина, вербина, дуби, груші! Грушок, було, як нападає з гілля, то хоч бери граблі та горни валки, так і лежать на сонці, поки не попечуться.

А звіря, а птиці? Вовки, лисиці, бурсуки, дикі кози — так один за одним біжать, так і пластають по степу. Були ще й дикі свині, такі гладкі та здорові: вони більш усього по плавнях шниряли. Були й дикі коні; вони цілими табунами ходили. А що вже птиці було! Качок, лебедів, дрохов, диких гусей, диких голубів, лелек, журавлів, тетерваків, куропят — така сила, що як підійметься з землі, сонце застелиться, сяде на дерево, то й гілля не видно, а як спуститься на землю, то вона, наче долівка, так і почорніє. А риби скільки! Оця риба, що тепер, так і за рибу не числилася. Тоді все чечуга, пістрюга, коропи та осетри за все одвічали. У одну тоню її витягали стільки, що на ввесь курінь ставало.

Коло самої Січі на велику просторонь простягався Великий Луг — так звали плавні, а разом і великий ліс, де в озерах і балках риби, а в лісі і плавнях — звіря і птиці — аж кишіло. Тож і не диво, що запоріжці звали Січ — матірю, а Великий Луг — батьком. "Січ — мати, а Великий Луг — батько!" казали вони. Добре там було скотарювати, і запоріжці справді розводили багато худоби, коней та овець, як для своїх потреб, так і на продаж в Україні

*) Степова трава.

і Польщі. Розміри скотарства були такі великі, що коли в 1769 році татари зробили несподіваний напад на запорізькі степи, то за один раз відбили у запоріжців більш як 100,000 овець. Запорізькі коні славились навкруги далеко.

Багато вони займалися і полюванням; у них були навіть такі козаки, що цілий рік полювали за звірем. Звалися вони лисичниками, бо найголовніше ловили лисиць, хоч багато й іншого звіря, як от вовків, диких кіз і т. ін. Рибальство теж було добре поставлено в запоріжців. Вони мало вживали мяса, а зате дуже любили рибу, вміли добре вялити та солити її і багато її вивозили на продаж в Україну, Польщу і навіть у Московщину.

От із чого, та ще й з військової здобичі жили запоріжці і ніколи нужди не мали. Ходили вони звичайно у простій одежі, а хто мав охоту, то міг ходити трохи не в золоті. **М. К.**

ЯК ТРЕБА КВАСИТИ КАПУСТУ

Як квашення огірків, так квашення капусти дуже важна справа для господині. Цього не можемо легковажити собі, бо капуста це дуже здоровий, просто конечний корм для людей на зиму. І то не так варена, як сира. Якраз і сама квашена сира капуста й сік з неї утримує шлунок в добрім порядку, дає такі цінні вітаміни. А що від квашення залежить добрий смак капусти, мусимо до цієї роботи взятися якнайуважніше.

Найперше бочка. Не буде мати капуста доброго смаку, якщо дамо її у бочку, що відгонить зіпсутою капустою ще з минулого року.

Бочку треба відмочувати водою із содою, шурувати щіткою, парити, сіркувати.

Аж як маємо добру чисту бочку, беремось до квашення. Мусимо ще постарати доброї шатківниці, щоб нам посікла капусту на волосок. Найперше капусту треба обчистити з зеленого листя, добре вимити, уважати, щоб за листком не сховалось ні трошечки якої гнилі, бо то нам зіпсувало б цілу роботу.

Чи будемо додавати чого до капусти? Не конечно, але добре, коли дамо до бочки крім солі, жменю кміну. Дехто для запаху кидає десь-не-десь бобковий листок, дехто пересипає цибулею, але не всі люблять, тому краще вже додати свіжої, яку будемо подавати їсти. Радимо натомість перекладати січену капусту не тільки цілими головками на крижівки, але й яблуками. Квашені в капусті яблука мають дуже добрий смак, а й капуста на цім зискає. Правда, це забере більше місця, але варто придбати собі ще другу бочечку й зробити добрий припас тієї всієї квашенини. В зимі це буде не тільки смачне, але й дуже корисне для здоровля.

Січену капусту добре переминаємо руками в кориті з сіллю й аж тоді сильно втовкаємо в бочці. Солі береться в міру. Звичайно на три копи середньої величини капусти беруть 2 фунти солі, або на 200 фунтів капусти 2 до 3 фунти солі.

Всічену, втовчену в бочці капусту прикриваємо чистою шматою, прикладаємо кружком і на нього даємо гніт. Юшка мусить виступитий й вкрити капусту. Покушаємо її, чи в міру солона. По кількох днях, як капуста зашумується, здіймаємо кружок і гніт, збираємо шуму й пробиваємо капусту в кількох місцях гострим, чистим патиком, аж до самого дна, щоб вийшла гіркість.

Коли капуста кваситься, що в теплій хаті триває 8 до 10 днів, найбільше 14, беремо до пивниці. Капусту треба чисто утримувати, часто чистити денце, шматку, каміння обмивати.

Вірний слуга

ОПОВІДАННЯ

Коли Педро прийшов до мене і запропонував свої послуги, я запитав його:

— Що ти вмієш?

— Я хочу бути вам вірним слугою.

Я прийняв його. І я не розкаявся в своєму рішенні. Педро охоче працював у садочку, Педро чистив моє авто, Педро турбувався за білизну, Педро куховарив, як найкраща богемська куховарка, але... Педро купував усе як справжній лорд. Мій спустошений гаманець був свідком цього.

Одного дня я покликав його до себе й сказав:

— Ти купуєш усе дуже дорого, Педро.

— Що ж, як ці гандлярі всі грішники.

— В такому разі, як добрий християнин, не припускай їх до спокуси.

— Як це, сеньйоре?

— Пропонуй їм не більше половини того, що вони вимагають. Цього цілком досить.

— Добре, сеньйоре.

Через годину хтось постукав у стіну. Це був листоноша, що приніс мені листа. Педро підійшов до нього.

— За листа треба заплатити чотири песети, — сказав листоноша.

— Буде досить, коли дам дві песети, — відповів Педро. — Якщо ти за кожного листа братимеш чотири песети, то скоро станеш занадто важким. Ти ж бо лише звичайний листоноша.

— Це державна такса — чотири песети.

— Йди до біса, що тримає в кігтях твою ненажерливу душу! Дві песети і жадного коро більше.

Листоноша мовчки пішов далі своєю дорогою.

Педро повернувся до мене і розповів цю історію.

— Який же ти дурень! — закричав я, — біжи, поверни листоношу і заплати йому, що він вимагає.

— Може він віддасть за три песети, сеньйоре?

— Ні. Він одержить чотири.

За кілька хвилин Педро повернувся з двома листами.

— Сеньйоре, ви занадто щедрий, — сказав він, — я дав йому гроші за вашим бажанням, але при цьому я непомітно витягнув з його теки ще одного листа. Отже вам коштує лист лише дві песети. Ось другий.

Вражений, дивився я на цього другого листа.

— Але ж він надісланий не мені.

— Це лист, сеньйоре, і він коштує грошей, як і будь-який інший.

— Добре, але він чужий. Поверни його в цю ж хвилину.

Педро послухався, але йшов не дуже швидко. Увечорі, коли ми з Педром відпочивали, він оповів:

— Я не спромігся наздогнати листоношу, він ішов дуже швидко. Отже сталося так, що лист залишився в мене.

— Що ж ти маєш робити з ним?

Педро кинув задумливим зором у далечінь і відповів:

— Я надішлю його до свого дідуся, що живе в Феролі. Він так часто нарікає, що протягом років не мав жадного листа від мене...

Йо Реслєр

Аґроном і садівник.

Аґроном: Ваші методи застарі. Я буду дуже здивований, коли це дерево вродить вам хоч 10 фунтів яблук.

Садівник: Я здивуюсь не менше, бо досі воно родило тільки груші.

СПІКЕР МАНІТОБСЬКОЇ ЛЕҐІСЛЯТУРИ

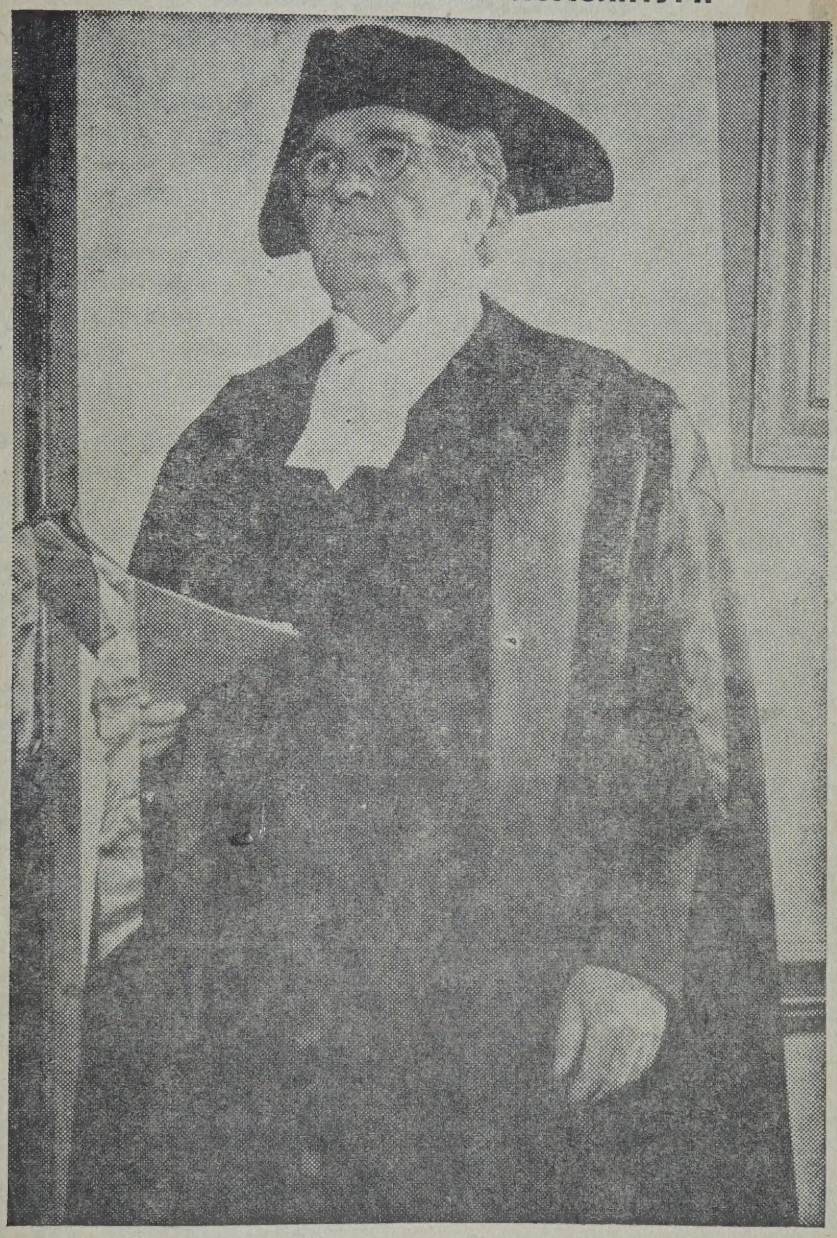

Дост. Н. В. Бачинський

З іміґранта на спікера манітобського сойму, — оце в кількох словах історія успіху Дост. Н. В. Бачинського.

Приїхавши до Канади з галицького села Серафинці 19-літним студентом в 1906 році, Н. В. Бачинський, як кожний інший наш іміґрант, береться за фізичну працю, але разом з тим не забуває за школу. В 1914 році стає учителем, а 1922 року округ Фишер вибирає його вперше до манітобського парляменту і кожного року його перевибирає. На заступника спікера призначено його 1937 року, а спікером 7-го листопада 1950 року.

Дост. Н. В. Бачинський є першим і одиноким українцем у світі, що займає відповідальне становище спікера в демократичнім парляменті.

Наша Канада

Мабуть найперше, на що звертають увагу новоприбулі до Канади, це безмежні простори цієї країни. Від Атлянтійського до Тихого Океану, від границі Зединених Держав Америки до Північного бігуна — все це Канада.

Хоч Канада має лише 12*) мільйонів неселення, але це індустріяльний велетень; це перша країна щодо продукування паперу, перша в добуванні радію, азбесту та плятини. Це друга країна в світі щодо видобування алюмінію, а також щодо продукування борошна; це третя країна в світі щодо розміру її експорту.

На кожну тисячу мешканців світу припадає пять канадійців, але яка могутня ця країна в галузі добування та в виробі індустріяльної продукції. За шість років війни канадійська індустрія зросла втрое. Підчас II-ої світової війни понад 10 відсотків всього канадійського населення перебувало в збройних силах Канади.

Канада — це природна краса землі, це численні фабрики, понад 50 тисяч миль залізничих колій, понад пів мільйона миль шляхів.

Канада — це не лише великі простори лісів, піль, озер та гір; це не тільки фабрики та копальні. Канада — це мільйони людей, їх заняття, їх мрії і сни про прийдешнє, їх ідеї. Край — це його мешканці, їх культура, їх наука і знання.

Канада — це ті люди, 5½ мільйонів яких мають свій корінь в Англії, в Шкотляндії та в Ірляндії і тому надають цій країні британського характеру; це ті 3½ мільйони канадійців французького походження, які заселюють провінцію Квебек, фортецю французької культури. Місто Монтреал — це друге по Парижі щодо кількости французьких мешканців.

*) Тепер близько 14 мільйонів.

Канада — це нарешті мільйони німецького, голяндського, українського, польського щодо походження людей, які знайшли тут повну свободу і повне забезпечення, чого вони у своїх власних країнах не могли мати в силу ріжних обставин. І часом дивно: як це так, що люди які в старім світі були вічними ворогами, тут стали приятелями, а їх сини в спільних рядах боролися проти спільного ворога?

Щоб це зрозуміти потрібно насамперед переглянути коротко ті історичні події, в наслідок яких зродилася нинішня Канада.

Чотириста років тому французький моряк Жак Кортьє приплив уперше до берегів теперішньої Канади і дістався до того місця, де тепер стоїть місто Монтреал. Незабаром потому французькі поселенці почали поволі заселювати береги ріки Святого Лаврентія та східну надморську провінцію, яка тепер зветься Нова Шкотія. В 1759-ім році, під час війни між Анґлією та Францією, анґлійське військо захопило місто Квебек, а по чотирьох роках після цього Нова Франція, як ця країна тоді звалася, перейшла під зверхність Анґлії.

Тоді в Канаді було 70 тисяч населення, 10 тисяч якого становили анґлійці. Під анґлійським володінням з часом сталися деякі зміни. Провінція Онтеріо, яку тоді звали Горішня Канада, була заселена анґлійцями і тому Канаду поділено на дві частини: — Долішню Канаду (нині Квебек), в якій мешкали переважно французи, та Горішню Канаду, заселену анґлійцями. Крім цих провінцій були ще такі провінції, як Нова Шкотія та Новий Брунсвік.

В 1867-ім році британський парлямент видав закон, так званий „Акт Британської Північної Америки", який злучив ці канадій-

ські провінції в одну державу.

Ця злука канадійських земель зветься Конфедерацією. Щороку 1-го липня Канада відзначає свій день злуки, що зветься „Домініон Дей" (День Домінії), бо того дня близько сто років тому повстала держава — Домінія Канади.

Згодом зформувались і теж приєднались ще пять провінцій, і до 1905-го року Канада прибрала ту форму, в якій ми її знаємо нині — в складі девяти провінцій та двох територій. Провінції із сходу на захід такі: Острів Князя Едварда, Нова Шкотія, Новий Брунсвік, Квебек, Онтеріо, Манітоба, Саскачеван, Алберта та Британська Коломбія.

Дві території на півночі — Юкон та Північно-Західні Території, це мало заселені та непривітні простори на північних окраїнах Канади.

В кінці 19-го століття почалася ширша імігрція поселенців до Канади. Їхали тоді люди зі всіх країн Европи. Їхали анґлійці, німці, голяндці та переселенці з Середньої і Східньої Европи, а між ними й українці. Вони покидали свої батьківські землі, щоб у Новім світі поліпшити свою долю. Вони їхали в далекі прерії — степи Канади, чистили плодючі канадійські землі, орали, сіяли та збирали плоди цієї землі. Декотрі з них заробили грошей, повертались додому, але велика більшість лишилася в Канаді. Перші українці приїхали до Канади 52 роки тому. Василь Єлиняк, один з перших українських поселенців в Канаді ще живий. Два роки тому на урочистім зібранні в Оттаві він дістав почесне канадійське громадянство від головного судді, Найвищого Канадійського Суду.

Перша світова війна перервала приплив імігрції до Канади. По 1918-ім році поселенці знову почали їхати до Канади, але вже не так масово тому, що світові економічні обставини не сприяли великим вимінам населення. По другій світовій війні знову почалася імігрція, що продовжується тепер.

У Канаді можна знайти людей українського походження у всіх ділянках життя. Українці є хліборобами в західних провінціях, вони є й робітниками по фабриках в Квебеку та в Онтеріо, вони є й склепарями, лікарями, адвокатами, професорами, інженірами і так далі.

З правного боку Канада — це держава цілком незалежна та самоуправна, а водночас є членом Британської Спілки Народів. Як така, вона вірна Британській короні. Це не обмежує незалежности і вона вільно править собою та самостійно виступає на міжнародній арені.

Друга світова війна вивела Канаду на становище цілком дозрілої держави. Канада дедалі більше забирає голос у світових справах, а її воєнні зусилля були такі поважні, що інші держави нині визнають Канаду за одну з передових держав світу.

А проте, для спільної оборони та через спільність інтересів, скріплених традицією, Канада є членом Британської Імперії і підтримує близькі звязки з іншими членами цієї групи народів.

Тому, що Зєдинені Держави Америки є дуже близьким сусідом Канади, тут можна знайти впливи не лише британських, а й американських політичних, економічних та культурних традицій. Хоч Канада живе в найкращій приязні з Америкою (канадійсько-американський кордон це найдовший не фортифікований кордон на світі), хоч виїзд та виїзд до одної або другої з цих держав цілком вільний для їх громадян, хоч економіка Канади до певної міри повязана з економікою Америки — все ж таки Канада лишається незалежною від Зєдинених Держав Америки. Канада не тільки не приймає повністю так званого американського способу життя, але й старається створити своє питоме життя, в яке ввійдуть найкращі прикмети всіх націо-

нальностей, що живуть у Канаді. Отож, хоч традиція вяже Канаду до Британії, а геоґрафія до Америки, все ж це питоме канадійське життя поступово твориться і не лише коштом канадійців анґлійського або французького походження, але коштом всіх замешкалих в цій країні — без уваги на їх національне походження, бо Канада є демократична країна, в якій існує дійсна свобода, на ділі, а не лише на папері чи для показу чужим. В Канаді демократія для її громадян, а не для міжнародної реклями.

Демокартія в Канаді прибирає форм широкої свободи — свободи не лише одиницям, але й усім політичним, релігійним та національним уґрупованням. Тут немає теорії панівної раси чи кляси: всі рівні перед законом, всі однакові перед урядом.

У Канаді існує сильно закорінена традиція волі, успадкована від перших анґлійських та французьких поселенців і наслідувана також новими поселенцями інших національних ґруп, які неменше за будь-кого прагнуть свободи. Канадійський спосіб правління і закони так укладені, щоб дати якнайбільше волі громадянам та зберегти права політичним, релігійним та іншим меншостям. Саме тому навіть Палата Послів, яка править цією країною, поділена на дві частини — на „урядову" та "опозицію". Урядова — це та партія, що здобула більшість у виборах, а опозиція — це та партія чи партії, які мають меншість послів у парляменті, цебто в палаті послів. Цим способом забезпечується голос всім партіям і всім частинам населення. Канадійський уряд завжди мусить мати більшість послів у парляменті; меншість не може правити цим краєм.

Те саме відноситься до провінційних урядів. Приміром, в Онтеріо маємо провінційний парлямент, у якому є 90 послів. Отож, щоб перебрати уряд у свої руки, партія мусить здобути у виборах щонайменше 46 місць у парляменті. Послів вибирають громадяни, голосуючи підчас виборів. Вони можуть голосувати, на яку партію бажають, бо голосування тайне, і ніхто не знає, на кого громадянин дає свій голос; ніхто й не має права знати. Тому, що у виборах беруть участь дві або більше політичних партій, що мають різні програми, громадянин може своїм голосом підтримати програму одної чи другої партії. Вибрані посли відповідальні перед тими громадянами, які живуть у їх округах.

В тоталітарних державах, якщо й відбуваються якісь вибори, то там можна голосувати лише на кандидатів одної партії, а ніхто тої партії чи уряду не має права критикувати. Тут вільно голосувати на ту партію, ідеали якої виборцям подобалися. Однак партію, що виграє вибори в Канаді, можна критикувати, бо вона не є всесильна, а ті самі громадяни, що її вибрали до уряду, можуть при наступних виборах голосувати проти неї і позбавити її урядового становища, якщо її поступування не задовольняє виборців.

Канадійські громадяни щасливі тим, що можуть своїми голосами вибрати уряд, який має ними правити. **У Канаді уряд існує для добра людей, а не люди для добра уряду.**

У Канаді кожний може висловити свою думку на будь-яку тему. Кожний може критикувати уряд, пропаґувати свої політичні чи релігійні погляди та ідеали, не побоюючись того, що якась таємна поліція покарає його за ті думки. Це стосуєтья не лише до висловленого устно, а й до писаного та друкованого.

У Канаді є дві офіційні мови — анґлійська і французька, але уряд не примушує, щоб громадяни Канади вживали тільки одну чи другу з цих мов, хоч для власного добра кожний повинен добре знати одну з цих мов.

У Канаді є понад 75 часописів,

які друкуються іншими мовами, цебто не англійською і не французькою. Самих українських часописів, що друкуються в Канаді, розходиться щороку сотки тисяч примірників, а до того ще тисячі примірників приходять до Канади з інших країн. Ніхто їх не цензурує. Уряд ніколи в мирний час не наказує, що можна і чого не можна друкувати в часописах.

Також вільно скликати віча та збори, на яких можна вільно висловлювати свої думки, виносити резолюції, підписувати петиції або звертати увагу уряду на якібудь справи.

Канадійському громадянству вільно належати до тої політичної партії, програма якої йому найбільше подобається. Хоч підчас виборів кожна партія загрожує урядові, бо може бути вибрана на його місце, але уряд не може вживати свого урядового становища, щоб діяти проти тої чи іншої партії. Всім партіям вільно видавати свої партійні часописи, скликати віча, збори і аґітувати за новими членами. У Канаді нікого не карають за ширення індивідуальних чи ґрупових поглядів навіть і тоді, коли виглядає, що якась партія чи ґрупа людей старається розповсюджувати програму або ідеї шкідливі цьому краєві. Уряд не переслідує такої партії тому, що кожному канадійцеві належиться повна політична свобода. За політичні ухили не карають; карають лише за порушення закону, а закони не на те існують, щоб реґулювати особисті ідеали канадійців.

Це стосується і до віроісповідання канадійського населення. У Канаді немає урядової церкви, немає релігії, яка діставала б від уряду якісь окремі привілеї. Кожному вільно молитись так, як йому наказує його переконання. Вільно творити нові церкви, орґанізувати нові церковні громади, вишколювати священиків, проповідників, вільно відправляти Службу Божу, на якій мові віра вимагає.

Із наведених прикладів можна бачити, що Канада побудована на найтвердіших підвалинах — на непохитній ідеї волі; волі не лише для одної вибраної ґрупи, вибраної через її політичний світогляд, віроісповідання або економічне щастя, але волі для всіх людей — без уваги на те, чи вони багаті чи бідні, чи вони народилися в Канаді чи приїхали з далеких сторін.

Тому, що ця воля тут так довго вже існує, канадійці призвичаїлися до неї і дивляться на неї як на щось звичайне, що їм природно належиться. Тяжко їм уявити собі, що є ще такі держави, де такої свободи немає. Тому треба всім у Канаді бути на сторожі цієї волі, а хто знає, що таке неволя, бо її зазнав — може багато чим Канаді прислужитися. Ті, що зазнали неволі, можуть показати канадійцям, яка то дорога ця воля і як рідко вона трапляється. Вони можуть своєю участю в канадійському житті посприяти збереженню тієї традиції волі, волі, що її осягнено таким великим коштом людського життя і терпіння. Роля новоприбулих до Канади дуже велика і не лише в канадійській індустрії, в рільництві, в культурній ділянці, але й насамперед у їх щирому зацікавленні зберегти свободу в цій країні.

Поки існуватиме воля в Канаді, буде надія для закутих мільйонів. Усі канадійці — тут народжені та новоприбулі мають доглянути, щоб це світло волі ніколи не погасло.

(Н.К.)

ЛІКАРСЬКІ ПОРАДИ

ЗАМЕРЗНЕННЯ

Замерзлого не вносити зразу до теплої хати. В холодному приміщенні натирати замерзлому ціле тіло сухим снігом або вогким простиралом. Як тіло змякне, натирати флянелею. Ніг і рук не згинати нагло, носа ні вух не дотикати. Рівночасно робити штучне дихання. Як почне сам віддихати, а біла шкіра червоніти, можна внести до хати. Тут далі натирати сукном або флянелею, давати гарячий чай, або чорну каву. Уважати, щоб за скоро не розгрівати відморожених частин тіла, бо на них від того може кинутись ґангрена.

ЗАТРОЄННЯ

Коли хтось затроївся алькоголем або тютюном: дразнити горло (пальцями), щоб на силу викликати блювоти, потім ще зажити рицину і — як є — гризти яловець.

Коли хто затроївся грибами, так само викликати блювоти, зажити рицинус, пити чорну каву з румом або з іншим алькоголем.

Коли хто затроївся несвіжим мясом, маслом або рибою, так само силувати до блювотів, дати рицинусу на прочищення, а згодом зажити одну—дві ложки медичного вугілля (в аптеці).

КРОВ

Коли йде кров з носа, лягти горілиць, на шию (карк) дати зимний оклад. Як не можна лягти, то сісти, голову нагнути назад і кілька хвилин стискати пальцями ніс та віддихати устами глибоко і спокійно. Дати студену мокру хустину чи полотенце на шию і ніс. Як би це не помогло, кликати лікаря.

ЗУБИ

Зіпсутий і болючий зуб треба або вирвати або запльомбувати. Та для успокоєння болю можна пополокати уста теплою водою або пензлювати йодиною.

ЗАЧАДЖЕННЯ

Винести зачадженого надвір, відчиняючи рівночасно вікна і двері. Робити штучне дихання, розтирати ціле тіло флянелею. По дібно рятується і затроєних ґазами.

ШТУЧНЕ ДИХАННЯ

Майже у всіх важких випадках, де людина мліє і тратить свідомість, потрібно робити їй штучне віддихання, щоб привернути до життя. Як це робити?

Кладемо зімлілого на землю, горілиць. Під лопатки підсуваємо убрання, звинене в валець. Дві особи приклякають з обох сторін і беруть рятованого за лікті (руки зігнені в ліктях). Третій рятуючий підносить долішню щоку рятованого догори, або ще ліпше — ловить крізь хустинку його за язик, витягає на верх і привязує шматинкою до бороди.

Тепер на „раз" оба рівночасно накладають лікті зімлілого на його ребра, на „два" поволи притискають до ребер, (тоді повітря з грудей виходить), на „три" відтягають скоро лікті від ребер на боки і пересувають догори аж поза голову і випростовують руки на землі. (Тоді повітря входить у легені зімлілого, бо груди розширюються). Так повторюється рівномірно і поволи, яких 15 до 20 разів на мінуту, й тягнеться терпеливо пів, а часом і цілу годину, доки чоловік сам не зачне віддихати.

Коли нема кому другому рятувати, то й один чоловік може робити штучне дихання, беручи зімлілого правою рукою за правий лікоть, лівою за лівий і роблячи вище описані рухи, щоб через звуження грудної клітки зімлілий мимохіть видихав несвіже повітря, а через поширення вдихав свіже. Витривале штучне віддихання вже не одному при старанні і добрій волі добрих людей врятувало життя.

ВАЖЛИВІ ПОДІЇ В ЖИТТЮ КАНАДІЙСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

від листопада 1949 до 15 листопада 1950 року включно.

1949. Листопад

10. Відбулися загальні вибори в Манітобі. З ліберальної партії вибрані послами такі кандидати українського роду:

Никола В. Бачинський з округа Фишер. Послує безперервно від 18 липня 1922 року.

Іван Р. Соломон з округа Емерсон. Послує безперервно від 22-го квітня 1941 року.

Никола І. Стрик з округа Сейнт Клементс. Був вибраний вперше 22-го квітня 1941 року. Але в загальних виборах, що відбулися 15-го жовтня 1945 р., його повалив сі-сі-ефний кандидат — Вилберт Данилейко.

Михайло Н. Григорчук, з округа Етелберт, вибраний вперше.

З партії сі-сі-еф вибрано вперше в окрузі Винипеґ Норт учителя **Івана Гаврилюка.**

Прогресивна (комуністична) партія праці в окрузі Винипеґ Норт вибрала втрете **Василя Кардаша.**

13. Відсвятковано в Українськім Національнім Домі 50-літній ювілей наукової та громадської діяльности проф. д-ра Дмитра Дорошенка, президента Української Вільної Академії Наук. Для підготовки до ювілею був створений ювілейний комітет, що перевів збірку на грошевий дар для ювілята.

14. Помер Василь Федун, бувший посол до албертійського сойму. Був вибраний на посла 1921 року з рамени Ю.Ф.А. (Злучені Фармері Алберти).

16. Іван Ілюк, український фармер в Гейрі Гил в Албертi, здобув на Королівській Зимовій Виставі в Торонто світовий чемпіонат за найкращі зразки вівса й ячменю.

Грудень

18. — 20. Відбувся у Винипеґу спільний зїзд Колегії св. Андрея і складових орґанізацій Союзу Українців Самостійників. На зїзді промовляв гість-промовець проф. Михайло Ветухів, недавноприбулий зі скитальщини.

24. — 26. Відбувся в Саскатуні спільний зїзд Інституту П. Могили і складових орґанізацій Союзу Українців Самостійників. Гостем - промовцем був проф. Михайло Ветухів.

25. —27. Відбувся в Едмонтоні спільний зїзд Інституту св. Івана і складових орґанізацій Союзу Українців Самостійників. Промовляв гість проф. Михайло Ветухів. В третій день зїзду вшановано на бенкеті світового короля вівса й ячменю Івана Ілюка та албертійського "мастер-фармера" — Я. Меленку.

1950. Січень

1. Адвоката Михайла Понича, посла до албертійського сойму з округа Веґревил, іменовано королівським радником (К.С.).

Лютий

7. — 9. Відбувся у Винипеґу в Роял Александра готелі Третій Конґрес Українців Канади.

На пополудневій сесії першого дня Український Вільний Університет в Европі через науковців в Канаді наділив проф. Ватсона Кирконнела титулом почесного доктора за його заслуги для української літератури та української справи взагалі.

8. Виступ Української Капелі Бандуристів під проводом Григорія Китастого в міській авдиторії у Винипеґу.

Березень

16. Сорокліття Українського Голосу.
24. Мужеський Хор у Винипеґу під проводом Володимира Богоноса підписав угоду з фірмою Метро-Ґолдвин-Меєр на наспівання 50 українських рекордів.
29. Вийшло ювілейне число Українського Голосу на 24 сторінки.
30. Посол Іван Дікур говорить в парляменті Канади про большевицьке винищування народів.

Квітень

8. Коштом Комітету Українців Канади вийшла книжка "Непереможна Україна" з-під пера Данила Лобая, співредактора Українського Голосу, про боротьбу Москви з українським націоналізмом на культурному фронті по другій світовій війні.
15. Закінчилися українські курси на Манітобському Університеті за академічний рік 1949-50, на які вчащало 17 слухачів. На українському курсі при т. зв. Вечірньому Інституті було записано 72 особи.
28. Відбулася перша конвокація Колеґії св. Андрея у Винипеґу, на якій наділено о. прот. С. В. Савчука титулом почесного доктора Теольоґії за його заслуги для Української Греко-Православної Церкви в Канаді та її Колеґії. Після промоції о. Савчук виголосив доповідь на тему: "Основні засади УГПЦ в Канаді".

На тій же конвокації вручено дипльоми шістьом студентам Теольоґії, що покінчили богословські студії на Теольоґічнім Відділі при Колеґії.

30. Письменник Семен Підгайний починає виступом в Гемилтоні обїздку по східній Канаді з рамени Комітету Українців Канади з рефератом на тему "Соловецька Україна".

Травень

2. Н. Л. Когуська починає виступом у Су Лукавт, Онт., обїздку по східній Канаді з рамени Союзу Українок Канади, з рефератом на тему: "На дорозі другого півстоліття".
7. Посвячено в Едмонтоні площу під будову української православної катедральної церкви.
12. Союз Гетьманців Державників перестав брати участь в праці Комітету Українців Канади. Заява про це появилася в "Українськім Робітнику" в Торонто 19-го травня.
17. Український Народний Дім у Винипеґу жертвує $1,000.00 на поміч потерпівшим від повені в Манітобі.
28. Орест Ґорчинський, студент Манітобського Університету і питомець Колеґії св. Андрея у Винипеґу, починає обїздку по Манітобі в справі Українських Літних Курсів. Перший виступ відбувся в Брендоні.

Червень

10. — 11. Відбувся у Витков, Саск., окружний зїзд Союзу Української Молоді Канади, округи "Верховина".
11. Відбувся в Торгилд, Алберта, окружний зїзд Союзу Української Молоді Канади.
14. Письменник Семен Підгайний починає з Портедж ля Прері, Ман., обїздку по західній Канаді з рамени Комітету Українців Канади, з рефератом "Соловецька Україна".
15. На запит в парляменті Канади посла Івана Дікура в справі допущення до Канади бувших вояків Української Дивізії "Галичина" міністер іміґрації Геррис відповів, що "члени тої ґрупи можуть приїздити до Канади на правах нормальної еміґрації."
18. — 21. Десятий Собор Української Греко-Православної Церкви в Канаді, що відбувся в Саскатуні, Саск., приняв рези-

ґнацію архиєп. Мстислава і рішив попросити митрополита Полікарпа взяти канадійську Церкву під свій духовний покров до часу, поки УГПЦ в Канаді не обере нового правлячого єпископа з єрархії УАПЦ в Европі.

Собор вибрав Консисторію в побільшенім складі і спеціяльною ухвалою попросив о. д-ра Савчука бути Адміністратором Церкви до часу обрання нового правлячого єпископа.

Принято також з деякими змінами запропонований Статутовою Комісією проєкт доповненого статуту Церкви.

25. Відбувся в Давфин, Ман., окружний зїзд Союзу Українок Канади.

25. Відзначено в Аитуні, Саск., 35-літний ювілей священства прот. І. Кусого, з того тридцять років в УГПЦ в Канаді.

29. Посол Іван Дікур запитує в парляменті Канади міністра закордонних справ Л. Б. Пірсона, чи видано візи на вїзд до Канади на словянський (комуністичний) конґрес в Торонто московському ґенералові Ґундорові та його товаришам. Міністер Пірсон відповідає, що візи Ґундорові та його товашам відмовлено.

29. — 30. Відбулася в Торонто, Онт., Третя Конвенція Українського Товариства Взаїмної Помочі. Івана Трача з Винипеґу перевибрано президентом, а на заступника вибрано І. Г. Сирника. Перевибрано В. Казанівського рекордовим секретарем, О. Бабинця касієром і А. Павлика фінансовим секретарем.

Липень

2. Письменник Улас Самчук має в Українськім Народнім Домі у Винипеґу літературний виступ, на якому прочитав уривки зі своєї новонаписаної 2-ої частини "Ост".

3. Почалися шість-тижневі Українські Літні Курси в Колеґії св. Андрея у Винипеґу, в Українськім Інституті П. Могили в Саскатуні і в Торонто.

4. На Манітобськім Університеті при т. зв. "Соммер Скул" почалися перші українські (літні) курси.

9. Відбулося посвячення новозбудованої української греко-православної церкви в Ошаві, Онт.

11. Помер несподівано Никола І. Стрик, посол до манітобського сойму з округа Сейнт Клементс.

13. — 15. Відбувся в Едмонтоні загальний зїзд Союзу Українців Самостійників, на якім між іншими були присутні достойні судді Я. В. Арсенич і Михайло Стечишин та домініяльний посол Іван Дікур. Гостем промовцем був письменник Улас Самчук. Головою СУС вибрано І. Г. Сирника.

15. Відбувся у Винипеґу перший раз в історії міста український "Теґ Дей" під патронатом Фонду Допомоги Українців Канади на поміч українським скитальцям в Европі. Зібрано $3,312.77.

26. На бенкеті-приняттю в Емпайр готелі у Винипеґу вшановано о. д-ра С. В. Савчука з нагоди 30-ліття його священичої та громадської праці і вручено йому грошевий дар.

30. В Принс Албert, Саск., посвячено площу під будову нової української греко-православної церкви.

Серпень

6. Відбувся в Ріджайні, Саск., окружний зїзд Союзу Українок Канади.

13. Відбувся в Сенді Лейк, Ман., окружний зїзд Союзу Української Молоді Канади.

13. Відбувся в Калмар, Алберта, окружний зїзд Союзу Української Молоді Канади.

15. В Гетьманськім Домі у Винипеґу відбулося прощальне при-

няття для проф. Дмитра Дорошенка і його дружини Наталі, напередодні їх виїзду до Франції. П-во Дорошенки виїхали 19-го серпня з Винипеґу до Ню Йорку, в дорозі до Европи.

19. — 20. Відбувся в Ошаві, Онт., окружний зїзд Союзу Української Молоді Канади.

20. Відбувся в Смокі Лейк, Алта., окружний церковний зїзд православних українців.

27. Зоня Лазарович, молода талановита українська скрипачка з Едмонтону, прибула до Монтреалу в повороті додому з Лондону, Анґлія, де вона перебувала на музичних студіях три роки в Королівській Колеґії Музики, на що здобула була стипендію своєю талановитістю. В Лондоні вона здобула багато високих признань і нагород, а в кінцевім іспиті здобула найвищу нагороду, т. зв. "Гавард Прайз".

27. Відбувся в Торсбі, Алберта, окружний церковний зїзд православних українців.

28. Помер несподівано о. прот. І. Кусий на 65-ім році життя.

Вересень

1. Надійний український скрипак, Андрій Бабинчук з Винипеґу, виїхав до Лондону, Анґлія, на студії в Королівській Колеґії Музики, на що дістав трирічну стипендію.

3. Відбувся у Вилинґдон, Алберта, окружний церковний зїзд православних українців.

8. Уряд Канади назначив посла Івана Дікура з Веґревил, Алберта, парляментарним дорадником канадійської делеґації на загальну сесію Обєднаних Націй в Ню Йорку.

10. Відбулося в Оєн, Алберта, посвячення угольного каменя під будову української православної церкви.

14. Почалася в Едмонтоні, Алберта, будова української грекоправославної катедральної церкви св. Івана.

19. Відбувся у Мирнам, Алберта, окружний церковний зїзд православних українців.

24. Відбувся в Ґлендон, Алберта, окружний церковний зїзд православних українців.

30. Відбулося в Українськім Народнім Домі у Винипеґу святобенкет з нагоди щойно виданої великої "Пропамятної Книги Українського Народного Дому". На святі відбулася церемонія вручення книги присутним членам Народного Дому і гостям.

Жовтень

1. Відбулося у Сейнт Джулієн, Саск., отворення нової української греко - православної церкви.

1. Відбувся в Толстой, Ман., окружний зїзд Союзу Українок Канади.

1. Відбувся в Редвотер, Алберта, окружний церковний зїзд православних українців.

6. — 9. Відбувся в Гемилтоні, Онтеріо, зїзд Союзу Української Молоді Канади при співучасти складових орґанізацій Союзу Українців Самостійників.

8. Відбувся у Вакав, Саск., окружний зїзд Союзу Українок Канади.

9. Адміністратор Української Греко-Православної Церкви в Канаді, о. д-р С. В. Савчук, почав з Сейнт Кетеринс відвідини деяких церковних громад в Онтеріо.

10. Проф. Іван Рудевський, директор канцелярії центральної екзекутиви Союзу Українців Самостійників, починає з рамени СУС обїздку по східній Канаді, з рефератом на тему: "Шляхом самопошани, самодіяльности і самостійности". Перший виступ має у Виндзор.

15. Відбувся у Вірдейл, Саск., окружний зїзд Союзу Українок Канади.

21. — 22. Відбулася в Саскатуні,

Саск., дводенна місія за ініціятивою Української Греко-Православної Громади св. Духа в Саскатуні.

23. Кавкус коаліційних послів Манітоби іменував посла Н. В. Бачинського на становище спікера манітобського сойму.

24. — 25. Відбулися у Винипеґу наради членів Консисторії УГПЦ в Канаді, на яких рішено поробити заходи для створення власної єрархії УГПЦ з 3-ох єпископів і для цього приняти двох кандидатів з єрархії Української Автокефальної Православної Церкви в Европі.

25. У винипеґських міських виборах перевибрано до Шкільної Ради Стаха Царука.

26. Посол Іван Дікур виступає в імени Канади на зборах політичного комітету при Обєднаних Націях в Ню Йорку.

28. Вийшла книжкою перша частина захоплюючого оповідання, опертого на дійсних фактах, п. н. "Поєдинок з дияволом" з-під пера Ол. Гай-Головка, співредактора Українського Голосу.

29. Відбувся в Давфин, Ман., окружний церковний зїзд православних українців.

29. Під керівництвом Василя Авраменка та при помочі ювілейного танкового комітету відбувся у Мессей Гал в Торонто Фестивал Українського Танку і Пісні, з нагоди 25-літнього ювілею українського танку на американській землі.

Листопад

2. Почалися виклади української мови при Вечірнім Інституті Манітобського Університету, на яких викладає проф. Я. Рудницький.

3. Почався перший раз на Манітобськім Університеті при Вечірньому Інституті курс української літератури з викладачем проф. Л. Білецьким.

7. Посла Николу В. Бачинського формально й одноголосно вибрано спікером манітобського сойму на спеціяльній сесії лєґіслятури.

10. — 12. Відбувся у Винипеґу спільний зїзд Колеґії св. Андрея і складових орґанізацій Союзу Українців Самостійників. З позамісцевих бесідників промовляв недавноприбулий з Европи ґенерал Михайло Садовський, суддя Я. В. Арсенич, Ю. В. Стечишин і Дмитро Добровольський. Збірка на Колеґію зреалізувала приблизно дві тисячі долярів.

На голову провінціяльної екзекутиви Товариства Українців Самостійників вибрано адвоката Н. І. Мандзюка з Овкборн, Ман., а на голову провінціяльної екзекутиви Союзу Українок Канади перевибрано паню Марію Білоус з Давфин.

10. —12. Відбувся в Едмонтоні спільний зїзд Українського Інституту св. Івана і складових орґанізацій Союзу Українців Самостійників. На добудову Інституту св. Івана учасники зїзду зложили готівкою і в деклярациях $3,425.00. На тему: "Міждержавне положення й українська справа" промовляв посол Іван Дікур.

13. Іван Ілюк з Гейрі Гил, Альберта, виграв вдруге світовий чемпіонат за овес "Викторі" на Королівській Зимовій Виставі в Торонто, Онтеріо.

На тій же виставі Д. А. Гавриш з Геффорд, Саск., здобув трофей за найкращий мед.

15. Чоловічий хор "Ватра" під керівництвом проф. Льва Туркевича виступив з концертом в міській авдиторії у Винипеґу.

15. В 46-ім числі Українського Голосу поміщено заклик до українського громадянства від дирекції очолюваної адвокатом Т. Гуменюком за жертвами для набуття Українського Інституту св. Володимира в Торонто.

Зібрав **І. Г. Сирник.**

ЗМІСТ

	Стор.
Календарна частина, пояснення до Богослужень тощо	3 — 31
З новим роком (вірш)	34
Колядуймо (колядки)	34
Зимовий цикль календарних обрядів (розвідка)	35
Два стрільці і ведмідь	40
Мороз (оповідання)	41
Зайчик (вірш)	44
Столиці України (стаття)	45
Будь розважний	50
Четвертий універсал (вірш)	51
Під Крутами (стаття)	51
О, Боже! Щастя в нас було! (Вірш)	53
Колегія св. Андрея — її завдання і праця (стаття)	54
Князь і лицар	57
Під Крутами (вірш)	58
Указ царя Олександра II.	58
І небо не вмите (вірші)	59
Дещо про Шевченка (статті)	59
Значіння атлетики в житю народу (стаття)	63
Дивувалась зима (вірш)	64
Подивись! (вірш)	65
Веснянки	66
Весняний цикль календарних обрядів (розвідка)	67
Спостереження Гарасима Чорнохліба (оповідання)	71
Вовк війтом (байка)	75
Окрадений скупар	76
Десять заповідей людських	76
Український Інститут св. Івана в Едмонтоні	77
Яка сила в книжках	80
Слова, які варто завжди памятати	80
Великдень (вірш)	81
Де вмер і воскрес Ісус Христос	81
Богочоловік	82
Гуцули й гуцульщина	83
Культура Київської Русі	85
Про найстаршу бурсу та наймолодший Український Інститут в Канаді	87
Симон Петлюра	91
Европейські лічничі зела в Канаді (стаття)	93
Як любо мислити (вірш)	97
Королівна (казка)	98
Літній цикль календарних обрядів (розвідка)	99
Ранок (вірш)	103
Гетьман Іван Виговський	104
Дві новелі В. Русальського	105
Учора і сьогодні (стаття)	107
Літній вечір (вірш)	110
Як хоронили "товариша" (оповідання)	111
Повітряна війна в середньовіччі	114
Бій під Полтавою	115
Погідна ніч літня (вірш)	116
Большевицький предтеча у Кремлі	117
З совітського гумору	119
Купцям на увагу	120
Невірний Грицько переконався	121
Фармерські справи	123
Осінь (вірш)	129
Хто є справжньою людиною	130
Осінній цикль календарних обрядів (розвідка)	131
Берізки (вірш)	132
Скарб (оповідання)	133
Землі запоріжців	137
Як виглядала французька артилерія в давнині	138
Книга (стаття)	138
"Пропамятна Книга"	141
У повноліття Союзу Української Молоді	143
Українознавство в Манітобському Університеті	145
Листопад (вірш)	146
"Наймичка" Т. Шевченка (Літературна розвідка)	147
До "369" (вірш)	152
Дніпро	153
Осіння пісня (вірш)	154
Термопілі	155
Як зробити український мед	158
Спеціяльний порадник для театральних гуртків	159
Корисні поради	161
Як запоріжці живилися з своєї землі	162
Як треба квасити капусту	163
Вірний слуга (оповідання)	164
Спікер Манітобської Легіслятури	165
Наша Канада	166
Лікарські поради	170
Важливіші події в житю канадійських українців	171

СВІТЛИНИ

На обкладинці: Вид головного шляху Бенф-Лейк Луїз, Алберта. Світлина належить Залізниці С.P.R.

"Зима" (стор. 33) — "Фрі Прес".

"Весна" (стор. 66) — "Фрі Прес".

"Літо" (стор. 97) — Залізниці С.P.R.

"Ранок" (стор. 103) — Залізниці С.P.R.

"Ліс дрімає" (стор. 110) — Департ. торговлі і промислу провінції Манітоба.

"Ріка" (стор. 116) — Департ. торгівлі і промислу провінції Манітоба.

ДРУКАРНЯ
УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ ДЛЯ ВАШИХ УСЛУГ!

Друкарня Українського Голосу виконує всякі друкарські роботи для потреб **орґанізаційних — бизнесових — особистих.**

ДРУКУЄМО: Книжки — Членські Книжочки — Статути — Афіші — Реклямові Картони — Летючки — Базарові Тикета — Тикета Вступу — Наголовкові Листи — Бизнесові Картки — Коверти — і все, що входить в обсяг друкарської техніки.

Замовляйте друкарські роботи в друкарні Українського Голосу.

Роботу виконуємо солідно, обслуговуємо скоро в цінах уміркованих. Піддержуючи друкарню *Українського Голосу* — піддержується видавництво *Українського Голосу* і його велику роботу.

Пишіть або зайдіть на адресу:

UKRAINIAN VOICE

210—216 Dufferin Ave.

P.O. Box 3626, Stn. B., Winnipeg, Man., Canada

КНИГАРНЯ
УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ ДЛЯ ВАШИХ ПОТРЕБ!

Книжки, що вийшли друком в рр. 1949-1950.

Ол. Гай-Головко: ПОЄДИНОК З ДИЯВОЛОМ. Фільми наших днів. Сторін 143, том перший $1.00

М. Приходько: НА РОЗДОРІЖЖЯХ СМЕРТИ. Автор присвячує цю книгу памяті свого замордованого батька і тих мільйонів знедолених українців і українок, що полягли в безвісних могилах Сибіру. Сторін 158 ..... 1.35

Данило Лобай: НЕПЕРЕМОЖНА УКРАЇНА. Факти про боротьбу Москви з українським націоналізмом на культурному фронті по другій світовій війні. Стор. 240. 1.50

Д. Дорошенко: МОЇ СПОМИНИ ПРО ДАВНЄ-МИНУЛЕ, 1901-1914. Ціна $1.25; в твердій оправі 2.00

Савеля Стечишин: МИСТЕЦЬКІ СКАРБИ УКРАЇНСЬКИХ ВИШИВОК. Ілюстрований підручник українського народнього мистецтва, накладом Союзу Українок Канади. Ціна $1.75, в твердій оправі 2.50

А. Чайковський: ПОЛКОВНИК МИХАЙЛО КРИЧЕВСЬКИЙ. Історична повість. Сторін 132 ..... .75

Книжки до читання — повісти, поезії, казки; театральні підручники для старших і для дитячого театру; підручники для української школи; ноти для співу і музичних інструментів; взори, нитки і канва до вишивання; картки з побажаннями на Різдво, на Великдень, на День Матері, на Іменини, з нагоди Вінчання, і т. п. Все це можна набути в КНИГАРНІ УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ під адресою 210—216 Dufferin Ave., Winnipeg,, Man.

Почтові замовлення треба адресувати:

UKRAINIAN VOICE

P.O. Box 3626, Stn. B., Winnipeg, Man., Canada

Вже появилася довго-очікувана

Пропамятна Книга

яку видав своїм заходом і коштом
УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ДІМ
У ВИНИПЕҐУ.

Книга має 864 сторін друку, коло 300 ріжних знимок, друкована на прекрасному сильному папері й оправлена в сильну полотняну оправу з золотими витисками.

Книга містить нерівняної вартости матеріяли з життя-буття українців від часу їх приїзду, що для кожного будуть дуже інтересними.

ЦЯ КНИГА ПОВИННА БУТИ В КОЖНОГО УКРАЇНЦЯ В ХАТІ, БО ЦЕ ІСТОРІЯ НАШОГО ЖИТТЯ-БУТТЯ ТУТ, В НОВІЙ ВІТЧИНІ КАНАДІ.

Замовляйте ПРОПАМЯТНУ КНИГУ зараз, бо наклад невеликий, а шкода буде велика, коли ви не будете мати тої книги в своїй бібліотеці.

Ціна тої Книги $8.50

ДЛЯ КНИГАРЕНЬ ЗВИЧАЙНИЙ ОПУСТ

Замовлення разом з грішми посилати на таку адресу:

До Українського Народного Дому:
Ukrainian National Home
582 Burrows Ave., Winnipeg, Man.

До Книгарні В. Казанівського:
Ukrainian Bazaar
832 Main St., Winnipeg, Man.

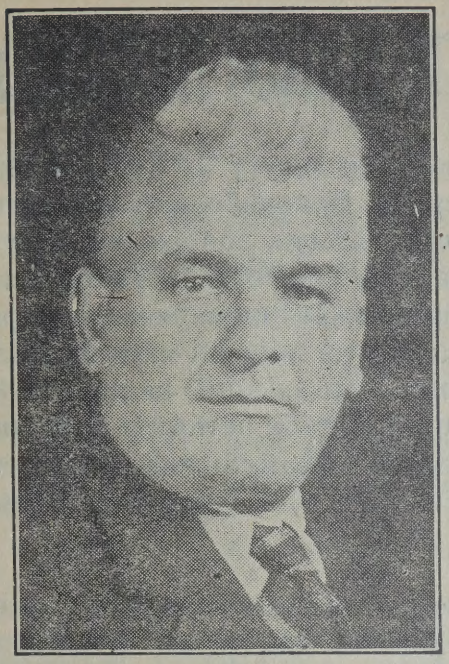

Н. В. Ґавінчук, власник-фотоґраф.

Українське Фотоґрафічне ЗАВЕДЕННЯ

Виконує всякі фотоґрафічні роботи, точно, солідно й на час.

Також продається:
Marriage Licenses.

GAVINCHUK STUDIO
Drawer D, Phone 31
SMOKY LAKE, ALBERTA

FOR BAKING SUCCESS

Wise
HOME BAKERS ALWAYS USE

Robin Hood Flour

Milled from Washed Wheat

Your money back plus 10% if you are not satisfied!

ПРОСИМО РОЗВАЖИТИ НАШУ ПРОСЬБУ

Обовязки екзекутиви Українського Інституту Т. Г. Шевченка віддано тепер в руки молодшої ґенерації. Нововибраний президент Стефан Дзюба, між іншим сказав на загальних зборах, як слідує: "Ми канадійські українці не маємо забувати нашої рідної мови і понад усьо не завести своїх батьків та продовжати поширювання української культури і освіти. Ще іншу справу ми повинні мати на увазі, а це те, що наші батьки розбудовуючи цю орґанізацію на протязі 35 літ зустрічали багато, багато труднощів і треба затямити й те, **що вони не лишили нам довгу.** З цего заложення ми повинні, і я є певний, що ми це зробимо, як сприймемо таке саме становище **не мати довгів."**

Щоб успішно повести працю, ми переконались, що треба поробити направки і перебудову будинку, що приблизно коштуватиме $8,000.00. Роботу вже розпочато і вона поступає надзвичайно добре — коли взяти під увагу добровільну поміч. Якби не було, це не є ще всьо з наших клопотів. Нам треба більше фінансової допомоги і до кого ми можемо відкликатися як не до українського загалу? Ми є певні і ви тоже погодитеся з нами, що українське населення у Винипеґу і на провінції є свідомими українцями і ці тії добрі українці зрозуміють, що ми робимо поступ і стараємося НЕ МАТИ ДОВГУ. Коли ви фінансово спроможні пожертвувати який доляр або більше, ми будемо вам за це дуже вдячні. В міжчасі не забудьте загостити до нас. Імя і призвище тих що зложать дар $5.00 і більше, будуть вириті на пропамятній мармуровій плиті. За більше інформаціями пишіть до секретаря:

N. Solilak, 1913 Elgin Ave., Brooklands, Man.
Phones: Res.: 88 686, Bus. 29 961

Український Інститут Т. Г. Шевченка,
1960 William Avenue, Brooklands, Man.

Хвальний Заряде:

В прилозі посилаю ..... чек..... моні ордер на

$..... як мій дар на фонд вашого будинку.

Імя і призв. (просимо друком) .....

Адреса .....

Місто ..... Пров. .....

(Офіціяльну посвідку вишлеться)

Це оголошення появляється завдяки Keystone Supply Co., Ltd. (Winnipeg Office)

Січень - Лютий - Березень - Квітень ——————

БУДЕТЕ МАТИ —

- **356 днів приємного купування —**
- **12 місяців швидко справної обслуги —**
- **1 цілий рік вартостей**

коли купуете з

EATON'S

каталюґа замовлень поштою.

— Вересень - Жовтень - Листопад - Грудень.

THE T. EATON Co LIMITED
WINNIPEG CANADA

ПОТУЖНІСТЬ ЕЛЄКТРИКИ

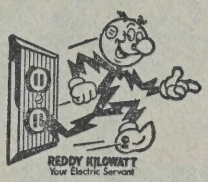

LIVE ELECTRICALLY...
ENJOY THE *Difference!*

СЛУЖИТЬ ДЛЯ ВСІХ

Нагода гидро-елєктричної потуги в низькім кошті у Манітобі була першим зазнайомленням через Винипеґську Елєктричну Компанію.

Сьогодня ця Компанія є найбільшим продуцентом потужности між Великими Озерами і Скалистими горами з останньою спроможністю 393,000 коней сили.

Winnipeg Electric Company

"По бизнесовому ведене підприємство, що належно платить податки"

ЖИТТЯ З ЕЛЄКТРИКОЮ

Є "КРАЩИМ ЖИТТЯМ!"

Добробут модерних бизнесів, вигоди модерних домів, всьо залежить до великої міри від інтеліґентного уживання елєктрики. Елєктрика є безпечна, чиста й економічна... уживайте її для найбільшої вигоди і справности в найнищім кошті.

Коли вам треба обслуги щодо елєктрики, затямте

CITY HYDRO

Є ВАШИМ - - - УЖИВАЙТЕ ЙОГО.

Central Meat & Grocery

79 MAIN STREET

Flin Flon, Man.

РУЧИМО
ЗА УСЛУГУ І ВДОВОЛЕННЯ

В. Й. ПЕРЕПЕЛЮК і Сини
ВЛАСНИКИ.

Телєфон 110 Рез.: 665

ARCTIC BEVERAGES LIMITED

FLIN FLON, MAN.

ФАБРИКАНТИ
содових напитків
ORANGE CRUSH, SEVEN-UP.
й інших.

Fred Kyba
управитель.

СТАРА ФІРМА РЕАЛЬНОСТЕЙ

Маємо на продаж хати, блоки, склепи, готелі і всякі інші бизнеса в місті і на кольонії. Маємо городові акри і фарми в околиці Винипеґу. Помагаємо в позичках грошей, як кому потрібно до купна.
Поверх 25 років в бизнесі.
Вдавайтеся до нас за порадою в купні.

K. F. Slipetz
CENTRAL REALTY EXCHANGE
Phone 55 313
885 Main Street Winnipeg

King's Hotel

КІМНАТИ З КУПАЛЬНЯМИ.
ПООДИНОКІ КІМНАТИ.
САЛЯ НА ОБІДИ.
DAUPHIN, MAN.

КОЛИ БУДЕТЕ В ВИНИПЕҐУ
зайдіть до

NEW CORONA CAFE

674 Main Street, Winnipeg.
(близько сіпіярської стації)

Першорядні страви. — Обслуга скора й чесна. — Гарне і приємне окруження.

Телєфон 25 040

AUCTION SALE

ІВАН ВАХНЯК
випродує меблі і всілякі другі домашні річи кожної суботи, початок в другій годині. Наколи маєте щось спродати, або купити, так зараз зателефонуйте до нас —
Офіс 80 723 — Резиденція 24 169.
МИ ПЕРЕВОЗИМО РІЧИ.
Перепроваджуємо "продажу з молотка" у вашій хаті чи деби не було.
J. WACHNIAK & SONS
AUCTION SALES ROOM
281 *Logan Ave., Winnipeg, Man.*

Телєфон 37 284

З ПОБАЖАННЯМИ І ПРИЗНАННЯМ

J. Coval

президент

Western Flyer Coach Limited

702 Broadway, Winnipeg, Man.

За ліпшою услугою...

Через більше ніж 43 роки Юнайтед Ґрейн Ґроверс Лимитед, власна фармерська кооператива займалася в степових провінціях орудкою збіжжа — завжди в змаганню щоб дати фармерам ліпшу обслугу — і ліпше життя.

United Grain Growers Ltd.

WINNIPEG - CALGARY - SASKATOON - EDMONTON

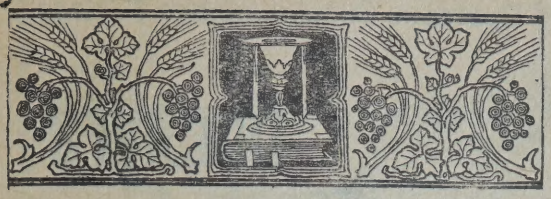

РЕЧІ ЦЕРКОВНІ

Для наших церков і нашого обряду дістанете в найстаршій і найбільшій українській фірмі

„ПРОВИДІННЯ"

Пишіть по інформації і ціни до

PROVIDENCE CHURCH GOODS Company

710 Main Street, Winnipeg, Man.

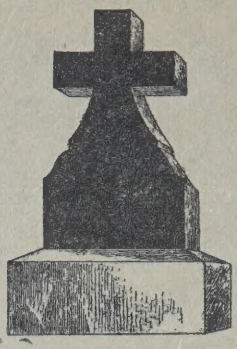

J. O. BRUNET

МАРМУРОВІ і ГРАНІТНІ ПАМЯТНИКИ РІЖНОГО РОДА.

30 літ вдовілля для українських людей.

Шапа:
Corner Bertrand & Youville St. Boniface, Man.

Телефон 201 864
Тел. резиденції ч. 202 448

Коли приїзджаєте до Винипегу, то ліпшого місця на відпочинок не знайдете як в

YALE HOTEL

860 *Main St.*
WINNIPEG.
Телефон 54 124.

LOCKPORT INN

LOCKPORT, MAN.
Телефон 804 - R 15.

М. Ґловацький,
власник.

Особливу увагу звертаємо на

продажу

ІНВЕСТИЦІЙ і МЕШКАЛЬНИХ ДОМІВ

Заряджуємо Морґеджові Позички.

Продаємо ріжного рода Асекурації.

CRABB & Co. Ltd.

290 Garry St. Winnipeg

Для Прегарно Зворушливого Весілля...

Обслуга Весілля

Від хвилі як молода поступить до цего атрактивного, відмінного стору, вона є осередком уважности. І чи вона плянує церемонію в церкві або дома ... наша Обслуга Весілля догляне, щоб всьо пішло якнайкраще. Всі тонкости візьме на свої плечі спеціяльно вишколений персонал ... замовить запрошення і проголошення, добере виправу, пояснить справи етикети.

Обслуга Весілля третя підлога.

Hudson's Bay Company

INCORPORATED 2ND MAY 1670

ПЕРЕНЕСЕННЯ БУДУЧНОСТИ В СЬОГОДНІШНЕ ОСВІТЛЕННЯ

Як міжнародна компанія, Ґрейт-Вест Лайф зобовязалася заусобляти модерною асекурацією для модерних потреб.

Напротязі періоду пятьдесять-девять літ Компанія зросла і розвинулася до розмірів що зробилася дійсно міжнародною, створила визначний рекорд обслуги в цілій Канаді і Зєдинених Державах.

Компанія глядить наперед з вірою, що перевищить принагідности обслуг публики прийдешних років.

The GREAT-WEST LIFE ASSURANCE COMPANY

SIÈGE SOCIAL — WINNIPEG

7-7174
2-2375 телєфони канцелярії.

В. МОМОТЮК

Адвокат, Повновласник і Нотар.

William Momotiuk, B.A.

308-10 Lister Block
42 *James St. North*

HAMILTON, ONTARIO.

Residence:
193 *Delaware Ave.*
Telephone 5-1509.

УКРАЇНСЬКА ФІРМА РЕАЛЬНОСТЕЙ В БРІТИШ КОЛОМБІЇ

Що ви хочете знати про Фрейзер Велей? Краса природи і лагідний клімат вас заманить тут поселитись. Продаємо фарми, сади, хати, бизнеси, готелі, бизнесові будинки. Маємо добру сполуку з ріжними фірмами у Венкувері.
Продаємо асекурацію від вогню й автомобілів.
Пишіть по блищі інформації до нас.

VALLEY REALTY
521 *Yale West,*
Тел. Бюра: 21 416; рез.: 4506
CHILLIWACK, B. C.
За швидку і чесну обслугу ручить властитель
Іван Крипякевич.

WILEY, LOW & Co. Ltd.

ЗБІЖЖА — ДЕРЖАВНІ И КОМПАНІЙНІ УДІЛИ (ШЕРИ) — БОНДИ

ЗАСНОВАНА 1908

143 Grain Exchange
Долішна підлога Somerset Bldg.
WINNIPEG, MAN.

Телєфон 925 535
Телєфон (Somerset) 936 174

STYLE FUR SHOP
284 *Selkirk Ave.,*
WINNIPEG, MAN.

Українське Кушнірське Підприємство

під управою відомого

експерта-кушніра

Ю. Люльчака

Робимо всякого рода жіночі футра (Fur Coats).

Також переробляємо і направляємо.

За всяку роботу гарантуємо.

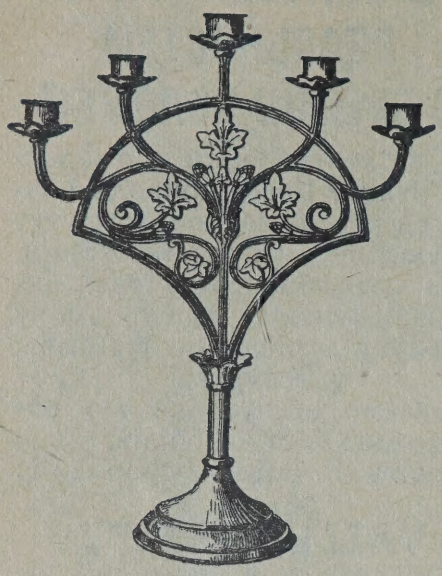

ГУРТОВИЙ СКЛАД ЦЕРКОВНИХ РІЧЕЙ

МАЄМО ВСЕ НА СКЛАДІ ПОВНИЙ ВИБІР ЦЕРКОВНИХ РІЧЕЙ ПО ПРИСТУПНИХ ЦІНАХ

Церковне світло, ліхтарі, хрести, павуки, кивоти, офірники, вугля, кадило, чаші, всеночники, слюбні корони, Патерниці, ризи, фани, плащениці. Направляємо і позолочуємо чаші, дарохранительниці та інші металеві церковні річи.

Мальовання Церковних Образів виконує наш артист-маляр, котрий має довгі літа досвіду. Ціни і блищі услівя на бажання.

О. ЛЕВИЦЬКИЙ, управ.

William Gross & Company

322 MAIN STREET WINNIPEG, MAN.

THE RED & WHITE STORES

Red & White є великою орґанізацією независимого увласнення і провадження харчевих сторів. Ці стори злучили свою силу щоб достарчати вам найкращі харчі під марками Red & White в низьких цінах кожного дня. Купуйте і защаджуйте кожного дня способом Red & White.

КОЛИ БАЖАЄТЕ ПРОДАТИ,
КУПИТИ або ЗАМІНЯТИ

Хату - Бльок - Фарму - Готель

або яке інше

Бизнесове Підприємство

Вдавайтеся до:

MATTHEW'S REALTY
567 Selkirk Ave.
WINNIPEG, MAN.

М. Гаврисишин

Тел. офісу: 594 600
Тел. рез.: 590 630

Nugget Hotel

711 Main Street

WINNIPEG, MAN.

На головній вулиці — пів блока від Сіпіярської стації.

Телєфон: 921 085

Властитель:
Іван Маріян

Управитель:
Никола Маріян

Dr. H. YONKER

ЛІКАР, ХІРУРҐ І АКУШЕР

Телєфон 51 470
397 BURROWS AVE.,
WINNIPEG

ПЕРШОРЯДНИЙ ГОТЕЛЬ
під управою
п. С. Барана, власника
BRUNSWICK HOTEL
571 Main Street,
Близько Руперт.
WINNIPEG, MAN.
Телєфон: 922 331
Гаряча і зимна вода в кожній кімнаті.

YOU CAN ALWAYS DO BETTER AT Wolch's DEPT. STORE

881-3 Main St. — Ph. 595 308
WINNIPEG

TADMAN HARDWARE
CO. LTD.

Залізні товари, Порцеляна й Електричні прилади.

866 Main St., Winnipeg, Man.
Телефон 51 167

RED RIVER MOTOR COACH LINES, LTD.

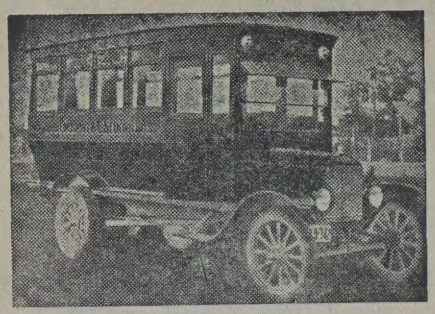

1924

27 ЛІТ ТРАНСПОРТОВОЇ ОБСЛУГИ між Винипеґом та околицями.

Сіть доріг до слідуючих місцевостей: Narol, Lockport, East Walkleyburg, Libau, Tyndall, Beausejour, Lac du Bonnet, Great Falls and Pine Falls.

Флота модерних автобусів під керуванням здібних драйверів, що уважно орудують і швидко доставляють Ваш експрес.

Автобуси на прогульки — завезуть Вас куди хочете.

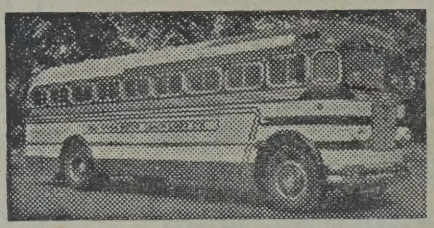

1951

ЩАДІТЬ ГРОШІ — ПОДОРОЖУЙТЕ "БАСОМ".

Телєфонуйте: 24 106. **Петро Гуменюк,** президент.

Головна Автобусова Стація:

336 WILLIAM AVE. WINNIPEG, MAN.

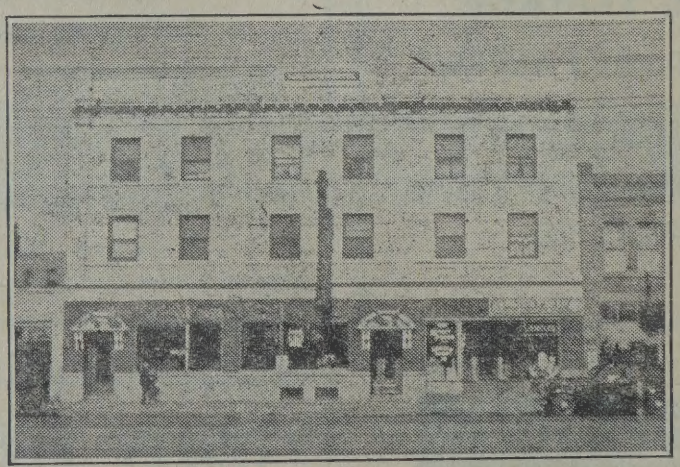

NORTHERN HOTEL

"ДЕ ПРИЯТЕЛІ СТРІЧАЮТЬСЯ".

826 MAIN STREET — WINNIPEG, MAN.

Телєфон 55 900 **J. D. Diamond, Властитель**

АПТИКИ

Empire Drug Stores

під управою

СИМЧИЧА, ЗАЛОЗЕЦЬКОГО і МАЗОВІТИ.

Обслуговують клієнтелю міста Винипеґу й Кольонії.

В аптикарських запотребованнях можете вдаватися з повним довірям на адресу:

EMPIRE DRUG STORE

597 Selkirk Ave.

або

801 Selkirk Ave.

WINNIPEG, MAN.

ЩАДІТЬ!

ВАШ ГРІШ

в

ЩАДНИЧО-КРЕДИТОВІЙ СПІЛЦІ "КАРПАТІЯ"

Позички по умірковaних відсотках.

Carpathia Credit Union Society, Limited

862 Main Street,

WINNIPEG, MAN.

Телефон 57 643

ОДИНОКА УКРАЇНСЬКА МОЛОЧАРНЯ В ТОРОНТО

ROGERS DAIRY Ltd.

Телєфон: JU. 7193.
459 *Rogers Road,*
TORONTO.

WINNIPEG, MAN.

КУПИТИ, ПРОДАТИ, МІНЯТИ, АСЕКУРУВАТИ

Вдавайтесь до

STANDARD INVESTMENT CO.

П. КРИПЯКЕВИЧ

715 McIntyre Block — **Winnipeg, Man.**

Телєфон: 923 892 — Резиденція: 88 947

Est. 1938 1951

Ukrainian Broadcasting SERVICE

ОБСЛУГА УКРАЇНСЬКИХ РАДІО-ПЕРЕДАЧ

АСЕКУРАЦІЯ

НА ЖИТТЯ

ВІД ВОГНЮ

НА АВТА

ВІД ПРИПАДКІВ

І НА ВИПАДОК НЕДУГИ

СТЕПАН ҐАЛАН

Директор Обслуг Українських Радіо-передач,
Посередник в купні і продажі Реальностей та Загальної Асекурації.

Продаємо овочеві фарми, мішані господарства і бизнеси в Гемилтон, Ґримсбі, Наяґара Фалс та дістрикті. Зайдіть до нашого бюра, а ми поможемо вам у виборі такої власности, якої собі бажаєте.

Забезпечуйте свої доми, меблі та авта в нашому бюрі.

Промисловці і купці — оголошуйтеся в нашій українській програмі і збільшіть свою продаж.

За дальшими інформаціями вдавайтесь:

STEPHEN GALAN

OFFICE: 683 *Barton St., East* RES.: 1391 *Barton St., E.*

HAMILTON, ONTARIO.

Ph.: 5-4159 Res.: 5-4225

Піоніри...

Ди Нешонал Ґрейн Компані... піоніри студійования контролі буряну хемікаліями, є горді зо своєї участи в піднесенню канадійського неограниченого рільничого багатства.

Через посильне студійования і експерименти, розвій нової солюції і прилади мрачного сприцования зробило можливим Нешонал Ґрейн є доставці хемікалій на широкі розміри для контролі буряну на канадійських фармах з вислідом багатших і дорідливих зборів.

National Grain

CALGARY EDMONTON WINNIPEG REGINA SASKATOON

Піоніри Контролі Бурянів Хемікаліями

The EMPIRE Hotel

коло C.N.R. Стації в Винипеґу

ГОСТІТЬ У НАС ПІДЧАС СВОГО ПОБУТУ У ВИНИПЕҐУ.

Простора і вигідна реставрація в готелі.

ЗА ЧЕСНУ І СКОРУ ОБСЛУГУ РУЧИТЬ УПРАВИТЕЛЬ.

Управитель ҐЕО. МАРІЯН.

Телєфон 926 928

B37162

Запрошуємо своїх українських приятелів що приїзджають до Винипегу або Едмонтону, зайти й оглянути добір наших виробів найліпшої якости в цінах, що вдоволять вас або пишіть до нас за катальогом з точними описами.